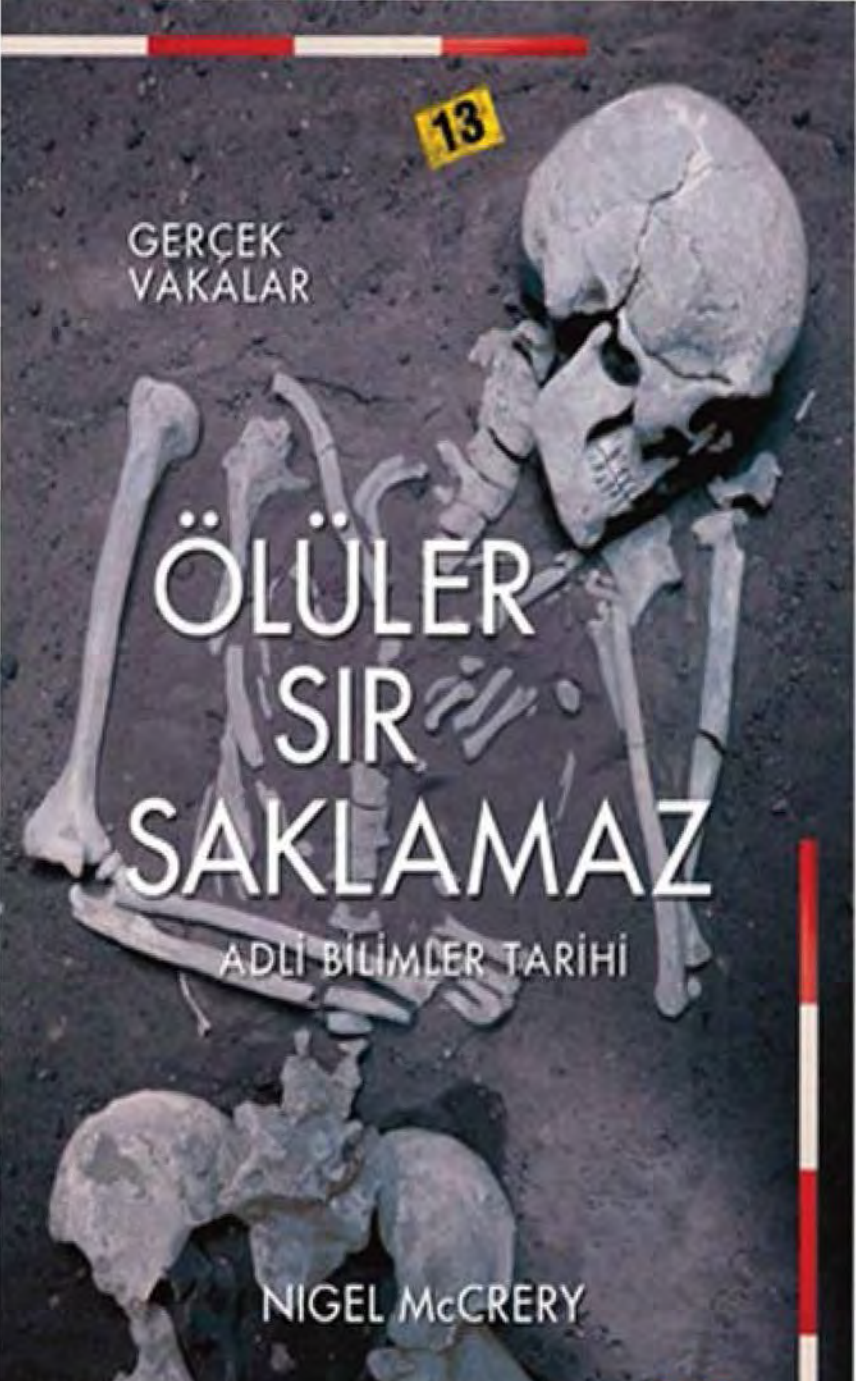

13
GERÇEK VAKALAR
ÖLÜLER SIR SAKLAMAZ
ADLİ BİLİMLER TARİHİ
NIGEL McCRERY

ÖLÜLER SIR SAKLAMAZ

ÖLÜLER SIR SAKLAMAZ

Adli Bilimler Tarihi

Nigel McCrery

Çeviri
Algan Sezgintüredi

NTV

Silent Witness / Ölüler Sır Saklamaz
Nigel McCrery
© Nigel McCrery 2013

NTV Yayınları Direktörü
Elif N. Kutlu

Editörler
Adnan Bostancıoğlu, Onur Kaya

Çeviri
Algan Sezgintüredi

Grafik Tasarım
Ayhan Şensoy

Yardımcı Editör
Nil Tuna

Proje Koordinasyon
Yakup Akyıldırım, Özgür Akhan

Satış Yönetmeni
Tüzün Bülbül

ISBN: 978-605-5056-51-3

1. Baskı: Mart 2015, 2. Baskı: Nisan 2015

Sertifika No: 12444

NTV yayınları

info@ntvyayinlari.com
www.ntvyayinlari.com

Doğuş Yayın Grubu A. Ş.
Ahi Evran Caddesi No:4 34398
Maslak-Sarıyer/İSTANBUL
Tel: (212) 304 08 88 Faks: (212) 335 03 48

Tüm hakları saklıdır. Doğuş Yayın Grubu A. Ş.'nin yazılı izni olmadan, fotokopi yöntemi dahil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılamaz ve iletilemez.

Bu kitabın yayın hakları AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

BASKI
Ömür Matbaacılık A. Ş.
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Caddesi No: 20
Haramidere Beylikdüzü 34524 İstanbul
Tel: (212) 422 76 00 Faks: (212) 422 46 00

İÇİNDEKİLER

Sunuş 7

1. Kimlik tespiti 21
2. Balistik 56
3. Kan 83
4. Deliller 112
5. Ceset 142
6. Zehirler 175
7. DNA 214
8. Dizin 239

SUNUŞ

Cinayetin tamamen kendine has bir büyüsü vardır.

William Roughhead,
İskoç kriminolog (1870–1952)

21 Kasım 1983 sabahı soğuk başlamıştı. Rüzgâr ısırıyordu; hava karanlık ve kasvetliydi. 15 yaşındaki Lynda Mann, annesinin öğüdüne uyarak okula gitmeden önce sımsıkı giyinmişti. Tayt'ının üzerine kot pantolonunu geçirmiş, kalın bir kazak giymişti; beyaz çorapları ve siyah spor ayakkabıları vardı. Ayrıca evden çıkarken montunu giyip kaşkolünü cebine tıkmıştı.

Lynda, Leicester kent merkezine yaklaşık 10 kilometre mesafedeki Narborough kasabasında oturuyordu. Burası, annesi Kathleen'in deyişiyle "gerçek bir İngiliz kasabası"ydı. Şehirli dul Kathleen, ilk görüşte vurulduğu kasabaya iki kızı, Lynda ve Susan'la yerleşmiş, 1980'de askerlikten müstafi Eddie Eastwood'la evlenmişti. Dört kişilik, mesut bir aileydiler.

Lynda akça tenli, siyah saçlı, hoş bir kızdı. Cana yakın, şen şakrak ve coşkundu. Dersleri iyiydi; yabancı dillere çalışıyordu ve ilk fırsatta dünyayı dolaşmaya kararlıydı. Hayata tutkun görünüyordu. Bu tür olaylarda sıkça rastlandığı üzere herhangi bir düşmanı yoktu.

Lynda o gün okuldan çıktıktan sonra eve gelip üvey babasıyla bir şeyler atıştırdıktan sonra kasabaya döndü. Karen Blackwell adlı bir arkadaşına uğradı ve ardından ödünç verdiği bir plağı almak üzere bir diğer arkadaşının evine gitti. Caroline adlı bu diğer arkadaşı, Karen Blackwell'in evine 15 dakikalık yürüme mesafesindeki Enderby'de, halk arasında Black Pad[1] adıyla bilinen sapa patikaya yakın oturuyordu. Lynda bu yoldan geri dönerken Carlton Hayes psikiyatri hastanesine yakın bir sokak lambasının yanında dikilen birini gördü.

Sabaha karşı bir buçukta Lynda hâlâ eve dönmemişti. Endişesi gittikçe artan üvey babası arabasına atlayıp kasabayı aramaya koyuldu. Gençlerin takıldığı, aralarında Black Pad'in de bulunduğu çeşitli mekânları dolaştı. Arayışı sonuç vermeyince Braunstone Polis Karakolu'na gidip Lynda'nın kaybolduğunu bildirdi. Polis kızın eşkâlini not etmekle birlikte, kayboluşunun üzerinden fazla vakit geçmediği için pek telaşa kapılmadı. Eddie Eastwood beklemek üzere evine döndü. Black Pad'de dolaşırken feci bir keşfin birkaç adım ötesinden geçip gittiğinin farkında değildi.

Ertesi sabah hastanede çalışan hademelerden biri işine Black Pad kestirmesini kullanarak gitmeye karar verdi. Patikadayken bir grup ağacın yakınında, otların üstünde, ilk bakışta yarı giyinik bir manken sandığı bir şey gözüne çarptı. Gördüğü gövde, mermer beyazı ve kaskatıydı. Yaklaştığında bir vitrin mankeni değil, genç bir kız olduğunu anladı. Lynda Mann'ın cesedini bulmuştu.

Polis çağrıldı ve olay yerine, Başmüfettiş David Baker geldi. Cinayet soruşturması 22 Kasım 1983 sabahı saat sekiz buçukta resmen başladı.

Vaka, adli bilimler tarihinin mihenk taşlarından birine dönüşecekti. Tuhaf bir tesadüf eseri vakanın çözümünde başrolü oynayacak teknoloji, Narborough'ya sadece birkaç kilometre me-

1 Kara Patika (ç.n.)

safedeki Leicester Üniversitesi'nde, Lynda'nın trajik ölümünden yaklaşık bir sene sonra geliştirilecekti.

Dr Alec Jeffreys (Bugün "Sir" unvanına sahiptir) biyokimya tahsili gördüğü Oxford Üniversitesi'ne bağlı Merton College'ın mezunlarındandı. Doktorası için Oxford'da kalnuş, doktorasını aldıktan sonra Amsterdam Üniversitesi'nde kısa süre araştırma görevlisi olarak çalışıp 1977'de Leicester Üniversitesi'ne gelmişti.

Jeffreys devrim niteliğindeki keşfini 10 Eylül 1984'te yaptı. Bir DNA deneyinin röntgen görüntüsünü incelerken, DNA örneklerini incelediği teknisyenin aile bireylerinin DNA'larının, belirgin benzerlikler ve farklar gösterdiği dikkatini çekti. Jeffreys gördüğünün önemini çabucak kavradı: Bireyler genetik kodlarındaki eşsiz özellikler sayesinde tanımlanabiliyorlardı. Herkesin kendine ait bir genetik "parmakizi" vardı. Bunun anlamıysa teoride herhangi bir genetik malzemenin -saç, deri hücresi veya bedensel sıvılar- geldiği kişiyle eşleştirilebileceğiydi.

Lynda'nın cesedi bulunduğunda olay yerine bir patolog çağrılmıştı. Patolog inceleme sırasında daha sonra büyük önem kazanacak bir noktayı, "kasık kıllarında kurumuş meni lekeleri"ni not etmişti. Üvey babasının kızı teşhis etmesinin ardından otopsi yapılmış, bunun sonucunda cinsel ilişki girişiminde bulunulduğu ve erken boşalmanın gerçekleştiği ortaya çıkarılmıştı. Bunun hemen ardından ölümden önce penetrasyonun da meydana geldiği anlaşıldı. Derin vajina sıvabıyla[2] meni de elde edilmişti. Kayıtlara geçen resmi ölüm sebebiyse boğma sonucu asfiksiydi.[3]

Bulunan semen fosfoglukomutaz gruplama (PGM) testine tabi tutulmuştu. Ayrıca antijen testi de yapılmış ve semenin bir A grubu kan sekretöründen, A grubu kana sahip ve karundan

2 Ucuna pamuk veya bez takılı bir çubukla bedensel delik veya açıklıklardan DNA, doku, sıvı numunesi vb alma işlemine verilen isim, dilimize İngilizcesi'ndeki "swab" sözcüğünün doğrudan okunuşuyla girmiştir. Ancak barut izi tespitinde kullanılan "el sevabı testi" gibi kimi adli/hukuki işlemlerde "sevap" diye de geçmektedir. (ç.n.)

3 Oksijensizlik (ç.n.)

salya veya semen gibi diğer bedensel sıvılarına antijen salgılayan birinden geldiği anlaşılmıştı. Burada uygulanan bilimsel işlemler karmaşıktır ve bulunanların katilin PGM1+ salgılayan A grubu kan taşıdığı anlamına geldiğini bilmek yeterlidir. Söz konusu tarif, Birleşik Krallık'ta yaşayan her 10 erkekten sadece birine uyduğu için vakadaki ilk önemli adımdı. Bu bilgi kendi başına katilin kimliğini tespite yeterli değildi ama polisin şüphelileri elemesine yaraması açısından önemliydi. Örneğin Eddie Eastwood'un masumiyeti bu yolla kanıtlanmıştı (aslında şüpheli değildi ama bu tür vakalarda aile bireylerinin kontrolü şarttır). Ancak failin yakalanmasına henüz yaklaşılmamıştı. Çeşitli bulgular incelendi, şüpheliler sorgulandı ve serbest bırakıldı. Soruşturma devam etti.

Lynda'nın naaşı nihayet ailesine teslim edildi ve 2 Şubat 1984'te All Saints Kilisesi mezarlığına defnedildi. Aynı yılın Nisan ayına gelindiğinde vaka üzerinde çalışan memur sayısı 150'den sekize düşmüştü. Kurulan Vaka Odası kapatıldı ve soruşturma yazın sona erdi. Soruşturma boyunca 150 kan testi yapılmış ve hiçbirinden sonuç alınamamıştı.

İlerleyen zamanla unutulmamakla birlikte, Lynda Mann'ın anısı kasabalıların hafızalarında biraz silikleşti. Failin bulunamaması kasabada cinayete yönelik uyanıklığı canlı tutuyordu ama benzer başka bir trajedinin yaşanmaması, Kasım 1983'te meydana gelen felaketin zihinlerden gittikçe uzaklaşmasına neden oluyordu. Ama bu durum 1986 Temmuz'unda yaşanacak bir başka trajediyle değişecekti.

Robin ve Barbara Ashworth, çocukları Dawn ve Andrew'la birlikte, Narborough'nun komşusu Enderby kasabasında oturuyorlardı. Etkileyici ela gözlere sahip Dawn 15 yaşındaydı. Akademik açıdan parlak bir öğrenci değildi ama sanatsal yeteneği kuvvetliydi. Dawn cep harçlığına takviye amacıyla yarım gün gazete bayiinde çalışıyordu.

Dawn, 31 Temmuz 1986 günü, saat 15:30'da işten eve geldi. Çarçabuk üstünü değişip arkadaşlarıyla buluşmaya gidecekken annesi bir ahbaplarının doğumgünü partisi olduğunu hatırlatarak en geç yedide eve dönmesini tembihledi. Dawn doğumgünü partisine götürmek üzere tatlı almaya karar verdi. Evden ayrıldığında üzerinde rengârenk bol bir bluz ile altına giydiği balıkçı yaka, beyaz süveteri; beyaz kloş etek ve beyaz keten topuklu ayakkabıları vardı. Ayrıca yanına kot ceketini de almıştı.

Arkadaşları, tatlıyı aldıktan sonra Dawn'u en son yaklaşık 16:00 sularında Enderby ile Narborough arasında kestirme sayılan Ten Pound Lane adlı patikaya doğru giderken gördüler. Yol boyunca yanından geçtiği evlerde oturan arkadaşlarına seslenmiş ama her seferinde anne veya babalarından, seslendiği arkadaşlarının dışarıda olduğunu öğrenmişti. Aksi olsaydı feci trajedi yaşanmayabilirdi. Şansın büyük rol oynadığı pek çok olay okudum ve bu türde birçok olaya bizzat dâhil oldum: Şans hayatlarımıza ve ölümlerimize etki eden muazzam bir güç.

Dawn, Ten Pound Lane'den eve dönmek üzere yola koyuldu.

Saat yedide eve gelmeyince ebeveynleri endişelenmeye başladı. Geç kalması alışıldık bir durum değildi; tembihlenen saatte eve dönen çocuklardandı Dawn. Annesi, arkadaşlarının birinin evinden dört buçuk sularında geçtiğini ve o zamandan beri hiç kimsenin Dawn'u görmediğini öğrenince ailenin endişesi iyice arttı. Polise kızlarının kaybolduğunu bildirdiler; polis, ergen kızların birkaç saatliğine ortadan kaybolmasında alışılmadık bir durum olmadığı için aileye biraz daha beklemelerini salık verdi. Ama aile, Dawn söz konusuyken geç kalmanın normal olmadığını biliyordu.

Dawn'dan herhangi bir haber gelmemesi üzerine babası saat dokuz buçukta aramaya çıktı. Sokakları, patikaları dolaştı ve tıpkı üç sene önce Eddie Eastwood'un başına geldiği gibi, kızının yattığı yerin yakınından geçip gitti.

Ertesi gün, polis nihayet harekete geçti ve Narborough bölgesi arama ekipleri ve köpekleriyle doldu.

Bu tür vakalarda normal sayıldığı üzere, Robin ve Barbara Ashworth uzun uzadıya sorgulandı ve evleriyle bahçeleri özenle tarandı. Bu süre zarfında gelen isimsiz ve sessiz telefonlar ailenin sıkıntısını iyice artırdı. Gazetelerde aramaya geniş yer ayrıldı ve babanın, kızının sağ salim geri gönderilmesi için şahsen yaptığı yakarı yayınlandı.

2 Ağustos günü kıdemli bir polis memuru Ten Pound Lane yakınlarında, cebinde ruj ve bir paket sigara bulunan bir kot cekete denk geldi. Bölge derhal sivillere kapatıldı ve öğleye varmadan ceset Ten Pound Lane'e bitişik bir karaçalı kümesinin yanında bulundu. Cesedin belden aşağısı tıpkı Lynda Mann'ınki gibi çıplaktı. Polisler kimin cesedini bulduklarını hemen anlamışlardı ama teşhis elbette babasına düşecekti. Bunun ardından 18:30'da otopsi başlatıldı. Patolog ölüm nedeninin boğma suretiyle oksijensiz kalma olduğunu ve boğmanın muhtemelen bir kolun boğaza dolanmasıyla gerçekleştiğini saptadı. Genç kıza, büyük ihtimalle öldürüldükten sonra, vajinal ve anal yoldan tecavüz edilmişti. Dawn'un saldırıdan önce bakire olduğu da otopside saptandı.

Soruşturma normal izleğinde seyretti. Kişiler sorgulandı, kapı kapı dolaşıldı, canlandırmalar ve ihbar çağrıları yapıldı. Polisler topladıkları bilgileri tararlarken umut verici bir ipucuna rastladılar. Tanıklardan en az dördü ya kırmızı motosikletli ya da kırmızı kasklı birinden bahsediyordu. Söz konusu şahıs ve motosikleti farklı zaman ve yerlerde görülmüştü. Öğlen saatlerinde yakınlardaki bir köprüde görülmüştü ve bir başka tanık, aynı şahsı dörde çeyrek kala aynı yerde gördüğünü belirtmişti. Üçüncü tanık motosikleti 17:15 sularında Ten Pound Lane'de, dördüncüsüyse Dawn'un cesedinin bulunduğu akşam, soruşturmayla fazlasıyla ilgileniyormuşçasına Mill Lane boyunca gidip gelirken görmüştü.

Bir polis memuru, Carlton Hayes Hastanesi'nde hademelik yapan 17 yaşındaki bir delikanlıyı bir motosiklet iterken gördü. Durdurulan delikanlı Dawn'u kayboluşundan kısa süre önce gördüğünü itiraf edince derhal sorguya alındı.

Ertesi Perşembe (7 Ağustos) soruşturma ekibini arayan bir tanık, Carlton Hayes Hastanesi'nden meslektaşı olan bu delikanlının kendisine polisin Dawn'un cesedini M1 köprüsü yakınlarındaki çalılıkların yanında bir ağaca asılı bulduğunu söylediğini bildirdi. Son ayrıntı doğru değildi ama geri kalanı, özellikle polisin halka herhangi bir bilgiyi açıklamadığı düşünüldüğünde gerçekle tekinsiz ölçüde örtüşüyordu. Bir başka tanık daha ortaya çıktı ve delikanlının kendisine polisin Dawn'un cesedini bulduğunu, cesedin bulunmasından sadece birkaç saat sonra ve yine polis halka herhangi bir açıklama yapmadan önce söylediğini bildirdi. Delikanlının ayrıca geçmişte birçok kadına karşı uygunsuz davranışlarda bulunduğu ve birine Dawn Ashworth'ü hayattayken gören son kişi olduğunu söylediği iddia ediliyordu. Bu tanıklardan biri, konuştukları sırada delikanlının elindeki çizikleri gördüğünü de söylüyordu.

Tüm bu bilgiler sonucunda soruşturma ekibinden kıdemli memur Dawe ile memur Cooke delikanlıyı, Narborough'daki evinde Dann Ashworth cinayetiyle ilintili olarak tutukladı. Wigstone Polis Karakolu'na getirilen genç, soruşturma ekibinin çeşitli üyelerince, nihayet Dawn Ashworth'ü öldürdüğünü itiraf edene kadar, saatlerce sorguya çekildi. Anlattıklarının, itiraflarının pek çoğu çelişkili ve muğlâktı ama cinayeti işlediğine dair itirafın bulunduğu yazı önüne getirildiğinde imzaladı. Bunun ardından Birmingham'daki Winson Greer Hapishanesi'ne yollandı.

Katili hapse atılan Dawn Amanda Ashworth, öldürülüşünden dört hafta sonra Enderby'deki St. John's Baptist Kilisesi'nin bahçesine defnedildi.

Aradıkları katili bulduğundan emin polis, artık Dawn ve

Lynda Mann'ın cinayetleri arasındaki kati bağlantıyı bulmak niyetindeydi. Basın bu minvalde türlü fikir öne süremeye çoktan başlamıştı. Ancak delikanlıya karşı hazırlanan davada eksikler vardı. Kan testi yapılmış, polisin katili ararken büyük önem verdiği PGM1+ salgılayan A grubu kanı taşımadığı hemen ortaya çıkmıştı. Bir adli bilimler uzmanı polise ellerinde sadece "belki"lerin bulunduğunu ve bu tür yaklaşımların "tam" bilim sayılamayabileceğini söylemişti. Delikanlının annesi, Dawn'un öldürüldüğü akşam oğlunun bulunduğu yer konusunda tanıklık etmiş ama tanıklığı, "ilintisiz taraf" olmaktan çok uzak kaçtığı gerekçesiyle reddedilmişti. Bugünden bakıldığında polis, bir fail bulup hapse atmanın getirdiği rahatlama ve bolca ikinci derece delilin yarattığı karmaşa arasında davada ciddi sorunlar bulunduğunu gözden kaçırmış gibi görünmektedir.

Bundan sonra neler olduğuysa tartışmaya açık ve kime inanacağınıza bağlı: Delikanlının babası, genetik parmakizi teknolojisini duyup oğlunun avukatına haber verdiğinde ısrarcı. Öte yandan polis, doğru kişiyi yakaladıklarından kesinkes emin olma fikrinin kendilerinden çıktığını iddia ediyor. Haliyle vakada yeni teknolojiden yararlanmayı kimin akıl ettiği belki hiç bilinemeyecek ama sonuçta akıl edildiği kesin. Dr Alec Jeffreys'in çalışmalarının devreye girişi, Lynda Mann ve Dawn Ashworth cinayetlerinde sonucu belirleyen baş etken olacaktı.

Jeffreys, genç bir Fransız'ın, bir İngiliz dulunun çocuğunun babası olduğunu genetik parmakizi yöntemiyle kanıtlayarak hukuk tarihine bu cinayetlerden önce geçmişti. Bilimsel çevrelerde gayet iyi bilinen ve saygı duyulan biriydi ama bu çevrelerin dışında pek tanınmışlığı yoktu. Bu da değişecekti.

Leicester Emniyeti'nden bir komiser, "sırf emin olmak adına" Dawn Ashworth cinayetini itiraf eden delikanlının kan numunelerini analiz etmesini istedi. Jeffreys'e polisin, delikanlının Lynda Mann'ı da öldürdüğünü kanıtlamayı umduğunu belirtti.

Lynda Mann soruşturmasından kalan meni numunesi de Jeffreys'e verilmişti. Numune bir miktar bozulmuştu ama Jeffreys yöntemini, yeterli sonucu vereceği umuduyla uyguladı. Şansa, uygun bir DNA profili elde edebildi. Jeffreys daha sonraları "O noktada" diye anlatacaktı, "tecavüzcünün imzasını görebildik." Daha önemlisiyse gördüğü imzanın, kendisine kan numunesi verilen kişiye ait olmamasıydı. Bunun üzerine Jeffreys, Dawn Ashworth cinayetinde toplanan numuneleri analiz etmek için bir hafta çalıştı.

Nihayet sonuçlar eline geçtiğinde Başmüfettiş David Baker'ı arayarak hem iyi hem kötü haber vereceğini söyledi. Baker önce kötü haberi duymak istedi. Jeffreys bunun üzerine, "Elinizdeki, Mann cinayeti bir yana, Dawn Ashworth'ü öldüren kişi dahi değil" dedi ve iyi habere geçti "Tek katil yakalamanız gerekecek. İki kızı da aynı kişi öldürmüş." Baker herhangi bir yanılgının söz konusu olup olamayacağını sorunca Jeffreys "Bana doğru numuneleri getirdiyseniz mümkün değil" dedi.

21 Kasım 1986'da Leicester Kraliyet Mahkemesi'ne çıkarılan delikanlı, bir DNA testi sonucunda salıverilen ilk kişi sıfatıyla hukuk ve adli bilimler tarihine geçti. Bugüne kadar hiç kimse suçu ne demeye itiraf ettiğini ve ötesi, işlenen suça dair onca ayrıntıyı nasıl bilebildiğini çözemedi. Sorgu sırasındaki baskıya dayanamadığı, çevresinden duyduğu türlü laf ve söylentiyi başkalarına aktardığı ve aktardıklarının şans eseri gerçeklerle örtüştüğü akla çok uzak görünmüyor. Salıverilmesiyse hem Jeffreys ve adli bilimler için müthiş bir zafer hem de kendisi ve ailesi için büyük bir mutluluktu. Ancak Leicester Emniyeti için facia anlamına geliyordu: Yeniden insan avına başlamaktan öte seçenekleri yoktu.

Gerçek faili yepyeni bir telaşla aramaya koyuldular. Katilin yakalanıp hüküm giymesine yol açabilecek bilgiye karşılık 20.000 sterlin değerinde bir ödül kondu ve Wigston Polis Merkezi'nde 50 kişilik bir ekip kuruldu.

Derken, soruşturma ekibinin komuta kademesi 1987 başlarında, önemli ve ayrıca cesaretinin teslim edilmesi gereken bir karar aldı. Ahalinin, olay zamanında nerede bulunduklarını kanıtlayamamış bütün erkeklerinden ve Narborough, Littlethorpe veya Enderby kasabalarında çalışmış yahut bu kasabalarla başka herhangi bir tür bağlantısı bulunan (daha sonra bölgede oturmuş, çalışmış veya herhangi bir amaçla bölgeye gelmiş, 1 Ocak 1953 ilâ 31 Aralık 1970 arasında doğmuş tüm erkeklere çevrilecekti) tüm erkeklerden kan numunesi alınacaktı. Carlton Hayes Hastanesi'nin eski-yeni tüm hasta ve çalışanları da kapsam dâhilindeydi.

Kısa sürede "The Blooding"[4] adıyla anılmaya başlayan çalışma iki ayrı yerde haftada üç gün, sabah 07:00 ile 09:00 arasında yürütüldü. Ayrıca haftada bir, 21:30-23:30 arasında ilave bir çalışma daha yapıldı. Ocak sonlarına doğru yüzde 90'lık bir geri dönüş sağlanmış, 1000'den fazla erkek kan vermeye gelmişti. Ancak kan verenlerin sadece yüzde 25'i test yoluyla temize çıkarılabilmişti. Çalışmanın, başta tahmin edilen iki aylık süreyi aşacağı açıktı.

Ocak, Colin Pitchfork için kötü geçmişti. Sıkıntılıydı ve uyku zorluğu çekiyordu. Endişesi, Leicester Emniyet'inden gelen ve kliniklerinden birine giderek gönüllü kan vermesini talep eden mektubu aldığında başlamıştı. Mektupta randevu gün ve saati belirtilmişti. Karısı ne demeye bu kadar telaşlandığını sorunca, geçmişindeki teşhircilik vakaları yüzünden polisin kendine tuzak kurduğuna inandığını söyledi. Kan vermeye gitmedi.

Pitchfork, ikinci talep mektubunun gelmesi üzerine çalıştığı Hampshires Fırını'ndaki mesai arkadaşlarına yanaşarak kendisi yerine kan vermeleri karşılığında 200 sterlin teklif etmeye başladı. Sebep olarak teşhircilikten hüküm giymişliğini ve polise

4 Av köpeğine ilk kanı tattırmak veya askerlere ateş altında kalma deneyimi yaşatmak. (ç.n.)

duyduğu nefreti gösterdi. Mesai arkadaşlarının çoğu dürüst davranarak reddetti. Ancak Ian Kelly'ye yanaştığında durum değişti. 24 yaşındaki Kelly fırında sadece altı aydır çalışıyordu. Yakın arkadaş sayılmazlardı ama araları kötü değildi.

Pitchfork, Kelly'yi ikna etmek için farklı bir taktik kullandı. Geçmişteki teşhircilik ve soygun hükümlerinden dolayı başının belaya gireceğinden korkan bir arkadaşının yerine çoktan gidip kan verdiğini söyledi. Arkadaşının cinayetlerle bağlantısının çıkmasının mümkün olmadığını çünkü o sırada kasabada dahi bulunmadığını anlattı. Ama şimdi, sırf masum bir arkadaşına iyilik ettiği için kendi başı derde girebilirdi. Yaptığı ortaya çıkarsa, arkadaşına yaptığı iyilik yüzünden hapse bile düşebilirdi. Pitcfork'un kan vermesi gereken tarih 27 Ocak'tı. Zamanı kalmamıştı. Nihayet kabul ettirene kadar Kelly'ye baskı yapmaya devam etti.

Planı, Kelly'nin kan vermeye gideceği gün hastalanmasıyla az daha amacına ulaşamayacaktı. Pitchfork, Kelly'yi, hasta yatağından kalkıp kan vermeye gitmeye ikna etmeyi başardı ve birlikte kanın alınacağı Enderby'deki Mill Lane'de bulunan Danemill İlkokulu'na gittiler (okulun Dawn Ashworth'ün oturduğu sokakta bulunması bir başka tuhaf tesadüftü). Kelly kan verirken Pitchfork dışarıda ve dikkat çekmemek için kuytuda bekledi. Kelly kendinden istenen her şeyi yaptı: Rızasını bildiren formu imzaladı ve hem kan hem salya numunesi verdi. İş hallolmuştu.

Mayıs ayının sonuna gelindiğinde çağrılara gelen yanıt oranı yüzde 98'i bulmuştu. Ancak laboratuarın sırtına binen alışılmadık iş yükü nedeniyle kanı alınan 3.653 erkekten yalnız 2.000'i temize çıkarılabilmişti. Cinayet soruşturmasını yürüten ekibin eleman sayısı 24'e inmişti ve henüz temas sağlanmamış 1000'den fazla kişi vardı. Kısa süre sonra ekibin sayısı 16 memura düşürüldü. Soruşturmayı tümden kapatmak isteyenlere karşı mücadele iki müfettişin, Derek Pearce ile Mick Thomas'ın eline kalmıştı.

Sıkça rastlandığı üzere can alıcı gelişme hiç beklenmedik bir anda, alakasız birinden geldi. Ian Kelly öğle molasında Clarendon adlı *pub*'a gitmiş, Hampshires Fırını'ndan birkaç arkadaşıyla buluşmuştu. Sohbet bir şekilde dönüp dolaşıp Colin Pitchfork ve kadınlara karşı uygunsuz davranışlarına gelivermişti. Laf lafı açarken Ian Kelly bir defasmda Colin Pitchfork'un yerine kan verdiğini söyleyivermişti. Nedeni sorulduğundaysa cinayet soruşturması meselesinde verdiğini açıklamıştı. Diğer fırıncılardan biri de kan vermesi için Pitchfork'un 200 sterlin teklif ettiğini ama kendisinin reddettiğini anlatmıştı.

Masadaki harumlardan biri duyduklarından fazlasıyla rahatsız olmuştu. Fırın çalışanlarından birine bu konuda ne yapmaları gerektiğini sorunca, "Hiç" cevabını almıştı. Göründüğü kadarıyla hiçbiri Pitcfork'un herhangi bir suç işlediğini düşünmüyordu. Ayrıca Kelly'nin başı derde girebilirdi ki öylesini hiç kimse istemiyordu. Buna rağmen söz konusu hanım meselenin peşini bırakmadı. Clarendon'ın sahibinin oğlunun polis olduğunu keşfedince öğrendiklerini bildirmeye karar verdi. Ama genç polis memuruyla temasa birkaç hafta sonra geçecekti.

Bilgi ellerine ulaşınca soruşturma ekibi ilkin Pitchfork'un, Lynda Mann soruşturması sırasında evden eve dolaşan memurların aldığı ifadelerde bulunan imzasıyla Ocak ayında kan verme sırasında imzalanan formdakini karşılaştırdı. İmzalar aynı değildi. Müfettiş Derek Pearce, 19 Eylül sabahı Ian Kelly'yi adaleti engelleme suçlamasıyla gözaltına aldı. Sorgu için Wigstone Polis Merkezi'ne götürülen Kelly polise gerekli her şeyi derhal anlattı ve yerine kan verdiği kişinin Pitchfork olduğunu söyledi. Ekip aylar sonra ilk defa heyecanlanmaya başlamıştı.

Müfettişler aynı gün saat 17:45'te Colin Pitchfork'un evine gitti. Kimliklerini gösterip içeri alındılar. Pitchfork'u yalnız başına mutfağa çekip "Yaptığımız soruşturmalar sonucunda 31 Temmuz 1986 tarihli Dawn Ashworth cinayetinin faili olduğu-

nuza inanıyoruz" dediler. Ayrıca başka birinin onun yerine kan verdiğini bildiklerini de söylediler. Pitchfork sadece "Önce birkaç dakika izin verin, karımla konuşayım" demekle yetindi. Mutfaktan çıkarken müfettişlerden biri "Neden Dawn Ashworth?" diye sorunca Pitchfork "Oradaydı" dedi. "Ben de." Aradığı adamı bulduğundan emin olan polis daha önce hata yaptığıun da farkındaydı. Ama bu sefer DNA testi olumlu sonuç verdi: Dawn Ashworth ve Lynda Mann'ın katili, Pitchfork'tu.

Pitchfork'un itirafı tam ve ayrıntılıydı. 22 Ocak 1988'de Leicester Kraliyet Mahkemesi'ne çıkarıldı. Cinayetler için çifte müebbet, tecavüz başına 10'ar yıl, 1979 ile 1985 yılları arasında işlediği her bir cinsel taciz suçu için üçer yıl ve ayrıca Ian Kelly ile ilgili komplo suçundan üç yıl daha hapis cezası yedi. Yargıç Otton, hükmü okurken "Tecavüz ve cinayetler görülmedik hunharlıktaydı. DNA olmasaydı şu anda dışarıda olacak, başka kadınlar için tehlike teşkil edecektin" dedi.

Bir asrı aşkın süredir adli bilimler alanında görülen en büyük gelişme olan DNA analizi rüştünü ispat etmişti. Gelecekte dünya çapındaki suç davalarında büyük roller oynayacaktı. DNA analizinin suç ve masumiyeti belirlemedeki önemini abartmak mümkün değildir. Günümüzdeki çeşitli endişe ve zorluklara karşın Dr Jeffreys'in muazzam keşfinin kalıcılığı kesindir.

Lynda Mann ve Dawn Ashworth vakaları genetik parmakizinin bir adli bilimci için ne denli kuvvetli bir araç olduğunu göstermektedir; genetik parmakizi için bir kimsenin olay yeriyle bağlantısının en çürütülemez kanıtıdır denebilir. Ama elbette bir müfettişin elinde pek çok başka teknik de vardır. Söz konusu alanda sürekli yenilikler ve gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Adli bilimler tarihini böylesi büyüleyici kılan da bu inanılmaz çeşitlilikteki yöntem ve çalışmalardır. Balistik analizinden klasik parmakizi almaya kadar her bir adli bilim tekniğine dair, yeni gelişmelerin gerçek öneminin altını çizen birçok vaka mevcuttur. Bu

kitapta bu tür vakaların en önemlilerinden birkaçını ele almak ve bu yolla, bir insanın öldükten sonra bile anlatacağı pek çok hikâyesinin olabileceğini göstermek arzusundayım.

1

KİMLİK TESPİTİ

Unutmayın ki eşsizsiniz. Herkes gibi.

Margaret Mead,
ABD'li antropolog (1901-1978)

Adli soruşturma, yaşananların tutarlı bir resmini çıkarabilmek amacıyla olay yerinde bulunan apayrı ipuçlarını bir araya getirmekle ve olaya karışanların -ve aynı önemde, karışmayanların- kimliklerinin tespitiyle ilgilidir. Ancak bir suça karışmış kimselerin kimlik tespitine yönelik güvenilir, sistemli bir yöntemin gerekliliğinin kabul görmesi 19. yüzyıla dek gerçekleşmemiştir. Öncesinde suçlu kimliği tespitinde en çok kullanılan yöntemler tanık ifadelerine başvurmak ve işkenceyle bilgi edinmekti. Her ikisinin de eksik veya hatalı sonuçlara vardığını söylemek gereksiz; bu durum kabul gördükten sonra konuyu düzeltmek ve geliştirmek üzere pek çok uzman çaba göstermeye başladı. Adli tıbbın öncülerinden Fransız adli bilimler uzmanı Edmond Locard (1877-1966) "Kimlik tespitinin tarihini yazmak, suç tarihini yazmaktır" demiştir ve elbette adli tıbbın büyük kısmı ya kimlik tespitiyle ya da birinin olay yeriyle bağlantısını ortaya koymakla ilgilidir. Bu bölümde ilkini, bu yöndeki temel adımla-

rı, bir kimsenin fiziksel özelliklerini belirleme ve kataloglamaya yönelik ilk girişimleri ele alacağız. O dönemlerde, Fransa'daki Lesurques ve Dubosq davasının gösterdiği üzere kimlik tespiti yöntemlerinin şekillendirilmesi büyük önem taşıyordu.

27 Nisan 1796'da, Lyon'dan yola çıkan posta arabası Paris'in güneyindeki ufak Melun beldesine ulaşmadı. Endişelenen Melun ahalisi bir arama grubu topladı. Posta arabasını bulmaları uzun sürmedi, ama karşılarına çıkan manzara feciydi. Arabanın sürücüsüyle muhafızı hunharca öldürülmüş, cesetleri parçalanmıştı. Posta arabasından beş milyon franktan fazla paranın çalındığı anlaşılınca başta tahmin edilen suç sebebi doğrulandı. Arabanın atlarından biri de çalınmıştı.

Posta arabasının tek yolcusu ölenler arasında bulunmadığından, hatta tamamen kaybolduğundan yetkililer kanlı soygunu gerçekleştirenin çetenin üyelerinden biri olduğuna kanaat getirdi. Kendini şarap taciri diye tanıtan yolcu çetenin içerideki adamı rolünü oynamış olmalıydı. Posta arabasına binerken yanında büyük bir süvari kılıcı taşıdığı görülmüştü; cesetlerin durumuna bakıldığında kılıcın suçta kullanılan silahlardan biri olması fazlasıyla mümkündü. Kısa bir soruşturmanın sonunda çetede, hepsi silahlı dört kişi daha bulunduğu kanaatine ulaşıldı; bu tarife uyan dört kişilik bir grup yakınlardaki Montegron kasabasında, posta arabasının bu kasabaya gelişinden birkaç saat önce yemek yerken görülmüş, kuşkulu hareketleri dikkat çekmişti.

Polis grubun izini çabuk yakaladı. Posta arabasından çalınan at ertesi gün Paris'te bulundu ve çok geçmeden bir ahır sahibi, Couriol adlı bir adamın sabahın erken saatlerinde ahırına dört adet terli at bıraktığını bildirdi. İzi sürülen Curiol sonunda Paris'in kuzeyindeki bir kasabada bulunup tutuklandı. Üstü ve evi arandığında bir milyon frankı aşkın para bulundu. Polis aradıkları adamı bulduğuna ikna olmuştu; Curiol sorgulanmak ve

Adalet Sarayı'nda yargılanmak üzere Paris'e götürüldü. Dava bu noktada beklenmedik bir yöne döndü.

Couriol'un yakalandığı evde Charles Guenot adlı bir şahıs daha bulunmuştu. Sorgulanmasından sonra şüpheli olmadığına karar verilmesine rağmen polis elinden belgelerini almıştı. Haliyle Guenot ertesi gün belgelerini geri almak için Paris'e gitmek zorunda kaldı. Yolda eski dostu, Douai kentinden Joseph Lesurques adlı zengin işadamına rastladı. Guenot başına gelenleri anlatınca durumuna üzülen Lesurques onunla Paris'e gitmeye karar verdi. Tesadüfen, saldırıyı yaptığından kuşkulanılan gruba, saldırı günü yedikleri yemek sırasında hizmet eden iki kadın garson soruşturmaya yardım amacıyla polis merkezinde bulunuyorlardı. Kadınlar Guenot ile Lesurques'ü birlikte görür görmez, söz konusu grubun üyeleri olarak teşhis ettiler.

Guenot ile Lesurques, bu tanıklık ışığında derhal tutuklandılar. Masumiyetlerini ısrarla haykırmalarına rağmen Couriol ve suç ortaklığıyla suçlanan diğer üç kişiyle birlikte mahkemeye çıkarıldılar. Guenot beraat ederken, Lesurques dâhil geri kalanların tümü suçlu bulunarak idama mahkûm edildi. Lesurques'ün olay zamanında başka yerde bulunduğunu söyleyen 15 ayrı tanık ve karakterini övüp saygınlığından bahseden diğer 83 kişiye rağmen mahkûm edilmesi özellikle tuhaftı. Mahkeme her nedense tüm bu kanıt ve tanıklıkları göz ardı etti ve Lesurques'ü posta arabasına saldıranlar arasında gösterip ifadelerinde ısrarcı kalan iki kadının sözleri geçerli sayıldı.

Mahkeme boyunca güvenle beraatını uman Lesurques hükmü duyunca kendini kaybetti. Ellerini göğe açarak, "Bana istinat edilen suç gerçekten fecidir ve ölümle cezalandırılmalıdır" dedi. "Ama cinayet ne kadar feciyse hukuku çiğneyip masum birini mahkûm etmek de öyledir. Masumiyetimin kanıtlanacağı bir gün gelecek! İşte o gün kanımın hakkı, beni keyfe keder mahkûm eden jüriyle jürinin kararını etkileyen yargıçların üzerine düşsün!"

Mahkemenin hemen ardından sahiden suçlu olan Couriol nedamet getirerek Lesurques'ün masum olduğunu ve işlenen suçta hiçbir şekilde yer almadığını söyledi. Lesurques'ün tutuklanmasını emreden Daubanton adlı yargıç bu açıklamadan duyduğu rahatsızlıkla Couriol'u, şahsen konuşmak üzere hücresinde ziyaret etti. Couriol, garson kadınların yanıldığını, Lesurques'ü gerçek suçlulardan biriyle, ona çok benzeyen Dubosq adlı bir adamla karıştırdıklarını anlatarak ifadesinde ısrar etti. İki adam arasındaki en büyük fark, Dubosq'un, Lesurques'ün aksine siyah saçlı olmasıydı. Ancak soygun sırasında (ve öncesinde bir süre) Dubosq kimliğini saklamak amacıyla sarı peruk takmıştı.

Daubanton davayı yeniden açtı ve Lesurques'ün aleyhindeki delilleri yeniden incelemek üzere bir komisyon kuruldu. Zaten zengin olduğu için Lesurques'ün soyguna karışmak için herhangi bir nedeni bulunmadığına dikkat çekildi. Daha evvel belirttiğimiz üzere Lesurques gayet saygın, elde kılıç dolaşacak yahut kılıç kullanmayı bilecek türden bir adam değildi. Ancak komisyon akla ziyan bir çıkarıma giderek Lesurques'ün akrabalarının, Couriol'un akrabalarına, Couriol'a Lesurques'ün masum olduğunu söyletmek için rüşvet vermiş olabileceklerine karar verdi. Bu gülünç teoriyi destekleyecek hiçbir delil bulunmamasına rağmen Adalet Bakanı karara katıldı ve idam cezasından vazgeçilmedi. Kararın saçmalığına, akla aykırılığına bakınca şahsen bu davada açıklananlardan fazlasının olup olmadığını merak ediyorum. Ama belki de yaşanan, geniş kapsamlı bir aptallıktan öte değildi.

Çete üyeleri, 30 Ekim 1796 günü, talihsiz Lesurques'le birlikte hücrelerinden alınıp idama hazırlandılar. La Conciergerie'den[5] giyotinle idamın yapılacağı Place de Grève'e 20 dakika süren yolculuk izleyen herkes için son derece acıklıydı. İdam mahkûmlarını taşıyan araba sokaklardan geçerken en önde diki-

5 Paris'te, Adalet Sarayı dâhilindeki eski hapishane. (ç.n.)

len Couriol izleyen kalabalığa defalarca, "Ben suçluyum, Lesurques masumdur!" diye haykırdı. Couriol, giyotin boynuna inene kadar, "Lesurques masumdur!" diye bağırmaya devam etti. Ama haykırışları para etmedi; Lesurques, karısı ve çocuklarını son kez kucakladıktan sonra gözyaşları içinde ölüme yürüdü.

Couriol'un adını verdiği Dubosq sonunda yakalandı. Sahiden de Lesurques'e feci benziyordu. Yargılandı ve Lesurques'ten dört yıl sonra idam edildi. Bugün itibarıyla, genel kabul görmesine rağmen Lesurques resmen masum ilan edilmemiştir.

Pek çok vakada, özellikle cinayet söz konusuysa suça kurban gidenlerin de kimlik tespitinin yapılması gerekebilmektedir. Catherine ve John Hayes vakası buna pek nahoş örneklerden biridir.

2 Mart 1725 sabahı bir bekçi, Westminister'da, Thames'in çamurlu kıyısında kesilmiş bir erkek kafası buldu. Henüz çürüme başlamadığından kafanın uzun süredir orada bulunmadığı açıktı. Yüz hatları bozulmamıştı ki bu da, şansın yardımıyla zavallıyı tanıyacak birilerinin çıkabileceği anlamına geliyordu. Götürüldüğü yerel sulh hukuk mahkemesi kafanın temizlenip saçlarının taranmasını buyurdu. Emir yerine getirildikten sonra kafa St. Margaret's Mahalli Kilisesi'ne götürülüp herkesin görebilmesi için bir kazığa geçirildi. Kafayı görmeye gelenler öyle uzun bir kuyruk yarattı ki seyyar satıcılar yiyecek ve su satışına giriştiler. Suçlunun kelleyi gördüğünde belirli bir şekilde davranabileceği fikriyle kazık ve kilise mezarlığı çevresine polis memurları yerleştirildi. Ayrıca, bir katilin kurbanının cesedine dokunduğunda, cesetten kan akacağına yönelik yaygın bir inanış vardı. Dolayısıyla polis memurları, gördüğünde fazlasıyla etkilenen, tepki veren herkesi zorla tutup kafaya dokunduruyor, kafadan kan akıp akmayacağına bakıyorlardı.

Söz konusu yaklaşım, doğal olarak herhangi bir şüphelinin ortaya çıkmasına fayda etmedi ve kesik baş, çok geçmeden çü-

rümeye ve civardaki kuşların didiklemelerine maruz kalmaya başladı. Tanınmaz hale geleceğinden endişelenen mahkeme kafanın kazıktan çıkarılıp cin dolu büyük bir kavanoza konduktan sonra kilisenin içine alınmasını emretti. Emir yerine getirildi.

Catherine Hall, kolayca hayran toplayabilen, çekici, baskın karakterli bir kadındı. 1690'da, Birmingham yakınlarında doğmuştu; yoksul bir ailenin kızıydı ve 15'inde evini terk ederek şansını Londra'da aramaya gelmişti. Yolda karşılaştığı bir grup subay kızı beğenmiş, Worchestershire'daki Ombersley kasabasında bulunan kışlalarına getirmişlerdi. Sonrasında askerlerin yanından ayrılan Catherine'i Hayes adlı, çevresinde saygın bir çiftçi himayesine almış, ama Catherine aralarındaki büyük yaş farkı yüzünden çiftçi yerine oğlu John'la yakınlaşmış, iki genç gizlice evlenmişti. Hayes durumu öğrenip herhangi bir müdahale için geç kaldığını kavrayınca oğluna bir marangozhane açmıştı. Ancak kasaba hayatı Catherine'e yetmemişti; daha fazlasını istiyordu. Gözü Londra ve Londra'nın sunabileceklerindeydi. Epey baskı yaptıktan sonra nihayet kocasını büyük kente taşınmaya ikna etti. Bir pansiyon açan çift son hızla kömür tüccarlığı, faizcilik ve tefecilik işlerine başarıyla daldı. Kısa sürede epey servet edindiler. Derken Catherine, Thomas Wood ve Thomas Billings adlı iki genci pansiyoner aldı.

Bir org imalatçısının çırağı olan Bennet, St. Margaret's Kilisesi'nde sergilenen başı görünce Catherine'in Tybrun Yolu'ndaki (bugünkü Oxford Sokağı) evine gitti ve kafanın, eskiden yanında çalıştığı John Hayes'e ait olduğuna inandığını söyledi. Catherine kızdı. Bennet'e, John'ın gayet iyi olduğunu ve böyle çirkin dedikodular yaymaya devam ederse polise şikâyet edeceğini söyledi. Ama Samuel Patrick adında bir başka adam daha kesik başı görmüştü ve tanıdığından emindi. Aynı gün, Dog & Dial adlı *pub*'da kulak veren herkese, kesik başın Tyburn Yolu'nda oturan John Hayes'e ciddi şekilde benzediğini anlattı.

Catherine'in pansiyonerlerinden Thomas Billings o sırada aynı *pub*'da içki içiyordu. Orada bulunan herkese o sabah evden çıktığında John Hayes'in mışıl mışıl uyuduğundan emin olduğunu anlattı. Buna rağmen Hayes'i tanıyanlardan bazıları kuşkulanmaya devam etti. Sonunda Ashby adlı bir zat Catherine'e gidip kocasını sordu. Tuhaf mı tuhaf bir açıklama getiren Catherine, John'ın, bir tartışma sırasında birini öldürdüğü için Portekiz'e kaçmak zorunda kaldığını söyledi. Ashby, özellikle Billings'in bu dramatik olaydan hiç söz etmemesi yüzünden açıklamaya inanmadı. Hayes'in bir diğer arkadaşı, Bay Longmore adlı bir adam da Catherine'le görüştü ve aynı şekilde yalan söylediğine kanaat getirdi. Nihayetinde bu iki zat yetkili makama başvurdular; görüştükleri yargıç kuşkularını haklı bularak Catherine için tutuklama emri çıkardı. Catherine, Billings'le yatakta yakalandı. Her ikisi de, diğer iki pansiyoner, Thomas Wood ve Bayan Springate ile birlikte derhal tutuklandı.

Talebi üzerine Catherine kesik başı görmeye götürüldü. Alkolde muhafaza edilen başı görür görmez atılıp koca kavanozu kucaklayarak pek acıklı bir sesle, "Ah! Sevgili kocamın başı bu!" diye haykırıp kavanoza öpücükler kondurdu. Duygularını yeterince gösteremediğine karar vermiş olacak ki kimlik tespiti tarihinin en tuhaf hamlelerinden birini yaparak kesik başı, saçlarından tutarak kavanozdan çıkarıp dudaklarını ihtirasla öptü. Ardından da ölü kocasının saçından bir tutam talep etti. Polis, kafanın kanlı olduğunu ve ellerine yeterince kan bulaştığını söyleyerek reddetti. Catherine, belki dramatik gösterisinin kimseyi kandırmadığını anladığından, bayıldı.

Grubun zayıf halkası Thomas Wood çıktı. Sorguda çarçabuk pes etti ve Thomas Billings'le kendisinin Catherine'in sevgilileri olduklarını itiraf etti. Kocasının "hainliklerinden" bezen Catherine iki genci cinayete ikna etmişti. John Hayes altı maşrapa şarapla sarhoş edildikten sonra sızınca Billings kafasına bir kö-

mürcü nacağıyla vurmuştu. Ardından cinayete ortaklığını temin etmek için nacağı Wood'a vermişti. Wood, öldüğüne kesin kanaat getirene dek John Hayes'in kafasına vurmaya devam etmişti. Ardından altına bir kova koyup keskin bir et bıçağıyla kafayı gövdeden ayırmışlardı. Catherine, tanınmaz hale getirmek için kesik başı kaynatmak istemiş ama Wood ile Billings bunun haddinden ileri gitmeye gireceğini öne sürerek fikri reddetmişlerdi. Kovadaki başı alıp götürmüş, Thames kıyısına fırlatmışlardı. Ardından eve dönüp gövdenin kalanını parçalayarak Marylebone'daki gölcüğe atmışlardı. Gölcüğün dibi tarandığında söz konusu parçalar bulunacaktı.

Catherine Hayes'e cinayet değil, "ihanet" suçu istinat edildi çünkü günün yasalarına göre koca, karısının efendisi sayılıyordu ve Catherine efendisine başkaldırmış kabul ediliyordu.[6] Bu suçun cezasıysa asılmak değil, çok daha feci bir idam yöntemi sayılabilecek kazığa bağlanarak yakılmaydı. Bunu öğrenen Catherine olaydaki payını itiraf ederek suçu Wood ile Billings'in üzerine yıkmaya kalkıştı. Ama çabası fayda etmedi ve kazıkta yakılarak idama mahkûm edildi.

Hapisteyken Catherine, kuşkusuz daha ıstırapsız bir ölüm umuduyla kendini zehirlemeye kalkıştı. Girişimi sonuca ulaşmadı ve 9 Mayıs 1726 tarihinde Tyburn'de, bugün Marble Arch'ın bulunduğu yerde yakılarak idam edildi. Dönemin normal uygulaması, yakılan kişinin alevler üzerine erişmeden önce, merhamet icabı boğazlanmasıydı ama Catherine'in cellâdı boğazlama sırasında ellerini yakınca işi yarım bırakmak zorunda kaldı. Tahmin edilebilecekten çok daha uzun süre diri diri yanan Catherine'in çığlıklarının Londra'nın her yerinden işitildiği söylenir. Catherine Hayes, İngiltere'de ihanet suçuyla canlı ya-

6 Eski İngiliz "Ortak Hukuku" kapsamında biri hükümdara (High Treason), diğeri kabul edilmiş toplumsal hiyerarşi kapsamında astın üstüne (buradaki örnekte kadın, kocasının astı kabul edilmektedir) yapmasıyla gerçekleşen (Petty Treason) iki ayrı ihanet suçu vardır. Birincisi günümüzdeki "Vatana İhanet" ile aşağı yukarı aynıdır. Burada söz konusu olansa ikincisidir. (ç.n.)

kılan son kadındı (idam sonrası kadın cesetlerinin yakılması ise 1790'a kadar sürmüştür).

Katil pansiyoner sevgililere gelince: Thomas Billings, Marylebone Fields'ta, John Hayes'in parçalanmış cesedini attıkları gölcüğün yakınlarında, el ve ayak zincirleri çözülmeden asıldı. Thomas Woods ise hapishanede hastalanıp ölerek darağacından kurtuldu.

Bu vakada kurbanın kimliği, kesik başı sergilendiğinde tesadüfen görüp tanıyan kişiler sayesinde tespit edilebilmiştir. Ancak talih yaver gitmeyebilir, failler cezasız kalabilirdi. Aynı şekilde Catherine Hayes'in fikri kabul görüp kesik baş suda kaynatılsaydı John Hayes'i yakından tanıyanların bile kimliğini teşhis edemeyecekleri kesindi. Kimlik tespiti için çok daha sağlam yöntemler gerekse de, gelişmeleri bir asırdan fazla sürecekti.

Polisin sürekli karşısına çıkan sorunlardan bir başkası, hırsızlığı meslek edinmiş kimselerin teşhisiydi. Örneğin Nottingham'da yakalanan bir şahıs, Londra, Liverpool veya Norwich'te başka veya benzeri suçlardan aranıyor olabiliyordu ama yetkililerin bu bağlantıları kurabilmeleri mümkün değildi. Ulaşım altyapısının demiryollarının gelişmesiyle gösterdiği ilerleme durumu iyice beterleştirmişti: Suçlular artık bir yerden diğerine çabucak gidebiliyor, kısa bir zaman aralığında çok farklı yerlerde, izlenemedikleri, çeteleleri tutulamadığı için serbestçe suç işleyebiliyordu.

Bu sorunun çözümüne yönelik ilk önemli adımları -elbette bazı önemli şahısların etkisi sayesinde- Fransız bilimci Alphonse Bertillon attı (1853–1914). Bu önemli kişilerden biri, pek çok kişinin modern istatistiğin babası saydığı Belçikalı astronom Lambert Quetelet'ydi. Quetelet, 1835 tarihli eseri *Sur L'Homme et Le Dévelopment de ses Facultés*'de[7] istatistiksel yöntemi insa-

7 Kabaca: "İnsan ve Melekelerinin gelişimi Üzerine" (ç.n.)

nın fiziksel ve entelektüel melekelerinin gelişimine uygulamaya çalışmıştı. Kısacası, insanın temel dürtülerini öğrenmek derdindeydi. Alphonse'un babası Louis-Adolphe, tıp öğrenciliği yıllarında Quetelet'nin "sosyal fizik" konulu fikirlerinden etkilenmişti. 1848 Fransız devrimi sırasında hocalarından, aynı konularla ilgilenen Achille Guillard'la birlikte altı ay hapis yattı (tehlikeli bir liberal sayılan Guillard, bölgelere göre grup ve ırkların incelenmesi yöntemi olan demografinin mucidiydi). Hapiste iyi anlaşmış olacaklar, Louis-Adolphe kısa süre sonra Guillard'ın kızı Zoe ile evlendi. Guillard ile Louis-Adolphe daha sonra Paris Antropoloji Okulu'nu kurarak yepyeni bir bilim dalını şekillendireceklerdi. Haliyle Bertillon'un çalışmalarında Quetelet ve Guillard'ın dolaylı ve babasının doğrudan etkisinden kuşku duymak zordur.

Öte yandan Bertillon'un hayata başlangıcı pek gelecek vaat eden türden değildi; isyankâr bir çocuktu ve sıklıkla *l'enfant terrible*[8] diye çağrılıyordu. Çeşitli okullardan kovuldu ve evde ders aldığı Almanca öğretmeni öfkeyle istifa etti. 1866 yılında annesini kaybetmesi huysuzluğunu iyice artıracaktı. Yetişkin çağlarında oradan oraya savruldu; önce İngiltere'de öğretmenlik yaptı, ardından orduya yazıldı ve nihayetinde polis merkezinde (tamamen babasının nüfuzu sayesinde) kâtipliğe başladı. İşi tamamen tekrara dayalı ve sıkıcıydı; Bertillon kısa sürede aklını kaçıracak noktaya geldi. Sıkıntısını gidermek uğruna kendini kimlik tespiti sorununa adadı. Polisin yararlandığı tekniklerin en hafif deyimiyle kusurlu, en beter söyleyişiyle tamamen faydasız olduklarını kısa sürede kavradı: Etkin kimlik teşhisi için uygun bir sistem yoktu. Quetelet'nin *Anthropometry, or the Measurment*

8 Yaramaz, büyükleri, özellikle ebeveynini utandıran şeyler yapan veya söyleyen çocukları ifadede kullanılan bu deyiş zamanla sıra dışı veya dâhi sanatçılar için kullanılmaya başlanmıştır. (ç.n.)

of Different Faculties in Man (1871)[9] adlı eserinden ilham alan Bertillon, insani melekeler ölçülüp kaydedilebiliyorsa fiziksel özellikler için de ayrusının yapılabilmesi gerektiği fikrine vardı.

Bertillon bugün "robot resim" diyebileceğimiz bir kimlik tespiti sistemi üzerinde çalışmaya başladı. Fotoğrafları kesip çeşitli parçaları (kulaklar, gözler, ağız, burun) yepyeni yüzler yaratmak için farklı birleşimlerde bir araya getirilebilecek şekilde kartonlara yapıştırdı. Tanık, bu parçalardan faydalanarak gördüğü kişinin kabaca bir benzerini ortaya çıkarabilecekti. Bu sistemin geliştirilmiş hali bugün hâlâ kişilerin teşhisinde kullanılmaktadır.

Sistemi başta pek ilgi görmedi ama Bertillon meslektaşlarından destek bulamamasına rağmen çalışmasına ısrarla devam etti. Babasının ve Quetelet'nin çalışmaları sayesinde insani özelliklerin istatistiksel gruplara girme eğilimi gösterdiğini biliyordu. Ötesi, tüm Fransız terzi ve şapka imalatçılarının yıllardır bildiği gibi hiç kimsenin ölçülerinin diğerleriyle aynı olmadığının da farkındaydı. Suçlunun anatomik yapısının (kafa çevresi, kol, bacak ve parmak uzunlukları gibi) çeşitli parçalarını ölçmenin hızlı ve basit bir sistemini bulabilirse bu ölçüleri kapısından girecek herkesinkiyle eşleştirebileceğini kavradı. Bu sayede kişinin kendisine gerçek adını verip vermediğini anlayacak yahut ortada bir ad yoksa (kimi ölülerde olageldiği üzere) kimliği tespit edip adı kendisi koyabilecekti. Böylece içine tüm bu şahsi bilgileri koyabileceği, kullanımı kolay bir kart dizini yapmaya girişti. Bittiğinde de ideal tespit yöntemini kurduğuna kanaat getirdi.

Çalışmasını büyük umutlarla amiri Louis Andrieux'ye sundu. Andrieux çalışmayı tümüyle görmezden geldi. Kolay pes etmeyen Bertillon, bu sefer ilkinden daha ayrıntılı bir çalışma yaptı ve nihayet Andrieux'nün dikkatini çekmeyi başardı. Andrieux, Bertillon'u çağırttı ve beriki heyecanla amirinin ofisine koştu. Ancak beklediğinin aksine, Andrieux fikri acımasızca

9 Kabaca: Antropometri ya da İnsanda Farklı Melekelerin Ölçülmesi (ç.n.)

eleştirdi. Bertillon'un açıklama çabaları nafileydi; ofisten kovuldu, masasının başına döndü. Bu da yetmezmiş gibi Andrieux, Bertillon'un babasına öfke dolu bir mektup yazarak oğlunun "cidden sapıttığını" bildirdi. Şansına, nahoş geçmişine rağmen babası dar görüşlü değildi; Bertillon çalışmasını sunduğunda ilgiyle okudu ve "çok önemli bir fikir" çıkardığına inandığını söyledi. "Eğer işe yararsa" dedi, "hayatım boyunca göstermeye çalıştığım şeyi, her insanın eşsiz olduğunu kanıtlar." Sakin, kendine hâkim bir adamdı ama Bertillon bu sefer babasının gözlerindeki yaşları görmüştü.

Ancak, babasının desteğine rağmen Bertillon, Andrieux'nün uygulamaya koyma izni vermemesi nedeniyle fikirlerini alenen ilerletmede güçlük yaşadı. Andrieux pek zeki biri değildi ve büyük olasılıkla astının becerileri ve eğitiminden rahatsızlık duyuyordu. Buna rağmen Bertillon izin veren herkesin ölçülerini

Heykeltıraş Ringel d'Illzach'ın, Alphones Bertillon tarafından 1903'te çekilmiş antropometrik fotoğrafı. Üst taraftaki kategoriler, Bertillon'un yüz özellikleri ve oranlamalı ebatlarını not almadaki özenini göstermektedir.

almaya devam etti. Zamanla terfi ederken Andrieux de emekliye ayrıldı. Yerine Jean Camecasse geldi. Selefinden daha aydın fikirli olmasına karşın o da Bertillon'un tekniğine kuşkuyla bakıyordu. Camecasse'ın nihayet Bertillon'un fikirlerini ciddiye almaya ikna olması, babasının bir yıl süren çabalarının yanı sıra avukat Edgar Demange'ın da müdahalesini gerektirecekti. Kasım 1882'de Bertillon'a, teorilerinin etkinliğini kanıtlaması için üç aylık bir süre tanıdı. Bu süre zarfında yöntemlerini kullanarak birden fazla suç işlemiş tek bir suçluyu teşhis edebilirse Camecasse deneylerin sürmesine izin verecekti. İddia ortadaydı ve kendini kanıtlamasının uzun sürmeyeceğini bilen Bertillon bahsi kabul etti.

Bertillon ertesi gün, merkezin tayin ettiği iki kâtibin yardımıyla işe koyuldu. Verilen süre içinde bir suçluyu tespit edebilmesinin kolay olmayacağının farkındaydı ama başarmaya azmetmişti. Geçen iki yıl içinde bir şahıstan 11 ayrı ölçüm almaya dayanan bir sistemde karar kılmıştı. Tahminine göre, iki ayrı kişinin 11 ayrı ölçüme sahip çıkma ihtimali milyonda birdi. Buna ek olarak Bertillon, kimlik tespiti kartlarına biri karşıdan, diğeri yandan çekilmiş iki adet fotoğraf eklemişti. Ayrıca çalışmasına, dövme, ben, doğum lekesi, yara izi ve benzeri, polisin şüpheliyi teşhisine fayda edebilecek her türlü özelliği içeren bir de *portrait parlé*[10] koyuyordu. Bu ayrıntılı kartların tümü bir dosya dolabına yerleştiriliyordu.

Bertillon Aralık 1882'den Ocak 1883'e kadar yılmadan çalışmaya devam etti. Üç aylık sürenin sonuna yaklaştıkça kaygılanmaya başladı; hatta Camecasse'tan süreyi uzatmasını rica etmeyi bile düşündü. Üstelik şimdiye dek, deneyi tamamen vakit ve para kaybı gören devrin ünlü Fransız dedektifi Gustave Mace'ın da aralarında bulunduğu pek çok kişi, aleyhinde konuşmalar yapmıştı.

10 Eşkâl. (ç.n.)

Bertillon başarıya nihayet Şubat ayının sonlarına doğru ulaştı. Bir gün, eve gitmek için çıkacakken karşısına adının Dupont olduğunu söyleyen bir şüpheli getirildi. Yüzü tanıdıktı ve sol kaşının dibinde bir ben vardı. Bertillon sistemini devreye soktu. Gerekli ölçüleri aldı ve dizin kartlarını taramaya başladı. O an orada bulunanların daha sonra anlattıklarına göre Bertillon arama sırasında heyecandan titriyordu. Ölçüleri kartlardan birindeki ölçülerle eşletiren Bertillon, gözaltına alınan şüphelinin aslında 15 Aralık 1882 tarihinde şişe çalmak suçundan tutuklanan Martin adlı bir şahıs olduğunu açıkladı. Sadece aldığı ölçüler değil, sol kaşın dibindeki beni belirten *portrait parlé* de tam isabetliydi. Son olarak Martin adlı şahsın önceki tutuklanışında çekilen fotoğrafı karşısına getirilenin aynı kişi olduğunu gösterecekti. Martin başta kimliğini inkâr etti ama Bertillon'un sunduğu delilleri görünce yalan söylediğini itiraf etmek zorunda kaldı. Bu olay Bertillon ve maalesef birkaç gün sonra hayata gözlerini yumacak babası için büyük bir zaferdi. Ama baba Bertillon nihayetinde oğlunun yarattığı sistemin başarıya ulaştığını ve kendi hayatını adadığı çalışmaların hakkını bulduğunu görebilmişti.

Bertillon müteakip aylarda başka suçluları da başarıyla teşhise devam etti. Sisteminin işe yaradığı açıktı. Sonunda Gustave Mace bile Bertillon'un suçbilimi alanında 19. yüzyılın en büyük ilerlemesini tek başına gerçekleştirdiğini itiraf etmek zorunda kaldı. *Bertillonage* sözcüğü birkaç yıl içinde sadece Fransızca'ya değil, birçok başka dile de girdi.

Bertillon tekniğini canlıların yanı sıra ölülere de uyguladı. Bir müfettiş Bertillon'dan vurulup nehre atılmış bir şahsın kimliğini tespit etmesini istedi. Ceset en az iki ay suda kalmıştı ve teşhise yarayacak yüz hatlarından yoksun, çok kötü bir durumdaydı. Müfettiş, Bertillon'u son umut görüyordu ama bu vakada Bertillon'un bile başarıya ulaşamayacağı hissindeydi. Mamafih

Suçluların teşhisinde antropometrik ölçümden faydalanan yöntemiyle kimlik tespitinde çığır açan Alphonse Bertillon.

Bertillon normal işlemleri yaptı, ölçümler aldı ve diziniyle karşılaştırdı. En az beş ölçümü eşleştirmeyi başardı ve müfettişi şaşkınlığa uğratarak cesedi bulunan adanın bir sene önce darp suçundan hüküm giydiğini keşfetti. Cesedin kimliğinin tespitinin ardından müfettiş iz sürebilecek duruma geldi ve çok geçmeden katili yakaladı.

Bertillon'un yöntemlerinin başarısı ışığında, 1888 yılında yeni Adli Kimlik Tespiti Kurumu kuruldu. Bertillon kurumun ilk başkanı oldu. Epey yol almıştı ama dahası vardı: 1892 yılında Fransa'da gerçek bir şöhret konumuna gelmesini sağlayacak bir davaya dâhil oldu. Dava, dönemin en ünlü suçlularından azılı anarşist Ravachol'la ilgiliydi.

Ravachol adıyla maruf François Claudius Koenigstein 1859 yılında Saint-Chamond'da doğmuştu. Babası (Jean Adam Koenigstein) Hollandalı, annesi Marie Ravachol ise Fransız'dı. Henüz sekiz yaşındayken babasının aileyi terk edip annesi, kız ve erkek kardeşi ve hatta yeğeninin sorumluluğunu omuzlarına bırakmasından sonra François annesinin kızlık soyadını kullanmaya başlamıştı. Bir süre bir boyacıda çalışmış ama tutunamamış, daha sonra sosyete balolarında akordeon çalarak geçinmeye çabalamıştı.

İş arayarak Fransa'yı dolaşmak (bulduğu her işte daima çok düşük ücretlerle çalışmıştı) Ravachol'a kapitalizmden nefreti öğretmişti. 18 yaşında Eugène Sue'nün *Le Juif Errant / Gezgin Yahudi*'sini okumaya ve kolektivist çevrelere girmeye başladı. Sonucunda ateist, sosyalist ve anarşist oldu. *Gezgin*'in yanı sıra Pierre Proudhon, Bakunin ve Kropotkin'in yoğun etkisinde kaldı. Kropotkin zoolojik bulguların hayvanların "karşılıklı yardımlaşma" ile yaşadıklarına işaret ettiğini ve insanların, kanun koyuculardan, yargıçlardan, polis ve inzibatlardan kurtulmaları halinde aynı şekilde yaşayabileceklerini öne sürüyordu. Proudhon ise halkın iyi niyet ve akıl ile yaşayacağı devletsiz bir toplum modeline inanıyordu.

1 Mayıs 1891'de Clichy'de düzenlenen bir anarşist gösteri polis tarafından dağıtıldı. Önderleri tutuklandı ve ciddi sopaya çekildi; içlerinden ikisi uzun süreli hapis cezalarına çarptırıldı. Altı ay sonrasındaysa mahkemeye başkanlık eden yargıç Léon Bulot'nun evi havaya uçtu. Ardından, kısa süre sonra mahkemede anarşistler için idam kararı isteyen savcı Benoît'nın da başına aynısı geldi. Polis ve hükümete bağlı güvenlik kurumları faillerin peşine düştü.

Biri, bir hükümet ajanına olaylarla ilgili Chaumartin adını fısıldadı. Yapılan soruşturmada Chaumartin'in St. Denis'te teknik öğretmenlik yaptığı tespit edildi. Chaumartin derhal gözaltına alınıp "sorgulandı". Sonunda planladığını kabul etmekle birlikte, bombalama eylemlerini Léger adlı fanatik bir anarşistin gerçekleştirdiğini söyledi. Yetkililerin, Léger'nin aslında takma ad kullanan tanınmış anarşist Ravachol olduğunu keşfetmeleri uzun sürmedi. Ravachol 1891'de Forez Dağları'nda yaşlı bir adamla kâhyasını öldürmekten tutuklanmıştı. Ama kaçmayı başarmıştı ve hâlâ firariydi. Aynı yıl içinde, bu sefer St. Etienne'de hırdavatçılık yapan iki yaşlıca hanım, bir soygun sırasında çekiçle öldürülmüşlerdi. Katilin tarifi Ravachol'a birebir uymuştu.

Ravachol sonunda, sol elindeki yara izini fark eden dikkatli bir garson sayesinde Paris'teki Magenta Bulvarı'nda bulunan Véry Lokantası'nda yakalandı. Garson, Ravachol hakkında yayınlanan tariflerde yer alan yara izini hatırlar hatırlamaz polise haber vermişti. Ravachol, polisle yabaniler misali mücadele etti ve tutuklanması için önemli ölçüde kaba kuvvete başvurulması gerekti. Merkeze götürüldü; Bertillon ölçülerini aldı. Yüzü yediği dayaktan fazlasıyla şiştiği için fotoğrafını çekmemeyi yeğledi. Birkaç gün sonra çekti. Ravachol'un Bertillon karşısında sakin davranması herkesi şaşırttı. Bertillon daha sonra çektiği fotoğrafın bir kopyasını çerçeveleterek Ravachol'a yolladı. Ravachol, "Bu Bertillon tam bir beyefendi" dedi.

Beyefendiliği ayrı, Bertillon eski adı Koenigstein'ı kullandığı dönemden kalma kapkaç ve soygun sabıkası bulunan Ravachol'un kimlik tespitini çabucak yaptı. Ortaya çıkardığı bağlantı çok önemliydi çünkü Ravachol'un, polisin yaşlı adamla kâhyası ve iki yaşlı dükkâncı kadın cinayetlerinin yanı sıra bazı lahit soygunları için de aradığı kişi olduğunu mutlağa yakın bir kesinlikle gösteriyordu. Ravachol, ilk mahkemesinde

Le Petit Journal'ın, Ravachol'un tutuklanışında yaşanan arbedeyi gösteren 16 Nisan 1892 tarihli kapağı.

anarşist eylemleri yüzünden müebbet hapse çarptırıldı. Ama ikinci mahkemesinde cinayetlerden suçlu bulununca idama mahkûm edildi. Bunun sonucunda Ravachol, aralarında anarşist Kropotkin'in de bulunduğu pek çok kişi tarafından bir *opéra-bouffe* (ancak komik bir operaya yaraşır) devrimci ilan edildi. Halkta uyandırdığı sempati çabucak yitti ve Ravachol giyotine "Elveda domuzlar! Yaşasın anarşi!" diye haykırarak gitti. Bir başka anarşistin -anarşist hareket Ravachol'a sırt çevirmeden öncedestek amacıyla tutuklandığı lokantayı havaya uçurarak lokanta sahibiyle bir müşterinin ölümüne yol açmasıysa davanın acıklı yan hikâyelerinden biriydi.

Yöntemlerinin vakada oynadığı önemli rol sonucunda Bertillon artık Fransa'da şöhrete ulaşmış, Paris'in Sherlock Holmes'u adıyla anılmaya başlamıştı. Hatta Sherlock Holmes romanlarından *Hounds of Baskerville / Baskerville Laneti*'nde bir müşterinin Holmes için "Bertillon'un ardından Avrupa'nın ikinci büyük uzmanı" demesiyle yer bile aldı. Sonrasında Holmes'un "Fransız bilgine duyduğu hararetli hayranlığı bizzat ifade etmesiyle" *The Naval Treaty / Kayıp Anlaşma*'da bir kez daha görüldü. Bertillon'un ölçüleme sistemi başarıya ulaşmasa çözülemeyeceği kesin vaka sayısının fazlalığına şüphe yoktur. Ancak işler değişiyordu ve sahneye yeni bir sistem çıkacaktı.

Parmakuçlarımızda taşıdığımız şekillerden binlerce yıldır haberdarız. Parmakizleri Mısır mezarlarının duvarlarında ve pek çok eksi kültürün çömleklerinde süs amaçlı kullanılmış halde bulunmuştur. Belki daha şaşırtıcısı, parmakizlerinin kişinin kimliğini temsil edişine dair ham, kaba bir anlayışın var görünmesidir. Örneğin Babil'de, MÖ 2. yüzyılda parmakizlerinin bazen yasal sözleşmeleri mühürlemede kullanıldığı bilinmektedir. Daha sonraları MS 300 dolaylarında Çin'de elizleri bir hırsızlık davasında delil olarak kullanılırken, MS 650'de Çinli tarihçi Kia Kung-Yen,

parmakizlerinin bir kimlik doğrulama yolu olarak kullanılabileceği olgusuna dikkat çekmiştir. Ama eşsizliğine dair fikir birliğine rağmen parmakizlerinin bilimsel tarifi yahut incelenmesi için asırlar geçecekti.

Tanınmış İngiliz botanikçi Nehemiah Grew (1641–1712) kişinin avuçiçi ve parmaklarını kaplayan derinin yapısına dair bir inceleme yayınladı. Yaklaşık bir asır sonrasında Alman anatomici Johann Mayer (1747–1801) ilk defa hiçbir parmakizinin bir başkasıyla aynı olmadığını, hepsinin eşsiz olduğunu yazdı. Uygulamaya konması biraz daha bekleyecekti ama söz konusu bilginin adli bilimler için muazzam olan teorik önemi açıktı. Bilindiği kadarıyla parmakizini gerçek anlamda biçimlendirilmiş bir sistemde ilk kullanan İngiliz kamu hizmetlisi Sir William Herschel'dir (1833–1917). Herschel parmakizlerini Bangladeşli askerlere maaş öderken sahtekârların para almasını engellemek için kullanmıştı. Her asker kendi ödeme defterine parmakizlerini basmak ve maaş almaya geldiğinde parmakizi vermek zorundaydı. İzler defterdekilerle karşılaştırıldığında sahtekârlar hemen ortaya çıkıyordu. Sistem fazlasıyla işe yaramakla birlikte Bangladeş hapishaneler genel müfettişi daha kapsamlı bir parmakizi sınıflandırma ve analiz sistemini reddetti. Herschel 1879'da İngiltere'ye döndü.

Yaklaşık aynı dönemlerde İskoç cerrah Dr Henry Faulds (1843–1930) Japonya'da, Tokyo'daki Tsukiji Hastanesi'nde tıp öğrencilerine fizyoloji öğretiyordu. Görevi sırasında bazı Japon çömlekçilik ürünlerinde görülen parmakizleri dikkatini çekti. Aralarındaki çeşitli farklarla ilgilenmeye ve parmakizlerindeki "helezonları" (ya da 'papil hatları') incelemeye başladı. Bu tamamen akademik çalışma yıllar sonra çok önemli bir uygulama alanı bulacaktı. 1879'da Japon polisi bir olay yerindeki badanalı bir duvarda bir dizi parmakizi buldu. Bir süre sonra şüpheli sıfatıyla yakalanan bir adam ısrarla masumiyetini haykırınca polis,

Sir William Herschel (1833-1917) Bangladeşli askerlere maaş dağıtırken sahtekârlıkları engellemek adına askerlerin el izlerini almıştı. Bu girişimi, parmakizi almanın kimlik tespitinde güvenilir bir yol olduğunun ortaya konmasında büyük önem taşımıştı.

parmakizleriyle ilgilendiğini duyduğu Faulds'a başvurdu. Şüphelinin parmakizlerini alan Dr Faulds izleri olay yerindekilerle karşılaştırdı. İzler tamamen farklı çıkınca adamcağız salıverildi. Birkaç gün sonra gözaltına alınan bir başka şüphelinin parmakizlerindeyse bire bir eşleşme çıktı. Fail, suçunu itiraf etti.

Faulds parmakizleri konusundaki ilk makalesini bilim dergisi *Nature*'da yayınladı. Yazısında parmakizlerinin kimlik tespitindeki faydalarından bahsediyor ve parmakizlerinin mürekkeple kayda geçirilmesi yöntemini öneriyordu. Hindistan'dan dönen Herschel Faulds'un çalışmalarını öğrenince "keşfinin" çalındığına inandı. İkili, *Nature*'da yayınlanan mektuplar üzerinden atıştılar. Gerçekteyse her ikisi de parmakiziyle kimlik tespitinin (tam adıyla daktiloskopi) sahici bir kimlik tespit yöntemine dönüşmesine birbirlerinden bağımsız katkıda bulunmuşlardı.

1886'da Japonya'dan İngiltere'ye dönen Faulds fikirlerini polise aktardı. Polis dikkate almayınca aralarında Charles Darwin'in de bulunduğu, dinleyeceğine inandığı kim varsa hepsine yazdı. Darwin, ilgilenmekle birlikte çalışmaya girişemeyecek denli yaşlı ve hasta olduğunu söyledi. Konuyu antropolojiyle uğraşan kuzeni Francis Galton'a aktardı. Galton sporcu, kâşif, meteorolog ve psikologdu. Ayrıca Bertillon'un teşhis sistemine inananlardandı. Kraliyet Enstitüsü'nde b*ertillonage* üzerine ders vermekle kalmamış, Paris'e gidip Bertillon'la tanışmıştı. Bertillon'un sistemini etkileyici ama fazlasıyla karmaşık buluyordu. Parmakizlerinin daha kolay bir kimlik tespiti yöntemi sunabileceğini derhal görmekle birlikte yeni gelişen bu alana dalmanın şahsen erken olduğunu düşünerek Faulds'un çalışmalarını Londra Antropoloji Cemiyeti'ne iletmekle yetindi. Galton, birkaç sene sonra konuya döndüğünde Faulds yerine ününü duyduğu William Herschel'le temasa geçmeyi tercih etti. İyi anlaşmaları üzerine Herschel elindeki tüm malzemeyi parmakizlerini adli bilimlerdeki başat kimlik tespit sistemine dönüştürecek Galton'a verdi.

Galton'un uygun, düzgün bir sınıflandırma sistemi geliştirmesi gerekiyordu. Bu tür sistemlerin basit olmalarının elzemliğinin farkındaydı; geçmişteki girişimler hep karmaşık kalmış, yetkililer bu yüzden parmakizinden kimlik tespitini uygulamaya koymaya hep kuşkuyla bakmışlardı. Galton işe hatların tekrarlanan şekilleriyle düzenlerini ve çoğu parmakizinin bombelerinin bir araya geldiği bir "üçgen" etrafında toplandığını gözlemleyerek başladı. Delta adı verilen bu üçgenler dört temel örüntüdedir: Üçgensiz, solda üçgenli, sağda üçgenli ve birden fazla üçgenli. Galton bulgularını 1891 yılında *Nature*'da yayınladı. Yazısında Herschel'e borcundan bahsedip Faulds'u anmayışı, Faulds'u öfkelendirdi. Ertesi yıl konuya dair ilk kitabı *Finger Prints / Parmakizleri*'ni yayınladı. Kitabında "hatalı pozitif" (iki ayrı kişide aynı parmakizi çıkması) ihtimalinin 64 milyarda bir olduğunu gösterdi. Muazzam bir çalışma yapmıştı ve çalışması o sıralarda *bertillonage* sistemini Britanya'da uygulamaya sokmayı düşünen dönemin içişleri bakanı (daha sonra başbakan) Herbert Asquith'i etkiledi.

Asquith, Galton'un kitabının ardından her iki sistemi de ayrıntısıyla inceleyecek bir komite kurdu. Çalışmanın başına Charles Edward Troup adlı bir içişleri memurunu, yardımcılıklarınaysa Binbaşı Arthur Griffiths (*Mysteries of Police and Crime*'ın yazarı) ile Londra Polis teşkilatında başmüdür yardımcılığına yükselecek Sir Melville MacNaghten'ı atadı. Komite, basitliğinden dolayı parmakiziyle kimlik tespiti yönteminden hoşlanmakla beraber, Galton'un tüm gözlem ve bulgularını henüz hızlı ve verimli bir uygulama sistemine dönüştürmeyi başaramamış olmasından rahatsızdı. Komite Paris'e gidip Bertillon'a konuk oldu; sistemini beğenmekle birlikte fazla karmaşık bulmuşlardı. Tipik İngiliz kararsızlığına düştüler. Onlar düşünürlerken başka ülkeler de aynı soruyla uğraşıyordu. Avusturya, kriminolojinin babası Hans Gross'un yol göstermesiyle Bertillon'un sistemini tercih etti. Al-

manya da aynı yolu seçti. Sonunda komite, klasik İngiliz uzlaşmacılığını sergileyerek her iki sistemi de benimseme kararı aldı.

Bu sırada Arjantin'de, Juan Vucetich adlı, Dalmaçya göçmeni bir polis adli bilimler tarihine geçti. Vucetich enerjik bir adamdı ve Arjantin'de yıllarca yaşadıktan sonra 1891 yılında La Plata Polis Teşkilatı'nın İstatistik Büro amirliğine getirilmişti. Büroya *bertillonage* sisteminin benimsenmesi ve ölçümlere başlanması talimatı verildi. Ancak Vucetich bu sırada *Revue Scientifique*'te Galton'un parmakizleriyle ilgili çalışmalarını okudu. H. De Varigny'nin kaleme aldığı makale parmakiziyle kimlik tespiti kavramını övüyor ama öte yandan başarısına rağmen Galton'un henüz sınıflandırma sorununu tam anlamıyla çözemediğine işaret ediyordu.

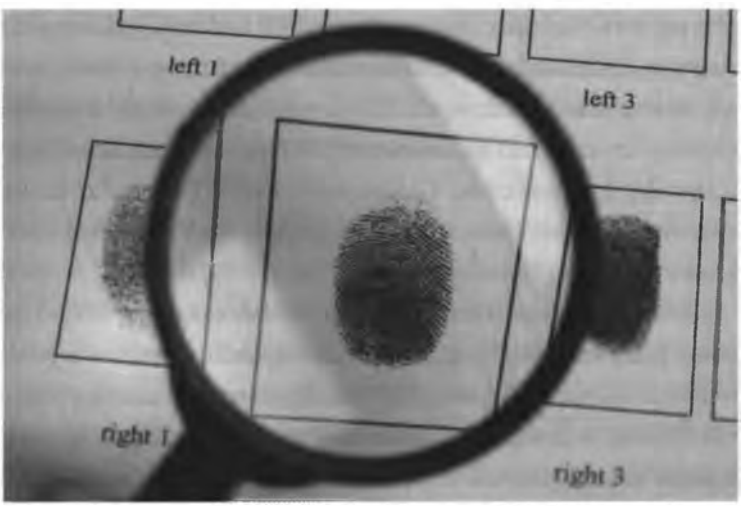
Fikir Vucetich'in ilgisini çekmişti; uğraşmaya karar verdi. Parmakizlerinin temel özelliklerinin üçgenler yahut deltalar olduğunu ve dört temel delta tipi bulunduğunu o da çabucak kavradı. Bu tipleri parmakları kastederken bir, iki, üç ve dört, başparmaklardaysa A, B, C ve D diye adlandırdı. Bu durumda, örneğin bir suçlunun parmakizleri B, üç, üç, dört, iki gibi kayda geçirilebiliyordu. Sistem saklama ve düzenlenme açısından kolaydı ve eşleştirme amacıyla çapraz karşılaştırmayı basitleştiriyordu.

Vucetich, Bertillon'un yıllar önce başına gelenleri hatırlatan bir durumla karşı karşıya kaldı: Amirleri parmakizleri konusunda aynı hevesi taşımıyordu. Ama kader bir kez daha işe karışacaktı. 1892 yılında, Buenos Aires yakınlarındaki küçük kıyı kasabası Necochea'da bir çifte cinayet işlendi. Kurbanlar dört yaşında bir kız ile altı yaşında bir oğlandı. Sopayla dövülerek öldürülmüşlerdi. Cesetlerini anneleri, 26 yaşındaki evlenmemiş Francisca Rojas bulmuştu ve olay yerinden kaçan bir adam gördüğünü iddia ediyordu. İfadesine göre adamın adı Velásquez'di; rençperdi ve sevgilisiydi. Kadın, adamın zamanla başına bela olduğunu, evlenmeye zorlamak için kendisi ve çocuklarına yönelik tehditler savurduğunu söylüyordu. Eve geldiğinde adam dışarı fırlamıştı;

içeri girdiğindeyse çocuklarını yatakta kanlar içinde bulmuştu.

Velásquez tutuklanıp sorguya alındı. Bu sorguda belli ölçüde işkence uygulandığı neredeyse kesindir. Ancak Velásquez işkenceye rağmen masumiyetinde ısrarcıydı. Gece boyunca çocuk kurbanların yanına yatırılıp yatağa bağlanma türü, başka "ortaçağ" numaraları da uygulanmasına rağmen Velásquez masumiyet iddiasından vazgeçmedi. Oncasına katlanması suçluluğuna dair kuşku uyandırmakla birlikte, işkenceye bir hafta daha devam edilmesine karar verildi. Ama Velásquez ciddi yaralarına rağmen masum olduğu ısrarını bırakmadı.

Şüpheler çocukların annesi Francisca Rojas'a döndü. Güya "piçleri" yüzünden kendisiyle evlenmeyeceğini söyleyen başka bir genç sevgilinin varlığı keşfedilmişti. Soruşturmada görevli müfettişlerden Alvarez kadını tutukladı ve Velásquez üzerinde kullandığı şüphe götürür yöntemlere başvurdu. Korkutarak itiraf ettirebileceği umuduyla Rojas'ı bağlayıp çocuklarının ruhları

Modern polis kayıtlarından "demet" tipi bir parmakizi. Henry sistemi bir araya getirildiğinde parmakizi çeşidinin çoğunluğunu oluşturan üç temel parmakizi kalıbını -yay, ilmik ve demet- tanımlamıştır.

intikam alabilsin diye evin kapısının önüne bıraktı. Günahkâr ruhunu almaya geldiklerini sanması için bir yere saklanıp korkunç sesler çıkarmayı dahi denedi.

Bu teknikler fayda etmeyince nihayet en başta yapması gerekeni yapıp olay yerini araştırmaya koyuldu. Kapıda kanlı bir iz bulması uzun sürmedi. Yakından incelediğinde izin bir parmakizi olduğunu anladı. İzin bulunduğu tahta parçayı kapıdan kesip ayırdı ve karakola götürdü. Ardından Francisca Rojas'ın parmakizlerini alıp bulduğuyla karşılaştırdı. İzler eşleşiyordu. Rojas'a ölü bulduktan sonra çocuklara dokunup dokunmadığını sordu. Rojas dokunmadığını söyleyince, madem öyle, diye sordu, kanlı parmakizinin kapıda ne işi var? Yadsınamaz delil karşısında Rojas serbest kalıp genç sevgilisiyle evlenebilmek için çocuklarını bir kaya parçasıyla öldürdüğünü itiraf etti. Rojas sonunda hüküm giydi ve müebbet hapse çarptırıldı. Bu vaka, parmakizi sayesinde çözülen ilk cinayet vakası olarak kabul edilmektedir.

Rojas vakası, Vucetich'e, Ravachol davasının Bertillon'a yaptığını yaptı ve Vucetich, Arjantin'in en ünlü dedektifi haline geldi. Arjantin 1896'da parmakizinden kimlik tespitini ana kimlik tespit sistemi olarak benimsedi. 20. yüzyılın ilk 10 yılı dolduğunda Güney Amerika'daki bütün büyük ülkelerde aynı yöntem kullanılıyordu. İngiltere'deyse Galton tatmin edici bir sınıflandırma sistemini hâlâ geliştirememişti ama yardım, hiç beklenmedik bir kaynaktan gelmek üzereydi.

Edward Richard Henry adlı bir devlet memuru, Nepal'de genel polis müfettişliği görevini yürütüyordu. Bertillon'un sistemini, kullanımını basitleştirip çabuklaştırmak amacıyla 11'den altı ölçüme indirerek bu ülkede kullanıma soktu. Buna rağmen sistemi hem hâlâ çok karmaşık hem de söz konusu "sadece birkaç santim" olduğunda farkı göremeyip ölçüleri alırken sıklıkla yanlış yapan görevlilerin dikkatine fazlasıyla bağlıydı.

Henry, İngiltere'ye izne gelişinde Galton'u ziyaret etti. İyi

anlaştılar. Henry, Kalküta'ya dönerken yanına Galton'un bütün notlarını aldı. Kategorileştirme sürecinin ne denli güç olacağını Henry de görmüştü. Mamafih, 1896 yılında, bir tren yolculuğu sırasında deltaların (parmakuçlarında bulunan üçgensi şekiller) uygun bir tespit sisteminin kurulmasında nasıl kullanılabileceğini birdenbire fark ediverdi. Birkaç tipi vardı deltaların. Henry, "deltaların ya tek bir kabartının çatallanması ya da yan yana giden iki kabartının ayrışmasıyla şekillendiğini" ve ilaveten, üçgensi biçimlerinin geometrik ölçüme uygunluğunu gözlemledi. Sadece üçgenin sınırlarını yahut "iç ve dış limitlerini" belirlemesi gerektiğini kavradı. Bu iki limit arasına bir çizgi çekilebilir ve bu çizginin kestiği papiler hatlar bir iğne ucuyla sayılabilirdi. Bu sayı Henry'nin sınıflandırmasının merkeziydi. Parmakizlerinin çok büyük kısmı basit döngü ve delta sistemine girer. "Kazara" adını verdiği nadir numuneler vardı (herhangi bir nedenle hiçbir tipe girmeyenler) ama neyse ki genel sistem bunları da içine alabiliyordu; her türlü parmakizini kategorize edebilecek yöntem artık elinde demekti. 1897 yılında parmakizleri Hindistan'ın tek kimlik tespit yöntemine dönüştü. 1902'ye gelindiğinde parmakizlerinin suçlu kimliği tespitinde Bertillon'un sisteminden üç kat daha başarılı olduğu kanıtlanmıştı.

Parmakiziyle tespitin kendi sisteminin yerini alıverdiği düşünülürse Bertillon'un sistemin kıymetini (övgüye layık bir tavırla) derhal kabul etmesi belki şaşırtıcı gelebilir. Oysa Bertillon, 1900'den beri kendi dosyalarına parmakizlerini de katmaktaydı ve yaptığının önemi ortaya çıkacaktı. Bertillon 17 Ekim 1902 günü Faubourg Saint-Honoré Sokağı'ndaki bir cinayet mahalline çağrıldı. Kurban, Joseph Reibel adlı bir valeydi. Bir iskemlede oturur halde bulunmuştu. Gömleği pantolonun belinden dışarı çıkarılmıştı ve bacakları ileri uzanmıştı. Katil, kurbanı elle boğmuştu. Devrilmiş mobilyalar boğuşmaya işaret ediyor-

du. Bunun yanında bazı çekmecelerle bir dolabın açık olmaları akla hırsızlığı getiriyordu. Ancak Bertillon inanmıyordu; çalınan para miktarı cinayete değecek kadar değildi.

Dolabın cam kapağı parçalanmıştı ve camın üzerindeki kan, failin yaralanmış olabileceğine işaret ediyordu. Bir polis memuru cam parçalarından birini almaya kalkınca Bertillon engelledi; gözüne bir parmakizi ilişmişti. Katilin neredeyse tamama yakın, kanlı bir parmakizi dizisi bıraktığı ortaya çıktı. Bertillon camı büyük özenle laboratuarına götürtüp fotoğrafını çekti. Çektiği fotoğraftan üç parmak ve bir başparmakizinin birinci sınıf görüntüsünü elde etti.

Bertillon elbette eşleştirme peşindeydi ama bunun için tek şans katilin önceden sabıkalı olmasıydı. İlk sonuçlar cesaret kırıcıydı ama Bertillon aramayı bırakmadı ve sonunda Dupont vakasında yaşadığına benzer bir coşkuyla bir eşleşme bulmayı başardı. Eşleşmenin çıktığı kart, Henri-Léon Scheffer adlı, 25 yaşındaki namlı bir dolandırıcıya aitti. Scheffer, Marsilya'da yakalandı ama daha polis gözaltına alamadan kendisi teslim oldu ve Reibel'le sevgili olduklarını, kavga ettiklerini, parayı izinin bulunmasını engellemek için çaldığını anlatarak suçunu itiraf etti. Parmakizleri bir kez daha zafere ulaşmıştı. Böylece Bertillon, Avrupa'da parmakizleri sayesinde bir cinayet vakasını çözen ilk kişi sıfatını upuzun başarı listesine ekledi. Buna rağmen kendi beden ölçüleri sisteminden vazgeçmeyi reddederek parmakizini birincil kimlik tespit yöntemi olarak benimsemeyi kabul etmedi. Parmakizi sisteminin faydalı bir ilave değil, kendi sistemi kadar yahut daha iyisi olduğunu kabul etmesi, hayatının çalışmasının artık uygulamada fayda getirmediğini itiraf etmesi anlamına gelecekti.

Parmakizlerinin değerlerini nihayet Büyük Britanya'da göstermeye başlaması yüzyıl başını buldu. 1902 yılının Derby

Günü,[11] Scotland Yard bir grup parmakizi uzmanını at yarışına yolladı. 1780'deki başlangıcından bu yana Derby, ülkenin dört bir yanından gelen yankesiciler ve diğer suçluların hedefi olmuştu. Parmakizi uzmanları gün boyunca yakalanan tüm suçluların parmakizlerini aldılar. Günün sonunda alınan izlerle ellerindeki kayıtları karşılaştırdıklarında yakalanan 54 kişiden 29'unun sabıkalı olduğunu gördüler. Ertesi gün mahkemede yargıca bu kanıtlar sunuldu. Daha öncesinde sahip oldukları sabıkalarına dair böylesi güçlü kanıtlar karşısında her biri, ilk kez suç işleyen birine verilecek olanın en az iki misli hapis cezasına çarptırıldı. Ama Britanya'da parmakizi yöntemiyle ilk cinayet ancak 1905'te çözülecekti. Söz konusu vaka, ünlü Deptford cinayetleri vakasıydı.

William Jones 27 Mart 1905 Pazartesi sabahı saat 08:30'da çalıştığı High Street, Deptford adresindeki Chapman's Oil and Colour Shop'a[12] geldi. Üst kattaki dairede 65 yaşındaki karısı Ann ile yaşayan 71 yaşındaki dükkân sahibi Thomas Farrow'un normalde o saatte dükkânı çoktan açmış olması gerekirken, dükkân kapalıydı. Jones hemen endişeye kapıldı. Kapıyı çalıp herhangi bir yanıt alamayınca daha da endişelenerek pencereden içeri baktı ve devrilmiş iskemleleri gördü.

İyice telaşlanan Jones komşu dükkânlardan birine koşarak çalışanlardan Louis Kidman'ın yardımını istedi. Kapıyı zorlayarak açan ikili içeride ölü yatan Bay Farrow'la kaşılaştı. Ardından üst katta Bayan Farrow'u, yatağında ağır yaralı buldular. Her ikisinde de ağır darp izleri vardı. Polis ve doktor çağrıldı; Bayan Farrow hastaneye yetiştirildi.

Normalde haftalık kazancın içine konduğu para kutusu yerde, boş bulundu. Jones polise Bay Farrow'un parayı bankaya Pazarte-

11 Epsom Derbisi: İngilitere'nin Epsom kasabasında 1780'den beri yapılan dünyaca ünlü geleneksel at yarışı. 1900'den 1995'e kadar Haziran ayının ilk Çarşamba günü koşulan yarış, bu tarihten sonra izleyen Cumartesi gününe kaydırılmıştır. Günümüzde hemen her türlü büyük spor müsabakası için kullanılan "derbi" terimi bu yarışlardan gelmektedir. (ç.n.)

12 Çeşitli yağlar, sirke, sabun, boya vb satılan bir dükkân. (ç.n.)

si sabahları yatırdığını anlattı. Komiser yardımcısı Albert Atkinson para kutusunu çıplak elle kaldırmıştı. Bunu duyan Başmüfettiş Frederick Fox ile Emniyet Teşkilatı Başmüdür Yardımcısı Melville MacNaghten (Soruşturma Bölüm Amiri) vakayı devralıp diğer delillerin korunmasına karar verdiler.

Cinayet sebebi soygundu. Police başka ayrıntıları da çıkarsamayı başardı. Bulundukları yerler ve delillere göre Bay ve Bayan Farrow birbirlerinden ayrı saldırıya uğramışlardı. Her ikisi de gecelik kıyafetleriyleydi ve herhangi bir zorla giriş emaresi yoktu; dolayısıyla Bay Farrow saldırganlara kapıyı açmış olmalıydı. Saldırganlar Bay Farrow'u darp ettikten sonra ve para kutusunu bulup boşlatmadan önce üst kata çıkıp Bayan Farrow'a saldırmış olmalıydılar. Olay yerindeki kan izleri Bay Farrow'un ayağa kalkmayı başardığını ve bunun sonrasında dövülerek öldürüldüğünü gösteriyordu. Siyah çoraptan imal edilmiş iki maskenin bulunması, dükkân sahibini öldürdükten sonra ellerini lavaboda serinkanlılıkla yıkamış faillerin büyük ihtimalle iki kişi olduklarını gösteriyordu.

MacNaghten para kutusunu yakından incelediğinde iç kısmında parmakizini andıran bir leke gördü. Kimlik tespit yöntemlerini değerlendirmek üzere kurulmuş ve parmakizi yönteminin kullanımını beş sene önce tavsiye etmiş Belper Komitesi'nin bir üyesi sıfatıyla eline yeni tekniği sınamak için iyi bir fırsat geçtiğini düşündü. Para kutusunu bir mendille alıp kâğıda sardırdı ve Scotland Yard'da yeni palazlanan Parmakizleri Bürosu'na yollattı.

Büronun amiri, dönemin en önemli parmakizi uzmanı kabul edilen Müfettiş Charles Stockley Collins'ti. Özellikle kendilerini sahte adlarla tanıtarak sıyrılmaya kalkışan sabıkalıları tespitte gösterdiği başarılara rağmen yöntem hâlâ kullanışsız, uygulaması zor sayılıyordu. Polis, bir cinayet soruşturması yakından izleneceği için başarısızlığa uğranması halinde kamuoyunda gülünç duruma düşeceğini biliyordu. Ötesi, parmakizinin sahibini tes-

pit edip yakalasalar bile mahkemede jüriyi, bu bilinmedik delil yöntemiyle hüküm vermeye ikna etmeleri gerekecekti.

Parmakizini titizlikle inceleyen Collins izi, muhtemelen bir sağ el başparmağının terleme yoluyla bıraktığını belirledi. İzi, Farrow çiftiyle Komiser Yardımcısı Atkinson'm parmak izleriyle karşılaştırdı ve her üçüne de ait olmadığını keşfetti. Büronun elinde 80 ilâ 90.000 parmakizi dizisi bulunmasına rağmen, maalesef eşleşme çıkmadı. Bu durum polisi eşleşme sağlayacak bir şüpheli aramaya zorluyordu. Başta, ayıldığında Bayan Farrow'un saldırganların eşkâlini verebileceği umuluyordu. Ancak öyle olmadı ve kadıncağız 31 Mart'ta, tek kelime dahi edemeden yaşamını yitirdi. Soruşturma ciddi bir darbe yemişti.

Polis bunun üzerine bildik yönteme başvurup olası tanıklarla görüşmeye girişti. Şanslıydılar; saat 07:30 sularında olay yerinden koşarak uzaklaşan iki adamı pek çok kişi görmüştü. Tariflere göre adamlardan biri koyu kahverengi takım elbise ve kepli, diğeriyse lacivert şayak takımlı ve melon şapkalıydı. Tanıklardan ikisi, Henry John Littlefield adlı profesyonel bir boksörle Ellen Stanton adlı bir kız, koyu kahverengi giyimli adamın Alfred Stratton olduğunu ifade etti.

Herhangi bir sabıkası bulunmamakla birlikte Alfred Stratton polis tarafından "serseri" olarak tanınıyordu ve yeraltı suç dünyasıyla bağlantısı biliniyordu. Polis kardeşi Albert'ı da tanıyordu ve melon şapkalı adamın tarifi Albert'a uyuyordu. Alfred'in teşhisi, kız arkadaşı Annie Cromarty'nin polise Alfred'in cinayetten sonra takım elbisesini attığı ve pabuçlarını değiştirdiğini söylemesiyle neredeyse tamamlandı; kız ayrıca Alfred'in kendisinden eski çoraplarından birini istediğini de hatırlıyordu. Cromarty'nin verdiği bir başka tüyo sayesinde polis yerel su pompası istasyonunun yakına gömülü dört sterlin buldu. İki kardeşin tutuklanma emri Cromarty'nin verdiği bilgilere dayanılarak çıkarıldı. 2 Nisan'da gözaltına alındılar ve parmakizi ver-

diler. Müfettiş Collins iki parmakizi dizisini para kutusundaki izle karşılaştırdı ve izin Alfred Stratton'un sağ el başparmağına uyduğu sonucuna vardı. İki kardeş cinayetle suçlandı ve mahkemenin Old Bailey'de, 5 Mayıs'ta yapılması kararlaştırıldı.

MacNaghten, Collins ve savcı Richard Muir, ciddi bir mücadeleye gireceklerini biliyorlardı. Parmakizi ellerindeki tek somut delil olduğundan davanın düşmemesi izin jüriyi ikna etmesine bağlıydı ve savunma makamı delili boşa çıkartmak için elinden geleni ardına koymayacaktı. Parmakiziyle kimlik tespitinin öncülerinden Henry Faulds bile, tek bir parmakizi eşleşmesine bel bağlanamayacağı gibi yanlış bir fikre kapıldığı için aleyhte konuşuyordu. Haliyle savunma tanıkları arasına onu da kattı. Savunma tanıkları arasında kimlik tespitinde parmakizine karşı antropometriyi (*bertillonage*'a İngilizlerin verdiği ad) savunan Dr George Garson da vardı. Her ikisi de, Parmakizleri Bürosu'nu kuran ve parmakiziyle kimlik tespitinin Britanya adalet sistemince benimsenmesini sağlayan emniyet müdürü Edward Henry'nin mesleki rakipleriydi. Henry de mahkemede bulunacaktı.

Muir ve ekibi, iki sanığı olay yerine yerleştirmek istediklerinden iddia makamı 40'tan fazla tanık çağırdı. Muir özünde görgü tanıklığına güvenmemekle birlikte, görgü tanıklarının tutarlı ifadelerinin parmakizi delilini kuvvetlendireceği kanısındaydı. Sütçü Henry Alfred Jennings gibi kimi tanık sanıkları teşhis edemedi (ama genel tarifleri tutarlıydı) ama Henry Littlefield ve Ellen Stanton gibi bazıları Alfred Stratton'ı teşhis etti. Farrow çiftinin otopsilerini yapan İçişleri Bakanlığı patologu mahkemeye çiftin aldığı yaraların Stratton kardeşlerin elinde bulunanlara benzer edevatla açıldığını söyledi.

Albert Stratton'ın kız arkadaşı Kate Wade, Albert'ın genelde kendisiyle kalmasına rağmen cinayet gecesi yanında olmadığını söyledi. Annie Cromarty, Alfred'in 27 Mart sabahı eve, nereden bulduğunu açıklamadığı yüksek miktarda parayla geldiğini söy-

ledi. Ayrıca gazetelerde cinayet haberini okuduktan sonra o gün giydiği kıyafeti attığını, polis veya başka soracaklara cinayet gecesi onunla olduğunu söylemesini istediğini anlattı.

Ancak savunma makamındaki avukatlar, H. G. Rooth, Curtis Bennett ve Harold Morris olaylara dair savcılık tanıklarının anlattıklarına kuşkuyla bakılmasını sağlayacak makul alternatif açıklamalar vermeyi başardılar. Alfred Stratton'ı tanık kürsüsüne çağıracak güvende olmalarına bakılırsa iyi bir iş çıkardıklarını düşündükleri akla geliyor. Stratton 27 Mart sabaha karşı 02:30'da, kardeşinin pencereyi tıklatmasına uyandığını söyledi. Pencereyi açtığında Albert bir gecelik pansiyon parası borç istemişti. Bunun üzerine Alfred bir bakayım, diyerek içeri dönmüş, geri geldiğindeyse bu sefer Albert gitmişti. Dışarı fırlamış ve bir süre sonra kardeşini Regent Street'te bulmuştu. Tanıklar onları orada görmüştü. Alfred kardeşine parasının olmadığını ama isterse geceyi evinde geçirebileceğini söylemişti. Albert bunu kabul etmiş, evde, yerde yatmış ve iki kardeş sabah dokuza kadar bir arada kalmıştı. Albert ayrıca polisin bulduğu dört sterlini boks yaparak kazandığını söyledi. Parayı sırf güvende tutabilmek amacıyla ve cinayetlerden üç hafta önce gömmüştü; aslında niyeti Annie Cromarty'ye vermekti.

Muir, parmakizi delilini açıklamak üzere Müfettiş Collins'ten önce tanık kürsüsüne, Stratton kardeşlerin mahkemelerini beklerken kapatıldıkları tutukevinde çalışan William Gittings'i çağırdı. Gittings, yaptıkları bir konuşma sırasında Albert Stratton'ın, "Bence o (Alfred) asılır, ben de 10 yıl yerim... Beni azmettiren oydu" dediğini anlattı. Muir jürinin bu ifadenin itiraf sayılabileceğini düşünmesini umuyordu. Gittings'in ardından Müfettiş Collins'i kürsüye davet etti.

Muir'in planı jüriye önce Collins'in parmakiziyle kimlik tespiti alanındaki uzmanlığını ve güvenilirliğini gösterdikten sonra müfettişe, parmakizinden kimlik tespitinde nasıl faydalanıldığı-

m herkesin anlayacağı bir dille anlattırmaktı. Bunun ardından Collins'ten davayla ilgili parmakizinden bahsetmesini istedi. Collins jüriye olay yerinde bulunan para kutusunu ve içinden aldığı parmakizini gösterdi. Ardından izin 12 noktadaki ayrılığına işaret ederek Alfred Stratton'ın sağ el başparmağıyla nasıl eşleştiğini gösterdi. Collins ayrıca bir jüri üyesinin talebi üzerine parmakizlerinde farklı basınç seviyeleri nedeniyle oluşan farklılıkları da gösterdi.

Collins'ten sonra savunma makamı kürsüye Dr John Garson'u çağırdı. Garson'un, Collins'in hocalarından olması hasebiyle jüriye söz konusu alanda daha fazla tecrübeye sahip izlenimi vererek delilini çürütmeyi umuyorlardı. Beklendiği üzere Garson para kutusundan alınan parmakiziyle Alfred Stratton'ınkinin kesinlikle eşleşmediğini söyledi.

Ancak Garson'un parmakizinde değil rakip kimlik tespit sistemi antropometride uzman olduğunu göstermek Muir için zor değildi. Ötesi, Garson, Belper Komitesi'nde parmakiziyle kimlik tespitinin aleyhinde konuşmuştu. Garson'un, biri başsavcılığa, diğeri savunma avukatına yazdığı iki mektubu mahkemeye sundu. Garson her iki mektupta da daha fazla ödeyecek tarafın lehine şahitlik edebileceğini yazmıştı. Böylece tanıklığı tek darbede boşa çıktı. Kızan yargıç, Garson için "kesinlikle güvenilmez bir tanık" yorumunu yaptı. Dr Garson'un tanıklığının paramparça edilmesi üzerine savunma makamı, Muir'in ona da bir çare bulacağı çekincesiyle Faulds'u tanıklığa çağırmaktan vazgeçti. Kapanış konuşmalarının ardından jüri, iki saatlik bir toplantıdan sonra Stratton kardeşleri cinayetten suçlu buldu. Ölüme mahkûm edilen ikili, 23 Mayıs 1905'te asılarak idam edildi.

Kimlik tespitinin kitap boyunca zikredeceğim tarihçesi tam anlamıyla bir emsalsizlik tarihçesidir. *Bertillonage* veya parmakizinden tespit gibi kanıtlanmış sistemler, adli soruşturmalarda son derece fayda sağlayan bireysel eşsizliğimiz sayesinde işe

yaramışlardır. Bu bölümde ele aldığımız teknikler, adli bilimler yöntemlerinin adalet sistemine katılmasına yönelik ilk başarılı adımları temsil ediyor ve şüphelilerin bir soruşturmayla çabucak ve etkin ilintilendirilmelerinin (ya da elenmelerinin) polisin işini ne kadar kolaylaştırdığını gösteriyorlar. Öte yandan, bu tür kimlik tespitleri, ne denli sağlam olurlarsa olsunlar, genellikle bulmacanın sadece bir kısmına denk düşerler. Birçok farklı adli bilim tekniğini birlikte kullanarak yapılan çalışmalar, olayların anlaşılmasında çok daha net bir resim ortaya çıkarırlar.

2

BALİSTİK

Yalnız gaddar öfkesi silahların...

Wilfred Owen,
"Mahkûm Gençlik için Marş" (1917)

Polis memuru George Gutteridge 1891'de, Norfolk idari bölgesinde bulunan Downham Market'te dünyaya gelmişti. 1910 Nisan'ında Essex Bölge Emniyet Teşlikatı'na katılmış ve burada, 489 yaka numarasıyla sekiz sene polislik yapmış, 1918'de istifa ederek orduya yazılmıştı. Makineli Tüfek Birlikleri'nde 10 ay boyunca Fransa'da görevyaparak savaşın tüm dehşetini yaşamıştı. Sonrasında Essex Emniyeti'ne geri dönmüştü. Karısı Rose ve iki çocuğu, Muriel ve Alfred'le birlikte Stapleford Abbotts adlı ufak, pek hoş köye yerleşmişti. Epping kasaba sınırları dâhilinde günde dört devriye geziyordu.

Gutteridge 26 Eylül 1927 günü çifte vardiyadaydı. Saat 18.00'de ilk mesaisinden eve döndü ve akşamı ailesiyle geçirdi. İkinci vardiyası için saat 23.00'te evinden ayrıldı ve Lambourne End köyünde görevli aksi istikamet devriyesi memur Sydney Taylor'la buluşmaya gitti. İki memur, önceden planladıkları gibi Romford'dan Chipping Ongar'a giden B175 numaralı yolda bu-

luştular. Vardiya bitişinde Gutteridge saat 03:05'te evine dönmek için yola koyuldu. Ama evine varamadı.

Ertesi sabah 06:00 sularında postacı William Alec Ward, Stapleford Abbots köyünün postanesine günlük postayı bıraktı. Ardından Ongar yoluna koyulup Pinchback Köprüsü'nden Stapleford Tawney köyüne yöneldi. Bir dönemeci alırken ileride, yol kenarında büyükçe bir nesne gördü ve yaklaştıkça nesnenin bir insan olduğunu anladı. Ceset, çimenler üzerinde yarı oturur bir konumda, bacakları yola uzatılarak bırakılmıştı. Ward cesedin memur Gutteridge'e ait olduğunu dehşetle fark etti. Derhal minibüsüne atladı; Romford polisine telefon etmek için Stapleford Tawney'ye gitmeden önce yardım istemek amacıyla yakınlardaki bir eve yollandı.

Müfettiş John Crockford, Romford'dan yaklaşık 07:45'te gelene kadar sorumluluğu olay yerine varan ilk polis memuru Albert Blockson aldı. Müfettiş gelir gelmez cesedi inceledi. Gutteridge'in elinde kalemi vardı ve not defteri yolda, hemen yakınında duruyordu. Copu ve el feneri üzerinde, normal yerlerindeydi. Yüzünün sol tarafında, şakağında iki büyük kurşun girişine uyumlu iki delik vardı. İki çıkış deliğiyse boynunun sağ tarafındaydı. Her biri birer göze, iki el daha ateş edilmiş görünüyordu. Bunun nedeninin, kişinin ölmeden önce gördüğü son şeyin retinasında kaldığına dair yanlış inanç olabileceği düşünüldü. Gözlere o tür bir "görüntü" varsa yok etmek amacıyla ateş edilmişti.

Dört el ateş edildiği görüşü, yol zemininden sökülen iki adet 45 kalibrelik mermi ve daha sonra otopsi sırasında vücutta bulunan diğer ikisiyle onay buldu. Ölüm saati tahminen cesedin bulunmasından dört ilâ beş saat öncesiydi. Bulunduğunda elinde kalemi ve yerde not defterinin oluşu, Gutterdige'in vurulduğu sırada durdurduğu bir arabanın bilgilerini kayda almaya başladığı çıkarımına yol açtı. Mermiler ve kovan, dönemin en önemli balistik uzmanı Robert Churchill'e teslim edildi. Şeklen bozul-

malarına rağmen mermilerde, Churchill'in Webley marka bir tabancadan atıldıklarını saptamasına yetecek denli yiv vardı.

Katil yahut katillerin peşine düşüldü. Cinayet, başından itibaren, aynı gece Dr Edward Lovell'ın Billericay'deki (olay mahalline yaklaşık 15 kilometre mesafede) garajından çalınan TW6120 plakalı Morris Cowley marka otomobille ilintilendirilmişti. Komşular sabahın erken saatlerinde süratle geçen bir arabanın sesini duymuşlardı. Ancak, aynı sabahın ilerleyen saatlerinde polise çalındığı bildirildiğinde araba, Güney Londra'daki Brixton'da bulunmuştu. Arabanın çamurluğu hasarlıydı ve karoserinde kan lekeleri vardı. Takometresi de arabanın 42 mil (yaklaşık 68 kilometre) yol aldığını gösteriyordu ki bu tamı tamına, Dr Lovell'ın garajıyla Brixton arasındaki mesafeydi.

Polis arabanın içinde boş bir kovan bulmuştu. Kovan, ateşleyen silahın kama gövdesindeki[13] bir kusur yüzünden çizilmiş görünüyordu. Kovandaki iz, şeklen bir jokey kepini andırıyordu; davanın ilerleyen safhalarında kazanacağı önem, olaya Jokey Kepi Cinayeti adının verilmesine yol açacaktı. Kovanın üzerinde ayrıca RLIV harfleri vardı; bu da, eski bir Mark IV modeli olduğunu ve 1. Dünya Savaşı'nda kullanılmak amacıyla Kraliyet Gözlemevi'ndeki Woolwich Silahhanesi'nde imal edildiğini gösteriyordu.

Cinayet soruşturması dört ay sürdü; Başmüfettiş Berrett ile yardımcısı Komiser Harris bir ara, 160 saatlik bir dilimin 130 saatini hiç ara vermeden çalışarak geçirdiler. Sonunda şüpheleri Frederick Browne (46) ve Pat Kennedy (42) adlı iki araba hırsızında yoğunlaştı; ama delil yetersizliği daha ileri gitmelerini engelliyordu. Thames Nehri'nde iki tane Webley tabanca bulunmuştu ama Churchill, ikisinin de malum jokey kepi izini bırakmaması yüzünden cinayette kullanılan silah olmadıklarını göstermişti.

Lakin soruşturmanın şansı 20 Ocak 1928'de polisin Frede-

13 Ateşli silahlarda namlunun arka kısmını kapatan metal parça. (ç.n.)

rick Browne'yi, Vauxhall marka bir arabayı çaldığı şüphesiyle Clapham Junction'daki garajında gözaltına almasıyla döndü. Browne sigorta sahteciliği, araba hırsızlığı, darp ve en önemlisi, ateşli silah taşıma suçlarından sabıkalıydı. Üstü arandığında arka cebinden 12 adet 45 kalibrelik kovan çıktı. Bunun üzerine arabası aranınca sürücü kapısının cebinde dolu bir Webley tabanca bulundu. Destek çağrıldı. Sonucunda garajdaki ofis odasında kâğıda sarılı 16 adet 45 kalibrelik kovan daha bulundu. Ayrıca daha ufak bir tabancayla 23 adet 22 kalibrelik mermi de ortaya çıktı. Browne'nin Lavender Hill'de kaldığı pansiyondaki aramadaysa dolu bir Smith & Wesson ele geçirildi.

Browne'nin Kennedy adlı namlı bir alkoliği yanında çalıştırdığı biliniyordu; yalnız 17 Aralık 1927 tarihinde, içki sorunu işini etkilediği için Kennedy'yi kovmuştu. Kennedy alışılmadık tiplerdendi: İskoçya'da, İrlandalı bir aileye doğmuştu; İrlanda aksanıyla konuşuyor ama kendini İskoç sayıyordu. Asker kaçaklığı suçuyla ordudan kovulmuştu ve haneye tecavüz, ahlâksızlık, sarhoşluk ve hırsızlık gibi suçlardan sabıkası vardı.

17 Aralık'ta yolları ayrılınca Kennedy trene atlayıp Liverpool'a gitmişti. Üç hafta sonra evlenmek üzere Londra'ya döndü. Browne'nin tutuklandığından haberi yoktu. Bu yüzden 21 Ocak Cumartesi öğlen saatlerinde Browne'nin garajına uğradı. Kapıdaki çatlaktan içeri bakınca trençkot ve şapkalı iki kişi gördü. Adamların polis olduğundan ve kendisini beklediklerinden şüphelendi. İzlenmemeye dikkat ederek evine döndü, karısını aldı ve gece yarısı treniyle Liverpool'a gitti.

Ancak polisten uzun süre kaçamadı. 25 Ocak Çarşamba günü 23:40'ta, kaldığı evin dışındaki birkaç kişi dikkatini çekti. Kıyafetlerinden sivil polis memuru olabileceklerini kestirerek kaçmayı denedi. Sırtına bir gömlek geçirmeden, pantolonunu veya pabuçlarını bağlamadan alelacele çıktı. Ama görünmeden kaçamadı. Kennedy'yi geçmişte defalarca gözaltına almış Komiser Yardım-

cısı Bill Mattinson önüne çıktı. Kennedy cebinden bir tabanca çekip Mattinson'a "Çekil yolumdan Bill!" diye bağırdı. "Yakarım yoksa!" Sözünü tutup tetiğe asıldı asılmasına ama Mattinson'ın şansına silah ateş almadı (daha sonradan emniyet mandalını açmadığı anlaşıldı). Mattinson atıldı; yardım çağırarak bir eliyle silahlı eli yakalarken diğeriyle yumruğu indirdi. Üç polis derhal yetişti ve Kennedy'yi silahını alıp etkisiz kılmayı başardılar.

Ertesi gün Kennedy Londra'ya getirildi ve New Scotland Yard'da nezarete kapatıldı. Burada Müfettiş Berrett, Kennedy'yi polis memuru Gutteridge'in öldürülmesi hususunda sorguya çekti. Kennedy durumunu tartmak için birkaç dakika izin istedi. Berrett kabul edince bu sefer karısıyla görüşmeyi talep etti. Berrett bunu da kabul etti. Kısa bir görüşmenin ardından Kennedy ifade vereceğini söyledi ve ifadesinde polis memuru Guttridge'in öldürülmesinden Browne'yi sorumlu gösterdi.

Balistik uzmanı Robert Churchill, Browne'nin tutuklanmasıyla ele geçirilen silahları karşılaştırma mikroskobu kullanarak incelemişti ve arabada bulunan boş kovanın gözaltına alındığında Browne'nin eşyası arasında çıkan Webley marka tabancadan atıldığını kanıtlayabilecek durumdaydı. Browne'nin bu delile karşı yapabileceği tek mümkün savunma tabancayı cinayetten sonra Kennedy'den aldığını iddia etmekti.

Mahkeme 23 Nisan 1928 günü, Yargıç Avery başkanlığında Old Bailey'de başladı. Browne, söz konusu gece evde uyuduğunu iddia ederek masumiyetinde ısrar etti. Savcılık aralarında dört balistik uzmanının da bulunduğu 40'tan fazla tanık çağırdı. Mahkemenin esas önemli tarafı Robert Churchill'in sunduğu adli delildi; Churchill, fotoğraflar kullanarak mahkemeye kovan üzerinde bulunan izlerin tabancadakilerle eşleştiğini gösterip Browne'nin arabasında bulunan tabancanın cinayet silahı olduğunu kanıtladı. Sonunda iki sanık da suçlu bulunup idama mahkûm edildi. İdamları 31 Mayıs 1928'de gerçekleşti.

Warley Mezarlığı'na gömülen George Gutteridge'in mezartaşına şunlar yazıldı:

> 27 Eylül 1927 günü görev başında can veren, Essex Emniyeti'nden polis memuru George William Gutteridge'in onurlu anısına.

George Gutteridge'in katlinde kullanılmış Webley marka tabancaile mermiler halen Essex Polis Müzesi'nde, Browne ve Kennedy ile ilgili diğer eşya ise Scotland Yard'daki Kara Müze'dedir. Gutteridge'in katledildiği yol 1927'den sonra değiştirilmiş ve bugün üzerine bir hatıra taşı dikili kısa bölümüne Gutteridge Lane adı verilmiştir.

Dokuzuncu yüzyılda Çin'de keşfedildiği sanılan barutu kullanan bir silaha dair ilk görsel delil, 10. yüzyıl ortalarından kalmadır. Batı Çin'deki Dunhuang'dan gelme bir sancağın üzerine "ateş mızrakları" içeren bir resim yapılmıştır. Resimde bu ateş mızraklarıyla saldıran iblisler tasvir edilmiştir. İlkel bir alev makinesi gibi kullanılan ateş mızrağı aslında uzun bir sopanın ucuna bağlanmış, içi barut dolu bir tüptü. Çinliler, namlu denebilecek bu tüpe sıkıştırılarak doldurulacak şarapnellerin alevlerle birlikte fırlayarak silahın öldürme yetisini azamiye çıkartacağını keşfetmişlerdi. 1132'deki De'an kuşatmasını anlatan bir kayıtta savunmadaki Song askerlerinin saldıran Jurchenlere karşı ateş mızraklarını büyük başarıyla kullandığı yazılıdır.

Barutun Avrupa'ya gelişine dair birkaç teori var. Bunlardan biri İpek Yolu vasıtasıyla Çin'den, bir diğeriyse 13. yüzyıldaki işgal sırasında Moğollar tarafından getirildiğini öne sürer. Rus devletlerinde ateşli silah kullanılışına dair ilk kayıt, Toktamış hükümdarlığındaki Altın Ordu'nun 1382'de Moskova'yı kuşatmasına aittir. Şehri savunanlar kayıtlara göre *tiufiak* adlı ateşli silahlardan yararlanmıştır. Avrupa'da daha ufak, elde taşınabilir

toplar 14. yüzyılda geliştirildi. Gelişim öyle hızlıydı ki 15. yüzyılın sonlarında Osmanlı İmparatorluğu piyadelerini ateşli silahlarla donatabiliyordu.

Ancak savaş durumları haricinde ateşli silahlar genelde sadece zenginlerde ve aslında av amacıyla bulunuyordu (çok pahalıydılar). Suçluların tercihi konumuna gelmeleri daha birkaç asır sürecekti. 17. yüzyılda ateşli silahların yay ve arbalet gibi geleneksel silahların yerini aldığı savaşlar, daha az varlıklı pek çok kişiye bu silahları kullanmayı öğretirken, bir yandan da kıtayı herkesin erişimine açık silahlarla doldurdu. Bu durumsa silahlı suçlarda, özellikle günümüzde iyice romantikleştirilen yol soygunlarında muazzam bir artışa neden oldu.

Lakin eski ateşli silahların epey kullanım zorluğu vardı. Doldurulmaları zahmetliydi ve tek el atış yapılabiliyordu. Atıştan sonra aynı zahmetli doldurma işi sil baştan ediliyordu. Normal

"Ateş mızrakları" ve ilkel el bombalarının ilk tasvirlerinin görüldüğü Dunhuang bölgesinden bir 10. yüzyıl sancağı. Resmin sağ üst kısmında işbu silahları Buda'ya karşı kullanan iblisler resmedilmiştir.

bir okçu, bir ateşli silahın yeniden doldurulma süresi içinde altı, usta bir arbaletçiyse çok daha fazla ok atabiliyordu. Bu duruma dair 18. yüzyılda bir yol eşkıyasıyla genç bir terzi arasında geçen pek meşhur bir öykü vardır. Genç terzi o dönemlerde yol kesen eşkıyayla kaynadığı için çok tehlikeli sayılan Hounslow Heath'ten geçiyormuş. Sahiden de çok geçmeden silahlı bir eşkıya yolunu kesip parasını istemiş. Terzi cüzdanını verdikten sonra cin bir fikirle eşkıyadan, en azından mücadele etmiş havası versin ve ödlek olduğu düşünülmesin diye şapkasına ateş etmesini istemiş. Eşkıya şapkaya ateş ettikten sonra terzi kendi piştovunu çekmiş ve sadece kendi kesesini değil, eşkıyanın daha önce soyduğu kimselerinkileri de almış.

Adli balistik konusuna eğilmeden önce bir ateşli silahın çalışma ilkelerini kavramak fayda sağlayacaktır. Ateşli silahlar yavaş ve güvenilmez aletlerden bugünkü ölüm makinelerine çarçabuk dönüşüvermişlerdir. Fitiller, hafif ateşli silahlarda geliştirilen ilk ve en basit ateşleme mekanizmalarıydı. Kullanımları yavaştı. Barut namludan içeri doldurulmak zorundaydı; ardından kurşun bir mermi ve mermiyi yerinde tutmak üzere kâğıt konuyordu. Ardından hepsi "harbi" adı verilen çubuk vasıtasıyla dibe sıkıştırılıyordu. Bunun ardından silah, namlunun arkasındaki falya tavasına barut dökülerek ateşlenmeye hazır hale getiriliyordu. Bu tavanın ortasında namludaki baruta bağlanan bir "temas deliği" bulunuyordu. Tavadaki barut yanan bir kibrit yahut güherçileye batırılmış bir ip vasıtasıyla yakılırdı. Dıştaki barutun alevi, temas deliğinden geçerek silahın içine girer ve namludaki barutu ateşlerdi. Bu barut muazzam bir hızla yanar, çıkan sıcak gaz da mermiyi dumanlarla birlikte namludan dışarı fırlatırdı. Savaş alanlarının savaşan tarafların birbirlerini göremeyeceği ölçüde dumanla kaplanması sıkça yaşanan bir durumdu.

Fitilli mekanizmanın halefi, Avrupa'da ilk defa 1500 dolaylarında görülen çarklı mekanizmaydı. Bu mekanizmanın icadı,

1490'ların ortalarında yaptığı çizimler yüzünden kimi yerde Leonardo da Vinci'ye atfedilir. Pek çok kusuruna karşın çarklı mekanizma hem kullanışlılık hem de açıktaki barut yakınında yanan kibrit bulundurma -ki hiçbir zaman iyi fikir değildir- zorunluluğunu ortadan kaldırdığından emniyet açısından fitillerden çok üstündü. Mekanizma, günümüzdeki çakmaklardakine benzer minik bir çarka dayanır. Bu çark, kullanım öncesinde bir mandalla geriliyor ve tetik çekildiğinde hızla dönerek çakmaktaşı üzerinde barutu ateşleyen kıvılcımlar yaratıyordu. Çark mekanizması faydalı bir icattı ama saatçi işi çark düzeneğinin yüksek maliyeti yüzünden geniş çapta benimsenmedi.

Hafif ateşli silahlarda çığır açansa çakmaktaşlı ateşleme mekanizması oldu. 1610'da Kral XIII. Louis için hazırladığı silahla Fransız ressam ve mucit Marin le Bourgeoys, çakmaktaşı mekanizmasını ateşli bir silaha ilk monte eden kişi kabul edilir. Bu tasarımda "horoz"un (biçimi nedeniyle bu adı almış, yayla gerilen bir kol) ağzına sivriltilmiş bir çakmaktaşı parçası takılmıştı. Tetikle serbest kalan horoz düşerek bir çelik parçasına çarpıp kıvılcım çıkarıyordu. Horoz her atıştan sonra kurulmak, çakmaktaşıysa aşındığından belli bir süre sonra değiştirilmek zorundaydı. Çakmaktaşı mekanizması 18 ve 19. yüzyıllarda misket tüfekleri ve piştovlarda yaygın kullanıldı.

Çakmaktaşlı mekanizma seleflerinden çok daha etkindi ama falya tavasının açıkta olması nedeniyle yağmurlu havalarda yahut rutubette güvenilemezlik gibi bazı kusurları vardı. Aberdeenshire'dan Vaiz John Forsyth'ın bir icadı 1820 dolaylarında bu sorunu çözdü. Kapsül (vurmalı kapsül), içinde cıva fulminat[14] adlı, vurmaya hassas patlayıcı kimyasal bileşik bulunan ve genellikle bakır veya pirinçten yapılan ufak bir silindirdi. Kapsül, namlunun arkasındaki deliğe yerleştiriliyordu. Çakmaklı tüfeklerin horozuna benzer yaylı bir kolun kapsüle vurması

14 Ateşleme sistemlerinde kullanılan kimyasal patlayıcı; $Hg(CNO)_2$ (ç.n.)

cıva fulminatı patlatıyordu. Bu patlamadan doğan kuvvet namlu içinde hareket ederek doldurulmuş barutu ateşliyor, ateşlenen barutsa namludan çıkışı sağlıyordu.

Kapsülü, çıkışının üzerinden çok zaman geçmeden, 19. yüzyılın ikinci yarısında kartuş izledi. Kartuş çıkana kadar mermi ve barut namluya ayrı konuyordu. Kartuş ise kapsül, barut ve mermiyi hava şartlarının etkisine tamamen kapalı bir ambalaj içinde topluyordu. Gaz basıncı, haznenin içine sertçe bastırarak kartuş ceketini genleşmeye zorladığından, pirinç mermi ceketinin başlıca teknik avantajı yüksek basınçlı gazları kuyrukta (namlunun arkasındaki kısım) etkin ve güvenle mühürlemesiydi. Bu da silahı kullananı yaralayabilecek sıcak gaz sızıntısını engelliyordu. Kartuşun kullanımı aynı zamanda mermi, barut ve fitili bir araya getirmek suretiyle günümüzün art arda ateş edebilen silahlarının yolunu açıyordu.

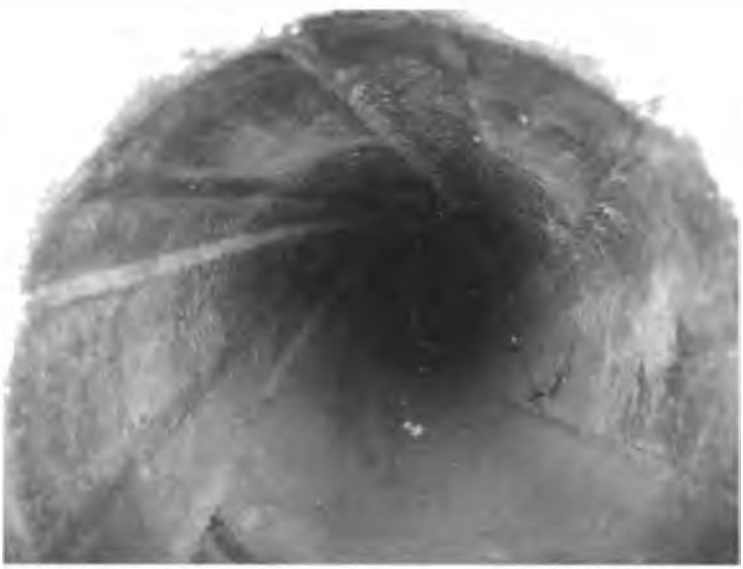
Ancak tüm bu gelişmelere rağmen isabet hâlâ sorundu. Yivlerin -mermiye tutarlı bir dönüş sağlamak için namlu içine yapılan

Yaylı horozu ve çarpmasıyla üzerinde barutu ateşleyen kıvılcımların oluştuğu çelik parçayı gösteren çakmaktaşlı mekanizma.

döngüsel oluklar- kökenini belirlemek epey zor; ama ilk denemelerin Avrupa'da, 15. yüzyılda yapıldığına dair belirtiler mevcuttur. İlk misket tüfekleri, namludan devamlı temizlenmesini gerektiren bolca kurum üretmekteydi; "kurum oluklarının" sürekli temizlemeyle yahut kasten yapıldığı düşünülmektedir. Buysa isabet konusunda belli bir fikir doğmasını sağlamış olabilir. Yivlerin gerçek anlamda namlu içinde yer almalarıysa 15. yüzyıl ortalarına dayanır. Adli bilimlerde balistik konusunda ateşli silahların bu özelliği, ileride göreceğimiz üzere büyük önem kazanacaktı.

1794'te, Prescot'ta Edward Culshaw adlı bir adam, bir hırsız tarafından kafasından vuruldu. Bu olay, balistik sayesinde çözülen ilk cinayet sıfatıyla tarihe geçecekti. Culshaw'un otopsisini yerel cerrah yaptı. Otopsi sırasında sadece piştovdan ateşlenmiş mermiyi değil, ateşleme sırasında namludan püsküren, doldurmada kullanılan kâğıttan da (eski, namludan doldurma silah dönemi)

Yivleriyle 19. yüzyıldan kalma bir Fransız topu. Yivler gelecekte balistik uzmanlarının mermilerin ateşlendiği silahları saptamalarında büyük rol oynayacaktı.

az miktarda buldu. İncelendiğinde, parçaların bir nota sayfasına ait olduğu ortaya çıktı. Soruşturmalardan sonra bir ihbarcı, 18 yaşındaki John Toms'u şüpheli olarak bildirdi. Yakalanıp üzeri arandığında Toms'un cebinden yırtık bir nota sayfası çıktı. Culshaw'un kafasından çıkarılan kâğıt parçası nota sayfasıyla eşleşti. Toms yargılandı, suçlu bulundu ve idama mahkûm edildi. 23 Mart 1794'te Lancaster Assizes'ta asılarak idam edildi.

Benzer bir vaka yaklaşık 100 yıl sonra, 1891'de Fransa'da yaşandı. Hayatının aşkıyla evlenip aile kurmaya hazırlanan Charles Guesner mutlu bir adamdı. Ama mutluluğu uzun sürmedi. Nikâhlarından birkaç ay sonra bir gece, uyurlarken yatak odalarına giren biri, Charles Guesner'yi başından vurdu. Guesner oracıkta can verdi. Silah sesine uyanan karısı kanlar içindeki eşini görür görmez bayıldı. Katil kaçarak geceye karıştı.

Cinayet, vahşi olduğu kadar merak da uyandırıcıydı; Guesner sevilen bir adamdı. Evden hiçbir şey çalınmamıştı ama daha iyi bir açıklama bulunamadığından cinayeti Guesner'yi vurduktan sonra paniğe kapılıp hiçbir şey çalamadan kaçan bir hırsızın işlediği kanaatine varıldı. Polisin bulabildiği tek ipucuysa tabancada kullanılan kâğıt parçasıydı. Parça incelendiğinde Lorraine yıllığından bir sayfaya ait olduğu anlaşıldı. Soruşturmanın devamı, Bivert adında, Bayan Guesner'ye talip olmuş bir adamı şüpheli olarak ortaya çıkardı. Bivert'in, arzuladığı kadının Guesner'yle evlenmesinden duyduğu mutsuzluk ve kıskançlık keşfedildi; polis evini aradı ve nihayetinde sayfası yırtık yıllık ele geçirildi. Yargılanan Bivert suçlu bulundu. Normalde giyotine yollanması gerekirdi. Ancak Fransa yasaları *tutku suçlarını* -kuvvetli duyguların etkisinde işlenen suçlar- ayrıca tanıdığından, Bayan Guesner'yle ilişkisi göze alınan Bivert 20 yıl ağır hapse mahkûm edildi.

Fransız kimyager Roussin, bir suçun çözümüne bir merminin kimyasal analizi sayesinde ulaşan ilk bilimciler arasına girme ay-

rıcalığına 1869'da erişti. Soruşturmaya konu cinayetin kurbanı, kimliği belirsiz bir kişi tarafından kafasından vurulan Brétigny papazıydı. Şüpheler, Cadet adlı bir saat ustasının üstünde toplanmıştı. Polisin iyi tanıdığı Cadet'nin papazdan haz etmediği biliniyordu. Papazın kafasından çıkan kurşun çarpma anında parçalanmıştı. Buysa Cadet'nin evinde bulunan mermilerle karşılaştırma yapılmasını imkânsız kılıyordu. Aynı şekilde, evde bulunan iki piştovun kalibreleriyle (namlunun yaklaşık iç genişliği) eşleştirme de mümkün değildi. Roussin kimyasal analiz fikrini ortaya atana kadar polis ne yapacağını bilemedi. Roussin mermi parçalarının tam ağırlıklarını ve erime noktalarını saptadı; böylece miktarları açısından kalay ve kurşun bileşimlerini tamı tamına bulabildi. Aynı analizi Cadet'nin evinde bulunan mermilere uygulayınca bire bir eşleşme çıktı. Yargılanan Cadet cinayetten suçlu bulundu.

Adli tıbbın diğer dalları gibi balistik de suçluları yakalarken bir o kadar da masum kurtarır. Ağustos 1876'da Nicholas Cock adlı bir polis memuru, Manchester'ın Whalley Range kesiminde vurularak öldürüldü. John ve William Habron adlı iki kardeş bu cinayetin zanlıları olarak yakalanıp hâkim karşısına çıkarıldı. John serbest bırakıldı ama William idama mahkûm edildi (cezası daha sonra müebbede çevrildi).

Ama dava burada son bulmadı. Mahkemeden bir gün sonra Sheffield'in banliyölerinden Ecclesall'da Arthur Dyson adlı bir adam öldürüldü. Dyson'ın karısı katili görmüştü; adı Charles Peace'ti ve kadınla ilişkisinin bulunduğu öne sürülüyordu. Cinayet sebebi kıskançlıktı. Peace (1832-1879) dönemin en meşhur suçlularındandı; adı Arthur Conan Doyle'un *The Adventure of the Illustrious Client / Şöhretli Bir Müşteri Macerası* isimli Sherlock Holmes hikâyesinde ve Mark Twain'in *Captain Stormfield's Visit to Heaven / Kaptan Stormfiled'ın Cenneti Ziyareti* adlı öyküsünde bile yer almıştı.

Peace, Dyson'ın ölümünden iki sene sonra, Blackheath'te bir evi soymaya çalışırken Robinson adlı bir polis memurunu vurarak yaralamasının ardından nihayet yakalandı. Mahkemede Dyson cinayetinden suçlu bulunup idama mahkûm edildi. Darağacına giderken Cock cinayetini itiraf eden Peace cinayeti tek başına işlediğini söyledi. Polis Peace'in nasılsa kaybedecek bir şeyi kalmamışken bir suçlu dostunu kurtarmak istediğini düşünerek inanmadı. Mamafih Arthur Dyson ile polis memurları Robinson ve Cock'tan çıkarılan mermilerin karşılaştırılmasına karar verildi. Çok geçmeden mermilerin hepsinin aynı silahtan, Charles Peace'in tabancasından çıktığı anlaşıldı. Derhal salıverilen William Habron'a, hatalı mahkûmiyet yüzünden kaybettiği üç yıla karşılık tazminat ödendi.

Atlas Okyanusu'nun karşı kıyısındaki Amerika da balistik biliminin gelişiminde önemli rol oynadı. 1830'da, Samuel Colt adlı, 16 yaşındaki bir oğlan, Connecticut'ın Hartford kentindeki evinden kaçtı. Diğer binlerce genç gibi denize açıldı; dünyayı görmek arzusundaydı. Seyahatleri sırasında kendine tahtadan bir tabanca oydu; tabancada horozun eylemiyle dönen silindirik bir hazne vardı.

Birkaç yıl sonra Amerika'ya döndü ve daha 21'indeyken, New Jersey'nin Paterson kentindeki atölyesinde tabancasının modellerini üretmeye girişti. Bu ilk örnekler dâhiyane olsalar da hem karmaşık yapılı -toplam 24 parça çark, mandal ve yay- hem de beş dolarlık fiyatlarıyla pahalıydılar. Colt'un imalathanesinin 1842'de iflas etmesinin önde gelen sebepleri bunlardı. Ancak tabancaları rüştünü ispatlamıştı. İmalathanenin kapanmasından bir sene önce Teksas korucularından Jack Hayes, Enchanted Rock adlı bir yerde bir Komançi grubu tarafından tuzağa düşürülmüştü. Kızılderililer Hayes'in tüfeğinin tek atıştan sonra doldurulma gerektireceğini, bu arada saldırıp kolayca kafa derisini yüzebileceklerini zannediyorlardı. Hayes ateş edene dek

temkinle yaklaştılar. Ateş eder etmez de hızla üstüne saldırdılar. Ancak Hayes'in bir adet Colt tabanca taşıdığından habersizdiler. Tabancasını çeken Hayes hepsini öldürdü.

Yeni silahı duyan Teksas korucularından Yüzbaşı Hamilton Walker, tabancanın potansiyelini fark ederek Colt'a el vermeye karar verdi. Colt, Paterson'dan New York'a taşınmıştı; Walker ziyaretine gitti ve beş atımlı Paterson Colt revolver temelinde yeni bir tabanca üretmek üzere birlikte işe girişmelerini teklif etti. En önemlisiyse çalışmanın finansal yükünü üstlenmesiydi. Colt yardım teklifini kabul etti ve iki ortak yeni bir fabrika kurdu. 1847'ye gelindiğinde yepyeni, altı mermilik ve 24 yerine sadece beş oynak parçalı bir revolver üretmişlerdi. ABD Atlı Birlikleri, had safhada etkinlik sağlayan bu yeni revolverlerle donatıldı. "Boyu ne olursa olsun korkma kimseden / Tehlike kapıdayken çağır beni / Eşitleyeyim herkesi" diye giden bir şiir yüzünden tabancaya "eşitleyici" lakabı takıldı. Colt ile Walker milyoner oldular.

Colt fabrikasının seri üretime geçişi tabancaları ucuz ve erişilir kıldı. Haliyle James çetesi gibi banka ve tren soyguncularının tercih ettiği silaha dönüşmeleri uzun sürmezken, John Wesley Hardin ve Billy the Kid gibi silahşorlar bu tabancaları "hızlı çekerek" nam saldılar. Yine aynı nedenle Wyatt, Virgil ve Morgan Earp kardeşler gibi kanun adamları da benzer ölçüde şöhret kazandılar. Silah bolluğu şüphesiz pek çok bakımdan feciydi ama revolverlerin tasarımında adli bilimlere büyük fayda getirecek bir şey vardı.

Revolverlerde yiv tasarımları icabı mevcuttu. Namlu içindeki oluklar sayesinde mermi dönme hareketi kazanıyordu. Bu ise mermi ceketlerinin namluda olabilecek diğer kusurların yanı sıra yivlerin izlerini de taşımalarına yol açıyordu. Lyons Üniversitesi adli bilimler profesörlerinden Alexandre Lacassagne (1843–1924) her silahın ateşlediği mermide eşsiz bir "parma-

kizi" bıraktığını fark etti. Lacassagne 1889'da bir kurbandan çıkarılan mermideki yiv izlerini, şüphelilerin tabancalarındaki yivlerle karşılaştıran ilk kişi olarak tarihe geçti. Mermiyi inceleyen profesör, üzerinde, namludan geçiş sırasında meydana gelmiş yedi adet boylamasına oluk izi keşfetti. Toplanan tabancalardan sadece birindeki yivler mermideki izlerle eşleşiyordu. Bu sayede katil tutuklanıp cinayetten hüküm giydi.

Ama balistik delillerin ABD'de ciddiye alınması ancak 1915'te, New York eyaletinin Orleans ilçesinde gerçekleşti. Meşhur Charlie Stielow ve Nelson Green davası bir kişin suçluluğu veya masumiyetinin belirlenmesinin ne büyük önem taşıyabileceğini gösterdi.

Aynı yılın 22 Mart sabahı, Charlie Stielow adlı, hoş tabiatlı fakat cahil bir çiftçi, kapısının önünde, sırtında geceliğiyle bir kadın cesedi buldu. Yakından bakınca kadının Charles Phelps adlı zatın kâhyalığını yapan Margaret Wolcott olduğunu gördü. Phelps, Stielow'un patronu ve çalıştığı çiftliğin sahibiydi. Margaret göğsünden vurulmuştu. Gece kar yağmıştı ve Margaret'ın ayak izleri hâlâ tazeydi. Stielow izleri takip etmeye karar verdi ve kadının Phelps'in evinden geldiğini anladı. Mutfak kapısı ardına kadar açıktı; içeri girdiğinde 93 yaşındaki Phelps'in yerde yattığını gördü. Üç kurşunla vurulmuştu. İnanılmaz tarafı, adamcağızın henüz ölmemiş olmasıydı; ama fazla dayanamayacaktı. Derhal çağrılan polis, olay yerine çabucak geldi. Ancak bu boyutta bir suçla daha önce karşılaşmadıklarından olay mahallini mahvedip delilleri bozarak faydadan çok zarar verdiler. Nihayetinde Orleans ilçe idaresi alışılmadık bir hamleyle cinayeti soruşturması için New York'un Buffalo kentinden özel dedektif George W. Newton'ı getirtti. Newton, sadece 10 günlük bir soruşturmanın ardından Stielow'un, Phelps ve karısının yanında kalan kayınbiraderi Nelson Green'in fail olduğunu öne sürdü. Green tutuklandı ve kısa sürede cinayetleri itiraf etmekle kalmayıp

Stielow'u da suçladı. Tutuklanan Stielow da hemen itiraf etti. O dönemlerde sorgu teknikleri çok daha fizikseldi ve dayakla itiraf almak gayet sıradan bir durumdu.

İkili, yazılı itirafnamelerinde -neredeyse tıpatıp aynıydılar- mutfak kapısını çaldıklarını ve kapıyı açan Phelps'i, parasını sakladığını düşündükleri yatak odasına çıkmadan önce oracıkta vurduklarını söylemişlerdi. Bu sırada Bayan Wolcott odasından fırlayıp mutfak kapısıru çarparak kaçmaya kalkışmıştı. Green veya Stielow (her ikisi de kendisinin ateş ettiğini söylediğinden hangisinin yaptığını kestirmek imkânsızdı) mutfak penceresinden ateş ederek kadıncağızı vurmuş ve parayı aramaya devam etmişlerdi. Her ikisi de ifadelerinde 200 dolar bulup diğerine verdiğini söylemişti. Her ikisi de eve döndüklerinde Bayan Wolcott'ın yardım çığlıklarını duyduğunu ama aldırmayıp ölüme terk ettiğini anlatmıştı. Newton her iki adamın da silah konusunda yalan söylediklerini, Stielow'un 22 kalibrelik bir revolverle 22 kalibrelik bir tüfeği saklaması için bir akrabasına verdiğini keşfetmişti. Kurbanlar 22'lik bir silahla öldürülmüşlerdi.

İlkin Stielow mahkemeye çıkarıldı. İtirafnamesini, imzalamaya zorlandığını öne sürerek geri çekti ama buna rağmen itirafı deliller arasında sayıldı. Geriye sadece kurbanlardan çıkarılan mermilerin Stielow'un silahlarından bir yahut ikisine birden ilintilendirmesi gereği kalmıştı. Savcılık, New York eyaletinin Auburn kentinden sözde balistik uzmanı Dr Albert Hamilton'ı getirdi. Hamilton sahtekârdı; kendine doktor ünvanı biçmişti ama aslında ne tıp ne de herhangi bir bilim alanında niteliğe sahip biriydi. Bir tıp patentleri avcısıydı. Kimse yetkinliğini sorgulamadığından toksikoloji ve kan lekelerinden el yazılarına kadar her konuda bilirkişilik yapıyor hatta otopsileri bile yürütüyordu. Para karşılığı polisin istediği her şeyi söylüyordu ve maalesef gerçekte hiçbir şey bilmediği uzun süre keşfedilemeyecekti.

"Doktor" Hamilton ifadesinde Stielow'un revolverini mikroskop altında incelediğini ve namlu ucunda, kurbanlardan çıkarılan dört merminin her birindeki dokuz çizikle eşleşen dokuz kusur bulduğunu söyledi. Çapraz sorgulamada bu çiziklerin neden mermilerin büyütülmüş fotoğraflarında görülmediği sorulduğundaysa mermilerin yanlışlıkla çizik bulunmayan taraflarının fotoğrafının çekildiğini belirtti. Kim bilir neden, hiç kimse, savunma makamı bile çiziklerin görülebildiği yeni fotoğraflar çekmesini talep etmedi ve söyledikleri kabul edildi. Savunma bunun ardından neden namlunun sadece en ucundaki kusurların mermiler üzerinde iz bıraktığını sordu. Hamilton deneyimli bir sahtekârdı ve gerektiğinde ikna edici konuşmayı çok iyi biliyordu. Uydurma bilimsel sözlerle göz boyardı. Verdiği yanıt şuydu: "Silindir namlunun arkasına öyle sıkı yerleştirilir ki patlamada gaz sızıntısı olmaz. Gaz mermiyi namludan dışarı tam gücüyle izler; kurşun namludan ayrılırken genleşir, namludaki boşlukları doldurur ve mermi, bu boşluklar arasında var olan setlerin[15] izini alır."

Kimsenin sorgulamamasına bakılırsa bu açıklama yeterince ayrıntılı gelmiş herhalde. Sonuçta jüri Stielow'u birinci derece cinayetten suçlu buldu ve adamcağız, elektrikli sandalyeyle idama mahkûm edildi. Green aynı akıbete uğramamak için suçunu kabul etti ve müebbet hapis cezası aldı. 1916 Şubat'ında temyiz mahkemesi "Kayıtların incelenmesi, jürinin başka bir karar vermesinin imkânsızlığı sonucunu ortaya koymuştur" diyerek cezayı onadı.

Stielow, meşhur Sing Sing Hapishanesi'nde idamını beklerken hapishanenin müdür yardımcısı Spencer Miller Jr.'u masumiyetine ikna etmeyi başardı. Miller konuyu *New York World* muhabiri Louis Seibold'a açtı. Muhabir de davayı tekrar soruşturmak üzere Buffalo kentinden özel dedektif Thomas O'Grady'yi tuttu.

15 Ateşli silahlarda namlu içindeki çıkıntılara verilen ad (ç.n.)

O'Grady her iki zanlının da okuma-yazma bilmediklerini, dolayısıyla itirafnamelerini yazmış olamayacaklarını fark etti. İfadelerinde geçen belagatli cümleleri kurmuş olmaları da akla yakın değildi. Bunun ardındansa Newton ile Hamilton'ın koşullu çalıştıklarını, yani Stielow ile Green'in suçlu bulunmaları sayesinde paralarını alabildiklerini keşfetti.

O'Grady'nin soruşturması devam ederken temyize yapılan iki ve üçüncü başvurular reddedildi. Stielow'un vakti gittikçe azalıyordu. Neyse ki dava eyalet valisinin ilgisini çekmişti ve vali, 4 Aralık 1916'da Stielow'un cezasını müebbet hapse çevirdi. Ayrıca Syracuse'dan savcı George Bond'u davayı yeniden incelemekle görevlendirdi. Bond ise derhal "ayak işleri" için Charles Waite adlı bir başka özel dedektif tuttu.

Bond ile Waite, iki itirafnamenin bulgularla tamamen örtüşmediğini çarçabuk ortaya çıkardılar. Stielow ile Green, imzaladıkları itirafnamelerde Margaret Wolcott'ın yanlarından koşarak geçip kaçtığını söylemişlerdi. Eğer bu doğruysa her ikisini de yakından tanıdığı için kim olduklarını anlamış olması gerekirdi. Durum böyleyken, neden yardım istemek için saldırganlardan biri olduğunu bildiği Stielow'un evine gitmişti? Green ile Stielow ifadelerinde, Phelps'in yatak odasından çıktıklarında Margaret Wolcott'ın hayatta olduğunu ve Stielow'un evine koştuğunu söylemişlerdi ama kadının kalbinden vurulduğu göz önüne alınırsa bu pek olası görünmüyordu. Tüm bunlar yeterince garip değilmiş gibi, çevre göz önüne alındığında kurşunun kadının vücuduna giriş açısının, olay yerine giden herkesin derhal fark edeceği üzere, geometrik açıdan imkânsızlığı dikkat çekiyordu.

Bunlar üzerine Stielow'un 22 kalibrelik revolveri New York Dedektiflik Bürosu'nun balistik uzmanlarınca incelemeye alındı. Uzmanların vardığı sonuca göre tabanca en az üç ilâ dört yıldan beri ateşlenmemişti. Tabancayı kâğıda sarıp ateşlemişlerdi

California'nın Santa Ana kentindeki polis tesisinde günümüz adli inceleme uzmanlarından biri, suç mahallinden getirilmiş kovanı karşılaştırma mikroskobuna yerleştiriyor. Bu tip mikroskoplar eşzamanlı karşılaştırmalarda büyük önem taşır.

ve kâğıt, sıcak gaz çıkışıyla alev almıştı. Hamilton'ın gaz sızıntısı bulunmadığına dair ifadesiyle açıkça çelişiyordu bu durum. Bunun ardından tabanca pamuk dolu bir kutuya boşaltıldı ve mermiler alınıp Rochester'daki Bausch & Lomb genel merkezindeki mikroskobik inceleme uzmanı Dr Max Poser'a götürüldü. Poser, Hamilton'ın mahkemedeki yeminli ifadesinde öne sürdüğü mikroskobik çiziklere rastlamamakla kalmadı, mermilerin belirgin bir imalat kusuruna sahip bir silahtan ateşlendiğini ortaya çıkardı. Söz konusu modelin namlusunda bulunması gereken beş yivden biri eksikti. Stielow'un tabancasında böyle bir kusur yoktu; dolayısıyla Phelps ve Wolcott'ı öldüren mermileri ateşlemiş olamazdı. Bu delilin sunulması üzerine Stielow ile Green'e af çıktı. 9 Mayıs 1918'de salıverildiler.

Balistik biliminin yok yere hüküm giymiş birinin hayatını kurtarması ayrı, dava arzulayacağımız ölçüde tatmin edici sonuçlanmadı. King adında biri suçta şüpheli olarak saptandı ama suçlanamadı. Yemin altında yalan söyleyerek az daha masum bir insanın ölümüne sebebiyet veren Hamilton ve Newton da yargılanmadılar. Stielow ile Green'e herhangi bir tazminat ödenmedi. Maalesef gerçek öyküler her zaman istendiği gibi sonlanmıyordu.

Öte yandan bu dava, Amerikan otoritelerinin bir suç mahallinde bulunan mermilerin atıldıkları silahlarla doğru eşleştirilmesinin son derece fayda getirdiğini görmeye başlamalarının yolunu açtı. Stielow ve Green davasında oynadığı rolden az önce bahsettiğimiz Charles Waite, imal edilmiş tüm silahlara dair, namlu çaplarından yiv yapılarına, bir mermiyle ateşleyen silahı eşleştiremeye yarayacak her türden veriyi toplamaya başladı. Sadece Amerikan yapımı silahlara dair bir araştırmanın yetmeyeceği kısa sürede ortaya çıktı. 1. Dünya Savaşı'nın bitişinde Amerika, çoğu Avrupa yapımı, toplu üretilmiş pek çok yabancı tabancayla doldu. Waite veritabanını bu silah trafiğine

uygun genişliğe ulaştırabilmek için Avrupa'ya gitti ve yıllar boyunca zamanının büyük kısmını Avrupa'da geçirdi.

1920'lerde, Waite veritabam üzerinde çalışırken, balistik uzmanı Calvin Goddard ile kimyager Philip Gravelle karşılaştırma mikroskobunu geliştirmekle meşguldü. Söz konusu alet, iki vizöründen iki ayrı mikroskop sayesinde farklı bölgelerin gözlemlenebildiği bir mikroskop türüdür. Bu mikroskobun basit bir türü tohum ve toprak pigmentlerinin karşılaştırılmasında kullanılıyordu. Goddard ile Gravelle aleti, mermi veya kovanların yan yana karşılaştırılabileceği şekilde geliştirdiler. Başarıları balistik biliminde çığır açtı. 1925'te Waite ile bir araya gelerek New York'ta, günümüzde efsaneleşmiş Adli Balistik Bürosu'nu kurdular. Sadece balistikte değil, parmakizi, kan tipi tespiti ve bulgu analizinde, kısacası hemen her türlü adli bilim tekniğinde de uzmanlaşan büro, ülkenin her yerindeki polis kuvvetlerine hizmet sundu.

Büronun muhtemelen en ünlü davası 1929'un Sevgililer Günü'nde meydana geldi. O gün, Chicago'nun Kuzey Clark Sokağı 2122 numaradaki bir garajda polis memuru kılığına girmiş iki kişi, George "Bugs" Moran çetesinin altı üyesini duvara dizmişti. Ardından mekâna Thompson marka hafif makineli silah taşıyan trençkotlu iki kişi daha geldi. Duvara dizili çete üyelerine 70 kurşun sıktılar. Çete üyelerinin kimi oracıkta öldü, kimi ağır yaralandı (yaralananların hiçbiri uzun yaşamadı).

Kurbanlardan biri Frank Gusenberg adlı bir gangsterdi. Garajda, yerde yatarken olay yerine gelen gerçek polis memurlarından biri ölmek üzere olduğunu söyleyip vuranların adlarım istedi. Gusenberg, "Konuşmayacağım" dedi, "kimse vurmadı beni." Gangster, vücudunda 17 kurşunla can verdi. Suçlular arasındaki konuşmama düsturu en beter durumlarda bile korunuyordu.

Sevgililer Günü katliamı adıyla anılmaya başlanan olaydan

bir sene kadar sonra Michigan'da bir polis memurunu öldürdüğü şüphesiyle tutuklanan Fred Burke adlı tanınmış bir tetikçinin evinde iki adet Thompson marka hafif makineli silah bulundu. Godard, katliama ait mermilerle Thompson'larla yapılan test atışlarınınkileri karşılaştırdı. Eşleştiler: Polis nihayet cinayette kullanılan silahları bulmuştu. Mamafih, Burke ile çetesi, aleyhlerindeki kuvvetli delillere rağmen (muhtemelen sistem içi yozlaşma yüzünden) itham edilmediler. Dava, en azından resmi düzeyde hâlâ çözümsüzdür. Gayrı resmi açıdansa Burke ile çetesinin suçlu oldukları neredeyse kesindir ve bunu söyleyebilmemizi tamamen büronun çalışmalarına borçluyuz. Burke suçlandığı polis memuru cinayetinden hapse girdi ve 1940 yılında hapiste öldü.

Ateşli silahlar geliştikçe balistik uzmanları da gelişime ayak uydurabilmek için yöntemlerini değiştirmek zorunda kaldı. Kalibre, namlu içindeki yivlerin sayı ve ebatları, kovan üzerindeki izler gibi benzer silahların tümünde bulunan ortak özellikler vardır. Bunlara "sınıf özellikleri" denir. Benzer silahların tümü aynı sımf özelliklerine sahip olacaktır: Mesela, 45lik otomatik Colt tabancaların hepsinin namlusunda sola kıvrımlı altı adet yiv vardır. Colt 45'liğin yiv derinliği 0,0035 inç (0,00889 cm), kıvrım oranıysa 16 inçte (40,64 cm) bir tam dönüştür. Kalibre, namlu iç çapının, inçin yüzde biri cinsinden ölçüsüdür; 30 kalibrelik bir silahın namlusunun iç çapı, bir inçin yüzde 30'una tekabül eder. Bu basit kategori sistemi maalesef zaman içinde biraz kaydırılmıştır. 38 kalibre Colt Special'ın namlu iç çapı bu yüzden sadece 0,346; 38-40'ınkiyse 0,401 inçtir. İlerleyen yıllarda birçok hafif silah imalatçısı sadece belli amaçlara yönelik, alışılmadık kalibrelerde tabancalar üreterek balistik uzmanlarının işini iyice zorlaştırdı. Yine de tüm bu karmaşaya rağmen sınıf özellikleri genelde bir merminin atıldığı silahı saptamaya yaramaktadır.

Namludaki kıvrım değeri gibi daha da karmaşık ayrıntılar bazı basit hesaplamalarla saptanabilir. Önce merminin çapı ve yivin merminin ucundan sonuna kadar düz bir çizgiye olan açısı ölçülür. Merminin ateşlendiği namlunun kıvrımı inç cinsinden şu formülle hesaplanır:

$$P = \pi \times D / \tan a$$

P, kıvrım; D, merminin çapı ve *tan a* ise yiv açısının tanjantıdır. Diyelim ki 45 kalibrelik, 0,451 inç çapında bir mermiyi inceliyor ve yiv açısını $5^0 04'$ buluyorsunuz. Hesap makineniz $5^0 04'$ için tanjantı 0,0885 veriyor. Ardından π (3,14159) ile çapı çarparak 1,4168'e ulaşıyorsunuz. Bunu 0,0885'e böldüğünüzde kıvrımın 16 inçte bir tur olduğu sonucunu çıkarırsınız.

Ama bir uzmanın ateş eden silah tipini saptamasından sonra geriye bir soru daha kalır: Hangi silah? Neyse ki bunu sapta-

Ateşli silahların çeşitliliği bir merminin kaynağını saptamada sınıf özelliklerini kavramanın yanı sıra kullanımdaki silahları kapsayan en güncel bilgilere de sahip olma gerekliliği anlamına geliyor.

manın da yolları mevcuttur ve bu yollar silah imalatı süreciyle ilintilidir. Namlular metal çubuklar delinerek yapılır ve bu işlemi gerçekleştiren aygıt namlu içinde sürüyle minnacık çizik bırakır. Başka bir düzleme aleti bu çizikleri mikroskobik ölçülere küçültür ama tamamen yok etmez. Ardından bir başka aygıt, namlu içine yivleri açar ve bu işlem de geride kendine özel minik çizikler dizisi bırakır. İlaveten her kesim, kesim aletinde çok ufak değişiklikler yaratır ki bu da her namlunun diğerlerinden azıcık farklı olmasını sağlar. Tüm bunlar, her namlunun farklı olması ve içinden geçen mermilerin üstünde, sadece mikroskobik seviyede görülebilse bile farklı izler bırakması anlamına gelir. Bir uzman, suçta kullanıldığından kuşkulanılan bir silahı ateşleyip, çıkan mermileri, bir suç mahallinden alınanlarla karşılaştırmak suretiyle mikroskobik izlerin eşleşip eşleşmediğini, dolayısıyla elindekinin aranan silah olup olmadığını saptayabilir.

Dr Angelo Zemenides vakası, bir silahın mermi üzerinde bıraktığı eşsiz izlerin önemini gayet iyi göstermiştir. Zemenides, Londra'da yaşayan bir Kıbrıslı'ydı; öğretmenliğin yanı sıra Old Bailey'de polis tercümanlığı da yapıyordu. İkinci işi nedeniyle pek çok ölüm tehdidi almıştı. Gelirini daha da artırmak isteyen Zemenides bir süre sonra çöpçatanlığa başladı. Picadilly Circus'taki bir lokantada garsonluk yapan Theodosios Petrou adlı bir başka Kıbrıslı'dan 200 sterlinlik drahomaya sahip bir eş bulma vaadiyle 10 sterlin aldı. Bir süre sonra vaat edilen gelin bulunamayınca Petrou parasını geri istedi. Zemenides'te maalesef beş sterlin kalmıştı. Parayı verip üzüntüyle gerisini harcadığını söyledi. Petrou elbette kızdı.

2 Ocak 1933 akşamı Zemenides, Hampstead'deki pansiyon odasına döndü. 23:20 sularında pansiyonun kapısı çalındı. Kapıyı pansiyon sakinlerinden Deby adlı zat açtı. Deby, Dr Zemenides'le görüşmek istediğini söyleyen adamı içeri aldı. Birkaç dakika sonra kavga ve ardından silah sesleri duyuldu. Deby'nin içeri aldığı

adam kaçarak karanlığa karıştı. Zemenides odasında ölü bulundu. Vurulmuştu.

Şartlar dâhilinde bariz şüpheli Petrou'ydu. Polis adamı hemen gözaltına aldı. Kaldığı pansiyonun kileri arandığında şarjöründe beş adet mermi taşıyan 32'lik yarı otomatik bir Browning tabanca bulundu. Şarjördeki mermilerden ikisi nikel gömlekli kenarsız, standart yarı otomatik mermisi; diğer üçüyse 32 kalibrelik, kurşun çekirdekli, kenarları eğelenerek düzlenmiş revolver mermisiydi. Suç mahallindeki aramadaysa biri kenarsız yarı otomatik mermisine, diğeri kenarı düzlenmiş revolver mermisine ait iki adet boş kovan bulunmuştu. Zemenides'in cesedinden çıkan, nikel gömlekli kurşundu. Suç mahallindeki lambriye saplı bulunan diğeriyse kurşun çekirdekli bir revolver mermisiydi. Soruşturmayı yürüten ekip suç mahallinde bulunan mermilerin, Petrou'nun kaldığı pansiyonda bulunan tabancadan ateşlendiğini varsaydı.

Savunma makamı, tıpkı Churchill gibi önde gelen ateşli silah uzmanlarından kabul edilen Binbaşı Sir Gerald Burard'a başvurdu. Burrard, tabanca uzmanı Dr R. K. Wilson'la birlikte kovanlar üzerinde çalışmaya başladı. Uzun ve ayrıntılı bir incelemenin sonunda iki uzman, cesetten çıkan kurşunla eşleşme olmadığı için Petrou'nun kaldığı pansiyonda bulunan tabancanın cinayet silahı olamayacağını açıkladılar. Jüri bu delili kabul etti ve "suçlu değildir" kararı verdi. Gerçek katil bulunamadı ve cinayet çözümsüz kaldı. Petrou aleyhindeki ikinci derece deliller kuvvetliydi ve Burrard ile Wilson'ın sunduğu balistik kanıt olmasa işlemediği bir suç yüzünden büyük ihtimalle asılacaktı.

Ateşli silahların icadı sadece savaşlarda çığır açmakla kalmamış, suçluların işini de epey kolaylaştırmıştır. Üstte kolayca gizlenerek taşınabilmesi tabancayı kullanışlı ve korkunç bir öldürme aracına çevirmiştir. Modern dünyada tabancayla vurularak öl-

dürülen insan sayısı, diğer yollarla öldürülenlerin hepsinden fazladır. Haliyle mermi ve silahların analizi gerekli ve genellikle son derece önem taşıyan bir adli beceridir. Ancak adli bilimlerin çoğu kolunda olduğu üzere bu da bir kedi-fare oyunudur; bilimciler bir sorunu çözer çözmez suçlular gelişmeleri öğrenmekte ve ona göre karşılık vermektedir. Geride kovan bırakmamaya dikkat etme, merminin temasta parçalanmasını garantiye alma ve kullandıktan sonra silahı imha etme suçlular tarafından izlerini örtmek için başvurulan yöntemler arasındadır. Adli bilimcilerin kazanmaya azmettikleri, sürüp giden bir mücadele söz konusudur.

3

KAN

İhtiyarda bu kadar çok kan olduğu kimin aklına gelirdi?
William Shakespeare, *Macbeth*,
Beşinci Perde, Birinci Sahne (1606 dolayları)

Adinde G. Erksine, *The Principles and Practice of Blood Grouping*[16] başlıklı kitabında, "En azından kayıtlı tarih boyunca kan, insanı ilgilendirmiş ve büyülemiştir" diye yazmıştı. Bunca simgesel ağırlık taşıyan madde gerçekten azdır: Kan, hayatı idame ettirir ama sadece bir beden zarara uğradığında görüldüğünden kanı, ölümle de ilintilendiririz. Şiddet içeren suçlarda kaçınılmaz olarak kan döküldüğünden, kan üzerine yapılan çalışmaların uzun zamandan beri adli bilimlerin en önemli yönlerinden biri olması herhalde şaşırtıcı değildir.

Buna rağmen kan analizi adli soruşturmalarda gerçekten önemli rolü oynamaya ancak 20. yüzyılın başlarında soyundu. O zamana dek kan analizinden elde edilebilen bilgi sınırlıydı; 1901'e kadar hayvan kanıyla insanınkini ayırt edebilecek bir yöntem dahi yoktu. 1721'de İskoçya'da yaşanmış bir olay, bu tür

16 Kan Gruplandırmanın İlkeleri ve Uygulaması (ç.n.)

bilginin yokluğunda doğabilecek sorunları resmetmektedir:

William Shaw, Edinburgh'da oturuyordu. Catherine adlı bir kızı vardı ama görüştüğü adam yüzünden araları iyi değildi. Bir akşam komşuları Shaw ailesinin dairesinden yükselen şiddetli tartışma seslerini duydular. Tartışma öfkeli homurtular ve bir kapının çarpılmasıyla son buldu; ardından sessizlik çöktü.

Endişelenen komşular, kontrol etmek amacıyla Shaw ailesinin kapısını çalmaya karar verdi. Kimse açmayınca kapıyı çağrılan polis zorlayarak açtı. Feci bir manzarayla karşılaştılar: Catherine Shaw, yanında bir bıçakla, bir kan gölünün içinde yatıyordu. Ölmemişti ama konuşacak halde değildi. Ancak, halinden babasının sorumlu olup olmadığı sorulduğunda başıyla evetleyebildi. Yaşananları tam anlatamadan, kısa süre sonra öldü.

Çok geçmeden Shaw evine döndü. Polis, kıyafetindeki kan lekelerini görünce adamı hemen tutukladı. Ardından kızını öldürmekle suçlandı. Savunmasında Catherine'in, sevdiği adamla birlikte olamamanın getirdiği umutsuzlukla (Shaw evlenmelerine

Kan analizleri 20. yüzyıl başlarında adli soruşturmalarda önemli rol oynamaya başladı. Paul Uhlenhuth'un hayvan kanıyla insan kanını ayırt etmeyi sağlayan testi geliştirmesiyle Ludwig Tessnow gibi katiller, kıyafetlerindeki kan lekelerinin hayvan kanı olduğunu öne süremez hale geldiler. Çok geçmeden kurumuş kan testleri ve sonunda kan grubu belirleme yöntemleri geliştirildi. Kan analizleri günümüzde pek çok adli soruşturmanın temelinde yer almaktadır.

izin vermiyordu) intihar ettiğini söyledi. Hararetle kavga ettiklerini kabul ediyordu ama öfkeyle kapıyı çarpıp çıktığını, kızına el sürmediğini söylüyordu. Kıyafetlerindeki kanın kendine ait olduğunu, birkaç gün önce kazayla kendini kestiğini, sargının gevşemesi yüzünden kıyafetine kan damladığını öne sürdü. Jüri inanmadı ve Shaw suçlu bulunarak idama mahkûm edildi. Kasım 1721'de, son anına dek masumiyetini iddia ederek asıldı.

Baba-kızın öldüğü göz önüne alındığında konunun böylece kapandığı düşünülebilir. Ancak boşalan daireye taşınan yeni kiracı şöminenin kenarındaki ufak yarıkta bir mektup buldu. Açılıp okunduğunda mektubun, Catherine'in intihar mektubu olduğu görüldü. Babası sevdiği adamla evlenmesine izin vermediği için canına kıymaya karar verdiğini, dolayısıyla ölümünden babasının sorumlu olduğunu yazmıştı Catherine. Mektup incelenip sahiciliği ortaya çıkınca yetkililer masum bir adamı astıklarını fark ettiler. Yapacak bir şey yoktu; William Shaw, asıldığı zincirlerle mezarından çıkarıldıktan sonra bir kez daha, bu sefer Hıristiyan âdetlerine uygun defnedildi.

Günümüzde böyle bir adli yanılgının meydana gelme ihtimali yok gibidir: Modern bilim bizlere kan tipini saptama olanağı tanımaktadır. Shaw'un kıyafetindeki kan lekelerinin kendine ait olduğu saptanabilir ve hikâyesinin, en azından bu kısmının doğruluğu ortaya çıkarılabilirdi. Ama 1721, böyle bir teknolojinin çok uzağındaydı.

Kan analizinde ilk önemli ilerlemeyi 1853'te Polonyalı hekim Ludwig Teichmann gerçekleştirdi. Teichmann, kanın varlığını saptayacak karmaşık ama etkin bir test geliştirmişti. Kurumuş kan numunesinde, tuzlu su ve asetik sirke asidi karışımında eritildiğinde mikroskobik ölçüde prizmatik kristallerin oluştuğunu keşfetmişti. Bu maddeye hematin adını verdi. Bu testin bir türü günümüzde, bir suç mahallinde bulunan lekelerin kan içerip içermediğini saptamada kullanılmaktadır.

10 yıl sonrasında Alman kimyager Christian Friedrich Schönbein -aynı zamanda ozonu keşfetmiş ve yakıt pilini icat etmiştir- hidrojen peroksidin kanla temasta köpürdüğünü keşfetti. Azıcık miktarı bile bu tepkimeyi yaratıyordu. Hepsi hidrojen peroksidin oksitlenmesine yol açan enzimleri taşıdığından, aynı tepkimenin semen, salya, pas ve bazı ayakkabı cilalarında da gerçekleşmesi keşfin olumsuz tarafıydı. Bu soruna rağmen Schönbein'ın testi, şüpheli lekeleri elemenin kolay yolunu sağladığından faydalıydı; hidrojen peroksit köpürmüyorsa en azından kanın yokluğu belirleniyor, köpürdüyse soruşturmanın derinleştirilmesi gerektiği anlaşılıyordu.

Söz konusu sorun üzerinde başka bilimciler de çalışmaya devam ettiler ve 19. yüzyılın sonlarında kanın varlığını tespite yarayan çok sayıda test ortaya çıktı. Ama insanla hayvan kanını ayırt edecek bir test hâlâ yoktu. 1841'de, Barruel adlı bir Fransız kimyager sorunu çözdüğüne inanmıştı; iddiasına göre sülfürik asitle ısıtıldığında insan kanı kendine has bir "ter" kokusu yayıyordu. Paris mahkemelerinden bazıları Barruel'in iddialarını ciddiye aldı ve bu yolla elde edilen bilgilerin delil sayılmasına

Sığır kanından çıkma hematin. Teichmann'ın gözlemlediği kristaller görülüyor.

izin verdi. Maalesef bu teorinin hiçbir gerçekliği yoktu. Ludwig Teichmann da 1850'de kan kristallerinin biçimlerine dayalı bir test geliştirdiğinde bulmacayı çözdüğünü zannetti. Ne yazık ki karmaşıklığının yanı sıra testi hataya fazlasıyla açıktı ve dolayısıyla kullanımı çok sınırlı kaldı.

Şaşırtıcıdır, sorunun çözümüne giden yolu çok yıllar öncesinden açan kişi St. Paul Katedrali ve daha pek çok muhteşem yapının mimarı Sir Christopher Wren'di (1632–1723). Sir Wren, Oxford mezunuydu ve saygın bir bilimciydi. 1656'da damara zerki icat etmişti. Kullandığı şırınga, bir keseye bağlanmış, ucu sivri bir tüydü. Deriyi delmek yerine damara ulaşmak için bir kesi yapılmasını gerektiriyordu. Alabildiğine basitti -ve hassas kimselere göre hiç değildi- ama işe yarıyordu.

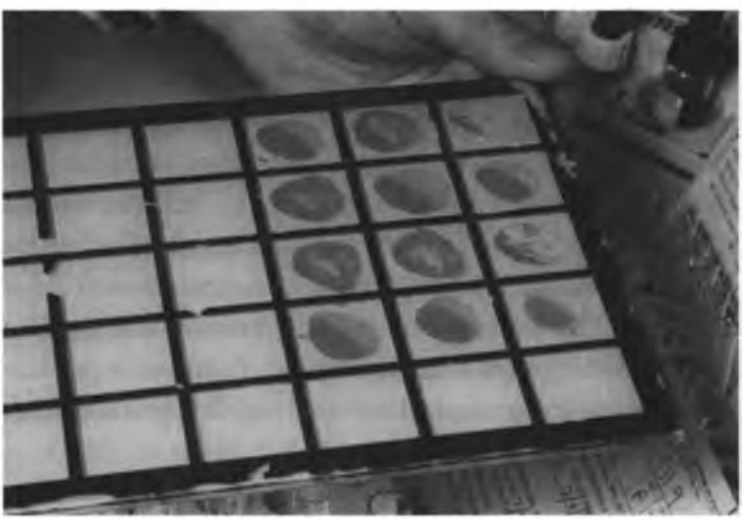
Bildiğimiz adıyla hipodermik şırınga 1853'e kadar ortaya çıkmadı (çıkışı genelde Edinburgh Kraliyet Hekimler Koleji'nden Dr Alexander Wood'a mal edilir) ama en azından kaba şırıngaların varlığı, Dr James Blundell'ın (1791–1878) 1814'te kan nakli deneyleri yapmaya başlayabildiğini gösteriyor. İlk kan nakilleri 1667'de Paris'te, Jean-Baptiste Denys (1643–1704) tarafından yapılmıştı. Denys, nakillerin insan kanı kullanılarak yapılmasına inanmasına rağmen, kan verenin girdiği riski çok yüksek bularak hayvan kanı kullanmaya karar vermişti. Haliyle uyguladığı nakiller ölümcül sonuçlar doğurmuş ve kan nakli Fransa ile İngiltere'de yasaklanmıştı. Kan naklini tekrar gündeme sokan Blundell'dı. Blundell, bir başka köpeğin kanını vererek canlandırmadan önce bir köpeğin kanının neredeyse tümünü çekebileceğini keşfetmekten büyük heyecan duymuştu. Ancak koyun gibi farklı bir türün kanını kullanırsa köpek ölüyordu. 1818'e gelindiğinde insan hastalar üzerinde kan nakli deneylerine başlamıştı ama aynı uygulamanın sonunda neden kiminin ölüp kiminin kurtulduğunu anlayamıyordu.

Sorunun en azından kısmi açıklaması Alman hekim Leonard Landois'dan (1837–1902) geldi. Landois, farklı bir türün serumuyla -hücrelerin bekletildiği sıvı kan özü- karıştırıldığında hayvanın alyuvarların bir araya gelerek yulaf lapası misali topaklaştığını hatta kimi durumda patladığını gözlemlemişti. Bu tepkimenin insan vücudunda meydana gelmesinin ölüme yol açacağı açıktı.

Ancak asıl çıkış, o dönemlerde Viyana'daki Patoloji ve Anatomi Enstitüsü'nde doçentlik yapan Karl Landsteiner'ın (1868–1943) *Vienna Clinical Weekly*'de "Normal İnsan Kanında Aglütinasyon Olayı Hakkında" başlıklı bir makale yayınlamasıyla geldi. Makalede Landsteiner'ın kendi ve birkaç meslektaşının kanlarıyla yaptığı deneylerin sonuçları yer alıyordu. Landsteiner deneylerinde bir insanın kan serumunun bir diğerininkiyle karıştırılmasının kimi zaman aynı "kümeleşme" tepkisini ya da (daha bilimsel adıyla) aglütinasyonu ortaya çıkardığını gözlemlemişti. Ama soru hâlâ ortadaydı: Neden?

Landsteiner bundan bazı kan numunelerinin diğer bazılarında kümeleşmeye yol açtığına göre, en az iki farklı "antijen" bulunması gerektiği sonucuna varmıştı. Bunlara anti-A ve anti-B adlarını verdi. Kan serumunda farklı antijen tiplerine tepki veren belli antikorlar mevcuttur. Landsteiner nihayetinde A, B, AB ve 0 adlarını verdiği dört kan tipinin mevcudiyetinde karar kıldı. Harfler farklı tipte alyuvarların yüzeylerinde bulunan farklı antijen (bir tür protein) tiplerini belirtmektedir. A tipi kan hücrelerinde A antijeni, B tipinde B antijeni, AB'de her ikisi birden vardır ve 0 tipinde hiçbiri yoktur. Kan serumunda farklı antijen tipleriyle tepkiye giren belli antikorlar mevcuttur. Bu nedenle A tipi serum (ya da aslında içindeki antikorlar) B tipi kanla, B tipi serumsa A tipi kanla aglütinasyon yapar. AB tipi, hem A hem B ile "kümeleşir". 0 tipi ise antijen içermediğinden her tür serum tipiyle güvenle karıştırılabilir. Bir hastaya sadece kanıyla aglütinasyon yapmayan tipte kan nakledilmesi güvenlidir.

Landsteiner'ın deneylerini yürüttüğü sıralarda Greifswald Sağlık Enstitüsü'nden Paul Uhlenhuth (1870–1957) adlı genç bir doktor, insan kanıyla hayvan kanının nasıl ayırt edilebileceğini keşfetti. Keşfine yolu, Alman hekim Emil von Behring'in (1854–1917) başka bir önemli keşfi açmıştı. Von Behring 1890'da difteri toksini zerk edilen hayvanların kan serumlarında savunucu maddeler oluştuğunu bulmuştu. Uhlenhuth 1900'de, von Behring ve başkalarının (Belçikalı imünolog ve mikrobiyolog Jules Bordet [1870–1961] gibi) çalışmalarını geliştirerek bir tavuk yumurtasından alınan proteini bir tavşana zerk ettikten sonra tavşandan alınan kanın yumurta akıyla karıştırılması sonucunda yumurta proteinlerinin sıvıdan ayrılarak presipitin denen bir madde oluşturduğunu keşfetti. Ancak bu işlem sadece tavuk yumurtasının akında geçerliydi; diğer kuşlardan alınan yumurta akları tavuk proteinini çökeltmiyordu. Uhlenhuth bunun üzerine yumurta akı yerine tavuk kanı kullanarak bir serum

Karl Landsteiner'ın keşifleri sayesinde günümüzde kanı verecek ve alacak kişilerin kanları, uyumluluklarını ve nakilde aglütinasyon olup olmayacağını garanti edecek hassaslıkta karşılaştırılabilmektedir.

yaratmayı denedi. Bu da proteinin çökelmesini sağladı. Kısacası, sadece tek bir hayvanın proteinini çökeltebilen bir serum yaratmıştı. Aynı tekniği kullanarak mümkün her hayvan için serum testleri yaratmaya koyuldu. Keşifleri sadece hayvan kan türlerini değil, insanla hayvan kanını da ayırt edebilmesini sağladı.

Uhlenhuth bunların ardından test için önlemler geliştirmeye başladı. Bir başka laboratuarda yaratılmış serumun kullanımından hatalı sonuçlar çıkınca serumları, sadece kendi enstitüsü ve Berlin'deki Robert Koch Enstitüsü'nün resmi kaynak kabul edilmesinde ısrar ederek standartlaştırdı. Ayrıca bilinmeyen herhangi bir maddenin teste tabi tutulmadan önce bilinen bir numuneyle sınanmasını şiddetle önerdi. Bir kan lekesi test edilirken, lekenin üzerinde bulunduğu malzeme yüzünden yanlış yöne götürebilecek sonuçlar elde edilebilir. Uhlenhuth bu yüzden bu türdeki her türlü malzemenin, yanlış sonuçları elemek adına önce ayrı sınanması gerektiğini öne sürdü. Bu önlemlere uyulduğunda Uhlenhuth'un presipitin testi hatasız iş görüyordu. Uygulamadaki kıymetiyse ilkin 1901'de kanıtlandı.

9 Eylül 1898 gününün öğlen saatlerinde Almanya'nın Osnabrück kentine bağlı Lechtingen köyünde iki küçük kız kayboldu. Kayboluşlarının yarattığı doğal telaşın ardından tüm köy kızları aramaya koyuldu. Akşama doğru kızlardan birinin, yedi yaşındaki Hannelore Heidemann'ın cesedi yakındaki bir ormanda bulundu. Manzara feciydi: Kızcağızın uzuvları koparılmış, parçaları etrafa saçılmıştı. Sekiz yaşındaki arkadaşı Else Langmeier'den geriye kalanlarsa bir saat kadar sonra çalılıkların altına saklanmış olarak bulundu. Onun da uzuvları koparılmış, vücudu parçalanmıştı.

Ludwig Tessnow adlı bir marangoz, kıyafetlerinde kanı andıran lekelerle orman tarafından köye girince hemen başşüpheli konumuna yükseldi. Polisin hemen tutuklayıp sorguya aldığı marangoz üzerindeki lekelerin çalışırken kullandığı ahşap boya-

sından geldiğini iddia etti. Aksini kanıtlama yolu bulunmadığından polis açıklamasını kabul ederek Tessnow'u serbest bıraktı. 1899'da çekip gidene kadar bir süre daha bölgede kalarak iş bulabildiği yerlerde çalışan Tessnow, sonunda Baltık Denizi'ndeki Rügen adasında bulunan ufak Göhren köyüne yerleşti.

1 Temmuz 1901 günü köyden iki küçük çocuk, altı ve sekiz yaşlarındaki Peter ve Herman Stubbe kanları deşilerek öldürülmüş halde bulundu. Kafaları da kesilmişti. Kafatasları bir taşla parçalanmış, kol ve bacakları koparılmıştı. Üstüne üstlük Hermann'ın kalbi de sökülmüştü ve hiç bulunamayacaktı.

Tessnow'dan kuşkulanmak için yine neden vardı. Bir tanık, marangozu aynı günün erken saatlerinde çocuklarla konuşurken gördüğünü, bir başkasıysa Pazar kıyafetleri içinde, pantolon ve ceketinde görülür koyu lekelerle köye girdiğini hatırlıyordu. Yerel yetkililer sorguya aldığında Tessnow suçlamaları reddetti ama evinde yapılan aramada yeni yıkanmış ve kuşku uyandırıcı leke izleri taşıyan giysiler bulundu. Bir öncekindeki gibi lekelerin ahşap boyasından geldiğini öne sürdü ve yine serbest bırakıldı. Ancak yetkililerden biri, Tessnow'un adının birkaç yıl önceki Lechtingen cinayetlerinde geçtiğini hatırlamıştı. Bu arada, bölgedeki çiftçilerden biri, eşkâli Tessnow'a uyan bir adamın ardında yedi katledilmiş koyun bırakarak arazisinden kaçarken görmüştü. Koyunlar öldürülmekle kalmamıştı; bacakları kesilip yahut koparılıp araziye saçılmıştı. Çiftçi, bir grup içinde karşısına çıkarılan Tessnow'u derhal tanıdı.

Polisin Tessnow'u cinayetlerle ilintilendirebilmek için somut delile ihtiyacı vardı. Uhlenhuth insan kanıyla hayvan kanını ayırt edebilen testini daha dört ay önce geliştirmişti. Bunu duyan yetkililer derhal temasa geçip Uhlenhuth'tan, Tessnow'un kıyafetlerini ve çocukların kafatasların ezmede kullanılmış kanlı taşı teste tabi tutmasını istediler. Uhlenhuth böyle bir sınava hazırdı; yöntemini yüzden fazla lekeye uyguladı ve vardığı sonuçla-

rı açıkladı: Evet, ahşap boyası vardı ama aynı zamanda koyun ve insan kanı da bulmuştu. Bu deliller ışığında yargılanan Tessnow hüküm giydi ve idam edildi.

Kan analizinin İngiltere'de ilk kez bir suç çözümünde önemli rol oynayışı ise neredeyse 10 yıl sonrasında gerçekleşti.

70 yaşındaki dul Isabella Wilson, 1910 Temmuz'unda, Slough'daki kendine ait ikinci el giysi dükkânının arka odasında ölü bulundu. Yüzüne bir eşarpla sımsıkı sarılarak bağlanmış bir yastıkla boğulmuştu. Kafasının yan tarafında bulunan yaralarsa başına künt (keskin olmayan) bir nesneyle defalarca vurulduğunu gösteriyordu. Cinayet sebebi açık gibiydi: Bayan Wilson'ın para kesesini önlüğünün altındaki cebinde taşıdığı biliniyordu ve söylentilere göre kesesinde bazen 20 altın bile olabiliyordu. Kese, cesedin yanında bulundu. Boştu. Yandaki masada, üzerinde dairesel izler bulunan bir parça kesekâğıdı vardı. Bayan Wilson'ın altınlarını kesekâğıdına sardığı da biliniyordu. Katilin kesekâğıdını arkasında bıraktığı açıktı.

Soruşturmalar polisi 25 yaşındaki işsiz motor tamircisi William Broome'a götürdü. Broome, bir ara Bayan Wilson'a komşuluk etmişti ama bir süre önce ailesiyle başka bir yere taşınmıştı. Ancak Bayan Wilson'ın öldürüldüğü gün Slough'da görülmüştü. Broome, cinayetten birkaç gün sonra Harlesden'da bulundu. Buradaki karakola götürülüp sorgulandığında, görgü tanıklarının ifadelerinin aksine söz konusu günün tamamını Londra'da geçirdiğini iddia etti. Üzerinde para bulunup bulunmadığı sorulunca yanındaki birkaç şilini çıkardı ama ardından hiç beklenmedik bir ifadeyle Regents Park'ta kaldığı yerde 20 altını olduğunu söyledi.

Broome'un yüzünde iki çizik vardı. Yaraların, bahse girip kazandığı bir yarış sebebiyle kavga ettiği bir müşterek bahisçi yüzünden olduğunu öne sürdü. Dediğine göre 20 altını da bu

bahisten kazanmıştı. Ancak Bayan Wilson'ın tırnakları uzundu ve biri kırılmıştı. Tırnağının, saldırganla mücadele ederken kırıldığı varsayılıyordu.

Broome, 22 Ekim 1910'da Aylesbury'de kurulan geçici mahkemeye çıkarıldı. İfadesine sadık kalarak Bayan Wilson'ın öldürüldüğü günü Londra'da geçirdiğinde ısrar etti. Savcılığın elinde Broome'u olay günü Slough'da gördüklerinde ısrar eden birçok tanık vardı ama esas çalkantıyı Dr William Willcox'un tanık kürsüsüne çıkışı yarattı. Willcox, meşhur Dr Crippen davasındaki tanıklığıyla biliniyordu. Soruşturma ekibi Willcox'tan müteveffa Bayan Wilson'ın tırnaklarından kesilmiş parçaları analiz etmesini ve ayrıca, Broome'un botlarıyla bazı giysilerine bakmasını talep etmişti.

Willcox, Bayan Wilson'ın tırnak parçalarından birine yapışık bir deri parçası bulmuştu. Parçanın üstünde kan vardı. Dikkatini botlara çevirdiğindeyse Broome'un özenle temizleyip cilalamasına rağmen tarak kısımlarındaki lekeleri gözden kaçırdığını keşfetmişti. Botları analiz etmişti ve dediğine göre lekeler, memeli kanına aitti. Bunun, lekelerin insan kanı olduğu anlamına gelip gelmediği sorulunca olabileceğini ama kanın insana mı yoksa hayvana mı ait olduğunu ya da grubunu araştırmadığını söyledi. Muhtemelen Broome aleyhinde bunca delil varken bu tür ayrıntıları araştırmaya vakit harcamayı gereksiz bulmuştu.

Ancak suç mahallinde bulunan kesekâğıdını mikroskop altında incelemişti. İncelemesinde minik altın kırıntılarına rastlamıştı. Willcox bulduğunun, kurbanın altınlarını kesekâğıdına sardığını kanıtladığını söylemekle kalmayıp gayet iddialı bir ifadeyle kesekâğıdına Broome'un evinde bulunan miktara eşit, 20 altın sarıldığını söyledi. Willcox'un mahkemelerde muazzam bir ağırlığı vardı ve jüriler onu, müthiş bir numara yapan sihirbazı izlercesine heyecanlı bir hayranlıkla seyrederdi. Tanıklığı Broome'un kaderini belirledi; yargıcın özet konuşmasının ar-

dından jüri Broome'u birkaç dakika içinde suçlu buldu. Karar, idamdı.

Seroloji[17] alanındaki bir sonraki önemli gelişme Torino'da adli tıp okutmanlığı yapan İtalyan Dr Leone Lattes'in, kan kuruduktan çok sonra, haftalar geçtikten sonra bile kan gruplarının tespit edilebileceğini kanıtlamaya azmetmesiyle 1915'te ortaya çıktı. Aradığı fırsatsa sıradan bir aile içi huzursuzluğu çözmesi istendiğinde gerçekleşen bir dizi tuhaf olayla geldi.

Ranzo Girardi adlı bir inşaat işçisi, çalışmaya gittiği başka bir kasabadan evine, gömleğinde kana benzeyen lekelerle dönmüştü. Lekeleri gören karısı artık nasıl bir paranoyaya kapıldıysa adamı zinayla suçladı. Adamcağız lekelerin nereden geldiğine emin değildi ama suçlamayı şiddetle reddetti. Ama kadın inanmadı ve hayatı Girardi'ye zindan etmeye başladı. Üç ay sonunda iyice canından bezen Girardi, yardım için Adli Tıp Enstitüsü'ne başvurdu. Burada çalışan Lattes, taze olmamalarına rağmen lekeleri teste tabi tutup bir eşleşme bulmaya çalışmayı kabul etti. Girardi lekelerin kendi kanına ait olabilecekleri kanısındaydı ama karısına kasaptan aldığı etlere bile ait olabilirlerdi.

Lattes çok geçmeden lekelerin insan kanına aidiyetlerini saptayarak son olasılığı eledi. Ardından Girardi'nin A, karısının 0 kan grubu taşıdığını saptadı. Ayrıca istemeden bulaştırmış olabileceği düşüncesiyle kadının o dönemlerde Girardi'nin evinde kalan ve âdet gören bir arkadaşının da kanını analiz etti. Bu kadının da kanı A grubu çıktı. Sonucun evdeki huzursuzluğa pek faydası yoktu ama vaka Lattes'i adeta büyülemişti.

Kumaştaki lekeleri saf suya bastırarak çıkardı ve tam ağırlıklarını ölçebilmek için binbir zahmete katlandı. Yaptığı, ayrıntıya haddinin çok ötesinde dikkat etmek gibi görülebilir ama amacı, serum fazla kuvvetli ya da test çözeltisinde çok fazla alyuvar olduğunda ortaya çıkan "suni aglütasyon"dan kaçınabilmekti.

17 Serum imalatı veya etkilerini inceleyen bilim dalı, serumbilim. (ç.n.)

Kan lekelerinin eskiliğine rağmen Lattes birkaç damla sıvı kan elde etmeyi başardı. Damlaları çukur lamellere koyup A ve B tip kan ekledi. B tipiyle aglütinasyon yapınca kanın A tip olması gerektiğini anladı. Dolayısıyla kan lekeleri büyük ihtimalle Girardi'ye ya da hanım konuğa aitti. Mikroskop altında incelenen kanda âdet kanında bulunması gereken epitel (deri veya mukoza salgısı) hücrelerinin çıkmaması, kanın hanım konuğa ait olmadığını gösteriyordu. Bunun ardından Girardi'nin bir prostat sorunu yüzünden arada kanama geçirdiği belirlendi. Delil ağırlığı Girardi'ye işaret ediyordu. Karısı yanıldığını kabul etmekzorunda kaldı ve Girardi'nin çektiği cehennem azabı epey azaldı.

Evlilik kurtarmak, diğer adli bilim buluşlarının yaptığı gibi gaddar bir suçluyu adalete teslim edebilmek kadar müthiş değildi belki ama Lattes'in başarısı yine de zaferdi: Üç ay eskimiş lekelerden bile kan grubu tespiti yapılabileceğini kanıtlamıştı. Lattes, vaka boyunca geliştirdiği kan analizi yönteminden öyle büyülenmişti ki seroloji ve serolojinin suç tespitinde kullanımında uzmanlığa yöneldi.

Lattes, Girardi vakasındaki başarısını cinayetle suçlanan bir adamın masumiyetini kanıtlayarak sürdürdü: Aynı tekniği kullanarak şüphelinin kıyafetinde bulunan kan lekelerinin kurbanların değil, kendi kan grubuna ait olduğunu gösterdi. Sonrasında çok daha basitleştirilmiş bir yöntem icat etti: Minik kuru kan kırıntılarını lam üzerine yerleştiriyor, taze kan ilave ediyor ve üzerine ikinci bir lam yerleştiriyordu. Taze kandaki serum, teste tabi tutulacak kanı çözüp önceden sıvı numune hazırlamayı gerektiren vakit alıcı süreci devre dışı bırakarak işin büyük kısmını hallediyordu. Kanlar farklı türdense aynı kümeleşme yine oluyordu. Lattes alanında klasik konumuna erişecek *The Individuality of Blood / Kanın Kendine Özgülüğü* başlıklı incelemesini nihayet 1922'de yayınladı. Ancak İtalya'da (ve dünyanın her ye-

rinde) şöhrete 1926'da, 40 yıldan fazla sürecek Bruneri-Canella davasına katılmasıyla ulaşabildi.

Davanın başlangıcı Torino'daki bir Yahudi mezarlığına dayanıyordu. Mezarlık bekçilerinden biri kuşkulu davranan bir adam gördü; başta adamın dua ettiğini zannetti ama dikkatle bakınca bir mezardan bronz bir vazo sökmeye çalıştığını anladı. Görüldüğünü fark eden adam derhal kaçmaya başladı. Kiliseye saklanmaya ve ardından intihara kalkıştı ama bekçi adamı intihar edemeden yakaladı.

Adam sorguda hafızasını kaybettiğini öne sürdü. Yargıç, davranışlarına bakarak adamın Collegno Akıl Hastanesi'ne yatırılmasını emretti. Adam hastaneye 44170 numaralı Adsız Hasta kaydıyla alındı. Yargıç ayrıca, tanıyan birinin çıkabileceği umuduyla adamın fotoğrafının yerel gazetelerde yayınlanmasını sağladı.

Bir süre sonra gazetede fotoğrafı gören Giulia Concetta Canella adlı bir kadın, fotoğraftaki adamın uzun zamandır kayıp kocası Profesör Giulio Canella olduğuna inandı. Canella öğretmen ve filozoftu. 1909'da yayına başlayan *Rivista di filosofia neoscolastica* (Neoskolastik Felsefe Mecmuası) ve 1916'da yayınlanmaya başlanan *Corriera del mattino'nun* (Sabah Postası) kurucularındandı. Sonrasında Brezilyalı zengin bir işadamının kızı ve aynı zamanda kuzini olan Giulia'yla evlenmişti. İki çocukları vardı.

Canella, 1. Dünya Savaşı'nda, Makedonya Seferi sırasında kaybolmuştu. Karısının tek bildiği, Manastır Tepesi çarpışmasında başından ağır yaralandığıydı. Silah arkadaşları ölmediğini ama esir düştüğünü söylemişlerdi. Savaş alanında cesedinin bulunmayışı bu ifadeleri onar nitelikteydi. Ancak esir alındığına dair bir kayıt da yoktu.

Giulia hastanede yatan adamı ziyaret etmek istedi ve talebi 27 Şubat 1927'de kabul edildi. Azami özen gösterildi: Adamı gereksiz baskı altına sokmamak için buluşmanın tesadüfî gö-

rünmesi gerektiğine karar verilmişti. Bu yüzden Giulia hastane sınırları içinde, Canella'nın yakınından geçecek şekilde dolaşmaya çıkarıldı. Ancak adam istenen karşılaşmada kadını tanıdığına dair hiçbir belirti göstermedi. Ama aynısı Giulia için geçerli değildi; gördüğü adamın kocası olduğuna dair hiçbir şüphesinin kalmadığında ısrarcıydı.

Bunun üzerine ikinci bir "tesadüfen" karşılaşma ayarlandı. Bu sefer adam bakıcılarına Giulia'yı tanıdığına dair belirsiz bir hisse kapıldığını, hafızasının kıpırdadığını söyledi. Üçüncü karşılaşma düzenlendi. Bu sefer, anlaşıldığına göre kendini tutacak hali kalmayan Giulia gözyaşlarına boğuldu. Karşılığında adam kadını son derece aşina bir şekilde kucakladı. Adam aynı gün öğleden sonra gerçekleşen dördüncü karşılaşmada çocuklarına dair hatırladıklarından bahsedince doktorlar nihayet bakunları altındaki şahsın sahiden Canella olduğu kanaatine vardılar.

Profesör Canella olarak resmen tanınan adam 1927 Mart'ında karısıyla birlikte Verona'ya döndü. Dramatik tabiatı düşünüldüğünde vuslatın basından büyük ilgi görmesine şaşırmamak gerekiyor elbette. Mesela Torino gazetelerinden La Stampa, "Hıçkırık, ürperti, kucaklaşma ve ışık" manşetini attı.

3 Mart 1927 günü, görünürdeki mutlu sondan birkaç gün sonra Torino emniyet müdürüne söz konusu şahsın Canella değil, 1886 doğumlu Torinolu kâtip Mario Bruneri olduğunu iddia eden imzasız bir mektup ulaştı. Bruneri, karıştığı şiddet olayları yüzünden Torino polisinin 1922'den beri aradığı azılı bir anarşist ve dolandırıcıydı. Ayrıca Pavia ve Milano dâhil birçok kentte de arananlar listesindeydi. Her ikisinden de hapis yattığı, hırsızlık ve sahtekârlık, uzun suç listesinde yer alıyordu. Bruneri altı yıldır kayıptı; bilindiği kadarıyla ailesini terk edip metresiyle kaçmıştı.

Bruneri'ye ait sabıka kayıtları kallaviydi. Canella olduğu iddia edilen adamın karakter ve görünüşüyle bire bir eşleşen ayrın-

tılı fiziksel ve psikolojik profillerini de içeriyordu. Kandırıldığı kanaatine varan emniyet müdürü 6 Mart 1927'de adamın tutuklanmasını emretti. Tutuklanan şahıs aynı gün Torino'ya getirildi.

İki gün sonra kimlik tespiti için Bruneri'nin akrabaları çağrıldı. İlki, karısı Rosa Negro'ydu. Adamı ilk görüşte tanıdı; 14 yaşındaki oğulları Guiseppino, "Baba! Baba!" diye haykırarak koştu. Canella oğlana, "Git, ben nasıl bulduysam sen de kendi aileni bul" dedi. "Oğlunun seni tanıdığını neden inkâr ediyorsun?" sorusuna göz kırparak, "İş oğlanın babasını değil, babanın oğlunu tanımasıdır" yanıtını verdi. Kardeşleri Maria, Matilda ve Felice de adamı tanıyıp kimliğini onayladılar.

Ancak tüm bu tanıklıklara rağmen adam Bruneri olduğunu reddetti ve ailesini tanıdığına dair hiçbir belirti sergilemedi. Metreslerinden biri tanıdığında dahi inatla Profesör Canella olduğunu söyledi. Zor durumdan sıyrılmak adına yalandan baygınlık geçirmeye bile kalkıştı.

Emniyet müdürü, Bruneri'nin sabıka kayıtlarıyla karşılaştırmak amacıyla adamın parmakizlerinin alınmasını emretti. Alınan izler Roma'daki merkezi polis arşivine yollandı. İlkin eşleşme olmadı ama ikinci ve daha özenli inceleme başarıya ulaştı; Roma Bilimsel Araştırmalar Okulu, Profesör Canella olduğunu iddia eden kişiyle Bruneri'nin aynı kişi olduğunu onaylayan bir telgraf çekti. Bu bilgi ışığında Canella/Bruneri, mahkemesini beklemek üzere Collegno Akıl Hastanesi'nde hapsedildi.

Profesör Lattes davaya bu noktada katıldı. Parmakizi kanıtının üzerine ve ötesinde gerçeğin Canella'nın karıyla ebeveyni ve çocuklarınınkileri karşılaştırmak suretiyle kolayca öğrenilebileceğine dikkat çekiyordu Lattes. Kan grupları kalıtımsaldır; mesela iki ebeveyni birden A çıkarsa ve "Canella" B grubuysa kesinlikle çocukları olamazdı. Aynı şekilde, kendisi 0 ve çocukları A ise bu sefer çocuklar onun olamazdı. "İlgili her bireyden sadece birer damla yeter bana; 'Canella' gerçekte Bruneri adlı hırsız mı,

kuşkuya mahal bırakmayacak ölçüde, neredeyse kesinlikle belirleyebilirim" diyordu Lattes.

Ancak Lattes bu teorisini sınama şansını bulamadı. Hem Canella hem de aile kan vermeyi reddetti. Dava uzadıkça uzadı ve adamın gerçek kimliği konusunda İtalya'yı, varlığı bugün dahi devam eden iki tarafa ayırdı. Adam 12 Aralık 1941'de, Canella olduğu ısrarından vazgeçmeden öldü. Sonuçta bu vakada kan analizi gerçeğin belirlenmesinde kullanılmadı ama vakanın basında muazzam yer alması hem serolojinin kamuda tanınırlığını hem de Lattes'in şöhretini artırdı.

Bir sonraki önemli adım, Berlin'de çalışan Alman serolog Fritz Schiff'ten (1889–1940) geldi. Elinde kitabının Almanca çevirisi bulunan Schiff, Lattes'in yöntemlerinden haberdar ama kuşkuluydu. Lattes'in teorileri Landsteiner'ın keşiflerine dayanıyordu. Daha önce gördüğümüz üzere bu keşifler farklı kan tiplerinin birbirleriyle aglütinasyon yapmasına ya da "kümeleşmesine" dayanıyordu. Landsteiner kan serumunda antikorları ve alyuvarlarda antijenleri tespit etmişti. Alyuvarlardaki aglütinojenler (antijenler) iki tipte olabilirler: antijen A ve antijen B. Serumdaki ilişkin aglütininlerse (antikorlar) antikor *a* ve antikor B adını alır. Bunlar farklı kan gruplarına şu şekilde dağılır:

A Grubu: Hücrelerde antijen A, serumda antikor B
B Grubu: Hücrelerde antijen B, serumda antikor *a*.
0 Grubu: Hücrelerde antijen yok, serumda *a* ve B antikorları.
AB Grubu: Hücrelerde A ve B antijenleri, serumda antikor yok.

A Grubu'ndaki hücrelerde bulunan antijenler, B grubu serumla karıştığında, B grubu ilişkin antikoru içerdiğinden kümeleşme gösterirler. Antikor kendini antijene yapıştırarak kümeleşme etkisini yaratır.

0 serumunda da kümeleşme görülür çünkü 0 serumunda da antikor *a* bulunur. Ama 0 grubunun alyuvarları herhangi tipten bir antijen içermediğinden diğer üç serumla da kümeleşme yapmadan karışabilirler. AB grubuysa serumunda antikor bulunmadığından ve dolayısıyla herhangi bir antijene yapışamayacağından A, B ve 0 gruplarını alabilir. Ancak eğer AB grubuna A veya B tip kan verilirse A ve B serumlarındaki antikorlar AB hücrelerinde bulunan ilişkin antijene yapışacaklarından kümeleşme meydana gelir. Tüm bunlara bakıldığında bir serologun tanımsız bir numunenin kan grubunu basit eleme ile saptaması teorik açıdan kolaydır.

Fakat maalesef B antikorları 0 grubu kanda kuvvetlerini, *a* antikorlarından çok daha hızla kaybederler. Bu gerçekleştiğindeyse test 0 grubu kanı kolaylıkla B grubu zannedebilir. Aynı şekilde, B antikoru da bir A grubu numunede çözünüp yok olarak AB görünümü verebilir. Bu sorunun fark edilmesi Lattes'in kan testi sistemi üzerine ciddi kuşkular düşürmüştür.

Ancak Schiff olası bir çözüm görmüştü. Serum içindeki antikorlar bozuluyordu ama alyuvarlardaki antijenler güçlerini koruyorlardı. Schiff bu durumun, eski bir kan lekesinin hücrelerinin taze seruma eklenmesi halinde hücreler aglütinasyon özelliklerini yitirse bile belli bir etkinin ortaya çıkması gerektiği anlamına geldiğini düşündü. Hatta hücreler serumun antikorlarından bir kısmını çekip özümsemeliydiler. Dolayısıyla alyuvarların tamı tamına ne kadar antikor özümsediklerini ölçmenin yöntemi bulunabilirse eski kan lekesinin grubu saptanabilirdi. Bütün mesele serumun hücreler eklenmeden önce ve sonraki etkinliğini ölçmekten ibaretti. Schiff bu fikirle sorun üstünde çalışmaya başladı ama çözemedi. Çözen, Franz Jozef Holzer adlı genç bir bilimciydi.

Holzer araştırmalarında sekiz "çukurlu" lameller kullandı. Çukurlara tuz solüsyonuyla çeşitli derecelerde seyreltilmiş 0

grubu (içinde A ve B grubu alyuvarlarla tepkimeye girecek *a* ve B antikorları bulunduğu için) serum damlaları koydu. Ardından her bir çukura tamı tamına aynı miktarda alyuvar ekleyerek her bir serum karışımının ne kadar aglütinasyon yaptığını gözlemledi. Bulgularını kayda geçirip testi bir daha, bu sefer belirsiz bir kan lekesiyle yaptı ve ne kadar kuvvet yitirdiğini görmek için serumları tekrar kontrol etti. Bu defa tüm gereken basit eleme işiydi.

Birkaç yıl sonra 1934'te İngiltere, adli serolojiden faydalanılan ilk cinayet davasını gördü. Kan analizi bu davanın mutlak elzem bir parçası değildi ama yine de önemli bir rol oynadı. Bahis konusu suçun tuhaf ve dehşetengiz doğası davayı anlatılmaya değer kılıyor. Davada görev alan patolog, Edinburgh'da tıp eğitimi almak üzere Britanya'ya yerleşmiş Yeni Zelandalı meşhur Sir Sydney Smith'ti (1883–1969). Smith, öğrenimi sırasında Edinburgh Üniversitesi'nde dersler veren Dr Joseph Bell'in (1837–1911) hayatı ve eserlerine hayran olmuştu. Bell adli bilimlerin öncü isimlerindendi; inanılmaz gözlem ve çıkarsama becerileri Conan Doyle'a Sherlock Holmes'u yaratırken ilham vermişti. Smith, Bell'in suç mahalli yorumlama yöntemlerini uygulayarak Mısır'da ölen genç bir subayın karmaşık davasını çözmüş, vakanın sanılanın aksine cinayet değil, intihar olduğunu göstermişti. 1934'e gelindiğinde Smith, Edinburgh Üniversitesi Adli Tıp Bölümü'nün Regius Profesörü'ydü.[18] Sekiz yaşındaki Helen Priestly'nin öldürülmesi vakasıyla bağlantılı çalışması sayesinde o yıl ün kazandı.

Helen, Aberdeen'in Urquhart Sokağı'ndaki 61 numaralı dökümtü ve aşırı kalabalık binanın birinci katında ebeveynleri John ve Agnes ile oturuyordu. İki odalı daireleri boğucu ve dardı. Helen, anlatılanlara göre epey zorlu, yaramaz bir çocuktu.

21 Nisan 1934 Cumartesi günü annesi Helen'i birkaç yüz met-

18 Britanya'da kraliyet tarafından atanan profesörlerin ünvanı. (ç.n.)

re ötelerindeki kooperatife ekmek almaya yolladı. Kooperatife gitti, ekmeği aldı. Fırıncı ekmeği kıza 13:30'da verdiğini hatırlıyordu. Ancak Helen, kooperatiften çıktıktan sonra ortadan kayboldu. Kaybolduğu anlaşılınca hemen arama başlatıldı. Ahali ve polis sokakları ve arka yolları taradı. Helen'in izine rastlanmadı.

Derken Helen'in arkadaşlarından biri, dokuz yaşındaki Dick Sutton soruşturmanın seyrini tümden değiştiren bir bilgi verdi. Dick, koyu renk paltolu, partal kılıklı bir adamın Helen'i sürükleyerek zorla bir tramvaya bindirdiğini gördüğünü iddia ediyordu. Polis derhal adamın eşkâlini halka dağıttı ve arama Aberdeen'in banliyölerine dek yayıldı. Yerel radyo ve sinemalarda halktan bilgi yardımı talepleri de yayınlandı.

John Priestly ile arkadaşı ve komşusu Alexander Parker sabaha karşı iki sularında yorgun argın eve döndüler. Alexander Parker birkaç saatlik uykunun ardından sabaha karşı beşte, John'u uyumaya bırakıp aramaya devam etmeye karar verdi. Aşağı inerken merdivenlerin altına tıkılmış büyükçe, lacivert bir çuval gördü. Kuşkulandı, içine bakmaya karar verdi. Çuvalı açtığında feci bir manzarayla karşılaştı: Çuvalda Helen Priestly'nin tortop büzülmüş cesedi vardı. Küçük kızın boğularak öldürüldüğü daha sonra anlaşılacaktı. Külotu yoktu ve uyluklarıyla cinsel organındaki bereler tecavüze uğramış olabileceğine işaret ediyordu.

Polis, Parker'ı sorguladı. Sabaha karşı ikide Helen'in babasıyla eve döndüğünde çuvalın bulduğu yerde olmadığından emindi. Bu ifade polisi katilin eve 02:00 ilâ 05:00 arasında girip küçük kızın cesedini bıraktığı yönünde düşünmeye sürükledi. Ancak çok geçmeden teorideki terslik fark edildi: Aramanın yapıldığı gece sağanak yağmur vardı; oysa bulunan çuval kuruydu. Öyleyse oraya nasıl gelmişti? Ayrıca, sokaklarda onca insan aramaya katılmışken çuvalı binaya getiren biri nasıl görülmemişti?

Polis, gördüğü adamın daha ayrıntılı tarifini alabilmek umuduyla küçük Dick Sutton'la bir kez daha görüştü. Çocuk nihaye-

tinde hepsini uydurduğunu, aslında hiçbir şey görmediğini itiraf etti. Yalanları sadece polise saatler kaybettirmekle kalmamış, bina ve çevresine yoğunlaşmaları gerekirken aramayı genişletmelerine yol açmıştı.

Çuvalın esrarengiz belirişi ve "partal kılıklı" bir adamın olmaması polisi diğer ihtimallere yönelmeye zorladı. Belki, diye düşündüler, katil Helen'in oturduğu apartmana hiç *dönmemişti*, çünkü oradan hiç ayrılmamıştı. Apartman sakinleriyle görüşmeye başladılar. Priestley ailesi içinde kavga oluyor muydu? John ile Agnes, küçük Helen'e kötü davranırlar mıydı? Apartmanda herhangi bir nedenle Helen'e zarar vermek isteyebilecek biri var mıydı? Titiz araştırmalar sonucunda giriş katında oturan Donald ailesiyle hemen üstlerindeki Priestly ailesi arasında sürgit bir husumet olduğu ortaya çıkarıldı. Alexander Donald çalışkan bir berberdi ve karısı Jeannie, kendisiyle aynı adı taşıyan kızlarına bakan bir ev kadınıydı.

Jeannie Donald küçük Helen'i yaramazlıkları yüzünden defalarca azarlamıştı. Helen'in Donald ailesini kışkırttığı, küçük kızlarını itip kaktığı, kapılarını tekmelediği, balkon demirlerini sarstığı hatta Jeannie Donald'a kötü sözler söylediğini apartmandaki hemen herkes biliyordu. Helen'in evine giderken Donald ailesinin kapısının önünden geçmesi gerekiyordu. İlginç, apartman sakinlerinden sadece Donald ailesi arama çalışmalarına katılmamıştı.

Polis dikkatini Donald ailesine çevirdi. Ayrıca içinde cesedin bulunduğu çuvala da odaklandılar. Üzerine gidilecek birtakım ayrıntılar mevcuttu: Çuvalın üzerinde Kanada'dan ithal edildiğini gösteren bir damga vardı; un taşımakta kullanılmıştı ve içinde, o dönemde dahi eski moda sayılabilecek bir temizleme yönteminin artığı kül izleri vardı. Ayrıca üzerindeki tabak ve tava izleri, çuvalın masa örtüsü niyetine kullanıldığına işaret ediyordu.

Kentte Kanada'dan un ithal eden fazla yer yoktu ve bu yer-

lerden biri, Urquhart Sokağı'na yakın bir fırındı. Polis fırıncıyla konuştu ve adam, bu tip çuvallarla un getirttiğini söyledi. Ayrıca bir müşterinin gelip çuvallardan birkaç tane aldığını anlattı. Tarif ettiği kadın fazlasıyla Jeannie Donald'a benziyordu.

Bulgular artıyordu; apartman sakinlerinden biri Helen'in kaybolduğu gün saat 13:30 sularında bir çocuk çığlığı duyduğunu bildirdi. Apartmanın arkasındaki sokakta taş döşeyen bir işçi aynı bilgiyi doğruluyordu.

Polis, Donald ailesinin dairesini aramaya karar verdi. Her biri benzer tabak-çanak izleri taşıyan, Helen'in cesedinin bulunduğu çuvalın aynısından dokuz tane daha ortaya çıktı. Ancak en önemli bulgular, döşemelik muşambada, yer bezlerinde, gazetede ve bir fırçada bulunan ufak kan lekeleriydi. Sir Sydney Smith ve elindeki adli teknikler böylece vakada önem kazandı. Smith kanı analize tabi tuttu ve kan Helen'in grubu 0 çıktı. Sadece bu bile yeterli delildi ama Sir Sydney ilaveten küçük Helen'in göz sinir uçlarının genişlemesine ve nadir görülen bir bakteri üretmesine yol açan ender bir hastalıktan mustarip olduğunu da keşfetti. Mikrobiyolojik incelemeler sonunda aynı bakteri Donald ailesinin dairesinin hemen her yerinde, zeminde, mutfak tezgâhında ve bezlerde bulundu. Sir Sydney ilaveten çuvalın liflerini inceledi ve liflerde yün, pamuk, ipek, kedi kılı, tavşan tüyü ve insan saçı buldu. Çuval hiç doğru dürüst temizlenmemişti.

Donald çifti gözaltına alınıp sorgulandı. Ancak Alexander Donald, Helen'in kaçırılıp öldürüldüğü saatlerde kilometrelerce uzakta olduğunu ve haliyle cinayetten sorumlu olamayacağını kuşkuya mahal bırakmayacak ölçüde kanıtladı. Serbest bırakıldı ve polis dikkatini karısına çevirdi. Jeannie Donald'dan saç numunesi alındı ve numuneleri Glasgow Üniversitesi'nden Profesör John Glaister inceledi. Profesör, numunelerin çuvalda bulunanlarla kesinlikle eşleştiğini söyledi. Deliller su götürmez görünüyordu: Küçük Helen'i, Jeannie Donald öldürmüştü.

Savunma avukatlarının mahkemede odaklanacağı husus belliydi: Jeannie Donald bir kadındı ve tecavüz kabiliyetinden yoksundu. Bu savunmayı aşabilmek adına savcılık Sir Sydney'den Helen'in cesedi üzerinde daha derin bir inceleme yapmasını talep etti. Smith, yara ve bereleri yakından incelediğinde tecavüz sonucu değil, bir çekiç veya süpürge sapıyla yapıldığı kanaatine vardı. Buysa yara ve berelerin tecavüz süsü verilmek amacıyla kasten yapıldığı gibi tüyler ürperten bir anlama geliyordu.

Bu nihai keşif, diğer adli delillerle (kan analizi dâhil) birlikte Jeannie Donald'ın beraat şansının ortadan kalktığı anlamına geliyordu. Jeannie Donald idama mahkûm edildi ama cezası daha sonra müebbet hapse çevrildi. 1944'te serbest bırakıldı ve 1976'da, böylesi feci bir suçu neden işlediğini hiçbir zaman itiraf etmeden, 81 yaşında hayata veda etti.

Ama art arda gelen başarılara rağmen kafası karışmış ve konuya hâkim olmayan halkı (ve dolayısıyla daha önemlisi jürileri) adli bilimlerle elde edilen delillere ikna etmek hâlâ zordu. Bu tip deliller savcı iddianamesine bir ağırlık katıyordu katmasına ama itiraf alınmadığı sürece mahkûmiyeti nadiren kendi başlarına sağlayabiliyorlardı. Tabii bunlar işe yaramadıkları anlamına gelmiyor; adli bilimlerle elde edilen delillerin suçluları itirafa zorlaması sık rastlanan bir durumdur. Bu noktada, 1928 yılında Japonya'da tecavüz edilerek öldürülen Yoşiki Hirai adlı genç kızın vakasına geçebiliriz. Polis çok geçmeden iki şüpheliyi gözaltına almıştı. Şüphelilerden biri, akli sorunlardan mustarip bir dilenciydi ve çok geçmeden Yoşiki'yi tecavüz edip öldürdüğünü itiraf etti. Ancak testlerde Yoşiki'nin katilinin kan grubu A çıktı; dilencinin kanıysa 0 grubuydu. Oysa diğer şüpheli, İba Hoşi, A grubuydu ve delil önüne konunca suçunu itiraf etti. İtiraf etmese mahkûmiyet şansı kalmayacaktı çünkü aynı kan grubuna sahip binlerce başka erkek vardı; aslında testin tek yaptığı, Hoşi'nin suçlu olduğunu göstermek değil, dilenciyi temize çıkarmaktan

ibaretti ama bu durum bile polise itiraf kopartma şansı tanımıştı. Bu kesinlik eksikliği serolojinin adli soruşturmalardaki faydasını çok daha sonra, genetik parmakizinin keşfedildiği güne kadar sınırlı bırakacaktı. Kan analizi bulmacaların önemli parçası olmaya devam ediyordu ama 1950'lere gelindiğinde çoğu vaka serolojiden ziyade parmakizleri ve lif analizleriyle çözülüyordu.

Fakat bu arada bulguların sadece geride bırakılan kanın kaynak ve birleşim analizleriyle değil, konum ve örüntüsünün, şeklinin, nasıl sıçradığının, saçıldığının, püskürdüğünün, döküldüğünün veya damladığının gözlemlenmesiyle de toplanabileceği anlaşıldı. Eğitimli bir göz bu sayede bir cinayet yahut saldırının nasıl gerçekleştiğini kestirebilir ve kurbanın karşı mı koyduğu yoksa kaçmaya mı çalıştığı gibi ayrıntılara ulaşabilirdi. Kan saçılma şekilleri üzerine yapılmış ilk çalışma 1890'larda Polonya'daki Adli Tıp Enstitüsü'nden Eduard Piotrowski'ye aittir. Bunun ardından 1895'te *Concerning the Origin, Shape, Direction and Distribution of the Bloodstains Following Head Wounds Caused*

Şiddet içeren suçlarda kan lekelerinin sıçrama düzenlerinin incelenmesi, olayın nasıl geliştiğinin saptanmasında çok büyük fayda sağlar. Dr Paul Leland Kirk, "Hiçbir kan analiz yöntemi, kan sıçramalarının analizi kadar faydalı bilgi sağlayamaz" demişti.

by Blows / Kafaya Yapılan Darbeler Sonucu Meydana Gelen Kan Lekelerinin Kaynağı, Şekli, Yönü ve Dağılımı Üzerine başlıklı bir inceleme yayınlamıştır.

Adli bilimler tarihinin bu tip analizleri sınamaya tabi tutan en ünlü davalarından biri Dr Samuel Holmes Sheppard'ınkidir. Dava, Amerikan suç tarihinin en bilinen ve tartışmalı davalarından biridir.

1923 Cleveland doğumlu Sheppard üç erkek kardeşin en küçüğüydü. Mükemmel bir öğrenciydi; okuduğu Cleveland Heigths Lisesi'nde üç yıl boyunca sınıf başkanlığı yapmıştı. Liseden sonra osteopatik tıp[19] tahsiline karar vermiş ve önce Indiana'daki Hannover College'a, ardından da eğitimini tamamlayacağı Los Angeles Hekimlik ve Cerrahlık Okulu'na gitmişti. 1945'te nişanlısı Marilyn Reese ile evlenmiş ve çift Sheppard'ın babasının muayenehanesinde çalışabilmesi için Ohio'nun Bay Village kasabasına taşınmıştı.

Genç çiftin çizdiği mutluluk tablosu Sheppard'ın karısı Marilyn Sheppard'ın 4 Temmuz 1954'ün erken saatlerinde evlerinin yatak odasında dövülerek öldürülmesiyle bozuldu. Marilyn Sheppard hamileydi.

Dr Sheppard gece verdikleri yemekli davetin ardından oturma odasında uyuyakaldığını, bir süre sonra karısının çağırdığını sanarak uyandığını anlattı. Derhal merdivenlere atılıp üst kata çıkmış ve karısının birisiyle boğuştuğunu görmüştü. Derken kafasına gelen bir darbeyle bayılmıştı. Kendine geldiğinde karısının kanlı bedeniyle karşılaşmıştı. Alt kattan gelen gürültüleri duyunca aşağı inmiş, kabarık saçlı bir şahsın arka kapıdan kaçtığını görmüştü. Sheppard adama yetişmiş, üstüne atlamış ama bir kez daha yediği darbeyle kendinden geçmişti. Evin arka ta-

19 Sadece ABD ve kısmen Kanada'da uygulanan, kas-iskelet sisteminin etkinliği üzerine yoğunlaşan, doğal terapi yönelimli tamamlayıcı tıp dalı. 1874'te Dr Andrew Taylor Still tarafından geliştirilip uygulanmaya başlanmıştır. (ç.n.)

rafında bulunan Erie Gölü kıyısında, ayakları suda ve tişörtsüz halde ayılmıştı.

O şaşkınlıkla eve dönüp karısını ölü bulunca, oturma odasındaki koltuğa çöküp kalmadan önce komşusu Belediye Başkanı John Spencer Houk'u aramıştı. Houk ve ailesi Sheppard'ın evine sabaha karşı beş sularında gelmişti. Hemen ardından çağrılan polis Cuyahoga İlçe Adli Tıp Sorumlusu Samuel Gerber'la birlikte geldi. Gerber, Marilyn Sheppard'ın yatakta yüzükoyun yattığını, kan içinde olduğunu ve üzerinde sadece pijamasının üstünün bulunduğunu kayda geçirdi. Dövülerek öldürülmüştü; kadıncağıza 35 darbe vurulmuştu. Cesedin altında kalan bir yastık kılıfında, türü tam kestirilemeyen ancak cerrahi aletleri andıran şekle sahip bir kan lekesi bulundu. Ev alt üst edilmişti ama tuhafı, saldırgan hiçbir şeyi, kolayca bulunabilecek yüzlerce doları bile almamıştı.

Gerber, Sheppard'ın hikâyesine inanmadı; adamın karısını bir tartışma sırasında öldürdüğü ve sonrasında izini örtmek için olaya haneye tecavüz süsü vermeye kalkıştığı kanısındaydı. Tıbbi bulgular Marilyn Sheppard'ın sabaha karşı dört civarında öldürüldüğünü gösteriyordu. Bir saati aşkın bir süre sonunda yardım çağırması Sheppard'a delilleri ortadan kaldırmaya yetecek zaman tanıyordu. Marilyn'e saldıran kişi, sadece sesini kesmek isteyen bir hırsız olsaydı, ne demeye kadıncağız kendinden geçtikten sonra vurmaya devam edecekti? Sheppard'la ilk karşılaşmasından sonra niçin kaçmayıp evde kalacaktı?

Ayrıca Sheppard ailesinin bir köpeği vardı ve hayvanın, sözde hırsızlık olayı boyunca bir defa bile havladığı duyulmamıştı. Sheppard göl kıyısında kendine geldiğini söylemişti: Evet, Gerber'ın aldığı giysileri ıslaktı ama öte yandan saçında tek bir kum tanesi bile yoktu. Kan lekeli kol saatiyse bahçede, plastik bir torba içinde bulunmuştu.

Cinayetten altı gün sonra polis aldığı bir başka bilgiyle

Sheppard'ın karşısına çıktı ve Susan Hayes adlı güzel bir hastane teknisyeniyle ilişkisinin olup olmadığını sordu. Polise bu bilgiyi cinayet gecesi yemekli davete katılanlardan Nancy Ahern vermişti. Sheppard suçlamayı reddetti ama olayla ilgili bilgi ve dedikodular yayıldıkça basın aleyhine dönmeye başladı. Ön duruşmada Sheppard, Susan Hayes ile cinsel ilişki kurduğu iddiasını bir kez daha reddetti. Ama Nancy Ahern tanık kürsüsünde Marilyn'in kendisine kocasının Susan Hayes ile aşk yaşadığını ve terk edileceğine inandığını söylediğini anlattı. Büyük jüri bulguları gözden geçirdi ve Sheppard aleyhinde dava açılabileceği kararına vardı. Sheppard cinayet suçlamasıyla tutuklandı. Ama davanın sonuna daha çok vardı.

Sheppard'ın avukatı Bill Corrigan karardan memnun değildi ve bulgular üzerinde kendi soruşturmasına girişti. Berkeley'deki California Üniversitesi'nden Dr Paul Leland Kirk'le temasa geçti. Dr Kirk mikroskop uzmanı, saygın bir suçbilimciydi ve 1937'de üniversitenin suçbilimi programının başına getirilmişti. Bay Village'a gelip bulguları incelemeyi kabul etti. Savcılığınkilerden çok farklı sonuçlara vardı.

Suçun üzerinden sekiz ay geçtiğinden Kirk suç mahallini taze haliyle inceleyemeyecekti. Bu yüzden yatak odasındaki kan lekelerinin saçılma düzenine dayanarak işlenen suçu yeniden canlandırmaya odaklandı. Duvarların ikisinde Marilyn Sheppard'ın başına vurulması sonucu fışkırdığı kanaatine vardığı lekeler vardı; üçüncü duvardaki lekelerse savrulan bir silah sonucunda yapılmış görünüyorlardı. Adli Tıp Sorumlusu Gerber mahkemede Marilyn'in cerrahi bir aletle öldürüldüğüne inandığını söylemişti. Oysa Kirk lekelerin düzenine bakarak, neredeyse kesine yakın bir kanaatle ağır, büyük el feneri türünde bir nesne kullanıldığı ve cerrahi bir aletin kesinlikle kullanılmadığını söyledi. Yastıktaki lekeninse Marilyn'in kanı hâlâ ıslakken yastığın katlanması sonucu oluştuğu, herhangi bir cerrahi aletle ilgisi

bulunmadığı görüşündeydi. Odaya saçılan kan miktarına bakıldığında katilin üstünün başının kan içinde kalması gerekiyordu; oysa Sheppard'ın ne üstünde ne de giysilerinde kan bulunmuştu. Kirk ayrıca katilin silahı sol eliyle kullandığını saptamıştı; Sheppard sağlaktı.

Bu yeni bulgulara rağmen Sheppard ancak dokuz yıl sonra tekrar yargı önüne çıkabildi. Mahkeme 1966'da başladı. Bu sefer savunmasını tanınmış avukat F. Lee Bailey üstlendi. Bailey işinde ustaydı ve savcılık iddianamesini hızla çürütmeye koyuldu. Polisin olay yerini profesyonelce incelemediğine ve vakayla ilgili birçok nesnede parmakizi araştırmadığına dikkat çekti. Ardından Gerber'ın kıskandığı için Sheppard'ı alaşağı etmeye çalıştığını öne sürdü. Gerber sinirlerine hâkim olamayıp zıvanadan çıktı; bu tür çıkışlar jürilerin hoşuna gitmiyordu.

Sonunda Bailey dikkatleri özellikle Sheppard'ın kol saatindeki kan lekelerine çekti. Dr Kirk saatin yüzeyindeki lekelerin "uçan damlalardan" meydana gelmiş olabileceğini belirtmişti. Sheppard karısını döverek öldürürken saat kolundaysa tamı tamına bu tip lekeler oluşurdu. Ancak Kirk, lekelerin kuyruklarının simetrik olmadığını, dolayısıyla "uçan damla" olmayabileceklerini de belirtmişti. Bailey bunu söyledikten sonra kol saatinin bilezik kısmının iç tarafındaki lekelerin fotoğraflarını gösterdi. Lekeler yüzeydekilerle aynı şekildeydi. Cinayet sırasında saatin Sheppard'ın kolunda olması halinde bu lekelerin oluşması imkân dışıydı. Dolayısıyla kol saatindeki kan Sheppard'ın karısını öldürdüğüne dair delil sayılamazdı. Bu, Kirk'ün diğer gözlemleriyle birleşince jüri etkilendi ve Sheppard suçsuz bulundu. Davayla ilgili bir konuşmasında Kirk daha sonra, "Başka hiçbir kan inceleme yöntemi, kanın saçılma şekillerinin analizi kadar faydalı bilgiler sağlamaz" diyecekti.

Kan lekesi dağılımlarının şiddet içeren bir suçta yaşananları şaşırtıcı tutarlılıkta öğrenmemizi sağladığı doğrudur. Öte

yandan, ilerleyen yıllarda gelişen ve bugün hüküm sağlamada en kullanışlı yöntemler arasında sayılabilecek çeşitli kan analizi yöntemleri zanlıları suç mahalleriyle ilintilendirmede son derece kuvvetli deliller sağladığından Kirk'ün söylediklerine katılmakta güçlük çekebiliriz. Ayrıca, 1984'te Alec Jeffreys'in geliştirdiği "DNA parmakiziyle" seroloji 7. Bölüm'de inceleyeceğimiz önemli atılımını gerçekleştirmiştir.

4

DELİLLER

Bilerek yahut bilmeyerek ardında bıraktığı, dokunduğu her şey, attığı her adım aleyhinde birer sessiz tanık vazifesi görecektir. Sadece parmak veya ayakizleri değil, saçı, kıyafetinin iplikleri, kırdığı cam, bıraktığı aletin izi, çizdiği badana...

Paul L. Kirk, *Adli Soruşturma: Somut Delil ve Polis Laboratuarı* (1953)

18 Temmuz 1909 Pazar günü, Paris'te bir dairede genç bir kadının cesedi bulundu. Bacakları iki yana açılmış, yüzü tanınamayacak hale getirilmişti. Polis kapının altından sızan ve alt kattaki caféye damlayan kanın bildirilmesi üzerine daireye zor kullanarak girebilmişti. İlkin apartmanın kapıcısı daireye girmeye kalkışmış ama merdivenlerin başındaki demir kapıyı açamamıştı. Apartmanın arkaya bakan penceresi de kilitliydi.

Daire Albert Oursel adlı bir şahsa aitti ve öldürülen kadının Oursel'in 16 yaşındaki metresi Germaine Bichon olduğu, yüzündeki ağır hasara rağmen kısa sürede anlaşıldı. Dairenin darmadağınlığı ve masada kalmış yemeğe bakılarak saldırganın Bichon'u yemek yerken yakaladığı, öldürdüğü ve kaçmadan önce daireyi soyduğu kanaatine varıldı. Ancak dairenin iki çıkışı, merdiven ve pencere tamamen kapalı bulunduğundan failin nasıl kaçabildiği belli değildi.

Victor Balthazard'ın yaptığı otopsi genç kadının saldırı sı-

rasında aldığı yaralar yüzünden öldüğünü doğrularken, ayrıca beş aylık hamile olduğunu da ortaya çıkardı. Ancak esas ipucu Bichon'un avucunda bulunan ve Balthazard'ın bir kadına ait olduğuna inandığı açık renkli saçtı.

Kurbanın gençliği ve işlenen suçun gaddarlığı yüzünden vakanın büyük yankı uyandıracağı açıktı; bu yüzden Sûreté'nin[20] o dönemki şefi Octave Hamard soruşturmanın önderliğini bizzat üstlendi. Kısa sürede kendi çıkarımlarına ulaştı ve Oursel'in Paris'e dönüp Bichon'u hamile olduğu ve evlenmekte ısrar ettiği için öldürdüğü kanısına vardı. Temizlikçi kadının çiftin aylardır kavga ettiğini söylemesiyle bu teori iyice ağırlık kazandı.

Oursel'i bulmak öncelik kazandı. Oursel hafta içinde daireden evlere temizlik hizmeti veren bir iş yürütüyor, hafta sonlarıysa genellikle Bichon'u yalnız bırakıp Flins-sur-Seine'deki kır evinde yaşayan ailesinin yanına gidiyordu. Oursel'in ertesi gün Paris'e gelişi, Hamard'ı yolculuk zahmetinden kurtardı. Sorguya alındığında son derece sağlam tanıklarının bulunduğu ortaya çıktı: Oursel, Bichon'un öldürüldüğü sırada kilisedeydi ve hem papaz hem de kilise cemaati bu konuda rahatlıkla tanıklık yapabilecekti. Kiliseden çıkışta öğleden sonrasını ailesiyle yemekte geçirmişti. Tüm bunlar göz ardı edilse bile Hamard karşılaştıklarında Oursel'de katil havası sezmedi: Oursel zayıf, sinirli tabiata sahip ve ciddi, ana kuzusu bir adamdı. Cinayet günü daireden Oursel'le birlikte ayrılan sekreterini sorgulayan Hamard, dairedeki para kutusundan yedi ve büro masasının çekmecesinden 30 frank çalındığını öğrendi. Ayrıca bir altın köstek ile yaklaşık 40 frank değerindeki bir adet altın Rus rublesi de kayıptı. Fena para değildi ama genç bir kadının hayatını söndürmeye değecek miktar da sayılmazdı. Başlanılan noktaya geri dönülmüştü. İzleyen haftalar boyunca pek çok teori ortaya atıldı, şüpheliler sorgulandı ama polis katilin izini bulamadı. Derken Hamard'ın şansı döndü.

20 La Sûreté Nationale: Milli Emniyet. Fransız Ulusal Polis Teşkilatı'nın eski adı (ç.n.)

Adının Madam Bosch olduğunu söyleyen bir kadının aynı Pazar günü cinayet öncesinde daireye yakın bir yerde üç hizmetçi kızla konuştuğu, Oursel'den önemli miktarda alacağının bulunduğunu söylediği öğrenilmişti. Bahis konusu kadın kızlardan birinin kendisiyle birlikte Oursel'in dairesine gelmesini, alacak talebine ve adamın vereceği cevaba şahitlik etmesini istemişti. Böyle bir işe karışmak istemeyen kızlar reddetmişler, ayrıca kadının tavırlarını garip bulmuşlardı. Soruşturmalar sonucunda Hamard, Oursel'in bir önceki temizlikçisi Rosella Rousseau'nun evlendikten sonra Bosch soyadını aldığını öğrendi.

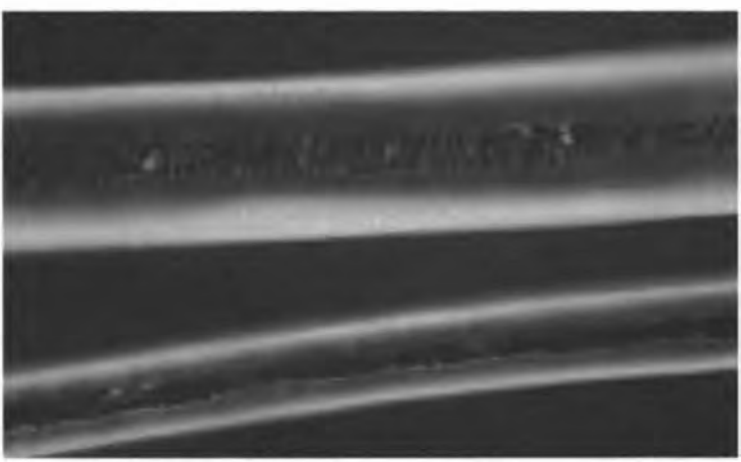
Hamard, Bosch'u sorguya çekmek üzere getirtti. Kadın, hizmetçi kızların anlattıklarını tümden reddetti ve işin kötüsü kızlardan hiçbiri kadının yüzünü kesin bir netlikte hatırlayamadı. Elinde somut delil yoktu ama Hamard'ın içine bir terslik olduğuna dair hisler doluşuyordu. Bosch'un geçmişini eşelemeye karar verdi. Kadınla kocasının evlerinden atılma raddesine gelecek ölçüde borca battıklarını bulması uzun sürmedi. Ancak cinayetin ertesi günü birdenbire kiralarını ödeyivermişlerdi. Ayrıca bir komşuları kadının kendisine semtteki bir dükkâna kocasıyla birlikte değerli bir şey satmaya gideceklerini söylediğinden bahsetmişti. Hamard'ın dedektifleri söz konusu simsarı buldular; adam Bosch'un kendisine altın bir para satmaya kalkıştığını ama kuşkulanarak almayı reddettiğini söyledi. Söz konusu para büyük ihtimalle Oursel'in kaybolduğunu söylediği Rus rublesiydi.

Bosch bir kez daha sorguya getirildi. Hamard bu sefer kadını suçla ilintilendirecek somut delili bulmaya azimliydi. Balthazard'ın maktulün avucunda bulduğu saçlar bu noktada devreye girdi. Merkeze getirildiğinde Bosch'un saçından numune alınıp karşılaştırma yapması için Balthazard'a verilmişti. Mikroskop altında Bosch'un saçının olay yerinde bulunanlarla aynı renk ve kalınlıkta (0,07 mm) olduğunu saptamak uzun sürmemişti. Bu bulgu, olay yerinde bulunan saçların Bosch' ait

olduğunu mutlak kesinlikle kanıtlamıyordu ama başka birine ait çıkma ihtimali son derece düşüktü.

Balthazard saçları incelerken bir başka önemli ayrıntıyı hatırlamıştı. Olay yerinden getirilen saç tellerinden kimisinin dip kısımlarında kan vardı. Balthazard bunun nedeninin Bichon'un saldırganıyla mücadele ederken saçını yolması olduğu fikrindeydi. Ertesi gün gözaltında tutulan Bosch'un yanına gitti. Kadının kafasını incelediğinde aradığını buldu: kadının sağ şakağının hemen üzerinden bir tutam saçın koparıldığı barizdi.

Delil önüne sürülünce Bosch nihayet çözüldü ve cinayeti itiraf etti. Maddi durumu tepetaklak gidip evinden atılma tehlikesiyle karşı karşıya kalınca eski işvereni Oursel'in parasını çalmaya karar vermişti. Hafta sonları dairede kalmadığını, sadece Bichon'u dert etmesi gerektiğini bilen Bosch, başlangıçta kızın dikkatini başka yöne çekecek birini bulmayı planlamıştı. Hizmetçi kızlara sokakta yanaşmasının sebebi buydu. Bichon çıkana kadar dairenin içinde saklanmayı düşünmüştü. Kızlar reddedince hepsini kendi başına yapması gerektiğini anlamıştı.

Mikroskop altında karşılaştırılan iki insan saç teli. 1909 yılında, Germaine Bichon'un üzerinden çıkan saç tellerinin yakından incelenmesi, katil şüphelisi Madam Bosch'un olay yerinde bulunduğunu kanıtlamıştı.

Bichon dışarıdayken çarçabuk içeri girip genç kız dönmeden kaçmayı ummuştu.

Planının ilk kısmı daireye sorunsuz girmeyi başardığında gerçekleşmişti. Ama haddinden fazla oyalanmış ve Bichon eve dönmüştü. Bosch bir dolaba saklanmayı başarmış ve gece boyu bekleyip fırsat kollamaya karar vermişti. Ertesi gün fırsatı yakaladığını zannetmişti; Bichon öğle yemeği için dışarı çıkmış gibiydi. Dolaptan dikkatle çıktığındaysa hatasını fark etmişti: Bichon yemek masasında karnını doyuruyordu. Bosch'u gören Bichon saldırmış, kadını mutfağa sürüklemişti. Çıkan itiş kakışta Bosch kendini savunmak için aldığı nacağı kızın elinden kapıp suratına indirivermişti. Kızcağız devrilirken beriki vurmaya devam etmişti. Para kutusunu açmış, dolapları talan etmiş ve Bichon'un anahtarıyla açtığı kapıyı arkasından kilitlemişti.

Bosch 1910 Şubat'ında çıkarıldığı mahkemede polisin zorla imzalattığını söyleyerek itirafını geri çekti. Ayrıca nefsi müdafaa iddiasıyla suçsuzluğunu öne sürdü. İşe yaramadı. Jüri suçlu buldu ve Bosch idama mahkûm edildi.

Daha önce bahsettiğimiz parlak adli bilimci Edmond Locard tarihe pek basit bir deyiş kazandırmıştır: "Her temas bir iz bırakır." Günümüzde *Locard's Exchange Principle / Locard'ın Değişim İlkesi* adıyla bilinen bu deyiş en zeki suçluların dahi olay yerinde bulunduklarına dair mutlağa yakın bir kesinlikte en az bir iz bırakacaklarını yahut yanlarında, olay yerinden bir şey götüreceklerini gerçeğine işaret eder. Bireyler bu tür izlerle suç mahallerine ilintilendirilebildiğinden bu fikir günümüzde bile adli bilimlerin temelinde yatan fikirdir. Madam Bosch'un hüküm giyişi, söz konuşu ilkeyi iş başında gösteren zarif bir örnektir.

Elbette kastettiğimiz delillerin bu tip vakalarda kimi zaman tespiti son derece zor olabilir; birçok suç mahalli çıplak göze tertemiz ve delilden yoksun görünür. Adli soruşturmalarda izlerden

faydalanışın peyderpey artmasının mikroskop ve benzeri aygıtların gelişimiyle el ele ilerleyişi bu yüzdendir; suç mahallerinin minnacık ve zorlu ayrıntılarıyla incelenebilmesini mümkün kılanlar bu aygıtlardır.

Kadim dünyada, varlığının bilinmesine ve Mısırlılar gibi birçok halk tarafından süs amaçlı kullanılmasına karşın camın optik özellikleri fazla tanınmıyordu. Camın büyütme özelliğini Romalılar fark etmişti; Filozof Seneca, suyla dolu bir bardaktan bakıldığında, bardağın altında kalan yazıların nasıl büyüdüğünden bahsetmiştir. Ancak bu özelliğin camdan ziyade suya bağlandığına inanılmaktadır. Merceklerin güneş ışınlarını bir noktada toplayarak ateş yakmada kullanılabileceğini keşfedenler de Romalılardır. Bu iki özellik yüzünden yapılan ilk mercekler, "büyütücüler" yahut "yakan camlar" adlarıyla anılmıştır.

Ama o tür merceklerin ilginçliğine karşın yaygın kullanımlarının keşfi 13. yüzyılının sonunu bulmuştur. İlk gözlük bu dönemde İtalya'da yapılmıştır. İlk sıfatıyla anılma şerefinin kime düşeceğine dair halen şüpheler bulunmakla birlikte genellikle Salvino D'Armate adlı İtalyan gözlüğün mucidi sayılmaktadır (1824).

Mercek kullanımında bir sonraki önemli adım Hans ve Zaccahrias Janssen adlı Hollandalı baba-oğul gözlük imalatçılarının, 1590 dolaylarında mercekleri bir boru içine yerleştirerek deneyler yapmaya başlamalarıyla geldi. Bir mercek altına konan nesneye mercekler yerleştirilmiş bir borudan bakıldığında bu nesnenin çok daha büyüyebildiğini keşfettiler. Bileşik mikroskobu (birden fazla mercek kullanan mikroskop) yaratmışlardı.

Janssen'ler daha sonra hem mikroskobu hem de teleskopu icat ettiklerini öne sürdüler ama her iki aygıt da çok benzer şekilde çalıştığından aslında kim tarafından yaratıldıkları halen tartışmalıdır. Mikroskop, yakın mesafedeki cismi büyütmek için kısa odaklı bir mercek kullanır ve yaratılan görüntü, vizördeki uzun

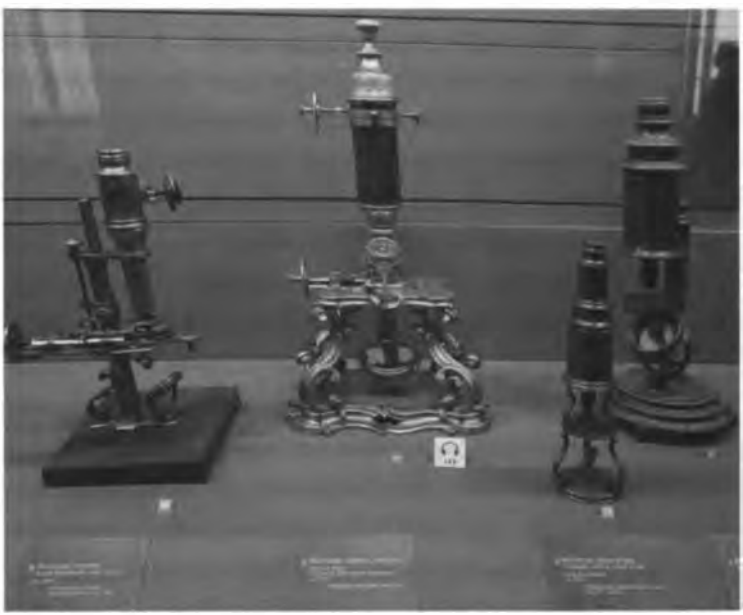
odaklı mercekten görülür. Teleskoptaysa uzaklardaki nesneyi büyütmek için uzun odaklı mercek kullanılır ve büyütülmüş görüntüye vizördeki kısa odaklı mercekten bakılır. Middleberg'de Janssen'lerden birkaç yüz metre ötede oturan mercek imalatçısı Hans Lippershey de (yak.1570–yak.1619) her iki icadı kendisinin yaptığını öne sürmüştür. Lippershey tasarım patenti için ilk başvuran kişi olduğundan bugün teleskopun mucidi sayılırken, Janssen tek mercekli ve bileşik mikroskopların mucidi kabul edilmektedir. Bu husus haricinde hangi iddianın doğru olduğuna dair kesin hiçbir delil yoktur. Konuya dair yürütülmüş inceleme ve soruşturmalarda dost ve aile bireylerinin verdiği karmakarışık ve çelişkili birçok ifade mevcuttur. Sonuçta mikroskobun 1590 ile 1595 arasında icat edildiği ortak kabul görmüştür.

Merceklerin büyütmede kullanımındaki tüm bu önemli gelişmelere rağmen Avrupa'da mikroskop derin bilimsel incelemelerde 17. yüzyılın ortalarına dek kullanılmadı. Bu hususa dair ilk örneklerden biri, 1644'te *The Fly's Eye / Sineğin Gözü*'nün yayınlanmasıdır. Böceklerin anatomisine yönelik, mikroskop kullanarak hazırlanmış bu ayrıntılı araştırmayı, fende kendi kendini eğitmiş İtalyan astronomu papaz Giambattista Odierna yazmıştır.

Ancak biyolojik araştırmalarda mikroskop kullanımının gerçek anlamda öncülüğünü yapan bir başka İtalyan, biyolog hekim Marcello Malpighi'dir (1628–1694). Malpighi 1661'de, mikroskop altında akciğerlerin yapısını incelerken üfak arter ve kılcal damarlardan çıkan, dalımsı yapılara bağlı balon şeklinde kesecikler (bronşçuklar) gözlemledi. Bu tarihi keşif, oksijenin akciğerlerden kana nasıl geçtiğini açıklamakla kalmadı, ayrıca Malpighi'nin hayatı boyunca başka önemli keşifler yapacağı mikroskobik anatomi dalını da yarattı.

Bunların ardından mikroskop kullanımına en büyük katkılardan biri Hollandalı Antoine van Leeuwenhoek'tan (1632–1723)

geldi. Leeuwenhoek mikroskop merceklerini geliştirme ve güçlendirme sevdası sayesinde metrenin milyonda biri büyüklüğünde nesneleri görebilmeyi başardı. 1674 yılında aralarında bakteri ve spermin de bulunduğu tek hücreli organizmaları (bugünkü adlarıyla mikroorganizmaları) keşfetti. Mikroskop alanındaki ilerlemeleri sayesinde 1684'te alyuvarlara dair ilk tutarlı incelemeyi yayınladı. Çalışmasının doğruluğunu 1665'te yayınladığı ve böceklerle organizmaların mikroskoptan görülen halleriyle, ayrıntılı ve tutarlı çizimleriyle büyük saygı kazanmış *Micrographia*'nın yazarı filozof Robert Hooke (1635–1703) onadı. Leeuwenhoek'un mikroskobu geliştirmesi, mikrobiyolojinin temellerini atarken aynı zamanda 17. yüzyıl sonundan itibaren mikroskobun bilimsel araştırmalarda kullanılmasını teşvik etti.

Paris'teki Musée des Arts et Métiers'de sergilenen 18. yüzyıl mikroskopları. August Köhler'in yöntemi bu tür mikroskoplarla elde edilebilen görüntülerin kalitesini muazzam yükseltmiştir. Bu teknoloji çağdaş biyolojide ve haliyle adli bilimlerdeki yerini peyderpey almıştır.

Alman bilimci August Köhler'in mikroskop numunelerini daha iyi aydınlatmayı sağlayan bir yöntem geliştirmesiyle mikroskop 1893'te bir başka önemli adım attı. Köhler mikroskoptan yüksek kalite fotoğraf elde etmek istiyordu ama gaz lambaları gibi dönemin aydınlatma araçlarının istikrarsız, eş dağılımsız ışık yayması yüzünden amacına ulaşamıyordu. Çözümü, lambanın görüntüsünü mikroskobun odak düzlemine düşürmede bir toplayıcı (kolektör) mercek kullanıp optik parlamasız, eş aydınlanan bir görüş alanı yaratarak buldu. Köhler aydınlatması halen çağdaş ışık mikroskobunun elzem izleklerinden biridir.

Mikroskobik teknikler *Handbuch für Untersuchungsrichter, Polizeibeamte, Gendarmen / Adli Tabipler, Polisler, Jandarmalar için Kılavuz*'un yayınlanmasıyla 1891'de, Köhler yöntemini yaratmadan önce adli soruşturma alanına girdi. Avusturyalı profesör ve yargıç Hans Gross (1847–1915) çığır açan bu eserinde mikroskop altında delil incelemenin suç çözümünde neden can alıcı olabileceğini anlatmıştı. Kitabı, mikroskopla adli soruşturmayı bir araya getiren ilk eser olduğundan Hans Gross bugün kriminalistik biliminin babası sayılmaktadır.

Gross, yeni gelişen alan için, "Kriminalistin işinin büyük kısmı yalanlarla mücadeleden ibarettir; her adımında yalanlarla karşılaşır" demişti. Püf noktası elbette sadece yalanı görmek değil, yalanın yalan olduğunu kanıtlamaktır. Adli bilimcinin işi suçlunun "uyanıklığını" görmek ve gerçeğe ulaşmaktır. Bu ise özellikle çok kurnaz suçlularla uğraşırken çok zor olabilir.

Gross, bir delikanlının bir çiftçinin evini yaktığı kanaatine varılmış eski bir vakayı kapsayan, eski kayıtlarda rastladığı davayı örnek göstermişti. Çiftçiye husumeti ve çiftçinin evinin karşısındaki değirmende çalıştığı bilinen delikanlı baş şüpheliydi. Ancak değirmenden dokuz ay önce ayrıldığı için olay sırasında çiftlik evinin yakınlarında değildi. Soruşturmayı yürüten polis-

ler olay yerini incelediklerinde delikanlının değirmende çalıştığı sırada çiftçinin evini daha sonra yakmak için bir aygıt yaptığına dair delil buldular. Delikanlı, tahıl ambarının çatı penceresine sağlam bir yayla ip germiş, yayı katranla sabitleyip ipin altına yamcı madde ve bir mercek yerleştirmişti. Dokuz ay sonraysa mercek güneş ışınlarını yanıcı maddeye odaklayıp yanmasını sağlamış, yanan madde sayesinde ip alev almıştı. Kopan ip alevlenen katranı mancınık misali çiftçinin evine fırlatmıştı.

Düzeneğin karmaşık yapısı hikâyenin uydurma olabileceği kuşkusu doğurmakla birlikte Gross hikâyeye kriminalistin delil incelemesine, suçlunun dehasını çözmesi ve gerçeği ortaya çıkarmasına harika bir örnek gözüyle bakmıştı.

Gross'un *Adli Tabipler, Polisler, Jandarmalar için Kılavuz* çalışmasının adli bilimler tarihinde bunca önem taşımasının nedeni, psikoloji ve bilimi de kapsayan birçok alana ait bilgiyi tek bir ciltte toplayıp adli soruşturma yapacaklara önemini azami ölçüde sunmasıdır. Ayrıca kitabın içeriği suç tespitinde son eğilimleri de kapsıyordu; Bertillon'un çalışmaları o dönemde Fransa haricindeki suçbilimciler nezdinde çekiciliğini yitirmişti. *Mona Lisa*'nın 1911'de çalınışında bizzat Bertillon kötü duruma düşmüştü; bir avuç izi bulunmuştu ve Bertillon daha sonra ortaya çıkacağı üzere hırsızın (Vincenzo Perugia adlı, dengesiz bir İtalyan) ölçülerini yıllar önce almasına rağmen avuç izinin kime ait olduğunu saptayamamıştı. Gross'un kitabı parmakizine çok daha büyük ağırlık veriyor ve ilaveten toz, kıl, kıymık ve diğer izlerle delillerin analizinin önemine dikkat çekiyordu.

Gross 1912'de Graz Üniversitesi'nin hukuk fakültesi bünyesinde Kriminalistik Enstitüsü'nü (daha sonra Suçbilim Enstitüsü'ne dönüşmüştür) kurdu. Bu, Gross'un kriminalistiği kendine has, ayrı bir disiplin olarak kavrayışını resmileştiren, tüm dünyada benzerleri kurulan kurumların ilkiydi.

Gross'un araştırdığı vakalardan biri, mikroskop altında analiz

amacıyla iz veya delil toplamanın değerini mükemmelen gösterir. Üç küçük kızın başına bir gün deniz kenarında köpek gezdirirken feci bir olay gelmişti: Yanlarına gelen bir adam önce kızlara cinsel organını göstermiş, ardından ciddi bir cinsel tacizde bulunmuş, penisini küçük kızların külotlarına sokmuştu. Kızlar dehşet içinde eve dönünce durumu ebeveynlerine anlattılar; derhal polis çağrıldı. Polis standart uygulamayı izleyerek kızların iç çamaşırlarını aldı. İnceleme sonucunda üç küçük kızın külotunda da semen lekeleri bulundu.

Ertesi günü kızlardan biri annesiyle sokakta yürürken saldırganı gördü ve gösterdi. Adam derhal yakalandı. Pantolonun fermuar çevresinde semen lekeleri bulundu. Bu lekeler kızların anlattıklarını doğrular nitelikteydi ama suçun kesin kanıtı sayılmazlardı. Ancak adamın pantolonunda bir köpek kılı ve bir miktar renkli yün ipliği bulunmuştu. Mikroskop incelemesinde kıl, kızların köpeğininkilerle ve iplikler de kızların giysileriyle eşleşti. Suçlama kanıtlanmıştı. Bu vakada sadece Gross ve adalet zafer kazanmakla kalmadı, aynı zamanda buluntu ve izler hususunda mikroskobun gücü de kanıtlandı.

Adli mikroskop kullanımının beklenmedik önderlerinden biri, aslında kimyagerlik eğitimi almış Frankfurtlu Georg Popp'tur (1863–1941). Popp, laboratuar çalışmaları sayesinde mikroskop tekniklerini tanımakla birlikte adli kullanımda tadını ilk defa, bir adli soruşturma görevlisinin birtakım delilleri mikroskop altında incelemesini talebi üzerine aldı. Popp'un suçbilime hayranlığı ve suçbilim kariyeri böylece başladı. 1889'da kendi laboratuarını, adli soruşturmaların yanı sıra bağlantılı diğer alanlarda da toksikoloji analizleri yapan Adli Kimya ve Mikroskopla Tetkik Enstitüsü'nü kurdu.

Gross'un kitabından etkilenen Popp, parmakizi ve parmakizi fotoğraflanmasının önemine inanıyordu. Bu alandaki -ve kimyadaki- bilgisini laboratuarında işlenen bir suçu çözmede bile kullan-

dı: Bir hırsızlık sırasında fail platin bir parçaya dokunmuştu. Popp izi amonyum sülfohidrat buharına tabi tuttu; hırsızın dokunduğu her noktada parmakizleri kapkara ortaya çıktı. Bu izlerden failin laboratuarı düzenli kullanan biri olduğunu tespit etti.

Parmakizleri, Frankfurt'ta öldürülen bir piyano bayiinin davasında çözüme katkısıyla Popp'a ün kazandıran ilk davalardan birinde de rol oynadı. Popp suç mahallinde bulduğu parmakizlerinin fotoğrafını çekip bir eşleşme bulana kadar şüphelilerinkilerle karşılaştırdı. Ancak Popp'u gerçek üne kavuşturan vakada başrolü parmakizleri değil, maddi izler oynayacaktı.

Eva Disch adlı genç bir kadın Ekim 1904'te bir fasulye tarlasında ölü bulundu. Otopside tecavüz edildikten sonra eşarpla boğularak öldürüldüğü ortaya çıktı. Suç mahallinde bir mendil bulunmuştu. Mendili mikroskopla inceleyen Popp kömür, enfiye ve mineral hornblent[21] içeren burun salgısı buldu.

Bu deliller ışığında Karl Laubach adlı bir şahıs esas şüpheli konumuna yükseldi. Laubach'ın enfiye kullandığı, kömür kullanan havagazı fabrikalarının yanı sıra bölgede bol miktarda hornblent içeren taş ocağında da yarım gün çalıştığı biliniyordu. Laubach'ın tırnaklarını inceleyen Popp, kömür ve hornblent de içeren mineral tanecikleri buldu. Daha fazla delileyse pantolonunu incelediğinde ulaştı. Pantolondan alınan toprak numunesinde iki katman çıktı: Pantolon kumaşıyla doğrudan temastaki birinci katmanda suç mahallinden alınanlarla eşleşen mineraller vardı. İkinci katmandaysa ezilmiş mika minerali parçacıkları vardı; bunlar da cinayet mahallinden Laubach'ın evine giden yoldan alınan toprak numuneleriyle eşleşiyordu. Popp, ilk katmanın pantolona cinayet mahallinde, ikincisininse eve dönüşte bulaştığı sonucuna vardı. Laubach, deliller önüne konunca itiraf etmek zorunda kaldı. Frankfurt gazetelerinden biri Popp'un bin-

21 Alüminyum, kalsiyum, demir ve magnezyum silikatından meydana gelen parlak bir amfibol türü. (ç.n.)

bir zahmetli soruşturmasına hürmeten "Dedektif Mikroskop" manşetini attı.

Popp ulusal ölçekte daha fazla takdiri 1908'de, Margarethe Filbert adlı bir kadının katilinin adalete teslimiinde başrole çıkarak kazandı. Aynı yılın 29 Mayıs günü, Bavyera'nın Rockenhausen kentinde Seeberger adlı bir mimar, kâhyası Filbert'in kaybolduğunu bildirmişti. Filbert bir önceki gün, kale kalıntısıyla nam salmış harika manzaralı Falkenstein vadisinde yürüyüşe çıkmak için trenle yakındaki bir köye gitmiş, aynı akşam eve dönmemişti.

Günler süren aramanın sonunda polis kadıncağızın kafası kesik cesedini ormanda buldu. Feci manzaranın verdiği ilk izlenim akla cinsel suç getirdi çünkü Filbert bacakları açık ve eteği kaldırılmış durumda bulunmuştu. Ancak yapılan otopside cinsel saldırı izine rastlanmadı. Filbert'in para kesesi, şapkası ve şemsiyesinin bulunamaması cinayet sebebi olarak soygunun göz ardı edilemeyeceği anlamına geliyordu. Cesedi inceleyen patolog, kadıncağızın, kafası keskin bir bıçakla kesilmeden önce boğulduğu sonucuna vardı. Filbert'in ellerinde saçlar bulunmuştu.

Suçun vahşetinden tedirginlik duyan ve ününden haberdar Sohn adlı yargıç davada Popp'un kılavuzluğuna başvurmak için Frankfurt'a gitti. Saçların katilin kimliğini tespitte işe yarayacağına inanmakta haklıydı; Popp'tan bulunanları incelemesini istedi. Maalesef Popp saçların kadının kendi saçları olduğu sonucuna vardı. Ama vaka ilgisini çekmişti; kendi soruşturmasını yürütmeyi teklif etti.

Başşüpheli, görgü tanıklarının olay günü ilgili bölgede gördüklerini söyledikleri, kaçak avcılık da yapan fabrika işçisi Andreas Schlicher'dı. Schlicher, sorguya alınmasına içerleyerek suçla ilgisini reddetti. Yakındaki kale harabesinde pantolonu, tüfeği ve mermileri bulunduğundaysa da söz konusu eşyayı cinayet tarihinden önce orada bıraktığını, kaçak avlandığını belli et-

memek için sıklıkla bu yola başvurduğunu söyledi. Pantolonun dizlerinde kan lekeleri vardı. Popp pantolonu tuzlu suya bastırıp Uhlenhuth testini uygulayınca serumun tepkimesi lekelerin insan kanına ait olduğunu ortaya koydu. Schlicher'ın ceketinde de lekeler bulundu; bu seferkiler yıkayarak çıkarılmaya çalışılmış gibiydi. Aleyhine deliller artıyordu ama henüz hiçbiri kesin değildi.

Popp bunun üzerine Schlicher'ın pabuçlarının tabanına yapışmış toprağa yöneldi. Schlicher'ın karısının cinayetten bir gün önce pabuçları temizlediği ve adamın ayru pabuçları cinayetin işlendiği günden beri giymediği saptandı. Popp bir jeologla birlikte cesedin ve Schlicher'ın eşyasının bulunduğu yerlerle evinin çevresinden toprak numuneleri aldı. Cinayet mahallinden alınan numunede bozulmuş kırmızı kumtaşı, kuvars, demir içeren kil ve az miktarda nebat buldu. Buna karşılık Schlicher'ın evinin civarından alınan numunelerde porfiri, süt kuvarsı ve mikanın yanı sıra kök lifleri, kuru saman ve yapraklar vardı. Schlicher'ın eşyasının bulunduğu yerden alınan numuneyse yıkıntı kale duvarlarından dökülen tuğla tozu, kömür ve çimento parçaları ihtiva ediyordu.

Bu bilgileri toplayan Popp, Schlicher'ın pabuçlarını incelemeye aldı. Tabanlarında yapışmış kalınca toprak tabakasını görüp cinayet gününden bu yana giyilmediklerini göz önüne alınca toprağın ancak cinayet günü pabuçların tabanlarına yapışmış olması ve dolayısıyla katmanların, Schlicher'ın o gün içinde bulunduğu yerlerin kalıntılarını taşımaları gerektiği sonucuna vardı.

Popp toprak katmanlarını özenle tabanlardan ayırdı. Tabana yapışık en eski katman kaz pisliklerinden oluşmuştu. Bir sonrakinde kırmızı kumtaşı tanecikleri, onun üzerindekindeyse kömür, tuğla tozu ve çimento kırıntıları vardı. Popp'un vakayla ilintili yerlerden topladığı numunelerle karşılaştırılabilecek durumdaydılar. Schlicher olay gününü kendi arazisinde geçirdiğini

öne sürmüştü ama doğru söyleseydi tabanlarında bulunması gerekecek porfiri ve süt kuvarsı ortada yoktu. Öte yandan kaz pisliğinin evi civarından, kömür, tuğla tozu ve çimento kırıntılarının kaleden geldikleri açıktı.

Aleyhindeki bu deliller önüne konduğunda Schlicher nihayet Filbert'i öldürdüğünü itiraf etti. Kadını, görünüşüne bakarak zengin zannetmiş ve soymaya kalkmıştı. Parası olmadığını anlayınca öfkeye kapılıp saldırmış, kadının kafasını kesip saklamıştı. Schlicher önce idama mahkûm edildi ama sonra cezası müebbet hapse çevrildi.

Margarethe Filbert vakası Popp'u adli jeolojinin önderliğine yükseltti ve adli soruşturmalarda toprak numunelerinin önemini kanıtladı. Hans Gross, bir pabuçtan alınan toprak numunesinin önünde sonunda sert sorgudan çok daha fazla işe yarayacağının ortaya çıkacağını ısrarla söylemişti. Popp, Gross'un haklılığını kanıtlamıştı.

Adli bilimciler, giysi ve ayakkabılardan alınan toprak numunelerine muhteviyat ve katmanlaşma analizi yaparak bir şüpheli yahut kurbanın nerelerde bulunduğunu saptayabilmektedir. Teknik yüz küsur yıl önce geliştirilmeye başlanmıştı: 1908 yılında, Margaret Filbert cinayetinde Georg Popp, Andreas Schlicher'ın pabuçlarından aldığı örnekleri inceleyerek Schlicher'ın gösterdiği tanığın sahte olduğunu kanıtlayıp itiraf etmek zorunda kalmasını sağlamıştı.

Başka bilimciler de mikroskop kullanımını teşvik etmeyi sürdürdüler. Fransız hekim ve suçbilim öncüsü Alexandre Lacassagne, Lyon Adli Tıp Enstitüsü'nde öğrencilerine mikroskobun önemini ısrarla anlatırdı. Bu öğrencilerden biri, Emile Villebrun tırnaklarda, tırnakların bıraktığı izlerde ve altlarında keşfedilecek malzemelerin değerinde uzmanlaşarak adli bilim otoritelerinden biri oldu. Konu üzerine bir tez yazdı ve bir dizi ciddi suçu çözüme kavuşturdu. Ama Lacassagne'ın öğrencilerinin herhalde en ünlüsü, şimdiye dek adını defalarca zikrettiğimiz Edmond Locard'dı.

Locard 1877 yılında, Lyon'da doğdu. Önce Ouillins'deki Dominiken Koleji'ne başladı, ardından Lyon Üniversitesi'ne gitti. Buradan tıp doktorası ve hukuk lisansı alarak mezun oldu. Çocukluğunda okuduğu Sherlock Holmes maceraları yüzünden adli bilimlere erken yaşta merak salmıştı. Tıp doktorasını yaptıktan sonra asistan ünvanıyla Lacassagne'ın kanatları altına girme şansı buldu. Lacassagne ile çalışırken hem ülkesine hem de bir disiplin olarak adli bilimlere, tamamen suç delilleri üzerine çalışacak bir laboratuar gerektiğine inandı. Daha önce ünlü Bertillon dâhil başkalarınca denendiği ve daima ilgisizlik hatta düşmanlıkla karşılandığı için fikri aşırı iddialıydı. Ama Locard kuşkulananların dar görüşlülüğü ve karşı çıkanların engellerini aşmaya azimliydi; uzun çabalarının sonucunda Lyon polis merkezi 1910 yılında, Lyon adalet sarayının tavanarası bölmelerinde ilk polis laboratuarını kurmasına izin verdi. Ancak polis, Locard'ın laboratuarını 1912'ye dek resmen tanımadı. Locard kendini kanıtlamak zorundaydı ve aradığı fırsat 1911'de karşısına çıktı.

Bölgede iş çeviren, sahte para kullanan bir kalpazan çetesinin varlığı ortaya çıkarılmıştı. Polisin elinde şüpheliler vardı ama suçlarının kanıtı yoktu. Aldırmadan tutuklamışlardı ama uzun uzadıya sorgulanmalarına rağmen hiçbiri itiraf etmemişti. Polis, beceremenin sıkıntısıyla Locard'a başvurdu; Locard aradığı fırsatı bulduğundan emindi.

Locard büyüteç ve cımbızıyla şüphelilerin kıyafetlerini dikkatle taramaya girişti. Bu çalışma sırasında adamlardan birinin pantolon cebinde alışılmadık görünen bir toza rastladı. Dikkatle aldığı numuneyi bembeyaz, büyükçe bir kâğıdın üzerine yerleştirdi. Aynı adamın gömlek kol ağızlarını da fırçalayarak dökülenleri başka bir kâğıdın üzerine topladı. Numuneleri mikroskopla incelediğinde tozun içinde metal izlerinin bulunduğunu büyük sevinçle gördü. Kimyasal testler sonunda bu kalıntıların sahte paralarla eşleşen kalay, antimon ve kurşun oldukları ortaya çıktı. Ötesi, miktarlarının paralarda bulunanla aynı oranda olduğunu da saptadı. Benzer deliller çetenin iki üyesinin giysilerinden de çıktı. Şüpheliler, deliller karşısında suçlarını itiraf etmek zorunda kaldı.

Başarısı Locard ve laboratuarının ününü bir anda zirveye taşıdı. Yöntemli bilimsel uygulamaların suç tespitindeki kıymetini polise kanıtlamıştı. O günden itibaren Locard'ın suç laboratuarı hiç boş kalmadı ve daha pek çok suçun çözüme kavuşturulmasında başrolü oynadı. Locard bu vakalardan bazılarını yıllar sonra, 1922'de yayınlanan *Policiers de Roman et policiers de laboratoire / Romanlardaki Dedektifler ve Laboratuardaki Dedektifler* adlı kitapta topladı.

Kitapta bahsi geçen vakalardan biri, ebeveyni tarafından Lyon'un hemen dışındaki evinin salonunda boğulmuş halde bulunan Marie Latelle adlı genç kızın öldürülmesiydi. Potansiyel şüpheli olarak polise derhal kızın erkek arkadaşı Emile Gourbin'in adı verilmişti. Latelle, başkalarıyla flörtü seven hoş bir kızdı ve bu huyu Gourbin'i kızdırıyordu. Defalarca kızın evine öfkeyle geldiğinin görüldüğü söyleniyordu.

Cinayet için olası bir nedeni bulunmakla birlikte Gourbin'in masumiyetini kanıtlayan kusursuz bir tanığı vardı. Otopsiyi yürüten hekim Latelle'in yaklaşık gece yarısı sularında öldürüldüğünü saptamıştı. Oysa Gourbin o geceyi kızın evine kilometrelerce uzaktaki bir arkadaşının evinde geçirmişti. Arkadaşlarıyla

yemek yemiş, şarap içmiş, iskambil oynamış ve 01:00 sularında yatmıştı. Arkadaşları söylediklerini doğruluyordu; Gourbin, öldürüldüğü gece Latelle'in evinin yakınlarına bile gitmemişti.

Yerel polis ne yapacağını bilemeyince Lyon'daki merkeze başvurdu; buradaki meslektaşlarıysa Locard'ın belki yardım edebileceğini söylediler. Locard uzmanlığını hizmete sunmayı kabul etti ve cesedi büyüteçle inceledi. Latelle'in boğazında, yerel polisin katilin parmaklarının bıraktığını varsaydığı izler vardı. Sahiden de izleri, sıkışta harcanan güç yüzünden ete gömülen tırnakların bıraktığı anlaşıldı. Locard, Gourbin'le görüşmek istedi. İncelediğinde geçen birkaç gün içinde adamın ellerinin doğru dürüst temizlemediğini gördü. Tırnak altlarındaki maddeleri kazıyarak çıkanları beyaz bir kâğıdın üzerine aktardı.

Bulduklarıyla laboratuarına dönen Locard çalışmaya girişti. Mikroskopla baktığında Gourbin'in tırnaklarının altından aldığı kalıntılarda deri ve kan hücreleri bulunduğunu gördü. Kuşku uyandırmakla birlikte bunlar kendi başlarına kesin delil sayılamazlardı; Gourbin herhangi bir yerini kaşıyıp kanatmış olabilirdi. Ancak Locard söz konusu hücrelere karışmış başka bir şey daha keşfetmişti: Düzgün şekilli kristallerden oluşmuş ince bir toz... Bu tozun pirinç tozu çıkmasıysa çok önemliydi çünkü pirinç tozu, 1911 yılında yüz pudrasının temel malzemesiydi. Buna ilaveten Locard, hepsi kozmetik sanayinde kullanılan demir oksit, çinko oksit, bizmut stearatı gibi kimyasallar da buldu. Gourbin tırnak altlarındaki deri de pembe pudrayla kaplıydı.

Latelle'in odası, Locard'ın talimatıyla arandı. Bir kutu yüz pudrası bulundu. İmalatçısı yerel bir kimyagerdi ve pudranın birleşiminde Gourbin'in tırnak altlarından çıkan maddelerin aynılarının bulunduğu anlaşıldı.

Aleyhindeki deliller karşısında dayanamayan Gourbin, saati ileri alarak arkadaşlarını kandırdığını ve bu sayede yattıktan sonra evden çıkıp Marie'yi öldürmesine rağmen masumiyetine

tanıklık etmelerini sağladığını itiraf etti. Locard'ın titiz çalışması olmasa büyük ihtimalle Gourbin'in tanıkları geçerli sayılacak ve cinayet çözülemeyecekti.

O dönemlerde Bertillon hâlâ Paris adli bilimler bölümünün başındaydı. 1929 yılında yerine namlı kimyager Gaston-Edmond Bayle getirildi. Bayle bilim çevrelerinde, kaynağının özelliklerinin belirlenmesi amacıyla bir spektrumun incelenmesine (bileşimini belirlemek için akkor bir cismin optik spektrumuna bakmak gibi) dayanan spektroskop analizi çalışmalarıyla ün kazanmıştı. 1915 Ocak ayında adli kimyager ve fizikçi sıfatıyla Paris polisine katılmıştı ama gerçek ışıltısını gösterme şansını bulacağı vaka ancak dokuz sene sonra karşısına çıkacaktı.

Louis Boulay adlı, 70 yaşında bir adamın cesedi 8 Haziran 1924'te -30 Mayıs'ta kaybolmuştu - Boulogne Korusu'nda bir çarşafa sarılı bulundu. Yanında taşıdığı bilinen altın saati ve cüzdanının kayıp oluşu akla muhtemel cinayet sebebi olarak soygunu getiriyordu.

Bayle'den davaya yardımı istendi. Bayle, Boulay'nin sert bir cisimle kafasına defalarca vurularak öldürüldüğünü çarçabuk saptadı. Ardından dikkatle delil ve iz aramaya koyuldu. Hayalkırıklığına uğramadı: Cesedin saçından nehir kumu ve talaş çıktı. Talaşın analizi, meşe ve çam bileşimi verdi. Ayrıca Boulay'nin sadece saçında değil, gömleğinde de kömür tozu vardı. Baley, tozun yoğunluğunu saptayarak antrasit olduğunu ortaya çıkardı. Bir de, değirmen taşından geldiğini belirlediği taş tozu buldu.

Bayle bunlara ilaveten Boulay'nin kıyafetinde lifleri samandan yapılmış iki parça mukavva buldu. Kurbanın şapkasındaysa şarap mahzenlerinde bulunacağı akla gelen maya kültürü vardı. Son ve en önemli buluşuysa iki böcekti: Böceklerin gözlerinin olmayışı mutlak karanlıkta yaşadıklarını gösteriyordu. Adamın öldürülüp atıldığı yere taşınmadan önce bu malzemelerin üzerine bulaştığı bir yerde bayıltıldığı açıktı.

Polis başta ipucu bulamadı. Boulay efendiden bir aile babası gibi görünüyordu ve başını nasıl belaya soktuğunu kestirmek zordu. Derken iş yerinde Özgür Korsan ve Safir Yıldız adlı iki atın adlarının daire içine alındığı bir gazete bulundu. Boulay kumara düşkün görünüyordu. Yalnız oynadığı bahisler ufaktı ve kaybetmesi maddi anlamda adama sorun çıkaracak gibi değildi. Ama polis elinde başka bir şey olmadığından bu ipucunu takip etmeye karar verdi.

Kentte bahis oynatılan yerlere gidip Boulay'nin fotoğrafını göstermeye başladılar. Başlarda tanıyan çıkmadı ama sonunda St. Lazare Garı yakınlarındaki bir barın sahibi Louis Baba adıyla bildiği bir müşterisi olarak tanıdı. Anlaşılan Boulay iyi tanınan bir yarış meraklısıydı ve diğer müşteriler tarafından kimi zaman bir müşterek bahisçinin parasını taşıyacak ve adına bahis kabul edecek denli seviliyordu.

Polisin aradığı ipucu buydu. Para taşıyan kuryelerin üzerinde yüklü miktarlar bulunabiliyordu ve Boulay'nin çember içine aldığı iki at, az şans tanındıkları yarışları kazanmışlardı. Yüklü miktarda bahis kazancı taşıyan yaşlı bir adam kötü niyetliler için kolay hedef demekti. Sıra Boulay'nin bahis oynadığı ve kazandıklarını aldığı bahisçiyi bulmaya gelmişti. Ama arama çok zorlu çıktı: Polis izleyen beş ay boyunca gerek yasal, gerek yasadışı onlarca müşterek bahisçiyle görüştü. Hiçbiri Boulay'yi tanıdığını kabul etmedi; soruşturma çıkmaza girmişti.

Neden sonra şans polisin yüzüne ikinci defa güldü. Ofisinde çalışan kâtiplerden biri Boulay'nin Tessier adlı bir müşterek bahisçiden "kesin tüyo" teklif eden bir mektup aldığını hatırlamıştı. Bu bilgi ortaya çıkınca ofisin başkâtibi de Boulay'nin Tessier'den bahsettiğini ve zaten burada, mahzendeki hiç sevmediği ofisinde daha fazla oyalanmayacağını söylediğini hatırladı. Daha da güzeli adamın Boulay'nin söz konusu bahisçinin Mogador Sokağı'nda bulunduğundan bahsettiğini hatırlamasıydı.

Polisin elinde resmi tamamlayacak bilgi vardı artık. Söz konusu bahisçi Mogador Sokağı 30 numaranın kapıcısı Lazare Tessier'ydi. Yasadışı bahis oynattığı biliniyordu ve ötesi, polis tarafından sorgulanmış, bir yıl önceki tutuklanmasından bu yana hiç bahis oynatmadığını iddia etmişti. Tessier'nin yasadışı bahis kabul ettiği mahzene ulaşmak uzun sürmedi. Bayle çağrıldı ve mahzende yaptığı titiz araştırmada birçok numune topladı. Numuneleri laboratuarında analiz ettiğinde cesette bulunan kömür tozu, nehir kumu ve talaşla tamı tamına eşleştiklerini gördü. Bayle çok sevinmişti; tek hayalkırıklığı araştırmasında gözsüz böceklerden hiç bulamamasıydı. Ancak topladığı delillerin yanında bu durum dert edilecek türden değildi.

Tessier derhal gözaltına alındı ama aleyhindeki bulgulara rağmen (bu arada yüklü borcu olduğu ve hepsini birdenbire ödeyiverdiği de ortaya çıkarılmıştı) tüm suçlamaları reddetti. Polisin elindekilerin sağlamlığına rağmen Bayle mahzeni, bu sefer yanına kuvvetli bir lamba alarak tekrar araştırmaya karar verdi. Bu sayede kısa süre önce boyanmış görünen bir yerde kan lekesine benzer lekeler keşfetti. Ayrıca merdiven dibinde, daha sonra Uhlenhuth testini kullanarak insana ait olduğunu kanıtlayacağı, Tessier'nin kediye aittir iddiasıyla çelişen kan lekeleri buldu. Derken binadaki kiracılardan biri ara sıra Tessier'ye kilerini kullanma izni verdiğini ve kilerden gelen berbat koku üzerine Tessier'nin tesisatta sorun çıktığını ve kısa sürede tamir ettireceğini söylediğini anlattı. Bu kokunun Boulay'nin cesedinden geldiği daha sonra anlaşılacaktı. Bayle söz konusu kilerdeki boruları kontrol ettiğinde nihayet aradığı gözsüz böcekleri buldu.

Tessier, aleyhindeki kuvvetli delillere rağmen mahkemesinde suçunu reddetmeyi sürdürdü. O kasıtsız cinayetten suçlu bulunarak 10 yıl hapse çarptırılırken Bayle inanılmaz araştırma kabiliyetiyle Fransa'da şöhrete kavuşuyordu. Ama kariyeri maalesef trajediyle son bulacaktı.

1929 yılının Eylül ayının ortalarında Bertillon'un yerine Adli Bilimler Bölümü'nün başına daha yeni geçtiği sırada Bayle'den, Joseph-Emile Philiponnet adlı bir seyyar satıcının evsahibinden para almak için kullandığı bir belgeyi incelemesi istendi. Bayle belgeyi laboratuarında inceledikten sonra sahte olduğuna karar verdi. Philiponnet bunu duyunca küplere bindi. Üç gün sonra laboratuarına gizlice girmeyi başardığı Bayle'i sırtından üç kurşunla vurdu. Tutuklandığındaysa "Mösyö Bayle kötü niyetliydi! Belgem sahiciydi! Yaptığım şey beş çocuk babası birinin ölümüne değerdi!" dedi.

Adli bilimlerin en başarılı öncülerinden birinin hayatı böyle son buldu; adli soruşturmalar için büyük bir kayıptı Bayle.

Okyanusun diğer yakasındaysa Amerika mikroskobun faydalarını ve olay yerinden toplanan çeşitli delillerin suçların çözümünde muazzam fayda sağlayabileceğini çabucak fark etmişti. 1936'da öldürülen New Yorklu romancı Nancy Titterton'ın davası söz konusu tekniklerin ABD'de başarıyla uygulanmasının herhalde en önemli örneğidir.

34 yaşındaki Titterton, eşi Lewis'le (NBC televizyonunun yöneticisi) New York edebiyat çevrelerinin gözde semtlerinden birinde, Beekman Place 22 numarada oturuyordu. Saygın bir eleştirmendi ve gelecek vaat eden bir romancı sayılıyordu. 1936 yılının Kara Cuma[22] günü bir mobilya döşemecisinden iki adam Titterton'ların tamire yolladığı koltuğu üçüncü kattaki dairelerine çıkardılar. Daireye vardıklarında kapısını açık buldular. İkilinin yaşlısı Theodore Kruger içeri seslendi. Yanıt gelmeyince endişeyle daireye girdi; genç yardımcısı John Fiorenza peşindeydi. İçeride kimseyi görmediler; alışılmadık bir durum olduğundan odalara bakmaya karar verdiler.

Odalardan birinde yatak dağılmış, yorgan ve yırtık iç çama-

22 Hıristiyanlıkta Paskalya'dan önceki, Hz. İsa'nın çarmıha gerildiğine inanılan Cuma günü. (ç.n.)

şırları her yana saçılmıştı. Derken banyo ışığının yandığını ve suyun aktığını fark ettiler. Banyo kapısını vurup içeri seslendiler ama yanıt gelmedi. Bir aksilik olduğunu iyiden iyiye hissediyorlardı artık. Banyo kapısını yavaşça açıp içeri baktılar.

Nancy Titterton küvette çırılçıplak, yüzükoyun yatıyordu. Hâlâ boynuna sarılı duran pijamasının üstüyle boğulmuştu. Haliyle dehşete kapılan Kruger suyu kapadı ve aceleyle polis çağırdı.

Titterton'ın nispeten tanınırlığı ve eşinin önemi yüzünden Başmüfettiş Muavini John Lyons komutasında 65 kişilik bir soruşturma ekibi kuruldu. Birçok önemli buluntuya derhal ulaşıldı. Yorganda yeşil boya ve halıda çamur izleri vardı. Ancak en büyük ipucuna Titterton'ın cesedi kaldırıldığında ulaşıldı: altında, koparıldığı açık, 30 santim civarı uzunlukta bir ip parçası vardı. Titterton'ın bileklerindeki berelere ve yatak odasındaki yırtık çamaşırlara bakıldığında suçun cinsel nedenli olduğu ve ipin tecavüzden önce kadının ellerini bağlamakta kullanıldığı açıktı.

Katil, kadıncağızı öldürdükten sonra bileklerini bağladığı ipi yanında götürüp ardında iz bırakmamak için kesmişti. Bu tavrı polisin aklına katilin bu işi ilk defa yapmadığını getiriyordu; cesedi küvete yatırıp duşu açmasının da delil yok etmeye yönelik olduğu barizdi. Ama soruşturmacıların şansına, katil kaçma telaşıyla kestiği ipin bir parçasının cesedin altında kaldığını fark etmemişti.

Kovalanacak ipuçlarının varlığına karşın ilk adli analizler hayalkırıklığı yaratacaktı. Halıdaki çamurdan çıkan kumaş tiftikleri döşemecilerde sık rastlanan türdendi; koltuğu taşıyan adamlardan geldiği açıktı. Yeşil boya ise bir boyacı kutusundandı; binanın dışı boyanıyordu. Boyama işini dört kişi üstlenmişti ama binanın diğer sakinleri cinayet günü sadece bir boyacının çalıştığını ve onun da, cinayetin işlendiği sırada başka bir katta iş yaptığını söylediler.

Çıkmaza toslayan polis umudunu bulunan ip parçasından

elde edilebilecek bilgilere bağladı. New York bölgesindeki ip imalatçılarını araştırmaya giriştiler. Bu da işe yaramayınca araştırmayı New York'un çevresindeki üç eyalete yaydılar. İpin izini sürmek işe yarayabilirdi ama çok zaman alacağı açıktı.

Bu arada John Lyons vaka üzerinde kafa patlatıyordu. Kafasını karıştıran birtakım öğeler söz konusuydu. Birincisi, ipin varlığının cinayetin önceden planlandığına işaret etmesiydi ama cinayet günü apartmanda şüpheli bir şahıs görülmemişti. Hem Nancy Titterton'ın ikircikli bir kadın olduğu biliniyordu; tanımadığı birini dairesine alması akla yatkın sayılmazdı. Bu da ya katilin daireye zorla girdiği ya da kadının katili tanıdığı anlamına geliyordu. Lyons ikinci ihtimale inanıyordu ama kim olabilirdi?

Toksikoloji bölümünden kimyager Dr Alexander Gettler'ın keşfi nihayet Lyons'u çözüme yönlendirdi. Gettler dağınık odadaki çarşafları ve örtüleri büyüteç altında titizlikle incelemiş ve nereden geldiği belirsiz, yaklaşık bir buçuk santim uzunluğunda, sert ve beyaz bir kıl bulmuştu. Mikroskop altında incelediğindeyse kılın mobilya dolgularında kullanılan at kıllarından olduğunu keşfetmişti. Kıl, Kruger ile Fiorenza'nın eve getirdiği koltuğun dolgusuyla karşılaştırıldığında bire bir eşleşme çıktı. Bu buluş, koltuktan daireye illa az bir miktar dökülebileceği göz önüne alındığında tek başına fazla önem taşımıyordu. Ancak kıl, kendi kendine yatak odasına savrulamayacak kadar ağırdı; oraya bir şekilde taşınmış olması gerekiyordu.

Lyons bu gelişmeyi Locard'ın "her temas bir iz bırakır" ilkesine dayanarak değerlendirdi. Olay yerini inceleyen polislerden birinin kılı bir şekilde yatak odasına taşınmış olması da elbette mümkündü ama sezgileri Lyons'a koltuk ve dolgusuyla çok daha fazla haşır neşir olduklarından Kruger veya Fiorenza'nın sorumlu olduğunu söylüyordu. Ancak her ikisi de ifadelerinde yatak odasına girmediklerini, sadece eşikten içeri baktıklarını söylemişti. Peki, diye düşündü Lyons, ya ikisinden biri eve aynı gün

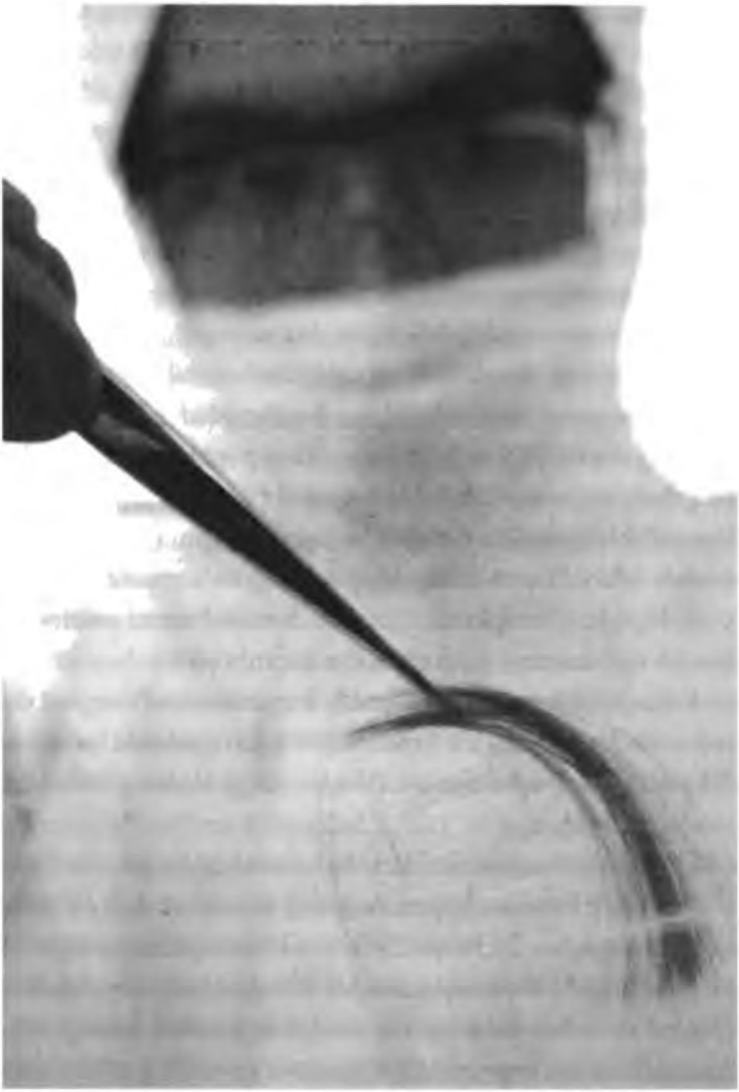
ama daha önce de girmişse? İspatlaması zordu ama başka delil bulunmadığından teorisi üzerinde uğraşmaya karar verdi.

Lyons döşemeci dükkânına gidip Kruger'la bir daha görüştü. Kruger, cinayetin işlendiği gün Fiorenza'yla birlikte koltuğu teslime götürene kadar dükkândan çıkmadan çalıştığını tekrarladı. Fiorenza'da o gün dükkândaydı ama öğleye doğru gelmiş, Kruger'a şartlı tahliye memuruyla görüşmeye gittiğini söylemişti (Fiorenza'nın araba hırsızlığı sabıkası vardı). Fiorenza tamir için koltuğu almaya da Kruger'la birlikte gitmişti; bu da Nancy Titterton'ın Fiorenza'yı tanıdığı ve makul bir bahaneyle gelmesi halinde daireye alabileceği anlamına geliyordu. Bu bilgiler ışığında ve Kara Cuma nedeniyle söz konusu şartlı tahliye memurunun bürosunun o gün kapalı olduğu anlaşılınca Fiorenza baş şüpheli konumuna yükselecekti.

Lyons, Fiorenza'nın sabıka kayıtlarına bakılmasını buyurdu. Fiorenza hırsızlıktan dört kere yakalanmış, iki yıl hapis yatmıştı. Ancak daha dikkat çekici husus 1934'te yazılmış ve Fiorenza'nın "hezeyanlı" ve "vahşi fantezilere meyilli" olduğunu vurgulayan psikiyatri raporuydu. Bu bilgilerin teorisini desteklediği açıktı ama Lyons, somut delile ulaşmadan Fiorenza'yı gözaltına almanın işe yaramayacağının farkındaydı.

Lyons'un beklediği haber 17 Nisan'da geldi. Nancy Titterton'ın cesedinin altında bulunan ip parçasının menşei ortaya çıkmıştı: İpin imalatçısı Pennsylvania'daki Hanover İp Şirketi'ydi. Şirketin imal ettiği iplerin pek çok alıcısı vardı ama Lyons'un memurları son derece önem taşıyan bir yere, Kruger ile Fiorenza'nın çalıştığı döşemeciye bir bobin satmış bir toptancıya ulaşacaklardı. Lyons'a gereken delil buydu.

Fiorenza derhal yakalandı; ilkin cinayeti reddetmekle birlikte ip delili önüne getirilince nihayet çözüldü ve itirafını yaptı. Söz konusu günün sabahı koltuğu teslim bahanesiyle daireye gitti-

Saçların, saç çapı gibi ayırt edici özellikleri saptamak için sıklıkla mikroskop kullanarak incelenmesi günümüzde birçok adli soruşturmanın kilit öğelerindendir.

ğini, kendisini içeri alan Nancy Titterton'a saldırdığını anlattı. Kadını yatak odasına sürükleyip ellerini iple bağlamış, tecavüz edip iple boğmuş ve cesedini daha sonra Kruger'la geldiğinde "bulduğu" banyoya yerleştirmişti.

Fiorenza 22 Ocak 1937'de, Nancy Titterton'ı taammüden öldürme suçuyla elektrikli sandalyede idam edildi. Fiorenza, olası adli delillerin kendini ele verebileceğinin diğer birçok suçluya oranla çok daha farkındaydı ve cesedi açtığı duşun altına yerleştirip suç mahalline getirdiği her şeyi (bildiği kadarıyla) yanında götürerek suçunu gizleyebileceğini düşünmüştü. Acele eden bir suçlunun ardında bıraktığı tüm izleri göremeyebileceği neredeyse kesindir ama titiz bir adli bilimci bunları gözden kaçırmaz.

Fiber veya lif analizi İngiltere'nin Liverpool kentinde meydana gelmiş bir başka çok ünlü davanın da can alıcı noktasıydı. 2 Kasım 1940 gecesi hava soğuk ve yağmurluydu. Haliyle 15 yaşındaki Mary Hagen babası bir paket sigarayla gazete almasını söylediğinde dışarı çıkmak istemedi. Ama babasının ısrarını kıramadı ve paltosunu giyip çıktı. Eve dönmeyecekti.

Polis çağrıldı ve arama başlatıldı. Beş saat sonra Mary'nin cesedi yakınlardaki boş bir makineli tüfek korugarunda bulundu. Tecavüz edilip boğazlanmıştı. Almaya gittiği akşam gazetesi yanında, yerdeydi.

Olay yerine çağrılanlardan biri, Lancashire bölgesinin Preston kentinde bulunan İçişleri Bakanlığı Kuzeybatı Adli Bilimler Laboratuarı'ndan Dr James Firth'tü. Cesedin yanında çamurlu bir bez parçası bulunmuştu; doktor dikkatini buna yöneltti. Bez parçası yakından bakıldığında kanlı bir bandaja benziyordu. Ayrıca Mary'nin boynunun sol tarafında kanlı bir başparmakizi vardı. Mary'nin kanayan herhangi bir yarası bulunmadığından kan ve bandajın katile ait olduğunu varsaymak mümkündü. Anlaşılan bandaj boğuşma sırasında çözülmüş, kanlı başparmak boğma sırasında Mary'nin boğazında iz bırakmıştı.

Bandajın laboratuardaki analizinde önemli bir keşfe ulaşıldı. Bezin yaranın üzerine gelmesi gereken katmanında akriflavin denen bir antiseptik ve çinko içeren bir merhemin kalıntıları vardı. Bu buluşun önemi savaş zamanı önceliklerinde gizliydi; yıl 1940'tı, 2. Dünya Savaşı vardı ve akriflavin askeri tedavilerde kullanılıyordu. Firth bu sayede katilin bir ordu mensubu olduğunu neredeyse kesinlikle belirlemişti. Vardığı sonucu, bir görgü tanığının cinayet gecesi kendisine kışlanın yolunu soran bir askeri hatırlayışı da destekliyordu. Söz konusu görgü tanığı askerin yüzündeki çiziklere de dikkat etmişti.

Polis bunlar üzerine dikkatini civarda bulunan Kraliyet Seaforth Kışlası'na yöneltti. Bir şüpheli bulmaları uzun sürmedi: İrlanda Muhafızları'ndan Samuel Morgan adlı bir er aylar önce firar etmişti, civarda yaşayan Anne McVittie adlı kadını darp edip soyduğundan şüpheleniliyordu. Londra'da yakalanan Morgan Liverpool'a getirildi ama sadece Anne McVittie'ye saldırıyla suçlandı.

Bu arada polis, Morgan'ın ailesini sorgulamaya karar vermişti. Yengesi, firari olduğunu bilmelerine rağmen Morgan'ı evlerinde sakladıklarını itiraf etti. Ayrıca Morgan'ın askeri ilkyardım setini kullanarak başparmağındaki yarayı tedavi ettiğini ve yaraya çinkolu merhem sürdüğünü anlattı. Morgan, yaranın dikenli tel yüzünden açıldığını söylemişti. Bandajın ve merhemin kalanı hâlâ duruyordu; derhal polise teslim etti.

Bunun ardından beklenmedik bir şey oldu: Morgan, Mary'yi sadece soymak istediğini söyleyerek cinayeti itiraf etti ama kızcağıza tecavüz etmediğini söyledi. Soruşturma görevlileri kuşkuya düşmüşlerdi; Morgan'ın itirafı, hüküm giymesine tek başına yeterliydi ama itirafını geri çekerse paçayı kurtarabilirdi. İtiraf olsun olmasın jüriyi ikna etmeye yetecek delil lazımdı.

Bandajların daha titiz incelenmesi polise umduğu sonuçları verdi. Karşılaştırmada Morgan'ın yengesinin verdiği, suç mahal-

linde bulunan parça ve ayrıca Morgan'ın cebindeki açılmamış paketteki bandajlar bire bir eşleştiler. Ancak savaş nedeniyle askeriyeye ait bandajlar ülkenin her yerinde yaygın kullanıldığından bu kanıt Morgan'ı suç mahalliyle ilintilendirmeye tek başına yetmiyordu. Firth, üzerindeki toprak ve çamurları kazıyarak Morgan'ın kıyafetini incelemeye girişti. Aldığı numunelerde manganez, bakır ve kurşun buldu. Mary'nin cesedinin bulunduğu makineli tüfek koruganının zemininden alınan numuneler incelendiğinde manganez, bakır ve kurşun içerdikleri ortaya çıktı. İşte bu, Morgan'ın koruganda bulunduğunu kanıtlıyordu.

Derken Firth başka bir şeyi fark etti. Toplanan tüm bandaj numunelerinde genel bir eşleşme vardı ama cinayet mahallinden ele geçirilenle Morgan'ın yengesinden alınanlarda bir farklılık söz konusuydu: Diğer numunelerde makine işi tek dikiş, son ikisindeyse elle yapılmış çifte dikiş mevcuttu. Kışladan toplanan tüm bandaj numuneleri tek dikişliydi.

Morgan'ın bandajı diğer numunelerle bire bir aynı olsaydı avukatı binlerce askerde böyle bandaj bulunmasından dolayı olay yerinde bulunanın Morgan'ın yengesinin verdiğiyle aynı paketten çıktığını kanıtlamanın hiçbir yolunun olmayacağını, bulunan bandajın herhangi bir askerden düşmüş olabileceğini öne sürebilecekti. Ancak Morgan, kışla malzeme deposundan tipik olmayan bir bandaj takımı alma kısmetsizliğine uğramıştı ve bu sayede suç mahalliyle ilintileniyordu.

Morgan'ın mahkemesi 10 Şubat 1941'de başladı. Beklendiği gibi itirafını geri çeken Morgan, polisin itirafı zorla aldığını iddia etti. Ancak avukatı Dr Firth'ün özenle toplayıp analiz ettiği delillere karşı duramadı ve Morgan, 4 Nisan 1941'de asıldı.

Hollandalı baba-oğul mercek imalatçıları ilk mikroskobu yarattıklarında ne icatlarının dünyaya yapacağı etkiyi ne de adli soruşturmalarda büyük önem taşıyacağını bilebilirlerdi. Ama icatları bir suç mahallinde bulunabilecek minnacık kalıntıların tes-

pit ve analiz edilebilmesinin yolunu açtı. Yıllar boyunca ufacık izler, minicik delil parçaları, mineral taneleri, saç telleri kimi çok büyük ve ünlü davanın çözümünü sağlayarak Locard'ın "Her temas bir iz bırakır" deyişini (gerek varmış gibi) kanıtladılar.

5

CESET

İnsan vücudu, insan ruhunun en iyi resmidir.

Ludwig Wittgenstein

Tüm cinayetlerin ortak noktası, geride bir ceset bırakmalarıdır. Duygusal açıdan bir cesetle karşılaşmak, özellikle ölen tanıdığı biriyse insana zor gelebilir. Ceset, ölen kişiyle bir açıdan aynı olmakla ve cesedin gördüğü şiddet ölenin son anlarını dehşetle akla getirmekle birlikte, bir şeyin eksikliğini, karşımızdakinin artık tam anlamıyla bir şahıs olmadığını biliriz. Ancak, önceki bölümlerde gördüğümüz gibi, ayrıntıyla incelendiğinde bir kişinin ölüsü sürüsüne bereket bilgi sunabilir.

Bir ceset bulunduğunda polisin ilk işi kimliğini tespit etmektir. Daha önce gördüğümüz üzere, kimlik tespitinin birçok yolu vardır ama günümüzde en sık kullanılan, ceset üstünde bulunabilecek bir kimlik belgesi ya da aile bireylerinin veya bir arkadaşının teşhisidir. Elbette ceset aynı zamanda bir suçun işlendiğini gösteren en büyük delildir ve cinayet vakalarının çoğunluğunda maktul katili tanıdığından bir cesedin kimlik tespiti genellikle polisi doğrudan faile yöneltir. Dolayısıyla

suçlular cesetleri hem bulunamaması hem de bulunduğunda kimliğinin tespit edilememesi adına saklamak, yok etmek veya tanınmaz hale getirmek için büyük zahmetlere katlanırlar.

Mamafih insan cesetlerinden kurtulmak kolay değildir. Özellikle kemik ve dişlerin dayanıklılığı yüzünden yakılmaları veya başka türlü tahrip edilmeleri zordur. Dibe batırıldıklarında dahi genellikle su yüzüne çıkarlar. Saklandıklarında hızlı çürüme yüzünden feci kokarlar ve böceklerle diğer yabanıl hayvanları çekerler. Gezdirilen köpekler kokularını kolayca alır. Ayrıca, adli bilimlerdeki gelişmeler sayesinde yıllar yılı saklı kalıp çürüyerek iskeletliğe kadar bozulmuş cesetlerden bile kimlik tespitini sağlayacak ipuçları edinilebilmektedir.

Amerikan hukuk tarihinin en sansasyonel davalarından Parkman-Webster cinayeti, bir cesedin yok edilmesindeki güçlüklere mükemmel ve iç kaldırıcı bir örnektir. Bostonlu Dr George Parkman'ın 23 Kasım 1849 gününün öğleden sonrasında kayboluşuyla başlayan dava, özellikle suçun feciliği ve ilgili kimselerin sosyal statüleri nedeniyle nam salmıştır.

Boston kaymak tabakasının üyelerinden Parkman işadamı ve hayırseverdi. Sivri çeneli ve ince yapılı Parkman, centilmenlere has, kurallı bir yaşam sürüyordu. Çok çalışıyor, şatafattan kaçınıyor ve canayakın kişiliğiyle tanınıyordu. Şair H. W. Longfellow'un eşi Fanny, Parkman'a, "İyi huylu Don Kişot" lakabını takmıştı. Ancak düşmanı yok değildi; kimilerinin gözünde ukala, paragöz ve kibirliydi. 1849'da şahsi serveti yaklaşık yarım milyon doları buluyordu; az para değildi.

Vakadaki diğer mühim kişiyse John White Webster'dı. Webster 1811'de Harvard'dan mezun olmuştu ve 1814'te New England Linnaeus[23] Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer almıştı. 1815'te Harvard Tıp Fakültesi'ni de bitirdikten sonra

23 Carl Linnaeus (1707–1778): Biyoloji ve botanikte sınıflandırma yöntemini geliştirmiş İsveçli botanikçi, hekim ve zoolog. (ç.n.)

uzun seyahatlere çıkmış ve evlendikten sonra 1818'de üniversiteye geri dönerek kimya, mineral bilimi ve jeoloji okutmanlığına başlamıştı. 1821'de Erving profesörlüğüne[24] atanışı sevilen ve sayılan bir akademisyen olduğunun kanıtıydı. Harvard'da aynı dönemde çalışmış ve dekanlık yapmış, dönemin ünlü hekim ve yazarlarından Oliver Wendell Holmes Sr, Webster'ın derslerinde biraz gergin olmakla birlikte nazikâne davrandığından bahsediyordu.

Webster'ın maddi sorunlar çektiği de biliniyordu; Massachusetts'in Cambridge kasabasındaki aile evini 1849'da bu yüzden satıp daha mütevazı bir eve kiraya çıkmıştı. Bu küçülmeye rağmen maaşı masraflarını karşılamaya yetmiyordu. Yazdığı kitaplar akademik tabiatlıydı; fazla ilave gelir sağlamıyorlardı. Bazı arkadaşlarından borç almak zorunda kalmıştı ve borçlarını ödemede zorlanıyordu.

Webster'a borç verenlerden biri de Parkman'dı. Webster, Parkman'dan 1842 yılında 400 dolar almıştı. Beş yılın sonunda borcu, aldığı miktar dâhil 2.432 doları bulmuştu. Webster nadir minerallerle dolu bir dolabı teminat göstermişti. Ama maalesef 1848'e gelindiğinde durumu düzelmek bir yana iyice kötüye gitmişti. Bu sefer Robert Shaw adlı bir zattan 1.200 dolar borç almak zorunda kaldı. Daha önce Parkman'a teklif etmesine aldırmadan Shaw'a da teminat olarak değerli mineral dolabını önerdi. Fakat Parkman bunu duyunca Webster'la yüzleşmeye karar verdi.

Parkman 22 Kasım 1849'da Webster'la görüşmeye Cambridge'e gitti. Webster'ı bulamayınca Harvard'ın veznedarı Bay Pettee'yi çağırtarak Webster'ın verdiği konferans için toplanan bilet paralarının borcuna mahsuben kendisine ödenmesini talep etti. Pettee ise Webster'dan başkasına ödeme yapma ta-

24 Harvard'da ilk defa 1791 yılında, 1753 mezunu William Erving tarafından kimya bölümü profesörlerine verilmeye başlanan ünvan.

limatı almadığından bu talebi reddetti. Ertesi gün durumdan huzursuzluk duyduğunu gizlemeyen Webster, Parkman'ı evinde ziyaret ederek öğleden sonra üniversitede buluşup durumu konuşmalarını teklif etti. Kabul eden Parkman canlı olarak aynı gün en son saat 13:45'te üniversiteye North Grove Sokağı tarafından girerken görüldü. Frak, koyu renk pantolon, mor bir saten yelek ve her zamanki fötr şapkasını giymişti.

Aynı güin eve dönmeyince ailesi polise Parkman'ın kaybolduğunu bildirdi. Bu arada Webster aynı akşam, Treadwell adlı dostlarının evindeki yemekli davete katılmadan önce 18:00 sularında evine dönmüştü. Neşeli görünüyordu ve hiçbir sıkıntı belirtisi göstermiyordu.

26 Kasım'da Parkman'ın ailesi bulunmasını sağlayacak bilgiyi getirene 3.000 dolar ödül verileceğini duyurdu. 28.000 adet aranıyor ilanı bastırılıp bölgenin hemen her yerine yapıştırıldı.

Bu noktada üniversitenin hademelerinden Ephraim Littlefield davada önemli bir rol oynamaya başladı. Littlefield karısıyla birlikte tıp fakültesinin bodrumunda, Webster'ın laboratuarının hemen yanında kalıyordu. Bazıları Littlefield'dan şüphe duymaya ve Parkman'ın kayboluşuyla ilintilendirmeye başladılar. Buna karşılık Littlefield da gittikçe Webster'ın davranışlarından kuşkulanmaya başlamıştı. Daha sonraları tanıklığında, Parkman'ın kaybolduğu gün Webster'ın bölümünden akan su sesi duyduğunu, kontrole gittiğinde kapıları kilitli bulduğunu, günün daha ileri saatlerindeyse profesörü bir çeşit paket taşırken gördüğünü ve profesörün kendisinden bir ateş yakmasını istediğini söyleyecekti. Webster ayrıca Littlefield'a anatomi salonu hakkında birtakım sorular da sormuştu.

Webster 28 Kasım sabahı üniversiteye erken saatlerde geldi. Önceki günlerde sergilediği davranışlardan huylanan Littlefield profesörü izlemeye başladı. Webster yakıt deposuyla fırın arasında sekiz kere gidip geldi. Fırın bacası öyle ısınmıştı ki el

sürülemiyordu; Webster gidince Littlefield gizlice laboratuarına girdi ve kısa süre önce doldurduğu tüm yanıcı varillerinin boşaldığını gördü. Bir terslik olduğuna iyice inanan Littlefield, daha fazlasını öğrenmeye karar verdi.

Ertesi günü, Şükran Günü'ydü; Littlefield, Webster'ın özel tuvaletinin altındaki duvarı kazmaya girişti. Littlefield, Webster'ın üniversitede soruşturma icabı araştırma yapan polis memurlarının dikkatlerini tuvaletinden öteye çekmeye çabaladığını fark etmişti. Ayrıca kişisel tuvaleti, sadece Webster'ın girebildiği bir yerdi. Littlefield iki kat tuğlayla uğraştıktan sonra bitkin düşüp kazmayı bıraktı. Ertesi gün işe devam etti ve sonunda duvarı delmeyi başardı. Birkaç metre aşağıda kalan tuvalet gideriyle duvar arasındaki boşluğa sürünerek girdi. Gözlerini karanlığa iyice alışınca etrafına bakındı ve nihayet sıradışı bir şekil gördü. İyice dikkatle baktığında dehşete kapıldı: gördükleri bir insan kalçası, kopuk bir uyluk ve bir baldırdı.

Derhal çağrılan polis, başlarında Şef Francis Tukey'le geldi. Kalıntılar çıkarıldı ve adli tıp görevlisi Jabez Pratt çağrıldı. Bu sırada Webster da Cambridge'deki evinde tutuklandı. Webster, polisin böylesi gaddar bir suçu işleyebileceğini aklına dahi getirebilmesine öfkelenerek suça dair hiçbir şey bilmediğini öne sürdü. Ancak Littlefield'ın keşfettikleri anlatılınca "Hain! Mahvoldum ben!" diye haykırdı. Ancak buna rağmen suçu hademeye yıkmaya çabaladı ve daha sonra hücresinde strikinin içerek intihara kalkıştı. Ancak aldığı doz yeterli değildi; kendini öldürmeyi değil, sadece hasta etmeyi başarabildi.

Polis cesedin kalanını aramaya koyuldu. Webster'ın odasındaki lavabo incelendiğinde gideri birkaç noktadan tıkanmış göründü. Ayrıca fırının çevresinde ve merdivenlerinde garip asit lekeleri vardı. Fırının içinde bir adet düğme, bir miktar bozuk para ve dişli bir çene kemiği dâhil bazı kemik parçaları bulundu. Daha sonra yine fırın civarında feci kokan bir sandığa

rast geldiler. Sandıktan kıllı, kolsuz, bacaksız ve başsız bir gövde çıktı. Gövdenin içine bir uyluk sokulmuştu; kalp ve diğer organlarsa yoktu. Laboratuarın bir başka yerinde sağ böbrek ve Webster'a ait, kana bulanmış bir bez bulundu.

Acıklı teşhis göreviyse Parkman'ın karısına düşüyordu. Kadıncağız kocasının bedenini penis civarındaki ve belindeki ben ve lekelerden tanıdı. Daha sonra tanınmış Amerikalı natüralist Dr Jeffries Wyman kemik parçalarına bakmaya geldi. Diğer birçok hususun yanı sıra kemik parçalarının yaklaşık 1.80 boylarında bir erkeğe ait olduğu tahminini de içeren ayrıntılı bir rapor yazdı. Tahmini, Parkman'ın boyuna uyuyordu.

Parkman 6 Aralık 1849'da toprağa verildi. Binlerce kişinin katıldığı cenaze töreni, eyaletin o güne dek gördüğü en büyük cenaze törenlerinden biriydi. Ayrıca vaka halkın dikkatini de çekmişti; olay mahallini görmeye 5.000'i aşkın "turist" gelmişti. Webster'ın mahkemesi 19 Mart 1850'de başladı ve 1 Nisan'a dek sürdü. Giriş için rotasyon usulü bilet dağıtılan duruşmalara toplam 60.000 kişinin geldiği tahmin ediliyordu. Davayı haber yapmak için Londra, Paris ve Berlin'den bile gazeteciler gelmişti.

Mahkemede savunma makamı bulunan cesedin Parkman'a ait olmadığını öne sürdü ve gövdede görülen ve civarında pek az kan bulunan yaranın öldürücü darbe olduğunun kuşku götüreceğini söyledi. Eğer bu yara öldürücü darbeye ait değilse bu şahsı, artık her kimse, birinin öldürdüğüne dair hiçbir kanıt yok demekti.

Harvard Tıp Fakültesi dekanı Oliver Wendell Holmes Sr tanık kürsüsüne çıktığında kaburgaların arasından girilerek açılan bir yaradan mutlaka çok kan akmasının gerekmediğini söyleyerek savunmanın iddiasını karşıladı. Ayrıca cesedin anatomi bilen biri tarafından parçalandığını söyleyerek gövde yapısının Parkman'ınkiyle aynılığına dikkat çekti.

John Webster'ın George Parkman'ı öldürmek suçuyla yargılanmasının ayrıntılarını nakleden 1850 tarihli kitapçık. Dava halk ve basının muazzam ilgisini çekmişti.

Kürsüye başka uzmanlar da çağrıldı. Dr Charles Jackson, "İçinde herhangi bir et yakılması durumunda fırının yanık et kokusu taşıyacağına" dikkat çekerek ölü yakılmasına dair bilgiler verdi. Dr Jeffries Wyman kemiklerle ilgili bulduklarını ve kemiklerin bir araya getirilerek bir bütüne tamamlanabileceklerini gösterdi. Parkman'ın dişçisi Nathan Keep bulunan çene kemiğinin daha önce Parkman'ın çenesinden aldığı alçı kalıba nasıl uyduğunu ve ardından da fırında bulunan bir dişin Parkman'ın takma diş kalıbıyla nasıl eşleştiğini gözyaşları içinde gösterdi. Kalıbın içine kazılı isim, Keep'in kalıbı Parkman için yaptığına şüphe bırakmıyordu.

Savunma makamının delilleri çürütme çabalarına rağmen Webster 1 Nisan 1850'de suçlu bulundu ve ölüme mahkûm edildi. 4 Mayıs'ta avukatları, Yargıç Shaw ve jüriye verdiği talimatlar hakkında yasaya aykırılık dilekçesi verdiler. Başvuru reddedildi. Webster bunun üzerine masum olduğu iddiasıyla Vali George N. Briggs'e af başvurusunda bulundu. Bu talep de geri çevrildi ve Briggs idam kararnamesini imzaladı.

Sonunda Webster, Haziran ayında bir itirafname yazdı. Ancak itirafnamesinde Parkman'ı, borcu yüzünden çıkan arbedede kendini savunmak için öldürdüğünü öne sürdü. Parkman'ın müthiş öfkelendiğini, can korkusuna kapıldığını iddia ediyordu. Kendini korumak için eline geçen bir odunla Parkman'a vurmuştu. Webster'ın halka açık idamı 30 ağustos 1850 günü, Boston'ın Leverett Sokağı'nda gerçekleştirildi. Copp's Hill Mezarlığına gömüldü. Parkman'ın dul eşi, Webster'ın tüm varlığını yitiren dul karısı ve kızları için kurulan yardım fonuna ilk para yatıran kişi oldu. Littlefield sağladığı bilgi karşılığında aldığı 3.000 dolarlık ödül sayesinde rahatlıkla emekliye ayrıldı.

Parkman-Webster davası, Amerikan toplumunun bilimsel, kültürel ve hukuki dokularına işledi. Dava, adli bilimlerden, özellikle diş kayıtlarından faydalanılan ve çözüme ulaşan ilk

davalardan biriydi. Davanın yarattığı kültürel etkinin kanıtlarından biri, büyük yazar Charles Dickens'ın Massachusetts'i ilk ziyaretinde derhal Parkman'ın ecelle karşılaştığı yeri görmeyi talep etmesidir. Tarihçiler 20. yüzyıl ve sonrasında davaya ilgiyle yaklaşmayı sürdürdüler; tanınmış tarihçi Simon Schama, kitabı *Dead Certainties*'i bu davayı merkez alarak yazdı. Mahkemelerin yürütülüşüne dair kuşkuların bulunduğu da bir başka gerçektir: Kimileri yargıcın Webster'a adil davranmadığını söylerken bazıları da mahkemenin adaletsiz bir yargılamaya rağmen haklı sonuca ulaştığını iddia etmektedir.

Parkman cinayeti ve benzerleri, cesetlere yönelik işlemler ve kimlik tespitine sistematik yaklaşımın peyderpey ortaya çıkışını sağlamıştır ama müspet ilme dönüşmesinde en büyük övgüyü hak eden, Fransız patolog Jean Alexandre Eugène Lacassagne'dır. Lacassagne 1843 yılında Cahors'da doğdu ve askeri cerrahiye geçmeden önce Strasbourg askeri akademisine girdi. Kuzey Afrika seferinde silah yaraları için yapılan ameliyatlara katılmak dâhil, pek çok yaralanma türünü tanıdı. 1878'de ordudan ayrılıp askeri hekimlikteki tecrübelerinden derlediği *Précis de Médecine Judiciaire / Adli Tıbbın Özeti*'ni[25] yazdı. Kitabının etkisi sayesinde, 1880 yılında Lyon Üniversitesi'nde yeni kurulan adli tıp kürsüsünün başına geçme daveti aldı. Bölüm başkanlığı boyunca pek çok davanın çözümünde yardımına başvuruldu. Öğrencilerine ısrarla vurguladığı "İnsan nasıl şüpheleneceğini bilmeli" deyişinin sahibi de Lacassagne'dır.

Lacassagne'ın en ünlü vakası 1889 Ağustos'unda meydana geldi. Lyon'un hemen güneyindeki Millery kasabasındaki yerel görevliden, civardaki nehirden gelen pis kokuları araştırması

25 Latince *Forum* (açık alan, kamuya açık alan, tartışma yeri) kökenli "Forensique" sözcüğü İngilizceye bugünkü şekliyle geçmeden önce Fransızcada teolojik anlamda kullanılmaktaydı. Adli Tıp kavramı, hekimlerin hukuki süreçlerde ortaya çıkan tıbbi meselelerde söz sahibi olmalarıyla ilintilidir. (ç.n.)

istenmişti. Kasaba konseyinin yaptırdığı arama sonucunda çalıların dibine saklanmış bir çuval bulundu. Mendiller burunlarda -koku inanılacak gibi değildi- çuvalı gizlendiği yerden sürükleyerek çıkardıktan sonra bir görevli ipleri çözdü.

Koku kötüydü ama karşılarına çıkan manzara bin beterdi. Çuvalda muşambaya sarılıp iple bağlanmış siyah saçlı, çıplak bir adamın çürüyen cesedi vardı. Polis çağrıldı ve ceset derhal Rhône nehrinde demirli duran döküntü bir çatanadan ibaret Lyon Şehir Morgu'na nakledildi. İç kaldırıcı otopsiyi Paul Bernard adlı bir doktor yürüttü. Cesedin durumu yüzünden başlangıçta ölüm sebebini saptamak zordu ama doktor sonunda kimliği belirsiz şahsın boğularak öldürüldüğünü saptamayı başardı. Bernard ayrıca kurbanın 35 yaşlarında olduğu tahmininde bulundu.

Cesedin keşfinden birkaç gün sonra tahta bir sandık bulundu. İçine sinmiş çürük et kokusu yüzünden cesedin bir süre bu sandıkta saklandığı varsayıldı. Sandık epey suda kalmıştı ama yine de işe yarar bir ipucu vardı: Üzerinde, 27 Temmuz'da Paris'ten Lyon'un Perrache tren istasyonuna yollandığını gösteren demiryolları etiketinin parçaları kalmıştı.

Haberi tüm Fransa'ya yayılan feci olay diğer Avrupa ülkelerindeki gazetelerin de ilgisini çekti. Soruşturmanın başına Paris emniyeti genel müdür yardımcısı Marie-François Goron atandı. Goron, kayıp şahıs raporlarını tararken çapkınlığıyla meşhur 49 yaşındaki icra müdürü Toussaint-Augsent Gouffe'un adına rastladı. Landry adlı kayınbiraderi adamın kaybolduğunu 27 Temmuz'da bildirmişti.

Gouffe, üç kızıyla Montmartre Sokağı'nda oturuyordu. Cinsel iştahı nam salmıştı; çoğu gecesini Paris *café* ve kulüplerinde yatak arkadaşı aramaya harcardı. Cuma geceleriniyse gündelik topladıklarını ofisinde bırakarak mutlaka dışarıda ve genelde bir kadının yatağında geçirirdi. Ofisinin bulunduğu binanın bek-

çisinin 27 Temmuz (Cumartesi) sabah 09:00 sularında merdivenden çıkışını duyunca şaşırması bu yüzdendi. Bekçi, adamın kısa süre sonra aşağı indiğini duyunca sabah selamını vermek amacıyla karşılamaya gitmişti. Ama karşısına çıkan adam Gouffe değil, tanımadığı biriydi ve adam, bekçiyi görür görmez koşarak kaçmıştı. Soygun ihtimalini düşünen bekçi derhal üst kattaki ofise çıkmış ve Gouffe'un 14.000 frank civarındaki günlük hâsılatının yerinde durduğunu görerek şaşakalmıştı.

Goron, bulunan cesedin Gouffe'a ait olup olmadığını kesinleştirmek için Landry'nin teşhisini talep etti. Morg-çatanadaki koku çürümekle meşgul cesetler yüzünden dayanılacak gibi değildi; Landry güverteye fırlayıp öğürmeden önce söz konusu cesede ancak göz atabildi. Goron'a cesedin eniştesine ait olamayacağını çünkü cesedin siyah göğüs kıllarının aksine Gouffe'unkilerin kestane rengi olduğunu söyledi.

Goron hayalkırıklığına uğramıştı ama kolaylıkla yılacak karakterde değildi. Doktor Bernard'la bir daha konuştu ama doktor cesedin kahverengi değil, siyah kıllı olduğunu onayladı. Ancak Goron cesedin Gouffe'a ait olduğuna inanmıştı; doktordan ölünün kafasından birkaç tutam saç almasını istedi. Saçlar saf suya batırıldı ve suyun toz, kan ve toprağı çözüp kestane rengini ortaya çıkarması uzun sürmedi. Bernard hem şaşırdı hem de utandı. Bu arada ceset, hızla çürüyüp bozulması yüzünden La Guillotère mezarlığına defnedilmişti. Goron derhal çıkarılmasını emretti; ceset Kasım ortasında Lacassagne'ın üniversitedeki laboratuarına nakledildi. Lacassagne başka doktorların gözden kaçırdığı hususların bulunduğu vakalara çağrılmaya alışmıştı; ceset bulunduğu sıradaysa Lyon'da değildi. Derhal işe koyuldu.

Cesedin durumu iyice haraptı artık. Cinsel organlar tamamen çürüyüp gitmiş, yüz ve beden kıllarının çoğu dökülmüştü ve kafatasının bazı parçaları eksikti. Lacassagne ilkin cesetten dış et katmanlarını kazımaya girişti; cesetteki çürüme öyle iler-

lemişti ki bir şeyler öğrenmek mümkün olmayabilirdi.

Bernard otopside mühim hatalar yapmıştı. Kafatasının üst kısmını açmada testere yerine çekiç kullanması, Lacassagne'ın kafaya alınmış darbe bulunup bulunmadığının kontrolünü yapamayacağı anlamına geliyordu; göğüs kemiğini eğeyle bozduğundan göğse darbenin kontrolü de ihtimal dışında kalıyordu. Ayrıca kemikleri yerlerine koymamış; çıkardığı organlarıysa bir kovaya doldurmuştu. Ancak Lacassagne sol dizdeki şekil bozukluğunu ve buradaki kasların bağlandığı kemiklerdeki gelişme eksikliğini görmeyi başardı. Ayrıca adamın gençliğinde geçirdiği tüberküler bacak enfeksiyonunun izlerini de buldu. Goron bu bilgiler üzerine Gouffe'un akrabaları ve kunduracısıyla görüşerek adamın yürürken gerçekten de aksadığını öğrendi.

Ardından dişleri inceleyen Lacassagne, ölünün Bernard'ın saptamasının aksine 35 değil, 50'li yaşlarının başlarında olduğunu saptadı. Gouffe, bildiğimiz üzere 49 yaşındaydı. Tiroit kıkırdağındaki kırıklar ölüm nedeninin boğulma olduğunu onaylıyordu ama Lacassagne, yine Bernard'ın aksine, boğulmanın ip veya benzeri bir araçla değil, elle yapıldığı kanaatine vardı. Son test, saçlarla ilgiliydi. Lacassagne cesetten aldığı numuneleri, Gouffe'un saç fırçasından alınanlarla mikroskop altında karşılaştırdı. Numuneler renk ve çapta (0,13 mm) eşleştiler. Lacassagne ile Goron artık ölünün Gouffe olduğuna emindiler. Lacassagne'ın sistemli ve azimli yaklaşımı olmasaydı tüm bunlar, özellikle otopsiden elde edilen yanlış bilgiler ve kirli kılların yarattığı yanılgı yüzünden gün ışığına çıkamayacaktı.

Ama kurbanın teşhisi yeterli değildi; katili de bulmak gerekiyordu. Goron, hatırlayabilecek birilerinin çıkacağı umuduyla cesedin konduğu sandığın bir kopyasını yaptırıp halka sergiletti. Tahminen 35.000 kişi sandığı görmeye geldi ve fotoğrafları her yana dağıtıldı. Fazla başarı ihtimali yok gibi görünüyordu ama işe yaradı: Goron'a, Londra'da yaşayan ve san-

dığın fotoğrafını gazetede görmüş bir Fransız'dan mektup geldi. Adam mektubunda kendisini Michael diye tanıtan, saçları seyrek, çirkin bir adamla kızının geçen Haziran ayında yanında kaldığını yazmıştı. Easton Yolu'ndaki bir dükkândan fotoğraftaki sandığın aynısını satın almış ve Paris'e geri dönerken bu sandığı yanlarında götürmüşlerdi.

Söz konusu adamın tarifi, Goron'a verilen Gouffe'un kayboluşundan birkaç gün önce beraber içki içtiği görülmüş Michel Eyraud adlı kişinin eşkâline uyuyordu. Rapora göre içki sofralarında Eyraud'nun güzel sevgilisi (kızı değildi) fahişe eskisi Gabrielle Bompard da vardı. Gouffe'un güzel kadın düşkünlüğü göz önüne alındığında bu bilgi Goron'u aradığına götürebilirdi. Goron derhal Eyraud ile Gabrielle için arama emri çıkarttı. Ama çift ortalarda yoktu.

Goron bir kez daha gazetelerin yardımına başvurdu. Şansına gazeteler habere bayılmışlardı ve haberin parçası olma şansına balıklama atladılar. Çok geçmeden tüm gazetelerde Eyraud ile Bompard'ın eşkâlleri, çizimler ve geçmişlerine dair bilgiler yayınlanmaya başladı. Derken Goron, hiç beklemediği bir anda Eyraud'dan şu anda New York'ta yaşadığını ve sevgili dostunun, hakkında hiçbir şey bilmediği öldürülmesinde ne demeye kendini suçluymuş gibi göstermeye kalkıştığını soran bir mektup aldı. Eyraud mektubunda kendi teorisini sunmuş, eski metresi Bompard'ın bir şekilde cinayetle ilintisi bulunabileceğini söylemişti. Ayrıca Paris'e dönüp görüşmeye geleceğine söz vermişti.

Sürprizler bununla kalmadı. Birkaç gün sonra Bompard, peşinde yeni sevgilisiyle polis merkezine geliverdi. Goron'un tarifine göre alımlı, ufak tefek, gri gözlü ve dişleri son derece düzgündü. Daha sonra yazdıklarında "kadının üzerinden yozlaşma akıyordu" diyecekti. Bompard cinayeti Eyraud'nun işlediğini ve kendisinin de suç ortaklığı yaptığını itiraf etmeye gelmişti.

Bompard, Goron'un sorgusuna dürüst ve açık karşılıklar ver-

di. Cinayetin Tronson de Coudray Sokağı, 3 numaradaki otelin odalarından birinde işlendiğini söyledi. Bunu Eyraud'dan öğrendiğini çünkü cinayet sırasında orada olmadığını anlattı. Daha sonra Eyraud'yla birlikte Amerika'ya gitmiş; orada biriyle (polis merkezine birlikte geldiği adam) tanışarak Eyraud'dan ayrılmıştı. Ardından Eyraud'nun adamı öldürüp soymayı planladığını anlayınca durumu adama açıklamış ve birlikte kaçarak Paris'e dönmüşlerdi. Polise gelip cinayet hakkında bildiklerini anlatmaya ikna eden de aynı adamdı. Goron cesaretle gelip bildiklerini anlatmasını takdirle karşıladığı kadına teşekkür ettikten sonra gözaltına aldırdı.

Goron, Eyraud'yu bulmaları için adamlarını Amerika ve Kanada'ya yolladı. Dedektifler, işlediği ufak çaplı suçların izini sürmelerine rağmen adamı bulmayı başaramayıp Fransa'ya elleri boş döndüler. Ama yaramazlıklarından biri Eyraud'nun sonunu getirecekti: Eyraud, New York'ta kaldığı sırada bir Türk'ten, fotoğraf çektirmek istediği bahanesiyle pahalı bir oryantal kıyafeti "ödünç" almıştı (adamcağızın bir daha ne Eyraud'yu ne de kıyafetini görebildiğini söylemeye gerek yok.) Havana'ya giden Eyraud, çalıntı giysiyi bir kadın terzisine satmaya kalktı. Lacassagne ile Goron'un şansına terzi Eyraud'yu gazetede yayınlanan fotoğraflarından tanıdı ve derhal Fransız konsolosluğuna haber saldı. Av başlamıştı.

Polis, Eyraud'nun Hotel Roma'daki odasını bastı. Eşyasını çabucak kaçışa hazır tuttuğunu gören polis Eyraud'yu bulamadı. Aynı gece geç saatlerde bir geneleve girmeye kalkıştığında evi işleten kadın Eyraud'yu içeri almayıp polise haber verdi. Polisin Eyraud'yu sokakta dolanırken yakalaması uzun sürmedi.

Eyraud, Havana Polis Merkezi'ne getirilirken intihara kalkıştı ama beceremedi. Paris'e götürüldü ve itirafını, hikâyeyi kendi bakış açısından anlatarak yaptı. Bompard'ın anlattıklarının aksine Eyraud kadının cinayete fazlasıyla karıştığını ve Gouffe'u

tuzak kurup beklediği odaya Bompard'ın çektiğini söyledi. Bompard adamı baştan çıkarırken Eyraud saklandığı yerden fırlayıp saldırmıştı. Önce adamı asmaya kalkışmış ama Gouffe haykırmaya başlayınca çıplak elle boğazlamak zorunda kalmıştı. Cesedi sandığa tıkmışlardı. Ardından Eyraud, Gouffe'un ofisinde bulunduğunu bildiği paraları çalmaya gitmişti. Cinayetin esas nedeni buydu. Ancak bir nedenle -büyük ihtimalle panik yüzünden- paraları bulamamıştı. Sonrasında yeterli geleceğini düşünerek cesedi nehre atmıştı.

Cesedin kimlik tespiti Lacassagne sayesinde gerçekleştiğinden cinayeti Lacassagne'ın hizmet vermediği bir bölgede işlese-lerdi muhtemelen paçayı kurtaracaklardı. Dört gün süren mahkemenin sonunda Eyraud suçlu bulundu ve giyotine yollandı. Suça önemli ölçüde iştirak etmesine rağmen Bompard daha hoşgörülü muamele gördü ve 20 yıl hapse mahkûm edildi. Vakanın hem Fransa'da hem de uluslararası ölçekteki önemi sadece Lacassagne'ın değil, adli bilimlerin şöhretine de muazzam katkı yaptı.

Bir çuval içinde ceset bulunması gerçek hayattan ziyade kâbuslara veya Hollywood'a yakışır görünüyor ki çok şükür bu tür şeylere gerçek hayatta sahiden az rastlanmaktadır. Lakin Fransa'da yaşanan bu nahoş olaydan 20 küsur yıl sonra New York, aynı ölçüde çalkantı yaratan bir bulunan ceset vakasıyla karşı karşıya kaldı. Bu sefer vakayı çözen adli analizler değildi ama suçun işlenişi ve tuhaf doğası bu bölüme alınmasını hak ettiriyor.

18 yaşındaki Mary Bann ile 11 yaşındaki kardeşi Albert sıklıkla yaptıkları gibi 13 Eylül 1913 günü Palisades'te, Hudson Nehri'ne bakan evlerinin sundurmasından etrafı seyrediyorlardı. Ancak o gün, sabah akıntısıyla sürüklenen bir paket gördüler. Akıntı paketi kıyıya sürükleyince meraklarına yenilen iki kardeş koşarak bakmaya gitti.

Kesekâğıdını yırtarak açtıklarında karşılarına kırmızı-lacivert çizgili bir yastık çıktı. Ortası yarıktı ve içi tüyle doluydu. Tüylerin içini kurcaladıklarında bulduklarıysa kurdukları her türlü çocuksu hayali paramparça etmeye yetecek türdendi: Başsız bir kadın gövdesi. Çığlık çığlığa koşarak eve babalarına gittiler. Adam gelip çocuklarının yalan söylemediğini görünce hemen polise haber verdi.

Ertesi gün, paketin kıyıya vurduğu yerin yaklaşık altı kilometre ilerisindeki New Jersey'ye bağlı Weehawken'da iki yengeç avcısı av peşindeydi. Onlar da bir paket buldular. Bu seferkinde aynı gövdenin, yine bir yastığın içine tıkılmış ve dibe batması için bir de taş eklenmiş alt kısmı vardı. Kalıntılar 31 Ağustos 1913 tarihli bir gazeteye sarılmıştı.

Hoboken'daki Volk Morgu'na götürülen iki parça burada Dr George W. King tarafından incelendi. King, kıkırdak eklemlerdeki yumuşaklığa bakarak kadının 30 yaş dolaylarında olduğunu tahmin etti ve 1.60 boylarında, 55 ilâ 60 kilo ağırlığında olması gerektiğini belirtti. Ayrıca kadının tecrübeli bir elle parçalandığı ve suda birkaç gün kaldığı sonuçlarına vardı. Kadın, ölümünden önce prematüre doğum da yapmıştı.

Dedektiflere yararlı ipucunu belki de umulmadık sayılabilecek bir şey, ikinci pakette bulunan taş sağladı. Jeologlar taşın New Jersey'de nadiren ama Manhattan'da bolca bulunan şist[26] olduğunu saptamışlardı. Daha büyük bir parçadan bir patlamayla kopmuşçasına düzensiz görünüşü, o dönemde New York'ta uygulanan kapsamlı inşaat programıyla uyumluydu. Başlangıçta yapılan yetki alanı tartışmalarının sonucunda dava New York Polis Departmanı'na (NYPD) devredildi.

Soruşturmanın başına kentin en başarılı dedektiflerinden Müfettiş Joseph A. getirilmişti. Ekibinde birinci kademe dedektifler Frank Cassassa, Richard McKenna ve James O'Neil vardı.

26 Kolayca levhalara ayrılabilen, silisli ve alüminli tortul kayaçların genel adı. (ç.n.)

Faurot adli bilimlere inananlardandı; 1906 yılında Scotland Yard'ın parmakiziyle kimlik belirlemeyi nasıl kullandığını görmek amacıyla Londra'ya gitmişti. Hatta aynı yıl New York'a döndüğünde Waldorf-Astoria otelinde şüpheli davranışlar gösteren bir adamı tutuklamıştı. Adının James Jones olduğunu söyleyen İngiliz aksanlı adam otelde kalan bir hanımla ilişkisi yüzünden oraya geldiğini öne sürmüş ama Faurot'u ikna edememişti. Adamın, Scotland Yard'a yollanan parmakizleri tanınmış otel soyguncusu Daniel Nolan'ınkilerle eşleşmişti. Amerika tarihinde ilk defa bir şüpheli parmakizleri sayesinde yakalanmıştı.

Faurot soruşturmasına paketlerdeki yastıkları inceleyerek başladı. Yastıklardan birinde, bir buçuk santim boyunda ve amatör bir elin işlediği bariz bir A harfi buldu. Diğer yastıktaysa imalatçının etiketi vardı: Newark'tan Robinson Roders şirketi. Faurot şirketi ziyaret etti ve yastıkların pek tutulmadığını öğrendi; sadece George Sachs adlı, ikinci el mobilya satan biri 12 adet almıştı. Sachs da aldığı yastıkların fazla rağbet görmediğini, sadece iki tane satabildiğini anlattı. Yastıklardan birini alan kadınla görüşüldü; pek suç işleyecek birine benzemiyordu. Diğer yastıksa birkaç parça mobilyayla beraber Bradhurt Caddesi 68 numaradaki bir daireye teslim edilmişti.

Sahibi Faurot'a daireyi iki hafta önce adının Hans Schmidt olduğunu ve daireyi bir hanım adına tuttuğunu söyleyen bir adama kiraladığını söyledi; anlaşıldığı kadarıyla mobilyalar da kadın için ısmarlanmıştı. Faurot daireyi bir hafta boyunca gözetletti ama ne gelen giden ne de daireye en ufak ilgi gösteren çıktı. Bu nedenle polis 9 Eylül günü yangın merdiveninden çıkıp penceresini zorlayarak daireye girdi. İçeride bulduklarıysa hiç hoş değildi.

Yerde ve yeşil duvar kâğıdında, temizlenmeye çalışılmasına rağmen tam çıkmamış koyu renk lekeler vardı. Bir sandıktan 30 santimlik bir kasap bıçağıyla büyükçe bir testere çıktı. Her ikisi

de yakın zamanda temizlenmişti. Bir başka sandıkta Faurot, her birinin üzerinde yastıklardan birinde görülen A harfinin aynısı işlenmiş mendiller buldu. Ayrıca Anna Aumuller adına yazılmış bir deste mektup da vardı. Çoğu Almanya'dan yollanmıştı ama üçünün iade adresi New York'tu. Faurot bu adreslere gitti ve adları yazılı kişilerle görüştü. Son gittiği yer 47. Sokak'la 2. Cadde köşesindeki St. Boniface Kilisesi'ydi. Burada Peder John Braun, Anna Aumuller'i hatırladı. Aumuller 21 yaşında, pek güzel bir Avusturya göçmeniydi; uygunsuz davranışları yüzünden çıkarılana kadar papazın konutunda çalışmıştı. Peder, Hans Schmidt'i de tanıyordu: Kilisenin papazlarından biriydi ama kısa süre önce ayrılıp 105. Sokak'taki 405 Batı adresinde bulunan St. Joseph Kilisesi'ne geçmişti. Faurot saate aldırmadan alelacele yola koyuldu ve gece yarısından hemen önce adrese vardı. Kapıyı açan Hans Schmidt'ti. Faurot kendini tanıtıp ne amaçla geldiğini söyleyince Schmidt fenalaştı. Kendine geldiğindeyse Faurot'u şaşkınlık içinde bırakarak suçunu itiraf etti.

Schmidt kendinin yönettiği, yasallığı şüpheli görünen bir tören düzenleyerek Aumuller'le evlendiğini iddia etti (Katolik papaz olduğundan resmen evlenmesi mümkün değildi). Bundan kısa süre sonra, 2 Eylül'de kadıncağızın uyurken boğazını kesmişti. Yaptıklarına yönelik tek açıklaması, "Onu sevdim. Fedakârlıklar kanla kutsanmalı" idi oldu. Kadıncağızı hamile olduğunu anlayınca yasak evliliğinin ortaya çıkmaması için öldürdüğü akla daha yakın gelebilir. Schmidt, testereyle bıçağı satın aldığını da itiraf etti; ölüyü nasıl ustalıkla parçalayabildiği sorulduğundaysa din adamlığına geçmeden önce tıp okuduğunu söyledi. Aumuller'in tüm parçalarını nehre attığını anlattı ama başka bir parça bulunamadı.

Geçmişi araştırıldığında Schmidt'in her daim sorunlu biri olduğu anlaşıldı. Almanya'nın Aschaffenburg kentinde doğmuş, 1906'da Mainz'de din adamlığına alınmıştı. Daha sonra sahteci-

likten tutuklanmış ama akli dengesi bozuk ilan edilerek salıverilmişti. Bağlı bulunduğu piskoposun aforoz etmesi, ABD'ye geliş-te taşıdığı belgelerin sahteliğini kanıtlıyordu. Schmidt 1909'da ABD'ye gelmiş ve aynı belgeleri gösterip Kentucky'nin Louisville kentindeki St. John cemaatine katılmıştı. Ancak oradaki papazla yaşadığı sorunlar yüzünden New York'taki St. Boniface Kilisesi'ne gelmişti.

Aumuller cinayetinden ayrı devam eden soruşturmada Schmidt'in, Dr Ernest Arthur Muret adlı bir dişçinin yardımıyla sahte 10 dolarlık banknot bastığı ikinci bir dairesinin varlığı ortaya çıkarıldı. Faurot ayrıca Schmidt'in, ilk kaydolduğu Louisville'deki St John Kilisesi'nin bodrumuna gömülü bulunan dokuz yaşındaki Anna Kelmer'ı öldürdüğünden de şüphelendi. Kızcağızın cesedi yakılmıştı ama yetkililer cesedin durumuna bakarak yakılmadan önce parçalanmaya uğraşıldığı kuşkusuna kapılmışlardı. Kilisenin hademesi Joseph Wielding suçlanmış ve müebbet hapse çarptırılmıştı ama suçluluğuna dair kuşkular silinmemişti. Daha sonralarıysa Aschaffenburg polisinin, küçük bir kızın öldürülmesi olayıyla ilgili Schmidt'i aradığı ortaya çıkacaktı.

Faurot artık mahkemeye hazırlığı düşünmeye başlamıştı. Öncelikle bulunan kalıntıların kimlik tespitinin yapılması gerekiyordu. Şansına, St Boniface Kilisesi'nde çalışan ve Anna Aumuller'i iyi tanıyan, Anna Hirt adlı bir başka hizmetçi kızı cesede bakmaya ikna edebildi. Kız, Faurot'a Anna Aumuller'in göğsünde kahverengi bir leke bulunduğunu söylemişti ve sözünü ettiği lekeyi teşhis sırasında gösterdi. Aumuller'in kimlik tespiti gereğince yapılmıştı; artık mahkemeye gidilebilirdi.

Schmidt 5 Şubat 1914'te cinayetten suçlu bulundu ve iki yıl sonra, 18 Şubat 1916'da elektrikli sandalyeyle idam edildi. Schmidt halen ABD tarihinde idam edilmiş tek Katolik papazdır (cinayeti işlediğinde sahiden hâlâ papaz idiyse).

Ceset analizi tarihinin bir başka önemli ismi, çoğu kimsenin

nezdinde 20. yüzyılın en büyük tıbbi dedektifi sayılan İngiliz patolog Sir Bernard Henry Spilsbury'dir (1877–1947). Warwickshire'ın Leamington Spa kasabasında doğmuştu ve dört kardeşin en büyüğüydü. Babası James Spilsbury eczacıydı. 1896'da tabii bilimler tahsili için Oxford Üniversitesi'ne bağlı Magdalen College'e girdi ve 1899'da Londra'daki St Mary's Hastanesi'nde, o dönemlerde yeni sayılan adli patoloji uzmanlığına başladı. Londra Kent Konseyi 1905'te tüm genel amaçlı hastanelerde ani ölümlerde otopsi yapmak üzere iki adet patolog bulundurulması kararnamesini çıkarınca asistan patolog olarak St Mary's Hastanesi'ne atandı.

Uzmanlığı nedeniyle Spilsbury, aralarında Dr Hawley Harvey Crippen (1910), Banyolarındaki Kadınlar (1915) ve meşhur Brighton Sandık Cinayeti'nin de (1934) bulunduğu en feci cina-

Londra'nın Paddington semtindeki St Mary's Hastanesi. Hastaneden kuşkulu ölümlerde otopsi yapmak üzere iki patolog atanması istenmişti. Bernard Henry Spilsbury, çalıştığı süre boyunca hastanenin gördüğü en korkunç cinayet vakalarından bazılarını çözdü.

yet vakalarından bazılarında yer aldı. Ancak Spilsbury'nin kendi ifadesine göre karşılaştığı en zorlu vaka Crumbles Cinayeti'ydi.

Eastbourne ile Pevensey Körfezi arasındaki çakıllı Crumbles plajı 1920 yılında Jack Alfred Field ile Thomas Gray adlı iki şahsın Irene Munro adlı genç bir sekreteri öldürmesine sahne olmuştu. Dört yıl sonraysa plajda çok daha feci bir cinayet işlenecekti.

Plajda eskiden sahil muhafaza görevlilerinin kullandığı ama artık haftalık üç buçuk gineye[27] tatilcilere kiralanan birkaç ev vardı. 1924 Nisan'ında "Walter" adını kullanan bir şahıs, "Subay Evi" adıyla bilinen evi iki aylığına kiraladı. Adamın gerçek adı Patrick Mahon'du ve evi metresi Emily Kaye ile "aşk yuvası" olarak kullanmak amacıyla tutmuştu.

37 yaşındaki sarışın Kaye, tıpkı Irene Munro gibi bir steno sekreteriydi; Eastbourne'a 7 Nisan'da geldi. Mahon'un çocuğuna hamileydi. Eve, Londra'daki bir muhasebe firmasında tanışıp çarçabuk ilişkiye girdiği Mahon'la yepyeni bir hayata başlamanın heyecanıyla taşındı.

Kaye, Mahon'un evli olduğunu (Mavoruneen adlı İrlandalı bir kadınla) biliyordu ama adamın evliğinden hoşnutsuzluğunu ve karısını yakında boşayacağını söylemesi yüzünden aldırmıyordu. Kaye, Mahon'un gençliğinde karıştığı bir banka soygunu yüzünden beş yıl hapis yatınış bir sabıkalı olduğunun da farkındaydı. Ancak hamileydi, âşıktı ve bu esmer, yakışıklı İrlandalıyla yepyeni bir hayata başlamanın heyecanına kapılmıştı. Bilmedikleriyse Mahon'un uslanmaz zamparalığı ve banka soyguncuğuna ilaveten geçmişte dolandırıcılık da yaptığıydı.

Öte yandan Mavourneen kocasının rezilliklerinin tümünü biliyordu ama anlaşıldığı kadarıyla evliliğini sürdürmek niyetindey-

27 İngiltere'de 1663–1814 arasında tedavülde kalmış, bir sterlin bir şilin değerindeki altın para. Günümüzde halen, özellikle at yarışları ve koyun alımlarında hesap birimi olarak kullanılmaktadır. (ç.n.)

di. Oysa Mahon şansını fazla zorlamış ve karısından boşanmasını bekleyen hamile bir kadın gerçeğiyle karşı karşıya kalmıştı.

Mahon, hafta içinde çoğu gün Mavourneen'in yanına gitmeye devam etti. Hatta arada Richmond'da Ethel Duncan adlı bir başka kadınla ilişkiye başlayacak vakti bile buldu. Bu kadını yemeğe davet etti ama bu sırada Kaye sorununu çözmek için korkunç planını hazırlıyordu. 11 Nisan'da Kaye'in sandığını kaldıkları eve taşıdı. Kaye'e pasaport başvurusu için Londra'ya gideceğini söyledi ama Victoria'daki bir hırdavatçıya gidip bir kasap bıçağı ve bir testere satın aldı. Aynı akşam plaja döndü ve izleyen üç geceyi Emily'yle geçirdi. 15 Nisan Salı akşamı sevgilisini döverek öldürdü ve cesedi evin konuk odasına sakladı.

Ardından, hikâyedeki en sıradışı olaylardan biri yaşandı: Mahon, Kaye'in cesedi konuk odasında çürürken, yeni sevgilisi Ethel Duncan'ı Paskalya haftasonunu geçirmek üzere eve davet etti. Duncan kabul etti. Mahon acele etmesi gerektiğini biliyordu. Duncan'ın gelişinden önce Kutsal Cuma günü eve gidip aldığı bıçakla testereyi kullanarak Kaye'in cesedini parçalamaya girişti. İşi bitince tüm parçaları sardı ve hepsini sandığa yerleştirip bir kez daha konuk odasında bıraktı.

Aynı akşam Duncan'ı Eastbourne istasyonunda karşıladı ve birlikte, görünürde normal bir haftasonu geçirmek üzere plajdaki eve gittiler. Duncan konuk odasına girdiğinde sandığı gördü; Mahon, hafif panikle kadına sandıkta bir arkadaşının emanet ettiği nadir kitapların bulunduğunu söyledi ve başka sorularla uğraşmamak için daha sonra odanın kapısını kapayıp kilitledi. Duncan, Pazar günü, haftasonunu bir cesetle aynı evde geçirdiğinden habersiz evine döndü.

Duncan gidince Mahon cesetten kurtulma çabalarına girişti. Kaye'in başıyla birkaç başka parçasını ateşe attı. Gövdesini ufak parçalara ayırıp iyice yok etmek için tencerede kaynattı. Kalan birkaç parçayıysa bir valize doldurup Londra'ya götürdü ve Wa-

terloo İstasyonu civarına attı. Mahon ilk ve tek hatasını orada yaptı. Attığı parçaları taşıdığı valizi istasyonun bagaj emanetine bıraktı. Kısa süre sonrasında başka kadınlarla görüştüğünü bilen ve sadakatsizliğinin kanıtlarını elde etmek için ceplerini karıştıran karısı, bagaj emanet makbuzunu buldu. Kuşkulanan kadın, durumu araştırması için John Beard adlı bir özel dedektif tuttu.

Mavoruneen 1 Mayıs'ta Beard ile birlikte Waterloo'ya giderek valizi teslim aldı. Açtıkları valizde kanlı bezler, kasap bıçağı ve üzerine EBK harfleri işlenmiş bir keten tenis raketi kılıfı buldular. Beard deneyimli bir dedektifti; derhal polise haber verdi. Polis, keşfedilenlerin ciddiyetini tam kavrayamayan Mavourneen'e eve dönüp bagaj emanet makbuzunu, Mahon'a hiçbir şey söylemeden cebine koymasını söyledi. Ardından valizi emanete geri verip tuzağı hazırladılar.

Mahon 2 Mayıs'ta valizi alıp Eastbourne'a dönme niyetiyle istasyona gitti. Polis bekliyordu. Valizi alır almaz iki memur tarafından tutuklanıp Cannon Sokağı Karakolu'na götürüldü. Burada valizi açıp içindekileri Mahon'a gösterdiler. Mahon kanın eve götürdüğü etlerden çıktığını öne sürdü. Ancak adli tıp incelemesinde kanın insana ait olduğunun saptandığı söylenince cinayeti ve cesedi yok etmeye çalıştığını itiraf etti. Ancak Kaye'in, bir tartışma sırasında düşüp kafasını kömür kovasına çarptığı için kazayla öldüğünü iddia etti. Katil damgası yiyeceğini düşünerek paniğe kapıldığını, bu yüzden cesedi saklamaya çalıştığını söyledi.

Crumbles'taki eve iki müfettiş yollandı. Müfettişler daha kapıyı açmadan cesedin büyük kısmının evde bulunduğunu anladılar; kokusunu daha eve yaklaşırken almışlardı. Derhal Spilsbury'ye haber verildi. Spilsbury karşılaştığı manzarayı daha sonraları, "Gördüklerimin en fecisiydi" sözleriyle anlatacaktı. Bahsi geçen sandığın içinde ölünün çeşitli parçalarını içeren dört ayrı paket buldu. İki tencere dolusu kaynatılmış insan etinin yanı sıra diğer tava ve cezveler insan yağıyla kaplıydı. Bir şapka kutu-

sundan 37 farklı parça, bir bisküvi kutusundan çeşitli organlar çıktı. Halıysa tamamen kana bulanmıştı.

Spilsbury'nin evdeki aramayı bitirmesi günler aldı. Bu süre içinde küller arasında binden fazla kireçleşmiş kemik parçası keşfetti. Her bulduğunu, laboratuarda titiz incelemeye yollamadan önce dikkatle kataloglandı. Sonunda kafatası ve bacaklardan birinin ufak bir kısmı haricinde cesedin tümü bulundu. Ancak Spilsbury, özellikle kafatasını inceleyemediği için kadıncağızın nasıl öldüğünü saptayamadı. Ancak Mahon'un kaza iddiasının gerçeği yansıtmadığından emindi. Adamın korkunç şeyleri yapabileceğini gösteren cesedin parçalanışı bir yana, Spilsbury, Kaye'in sözde başını çarptığı kömür kovasında hiçbir hasara rastlamadı. Oysa ölüme yol açacak şiddette bir çarpmanın mutlaka iz bırakması gerekirdi.

Eksik parçaların, özellikle kafanın bulunması için çok çabalandı. Evin bahçesi kazıldı, plaj tarandı ama hiçbir şey buluna-

Delillere azami dikkatle yaklaşmak adli soruşturmalarda elzemdir. Fotoğrafta görülen araştırmacı, delillerin suç mahallinden alınırken hiçbir dış etkiye maruz kalmaması için eldiven, pamuklu çubuk ve steril delil poşeti kullanıyor.

Bir adli soruşturmacının çantası. Bernard Spilsbury feci "Crumbles Cinayeti"nin ardından standart olay yeri inceleme setlerinin gerekliliğini ilk kez ortaya atmıştır. Günümüzde her türlü adli soruşturmanın vazgeçilmez unsurları arasında olan bu setler, delillerin güvenle ve etkin toplanabilmesini sağlayacak kadar geniş yelpazede donanım içerir.

madı. Mamafih anlaşıldığına göre Mahon gözaltındayken bir başka mahkûma kafayı fırtına sırasında yakmaya kalkıştığını ve yakarken kafanın yuvarlanıp gözleri açık karşısına geldiğini anlatmıştı. Söz konusu olay sıcağın ve kafanın maruz kaldığı diğer şartların doğurduğu doğal bir etkiydi ama Mahon dehşete kapılmış, evden çığlık çığlığa fırlamıştı. Bunları öğrenen Spilsbury, bir başın ateşle tamamen yok edilip edilemeyeceğini saptamaya karar verdi. Bir koyun kellesini yaktı ve dört saatlik yanma sonunda kellenin bir çubukla kolayca ufalanabildiğini gördü. Dolayısıyla Mahon kayıp kafayı bu yolla tamamen yok etmiş olabilirdi.

Mahon, Emily Kaye'i öldürme suçuyla 15 Temmuz'da yargılandı. Ölümün kazara gerçekleştiği ve ardından paniğe kapıldığı hikâyesinden vazgeçmedi. Ancak başta cesedi parçalamada kullandığı kasap bıçağını satın alması -taammüden cinayetin kuvvetli bir işareti- olmak üzere aleyhinde birçok delil mevcuttu. Mahon bıçağı daha sonra, 17 Nisan'da aldığını bile öne sürdü ama hırdavatçıdaki makbuz kopyasında 12 Nisan tarihi açıkça görülüyordu. Jürinin suçlu hükmüne varması sadece 40 dakika sürdü ve Mahon, 9 Eylül 1924'te idam edildi.

Bu vakanın uzun vadede en önemli kazanımlarından biri, polisin kullanacağı "cinayet çantasının" ortaya çıkışına yol açmasıydı. Spilsbury polis memurlarının suç mahallinde çürümüş et ve ceset parçalarını çıplak elle topladıklarını görünce çok kızmıştı. Bu sorunu çözmek adına Scotland Yard yetkilileriyle yaptığı toplantılar, lastik eldiven, cımbız, delil poşetleri, büyüteç, cetvel ve pamuklu çubukları içeren takımın gelişimine giden yolu açtı. Bu tür çantalar günümüzde bütün büyük çaplı soruşturmaların elzem parçalarıdır ve içerikleri kullanan bölümün gereksinimlerine göre değişir. Pakete ilave edilenler arasında en sık rastlananlar fiberglas fırçalar, şeffaf bantlar, çok amaçlı çakılar, makaslar, kan testleri, semen testleri, pamuklu çubuklar, alkol ve spreyler, neşter ve koruyucu gözlüklerdir.

Şahsen okuduklarım arasında galiba en ilginç ve rahatsız edici olan Buck Ruxton davasıydı. Vakayı bir başka olağanüstü adli bilimci, Profesör John Glaister (1856–1932) çözmüştü. Lanarkshire doğumlu Glaister, Lanark Grammar School'a[28] ve ardından tıp tahsil ettiği Glasgow Üniversitesi'ne gitti. Kariyerinin başlarında pratisyen hekimlik ve adli patologluk yaptıktan sonra Glasgow Kraliyet Hastanesi Tıp Fakültesi'nde tıbbi hukuk dersleri vermeye başladı. 1889'da önce halk sağlığı özel okutmanlığına, ardından 1931'e kadar sürdüreceği adli bilimler profesörlüğüne atandı. En önemli eseri *A Textbook of Medical Jurisprudence, Toxicology and Public Health / Tıbbi Hukuk, Toksikoloji ve Halk Sağlığı Üzerine Dersler*, 1902'de yayınlandı. En ünlü ve sıradışı davası, kuşkusuz Buck Ruxton vakasıydı.

John Glaister'ın adli tıp dersleri verdiği Glasgow Kraliyet Hastanesi'nin Tıp Fakültesi.

28 Ortaçağda Latince eğitimi için kurulmuş, zamanla kapsamı genişlemiş ve günümüzde Britanya'da ortaöğretim, ABD'deyse ilköğretim seviyesinde eğitim hizmeti veren okullar. (ç.n.)

Susan Haines Johnson adlı, Edinburgh'dan genç bir hanım, 19 Eylül 1935 günü Dumfriesshire'ın Moffat kasabası civarında yürüyüşe çıkmıştı. Gardenholme Linn adlı derenin üstündeki, adını hak eden Şeytan Köprüsü'ne yaklaşırken deredeki bir kayaya sıkışmış, bohçaya benzer bir kütle gördü. Yakından baktığında bohçadan bir kol sarktığını dehşetle fark etti. Koşarak kardeşi Alfred'in evine gitti; polis çağrıldı.

Soruşturmayı Dumfriesshire emniyetinden Müfettiş Strath ile Komiser Yardımcısı Sloane üstlendi. Civarda yapılan aramada dere boyunca, her biri ceset parçaları içeren başka paketler bulundu. Bulunanlar kolsuz bir gövde, bir uyluk kemiği, bacaklar, insan eti parçaları ve gazeteyle bir kadın bluzuna sarmalanmış iki adet ön koldu. Gazete, 15 Eylül 1935 tarihli *Sunday Graphic* gazetesiydi. Ayrıca, biri çocuk tulumuna sarılmış iki adet de kesik baş bulundu.

Glaister ertesi gün meslektaşı Dr Gilbert Millar'la birlikte olay yerine geldi. Cesetleri işini bilen birinin parçaladığını hemen anladılar; parçaların hepsi özenle ve beceriyle kesilmişti. Bıçak kullanılmıştı ve anatomi bilmeyen birinin bir vücudu testere yerine bıçakla doğrayabilmesi çok zordu. İlaveten kimlik gizlemek amacıyla suratların et ve derileri yüzülmeye çalışılmıştı. Parmakizi alınmasını engellemek için parmaklar son boğumlarından kesilmişti. Ayrı şekilde, tüm dişler sökülerek diş kayıtlarının işe yaramaması sağlanmıştı. Daha sonra anlaşılacağı üzere cesetlerdeki yara izi, ben ve doğum lekesi gibi kimlik tespitine yarayacak belirleyici unsurlar da özenle kazınmıştı.

Parçalar Edinburgh Üniversitesi'nin anatomi bölümüne götürüldükten sonra daha fazla bozulmalarını engellemek ve kurtları temizlemek için bakıma alınarak mümkün mertebe korunabilmeleri için bir formalin çözeltisine koyuldu. Glaister ile Millar, üniversiteden anatomi profesörü James Brash ve adli tıp profesörü Sydney Smith'le birlikte kalıntılar üzerinde çalışmaya başladı.

Karşılarında, yetmiş parçayı bir araya getirip özgün biçimlerine ulaştırdıktan sonra kimlik tespiti yapmak gibi, kimsenin imrenmeyeceği bir görev, iç karartıcı bir yapboz vardı.

Yapılacak ilk işi hangi parçaların aynı bedenden geldiklerini saptayıp ayırmaktı. Bunun ardından parçaları birleştirerek bedenleri şekillendirmeye giriştiler. Bu sırada bedenlerden birinin diğerinden 15 santim daha uzun olduğunu saptamaları süreci hızlandırdı. Uzun boylu şahsın büyük bölümünün ellerinde bulunduğunu ama diğerinin gövdesinin olmadığını gördüler. Ayrıca her iki cesede de ait olamayacak büyük bir göz buldular; Glaister gözün bir hayvandan geldiğini ve araya kazara karıştığına karar verdi.

Kurbanların kimlikleri belirsizliğini korumakla birlikte, dere yatağında yapılan aramalarda daha fazla parçanın bulunuşu değerli bilgiler sağladı. Parmak uçları kesilmemiş iki el bulunmuştu. Glaister bu elleri sıcak suya bastırarak birinci kalite parmakizi setleri elde etti. Daha ufak tefek ceset başlarda erkek varsayılmıştı ama sonradan bulunan üç meme, iki cesedin de kadın olduğunu gösterdi.

Sıra iki ölünün yaşlarının belirlenmesine gelmişti. Glaister yaşları kafataslarındaki suturaları inceleyerek saptadı. Suturalar, kafatasını oluşturan kemiğin çeşitli yerlerinde bulunan lifsi ek yerleridir. Çocukluktan itibaren kapanmaya başlarlar ve söz konusu işlem, genellikle 40 yaş dolaylarında sonlanır. Daha kısa boylu şahsın kafatasındaki suturalar henüz kapanmamıştı; diğerindekilerse tamamen kapanmak üzereydi. Bu durum, kısa boylu şahsın 30 yaşının altında, uzun boylusununsa 40'ına yakın olduğunu gösteriyordu. Daha ufak olanın 20'lik dişlerin henüz çıkmaması sahibinin 20'li yaşların başlarını sürdüğünü kanıtlıyordu.

Bir sonraki adım, iki kadının ölüm nedenlerini saptamaktı. Uzun boylusunun, göğsüne aldığı beş kesici cisim yarasının yanında bir dizi kemik kırığıyla berelerinin de bulunduğu belirlendi. Boynundaki dil kökü kemiğinin kırıklığı, diğer yaraları almasından önce boğazlandığına işaret ediyordu; anlaşılan katil,

kadının öldüğünden emin olmak istemişti. Kısa boylu kadındaysa sert bir cisimle dövülme emareleri vardı ama şişik dili, havasız kalmaya işaretti.

Glaister ile meslektaşları cesetler üzerinde uğraşırken polis de failin peşindeydi. Kolların sarıldığı 15 Eylül tarihli gazete çok önemli bir bulguydu. Cinayetlerin ne zaman işlendiğini göstermekle kalmıyor, işlendiği yere dair de ipucu veriyordu. Bulunan gazete bir ilave baskıydı; bu da, belli bir bölgede önem taşıyan bir olay yüzünden basıldığı ve sadece o bölgede dağıtıldığı anlamına geliyordu. Söz konusu nüsha Morecambe festivali için basılmış ve sadece orada satılmıştı.

Derken şans soruşturmaya yardım elini uzattı: Dumfriesshire polis şefi, Dr Buck Ruxton adlı bir şahsın hizmetçiğini yapan Mary Jane Rogerson adlı bir kadının kaybolduğunu okumuştu. Rogerson, Morecambe yakınlarındaki Lancaster'da kaybolmuştu. Lancaster polis şefine edilen bir telefon, Ruxton'ın karısının da aynı sıralarda kaybolduğunu ortaya çıkardı. Durum son derece kuşku çekiciydi; iki kadının tarifleri derhal Dumfriesshire polisine gönderildi.

Buck Ruxton, 21 Mart 1899 Bombay doğumlu bir Parsi'ydi.[29] Bombay Üniversitesi mezunu bir cerrahtı; Hindistan Ordusu'nda hekimlik göreviyle Bağdat ve Basra'da hizmet vermişti. Gerçek adı Bukhtyar Rustomji Ratanji Hakim'di ama İngiltere'ye taşınıp 1930'da Lancaster'da muayenehane açınca adını değiştirmişti. Ruxton, hastalarının sevdiği, saygın bir hekimdi. Ayrıca fakir hastalarından sıklıkla para almayarak cömertliğini defalarca göstermişti. Aile babasıydı; karısı Isabelle ve üç çocuğuyla Dalton Meydanı, 2 numarada rahat bir hayat sürüyordu.

Polis, Mary'nin Morecambe'de oturan üvey annesi Jessie Rogerson'ı, cesetlerle bulunan giysi parçalarından herhangi birini teşhis edip edemeyeceğini görmek için getirdi. Kadın, bluzun

29 Güney Asya'da yaşayan, Pers kökenli iki Zerdüşt topluluğundan biri. (ç.n.)

üvey kızına ait olduğunu çarçabuk belirleyip daha önce diktiği yeri gösterdi. Grange-over-Sands'ten Bayan Holmes adlı bir kadın, çocuk tulumunun daha önce Ruxton ailesine verildiğini doğruladı. Kadının adını Jessie Rogerson vermişti çünkü Mary aynı yıl bu kadınla birlikte tatil geçirmişti ve tulumu çocuklar için verdiğini biliyordu. Polisin elinde artık Dr Ruxton'ı suçla ilintilendirebilecek deliller vardı. Ruxton'ın cerrah geçmişi, katilin cesetleri öyle parçalayabilmesi için sahip olması gereken anatomik bilgiyle örtüşüyordu. Polis derhal harekete geçerek Ruxton'ı gözaltına aldı.

Isabella en son 14 Eylül Cumartesi günü kız kardeşleriyle birlikte Blackpool'a gezmeye gidip akşam eve döndüğünde sağ görülmüştü. Anlaşıldığına göre izleyen Pazartesi günü Ruxton arayıp hizmetçisine, karısının Edinburgh'ya tatile gittiği için gelmesine gerek kalmadığını söylemişti. Ancak ardından tuhaf bir şey yapmış, Bayan Hampshire adlı bir hanımı çağırıp evi, ertesi hafta gelecek dekorasyonculara hazırlayabilmek için temizlemesine yardım etmesini istemişti. Kadın daha sonra tanık kürsüsünde doktorun kan lekeli halı ve kıyafetleri bahçede yakarak yok etmesine yardım ettiğini söyleyecekti. Yaptığından neden hiç kuşkulanmadığı belli değildi; belki safça, kan lekelerinin doktorun mesleğinin getirdiği bir sorun olduğunu düşünmüştü. Evin arka tarafında günlerce ateş yakıldığını söyleyen başka görgü tanıkları da vardı. Polis evi aradığında banyo gider ve diğer atık tesisat borularında insan eti, merdiven ve banyo duvarlarında kan lekeleri buldu. Evin dışındaki kömürleşmiş kalıntılar arasındansa Mary Rogerson'a ait oldukları saptanan kıyafet kalıntıları çıktı.

Polis aradığı adamı bulmuş gibiydi ama ellerindeki cesetlerin Mary ve Isabella olduklarını kuşkuya mahal bırakmayacak kesinlikte saptamaları gerekiyordu. Birtakım dâhiyane adli teknikler sayesinde başardılar. Bunlardan biri, cesetlerden birinden almayı başardıkları parmakizlerinin Mary'nin evde sürekli temas ettiği eşyadan çıkarabildikleriyle eşleşmesiydi.

Yüz rekonstrüksiyonu günümüzde çürümüş ve benzeri durumlarda bulunan kalıntıların sahiplerinin yaşarken neye benzeyebileceklerini belirlemede kullanılan önemli bir tekniktir. 1935 yılındaki Buck Roxton vakasında benzer yöntemler uygulanmış, iki kurbanın kimlikleri, kafataslarının yaşadıkları zamanlarda çekilmiş fotoğraflarıyla eşleştirilmesiyle saptanmıştır.

Ardından adli bilimler tarihinde ilk kez gerçekleşen bir şey oldu: Ekip Isabella'nın fotoğrafçıda çektirilmiş bir resmini ve Mary'nin daha düşük kalitede iki fotoğrafını buldu. Üstlerinde kalan tüm dokular temizlendikten sonra iki kafatasının fotoğrafları, bulunan fotoğraflarda görülen açılarla mümkün mertebe eşleşen açılardan çekildi. Yeni fotoğraflar, eldekilerle aynı ebada büyütülüp üstü üste konduklarında bire bir eşleştiler.

Ardından dâhiyane ve yine ilk defa yapılan bir hamle daha geldi: Glasgow Üniversitesi Sağlık Enstitüsü'nden Dr Alexander Mearns, cesetlerdeki kurtçukların yaşam çevrimlerini gözlemleyerek her iki kurbanın da yaklaşık Isabella'nın son kez sağ görüldüğü zamanda öldürüldüklerini saptamayı başardı. Entomoloji daha önce adli bilimlerde hiç böyle kullanılmamıştı.

Bu deliller ışığında kendisi sonuna dek masumiyetini iddia etmiş olsa bile Ruxton'ın cinayetten suçlu bulunduğuna herhalde şaşırmamak gerek. Ruxton, 12 Mayıs 1936'da Strangeways Hapishanesi'nde idam edildi. Cinayetleri kıskançlığı ve Isabella'nın kendisini aldattığına inanması yüzünden işlediğine kanaat getirilmişti. Evliliklerinin fırtınalı yürüdüğü ve tartışmaları yüzünden birkaç defa polis çağrıldığı biliniyordu. Zavallı Mary Rogerson ise muhtemelen yanlış zamanda, yanlış yerde bulunarak görmemesi gereken bir şeye şahit olmuştu. Ruxton kurbanlarının kimliklerini gizleyebilmek için uzmanlığından faydalanmıştı ama yaptıkları cesetlerin sağlayabileceği bilgilerin tümünü silmeye yetmemişti.

İrkilmek, bir ölüyle, özellikle şekli feci bozulmuş veya uzuvları koparılmış bir ölüyle karşılaşan herkesin doğal tepkisidir; ama şiddet içeren bir suç araştırılırken cesetler genellikle soruşturmanın odak noktasında bulunurlar. Ceset, katilin adalete teslim edilmesini sağlayacak onca farklı ve değerli delil sunarken irkilmek adli bilimcinin üstüne vazife değildir.

6

ZEHİRLER

Küçük dozda zehir, ilaç; aşırı dozda ilaçsa zehirdir.
Alfred Swaine Taylor,
İngiliz toksikolog (1806–1880)

Jakoben yazar John Fletcher'ın "ödleklerin silahı" dediği zehir, cesette hiçbir şiddet izi bırakmayan ve ötesi, hastalık yanılgısı bile yaratabilen gizli bir öldürme yoludur. Zehirle öldürme özellikle geçmişte toplumun baskı altında kalmış, ötelenmiş, başka yöntemlere başvuramayan kesimleriyle ilintilendirilmiştir. Yine bu nedenle zehirle işlenen cinayetler sıklıkla kadınlarla bağdaştırılmıştır: Zehir, kocasını alt etmeye gücü yetmeyen kadına daha dolaylı bir öldürme yolu sağlamaktadır. Adli bilimler açısındansa zehirler bu bölümde göreceğimiz üzere bazı sorun ve zorluklar çıkarır. Ancak önce tarihte zehirlemelere ve zehirle işlenen cinayetlerin peyderpey kazandırdığı bilgilere bir göz atmalıyız.

Kaynaklar bize eski uygarlıkların çeşitli zehirleri ve etkilerini bildiklerini gösteriyor. Örneğin Sümerlerin birçok zehri tanıdığını gösteren ve MÖ 4500'e dayanan kanıtlar mevcuttur: 1850'de keşfedilen bir Sümer tabletinde zehirlerin düşmanı gizlice yok etmede kullanıldığı yazılıdır. MÖ 3000'lerde Mısır'da ilk firavun Menes'in çeşitli zehirli bitkiler ve etkileri üzerine araş-

tırmalar yürüttüğü söylenir. Eski Mısırlılar, şeftali çekirdeğinden siyanür elde etmek gibi belli zehirleri yaratma ve geliştirme bilgisine sahipti: 1872'de keşfedilen bir Mısır metninde bir zehir ve panzehir listesi bulunuyordu. Sonrasında kadim Yunan'da idamlar mahkûma baldıran içirerek yapılmıştır. Bu idamların en ünlüsü büyük filozof Sokrates'in MÖ 399'da öldürülüşüdür.

Roma imparatorluğu, rakiplerin ortadan kaldırılışının bolca yaşandığı bir entrika ve iktidar kavgası dünyasıydı. MÖ 82'de zehirlemeler öyle sıklaşmıştı ki reformcu diktatör Lucius Cornelius Sulla tarihin ilk zehirleme yasaklayan yasası Lex Cornelia'yı çıkartmak zorunda kalmıştı. Zehirlemeler buna rağmen devam etmiş, Julio-Claudian imparatorlar döneminde, MS birinci yüzyılda doruğuna ulaşmıştı. Romalı tarihçi Tacitus, imparator Claudius'u MS 54'te, dördüncü karısı Küçük Agrippina'nın tuttuğu zehirci Locusta'nın zehirli mantar yemeğiyle öldürdüğünü yazmıştı. Locusta bir yıl sonra başka bir zehirleme yüzünden hüküm giymiş ama imparator Nero kadını Claudius'un küçük oğlu Britannicus'u zehirlemesi karşılığında idamdan kurtarmıştı.

Hindistan'da, Maurya İmparatorluğu'nda (MÖ 322–185) *Vişa Kanyalar* (zehirci kızlar) suikastçı olarak kullanılıyordu. Kadim zamanlarda iş gören bu Mata Hariler kurbanlarını baştan çıkarır, içki veya yiyeceklerine zehir katarlardı. Ayrıca vücutlarına belli bir miktarda (zamanla alışkanlık kazandıkları) zehir sürdükleri ve çıplak vücutlarını yalayan erkekleri öldürdükleri de öne sürülmektedir. Bu şehvetli hikâyeler tümüyle doğru olmayabilirler ama zehirlemenin zamanında kültürel bir olgu olduğunu gösterdikleri kesin.

Tüm bunlar elbette insanları zehirlerle uğraşmaya itti. Birçok hekim, MÖ 350–283 yılları arasında yaşamış Hint âlimi ve kraliyet danışmanı Çanakya'yla ilintilendirilen *On Poisons / Zehirler Hakkında* başlıklı metin gibi zehircilerin tespitine yönelik ilk adli bilim eserlerini vermeye başladılar.

vrupa'da zehirlemeye karşı ilk yasayı çıkaran Lucius Cornelius Sulla'nın üstü.

MÖ ikinci yüzyılda Kolofonlu Nikandros zehirler üzerine günümüze kadar gelebilmiş en eski iki çalışmayı, *Tiryak ve Aleksifarmaka*'yı yazarken bir başka Yunan, Dioskorides (MS 40–90), zehirler konusunda 15 asır boyunca temel eser sayılacak eseri *Materia Medica*'da (Tıbbi Maddeler) zehirleri sınıflandırıp kökenlerini ayırt edecekti.

Zehir tarihinin en önemli ve pek çok açıdan en pişmanlık uyandırıcı keşfiyse çok sonra, 18. yüzyılda yapıldı. Batıda Geber adıyla tanınan Cabir Bin Hayyan, MS 722'de Tus (bugünkü İran'da) şehrinde doğmuş, kimyadan simyaya ve astronomiye dek pek çok konuda uzman, önemli bir fen âlimiydi. Büyük ilerlemelerle ilintilendirildiği birçok alandan biri simyanın damıtma ve kristalleştirme koluydu. İşbu gündelik kimyasal süreçlerin kavranması modern kimyanın temellerini atmıştır elbette, ama Cabir Bin Hayyan'ın kristalleştirmeyi başardığı maddelerden biri arsenikti. Renksiz, kokusuz ve tadı bulunmayan bir toza dönüştürdüğü ve tespiti en az 10 asır sonrasına kadar başarılamayacak arsenik, gelmiş geçmiş en öldürücü zehirlerden biri oldu. Arsenik ilerleyen kuşaklarda sabırsız mirasçıların sık başvurması yüzünden "miras tozu" lakabını alacaktı.

Yeni zehirler ortaya çıktıkça suç amaçlı kullanımları da arttı. Yakalanmadan rakip yok etmenin son derece kullanışlı bu yolu, zaman içinde zehir hakkında kitap satmak hatta doğrudan zehir satan dükkânların kurulmasıyla başlı başına bir sanayiye dönüştü. Kimi devlet mekanizması zehirlemeyi sorunlu bireyleri ortadan kaldırma yöntemi olarak benimsedi; mesela Venedik Onlar Konseyi (1310–1797) zehir kullanımında nam salmıştı. Zehirleme İtalya'da uzun süre geçerliğini korudu; gizli cemiyetler 16. ve 17. yüzyılda zehirleme sanatını öğreten zehirci okulları bile kurmaya başladı. Giovanni Battista della Porta'nın yazdığı *Magia Naturalis* (Doğal Büyü, 1859) özellikle şaraba itboğan, porsuk ağacı, kireç, arsenik, acı badem, cam tozu ve baldan yapılıp hap şekline soku-

lan *veninum lupinum* (kurt zehri) preparatının katılmasından bahsetmesiyle zehircilerin temel başvuru kaynağı oldu.

İtalya'daki en şöhretli zehirci kadınlardan biri Napolili Toffana di Adamo'ydu. Yarattığı arsenikli solüsyon *Acqua Toffana*'yı, "Bari'deki Aziz Nikolas'ın mezarından sızan mucize madde" olduğu iddiasıyla kozmetik ürün diye satıyordu. Oysa bu solüsyon, dullar arasında güzellikten çok daha kötücül bir nedenle tutuluyordu. Yetkililer, art arda yaşanan evli erkek ölümleri üzerine durumu kavradılar. Toffana tutuklandı ve 600'e yakın erkeğin *Acqua Toffana* yüzünden öldüğünü itiraf etti. Napoli'deki bir hapishanede 1709 yılında boğazlanarak idam edildi.

17. yüzyıl İtalya'sında kadınların zehirle cinayet işlemelerinin tek örneği bu değildi. 1650'lerde Avrupa'da genç ve zengin dul kadın sayısında inanılmaz bir artış görülmüştü. Bu kadınlardan bazıları günah çıkarırken kocalarını zehirlediklerini itiraf ediyordu ama rahipler itiraf mahremiyeti yüzünden ses çıkaramıyordu. Ancak bu itiraf sayılarının gittikçe artışı yüzünden telaşa kapıldı-

Kokusuz ve renksiz bir toz olması nedeniyle asırlar boyu ideal cinayet silahı olan arsenik, sorun çıkaran eş veya akrabalardan kurtulmak isteyenlerin gözdesiydi.

lar ve 1659'da Papa VII. Alexander'a başvurdular. Papa başvuruyu ciddiye aldı ve bağımsız bir soruşturma başlattı. Ajanlarının keşfettiği gerçekler karşısındaysa şaşakaldı: Aralarında Roma'nın en önde gelen ailelerinin üyelerinin de bulunduğu bir grup genç kadın, tanınan cadı ve falcı Hieronyma Spara'nın evinde düzenli toplanıyordu. Spara genç hanımlara zehircilik eğitimi veriyordu. Papa falcıyı tutuklattı; Spara, diğer birkaç kadınla birlikte asıldı. 30 kadar genç kadınsa sokaklarda kırbaçlandı.

Toffana di Adamo ve Hieronyma Spara'nın suçlarıyla benzerlikler taşıyan bir diğer ünlü zehirleme vakası 17. yüzyıl sonlarında, Paris'te yaşandı. 1679 yılı sonlarında Lavoisin ve Lavigoreux adlı iki ebe, Fransa'da işlenmiş 100'den fazla cinayette zehir kullanmayı öğretmek, zehri teşvik ve temin etmek suçlarından tutuklandı. İki kadın ebeliklerinden (arada falcılık da yapıyorlardı) faydalanarak toplumun her katmanına erişebilmişlerdi. Tutuklandıklarında Lavoisin'in üzerinden zehir sattığı ve aralarında Lüksemburg Dükü ile De Bouillon Düşesi gibi üst tabaka mensupların da bulunduğu listeyi içeren bir defter çıktı. İki ebenin ana müşterileri, kocalarından kurtulmaya çalışan kadınlarla mülklerine konmayı arzuladıkları akrabalarını ortadan kaldırmak isteyen erkeklerdi. İki ebe yargılandı, suçlu bulundu ve 1680 Şubat'ında elleri kesildikten sonra diri diri yakılarak öldürüldü. Yakalananların çarptırıldıkları feci cezalara rağmen bu tür zehir okullarına yönelik çılgınlık 18. yüzyıla kadar sürdü.

Zehirlerin acımasız ve gizli bir cinayet silahı olarak sıklıkla kullanılmalarına rağmen adli teknikler bu tür suçluları yakalamada çok sonraları kullanılmaya başlanacaktı. Bir toksikoloji raporu ilk defa 1751'de, babasını arsenikle öldürmekle suçlanan Mary Blandy'nin davasında kullanıldı.

Mary, o devirler için geç sayılacak 26 yaşına kadar evlenmemişti. Güzel, çekici ve hoşluğuna ilaveten 1000 sterlinlik drahomasına rağmen -ki sadece bu para her erkeğin ilgisini çekerdi-,

evlenmemesi şaşırtıcıydı. Lakin Henley-on-Thames'in önde gelen avukatlarından babası Francis Blandy'nin kızına bakışı iddialıydı: Yeterince zengin yahut sosyal statü sahibi görmediği tüm damat adaylarını reddediyor ve görünüşe göre kimseyi beğenmiyordu.

Derken Mary, İskoçyalı Yüzbaşı William Henry Cranstoun'la tanıştı. Çiçekbozuğu suratlı, şaşı yüzbaşı hiç yakışıklı değildi ve ötesi, soylu bir aileden gelmesine rağmen parasızdı. Ama Mary yüzbaşıya tutuluverdi. Yüzbaşınınsa evli olması gibi ufak bir sorunu vardı ama böylesi önemsiz bir meselenin yoluna taş koymasını istemediğinden Mary'ye durumundan bahsetmemişti. Herkes mutluydu: Francis Blandy kızının bir asille evleneceğine, Mary sevdiği adama kavuşacağına ve Cranstoun da yağlı bir kapı bulduğuna seviniyordu.

Cranstoun karısıyla ilgili meseleyi halletmeye karar verdi. Bir mektup yazarak kadından evli olduklarını reddetmesini ve sadece metres hayatı yaşadıklarını söylemesini istedi. Bayan Cranstoun elbette talepten hiç hoşlanmadı ve yüzbaşıyı mahkemeye verdi. Ardından yayılan haberler sayesinde baba-kız yüzbaşının gerçek durumunu öğrendi: Cranstoun sadece ünvana sahip, beş parasız bir askerdi. Öfkelenen Francis Blandy kızına yüzbaşıyla görüşmeyi yasakladı.

Ama Mary kolaylıkla yılacak biri değildi. Çift, Mary'nin annesinin yardımıyla (özellikle Cranstoun'un kadına Londra'daki bir borcunu ödemesi için 40 sterlin borç vermesinden sonra) gizlice buluşmaya devam etti. Derken Mary'nin annesi 1749'da ani bir hastalık sonucu hayatını kaybetti. Cranstoun ise borca girmişti ve annesine verdiği 40 sterlini geri almak için Mary'ye baskı yapıyordu. Sonunda Mary parayı geri verebilmek için başkasından borç almak zorunda kaldı. Lakin çift için işler yolunda gitmiyordu. Cranstoun, babası öldüğünde Mary'nin eline geçecek 10.000 sterlin mirasın her şeyi nasıl düzelteceğini dü-

şünmeye başladı. Derken nahoş bir plan hazırlamaya koyuldu. Mary'ye, babasına birleşmelerine karşı çıkmaktan vazgeçecek ölçüde tutum değiştirtecek bir iksir veya merhem önerdi. Hatta böyle bir iksiri hazırlayabilecek bir aktar tanıdığını bile söyledi. Tek yapmaları gereken iksiri adamcağızın yiyeceğine karıştırmaktı. Mary söyleneni yaptı ve Francis Blandy çok geçmeden karın ağrıları ve akut bulantıyla bezeli şiddetli bir hastalığa yakalandı. Hızla kilo kaybetti.

Hizmetçileri Susan Gunnel, Blandy'nin bozulan sağlıyla ilgili kuşkular duymaya başladı. Mary'nin babasına hazırladığı yemekten birkaç lokma alınca fenalaştı. Kuşkularının doğrulandığını gören hizmetçi kız yemeğin hazırlandığı tencereyi incelemeye karar verdi. Tencerede beyaz bir tozun artıklarını buldu. Bu tozları kazıyarak bir parça kâğıda koyup semtteki eczaneye götürdü. Ancak buradaki doktorun elinde tozu analiz edecek malzeme yoktu. Susan buna rağmen eve döndü ve Francis Blandy'ye kızı tarafından zehirlendiğini söyledi. Hasta yatağındaki Blandy derhal Mary'yi yanına çağırdı ve yemeğine zehir katıp katmadığını sordu; bembeyaz kesilen Mary koşarak kaçtı.

Ama Blandy buna rağmen kim bilir hangi sebeple yemeklerini kızının hazırlamayı sürdürmesine izin verdi. Durumu iyice kötüleştiğinde çağrılan hekim (Susan'ın tozu gösterdiği kişi), Mary'ye babasının ölmesi halinde cinayetle suçlanacağını söyledi. Mary derhal Cranstoun'un mektuplarıyla tozun kalanını yok etti. Blandy son anları yaklaşırken Mary'yi yanına çağırttı. Mary babasının yanına girer girmez diz çöktü ve kendini lanetlememesi için yalvardı. Blandy kızının başını okşayarak lanetlemediğini ve Tanrı'nın onu affetmesini umduğunu söyledi.

Francis Blandy 14 Ağustos 1751'de öldü. Şüphelerin üzerinde toplanmaya başladığını bilen Mary uşağına Fransa'ya kaçmasına yardım etmesi için 500 sterlin teklif etti. Uşak reddedince kendi başına kaçmak zorunda kaldı. Blandy'nin ölümündeki şüpheli

olayların ortaya çıkması uzun sürmedi; neredeyse tüm şehir çalkalandı ve Mary tüm çabalarına rağmen yakalanarak geri getirildi. Durumu duyan Cranstoun da Fransa'ya kaçtı. Yakalanmamayı başardı ama birkaç ay sonra sefalet içinde ölüp gitti.

Mary'nin yaptıklarını nasıl yorumlayacağımız, tozun zehirli olduğunu bilip bilmediğiyle ilintilidir. Bilmiyorduysa babası sorduğunda huyunu yumuşatacak bir ilacı habersiz vermesine kızacağından korkarak bembeyaz kesilip kaçması normal karşılanabilir. Doktor zararlılığından bahsedince tozu derhal yok etmişti. Zehri bilerek veriyorduysa suçluluk hissiyle odadan kaçtığı ve babasına tozu yedirmeye devam edip sonradan delili ortadan kaldırdığı düşünülebilir. Ancak olan biteni hiç bilmediğine inanmanın biraz zorlama olacağı aşikârdır.

Mary mahkemesini beklerken babasından 10.000 değil, 4.000 sterlinden az miras kaldığını öğrendi. Blandy'nin kızının evlenmesini istememesinin esas nedeni buydu: 1.000 sterlinlik drahomayı ödeyemeyecekti. İşin acıklı tarafıysa Cranstoun aslında 10.000 sterlinlik mirası yüzünden Mary'yle ilgilendiğinden Francis Blandy'nin durumunu kızına açıkça anlatması halinde yaşanan trajedinin önüne geçilebilecek olmasıydı. Blandy, var olmayan bir servet yüzünden ölmüştü. Belki kızını kolayca affedebilmesinin altında bu neden yatıyordu.

Mary 3 Mart 1752'de cinayet suçlamasıyla hâkim karşısına çıkarıldı. Mahkeme sadece bir gün sürdü. Susan Gunnel'ın bulduğu beyaz tozla ilgili tanıklığına ilaveten evin aşçılarından biri, Mary'yi birtakım mektuplarla birlikte beyaz bir tozu ateşe atarken gördüğünü söyledi. Francis Blandy'nin otopsisinde elde henüz arsenik tespitine yönelik test bulunmadığından kontrol edilememekle birlikte hekimler, iç organlarının sağlam durumuna bakarak ölüm nedeninin arsenik zehirlenmesi olabileceği kanaatine varmışlardı. Tanıklık eden aşçının ateşten alıp sakladığı tozun analizi gerçekten arsenik olduğunu gösterdi. Arseniği

saptama yöntemleriyse pek ilkeldi: Korlaştırılmış bir demir çubuğu numuneye bastırıp çıkan kokuyu koklamışlardı. Ama bu kadarı yetmişti. Mary suçlu bulundu ve 6 Nisan 1752'de asıldı. Simsiyah giyinmiş, saçına siyah kurdele takmış, elleri arkasında bağlı Mary cellâttan edep adına ipin ucunda fazla uzun bırakılmamasını rica etti.

Hekim tanıklığının hüküm giymesine yardımına rağmen Mary'nin yakalanmasının esas nedeni yaptığını dikkatle gizlememesiydi. Hizmetçiler toz delilini bulmasaydı Francis Blandy'nin arsenikle öldürüldüğünün kanıtlanması mümkün değildi; az önce gördüğümüz üzere o dönemde zehrin varlığını saptayabilecek güvenilir bir yöntem henüz yoktu. Bu durumu değiştirense Pomeranyalı[30] kimyager Carl Wilhelm Scheele'ydi (1742–1786).

O döneme kadar yedi ayrı asit keşfeden Scheele, bilim çevrelerinde tanınan bir isimdi (aslında çok daha fazlasını keşfetmiş ama her seferinde keşiflerini önce başkaları yayınlamıştı. Bu yüzden günümüzde de "Bahtsız Scheele" lakabıyla anılmaktadır). Scheele 1775'te bir başka keşif yaparak arsenik trioksidin (beyaz arsenik) nitrik asit ve çinko solüsyonunda ısıtıldığında ortaya başka bir asit çıktığını buldu. Bu işlem sarımsak kokan tehlikeli bir gaz (arsenikli hidrojen ya da arsin) çıkarıyordu. Bu keşif Scheele'in otopside ölünün midesinde arsenik trioksit bulunup bulunmadığını saptayabileceği anlamına geliyordu.

Alman hekim Samuel Hahnemann (1755–1843) homeopati adıyla bilinen alternatif tıbbın yaratıcısı olarak tanınır. Ama ayrıca 1785 yılında arseniğin varlığını tespit edebilen, Scheele'inkinden farklı bir yöntem de geliştirmiştir. Hahnemann, sülfürlü hidrojen gazının (çürük yumurta kokan gaz) asitleştirilmiş arsenik çözeltisinde kaynatılması halinde sarı bir tortu (arsenik

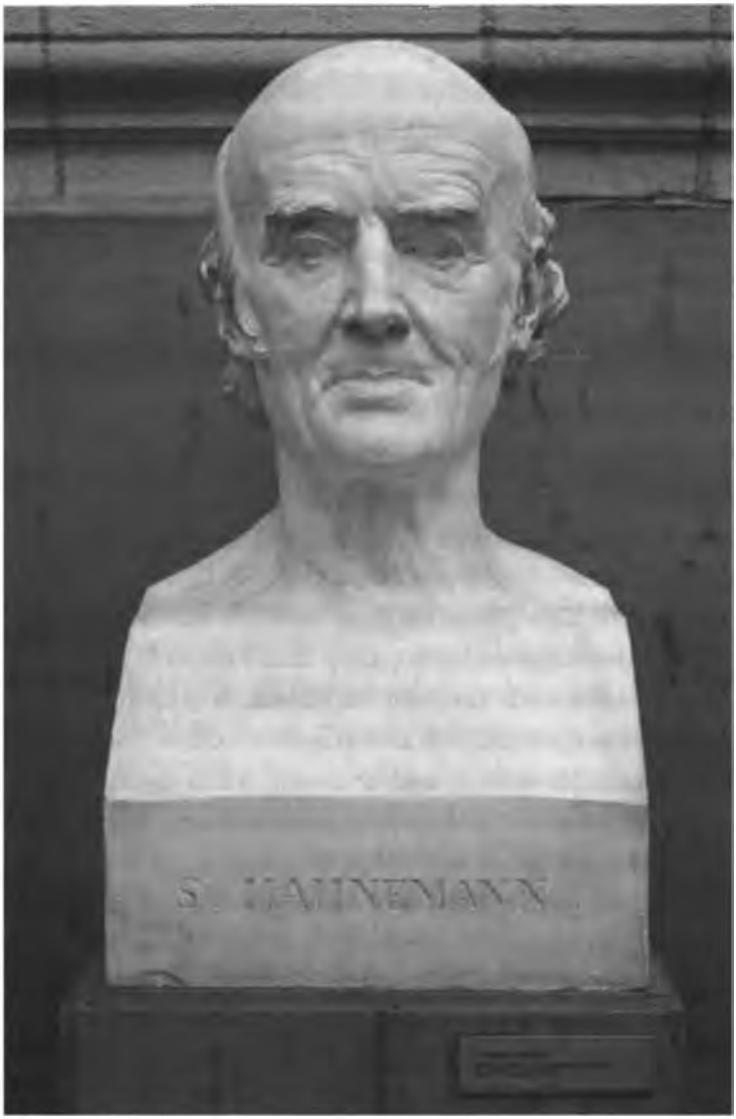
30 Almanya ve Polonya'nın Baltık kıyılarında bulunan ve 1630'dan 1835'e kadar İsveç Krallığı hâkimiyetinde kalmış bölge. (ç.n.)

trisülfit) bıraktığını keşfetmişti. Dolayısıyla Hahnemann testinde arsenik bulundurduğundan kuşkulanılan numune iki basit adımda sınanabiliyordu: 1. Numunenin nitrik asitte çözündürülmesi, 2. Sülfürlü nitrojenin bu çözeltide kaynatılması. Sarı sülfit ortaya çıkıyorsa arsenik var demekti.

Ardından Berlin Üniversitesi'nden tıp profesörü Johann Daniel Metzger (1739–1905) arsenik varlığını saptayacak daha da kolay bir yol keşfetti. Kuşkulanılan numunenin, eğer içinde arsenik mevcutsa kömürle birlikte ısıtıldığında arsenikli oksidin buharlaşacağını ve ısıtılmış karışımın üzerine tutulacak porselen tabakta ("arsenik aynası" denecekti) parlak siyah bir tortu bırakacağını bulmuştu.

Tüm bu keşifler elbette önemli adımlardı ama yararlılıkları sadece teorideydi çünkü testleri adli bilimler bağlamında uygulamanın yolu henüz yoktu. Sorunu 1806'da Berlin Tıp Fakültesi'nden Dr Valentine Rose çözdü. Dr Rose, arsenikle zehirlendiği düşünülen bir kurbanın midesini çıkarıp suda kaynattı. Çıkan sıvıyı süzdü ve nitrik asitle karıştırdı. Bu işlem tüm et kalıntılarını temizledi ve karışımdaki tüm asitleri arsenik asidine dönüştürdü. Bunun ardından arsenik asidini arsenik triokside dönüştüren potasyum karbonat ve kalsiyum oksit kullandı. Bu noktada, bahsettiğimiz diğer yöntemlerden herhangi biriyle tespiti zaten mümkün olmakla birlikte, artık arseniğin varlığını gösterebilmek için Metzger testini uygulayabilecek konuma geldi.

Sırada suç tespit tarihinin fazla tanınmayan kahramanlarının en büyüklerinden biri, 1830'larda Woolwich Kraliyet Cephaneliği'nde Ordu Donatım Kimyagerliği yapan James Marsh (1794–1846) var. Marsh, 1829'da Michael Faraday'ın asistanlığını yapmış ve anlaşıldığı kadarıyla bir bilimci olarak epey gelecek vaat eder görünmüştü. Birkaç yıl sonra 1832'de, 20.000 sterlin (bugünün parasıyla yaklaşık 2 milyon sterlin) ser-

Arsenik saptamada basit bir yöntem keşfederek pek çok zehirci katilin yaka lanmasını sağlayan Samuel Hahnemann.

vete sahip 80 yaşındaki George Bodle'ın iç organlarında bulunan bir tozu teste tabi tutmaya çağrıldı. Savcılık, adamın bu toz yüzünden öldüğü kanaatindeydi.

Bodle, Londra yakınlarındaki Plumstead'de bir çiftlik sahibiydi; zinde ve sağlıklı bir adam olarak tanınıyordu. Ancak bir sabah kahvesini içtikten sonra birdenbire rahatsızlanmıştı. Kusmaya başlamış, şiddetli karın ağrısı çekmiş ve sonunda ölmüştü. Yerel hâkim Bay Slace hemen soruşturma başlatmıştı. Çok geçmeden Bodle'ın aile içinde sevilmediği, dediğim dedik davrandığı ve sıklıkla şiddete başvurduğu öğrenilmişti. Ayrıca aile fertlerinden hiçbiri ölümünden üzüntü duyar görünmüyordu. Torununun Bodle'ın, hem de bir an önce ölmesini istediğine yönelik dedikodular vardı. Bu kuşkulu durum yüzünden Slace arseniğin ölüm nedeni olup olmadığının tespiti için George Bodle'ın midesi ve kahveyi inceletmek üzere Marsh'a başvurmuştu. Marsh, kahvedeki arseniği çabucak ortaya çıkaran Scheele testini uyguladı. Aynı şekilde, midedekiler teste tabi tutulunca sarı sülfit çökeltisi arsenik varlığını ortaya çıkardı. Kasabanın eczacısı John Bodle'a arsenik trioksit sattığını doğrularken, çiftlikte çalışan hizmetçi kızlardan biri John Bodle'ın kendisine mirasa konabilmek için dedesinin ölmesini istediğini söylediğini anlatmıştı. Tanık ifadeleri test sonuçlarıyla bir araya gelince John Bodle'ın suçu kanıtlanmış görünüyordu. Hüküm belli gibiydi.

Ancak 1832 yılının Aralık ayında görülen mahkemede John Bodle herkesi şaşırtarak suçsuz bulundu. Nedenlerden biri Marsh'ın kahve ve mide muhteviyatından elde ettiği sarı arsenik trisülfit numunelerinin mahkemeye kadar bozulmasıydı. Dolayısıyla jüri elde arseniğin varlığına dair reddedilemez delil bulunmadığından makul kuşkuya dayanarak suçsuz kararı almak zorunda kalmıştı. Sahtekârlık suçuyla sürgüne yollanan John Bodle çok uzun yıllar sonra dedesini öldürdüğünü itiraf ettiğinde yapacak bir şey kalmamıştı.

Mahkûmiyeti sağlayamayan Marsh çok kızmıştı; Scheele'in bıraktığı noktadan ilerlemeye karar verdi. Arseniği kesinkes tespit etmekle kalmayıp ayrıca sıradan bir jüri üyesinin kolayca anlayabileceği bir test yaratmak istiyordu. Nihayetinde geliştirdiği testte numune hidroklorik asit ile çinko içeren bir çözeltiye konuyor, numunede arsenik varsa çinkoyla asidin bir araya gelişiyle çıkan hidrojenin yanı sıra arsin gazı da ortaya çıkıyordu. Bu gaz dağılmadan bir tüpe yönlendirilip yakıldığında, gazın içinde arsenik varsa tüpün önüne tutulacak porselen bir tabakta kara bir leke (metalik arsenik) oluşuyordu. Ancak testin sorunları da vardı: İçerikte antimon (bir başka zehirli madde) bulunuyorsa yine aynı kara leke ortaya çıkıyordu. Ancak antimon, arseniğin aksine sodyum hipoklorit içinde çözündüğünden gerektiğinde ayrım yapmanın yolu mevcuttu.

Marsh'ın testi, miligramın beşte birine kadar ufak miktarlarda arseniği tespit edecek denli hassastı. Testine dair ayrıntıları ilkin 1836'da *Edinburgh Felsefe Dergisi*'nde yayınladı. Marsh, 1846 yılında 52 yaşında öldüğünde karısı ve çocuklarını beş parasız bıraktı. Böylesi parlak ve etki yaratan bir kariyerin sonu çok acıklı olmuştu.

1841 yılında Hugo Reinsch (1809–1884) adlı bir Alman kimyager, Marsh'ın testinden çok daha az beceri isteyen yeni bir arsenik testi geliştirerek yayınladı. Test, sadeliği sayesinde daha deneyimsiz kimyagerler tarafından yapıldığında bile çok daha tutarlı sonuçlar verebiliyordu. Reinsch testinde kuşku duyulan sıvının numunesi hidroklorik asitle karıştırılıyor, ardından karışımın içine cilanmış bir bakır şerit konuyordu. Numunede arsenik varsa hidroklorik asitle tepkimeye giriyor ve bakır şerit üzerinde gri bir leke bırakıyordu. Ancak çabuk ve basitliğine karşın testin Thomas Smethurst davasında görüleceği üzere kusurları vardı.

50'lerine merdiven dayamış emekli cerrah Thomas Smethurst 2 Mayıs 1859 günü zehirleme girişimi suçuyla tutuklandı.

Smethurst birkaç sene önce Londra'nın Bayswater semtinde bir pansiyona yerleşmiş, burada pansiyon müdavimlerinden Isabella Bankes'le tanışmıştı. Bankes de aynı yaşlarda, müreffeh ve bağımsız bir kadındı. Smethurst kısa süre içinde kadınla ihtiraslı bir ilişkiye girmişti. Çok geçmeden karısından ayrılmış ve Richmond'da Isabella'yla yeni bir hayata başlamıştı. Smethurst ile Bankes 9 Aralık 1858'de, emekli cerrahın boşanmamış olmasına aldırmadan evlenmişlerdi.

Evlenmelerinden sadece birkaç ay sonra, 1859'un Mart ayında Isabella yüksek ateş, kusma ve ishal gösteren şiddetli bir hastalığa yakalandı. Birkaç doktor tedaviye kalkıştı ve durumu düzelmeyince kuşkuya kapılıp ifrazat ve dışkı numunelerini incelenmeye yolladılar. Numuneleri saygın İngiliz toksikolog Alfred Swaine Taylor inceledi. Numunelerden birinde metalik zehir olduğuna inandığı kalıntılar bulunca Smethurst zehirleme şüphesiyle tutuklandı. Ama maalesef Isabella'ya yardım için geç kalınmıştı; Isabella Bankes tutuklamadan kısa süre sonra öldü.

Taylor ölümün ardından evlerinde bulunan ilaç şişelerini de kapsayan başka testler yaptı. Potasyum hidrat ihtiva eden bir şişede arsenik izlerine rastladı. Taylor bundan Smethurst'ün Isabella'nın ilacına zehir kattığı sonucunu çıkardı. Smethurst derhal cinayetle suçlandı. Ancak Isabella'nın otopsisinde arseniğe rastlanmadı; sağken yapılan ifrazat testlerinde de arsenik çıkmamıştı.

Şaşıran Taylor başka bir açıklama bulmaya çabaladı. Bazen bakırda arsenik katışkısı bulunabildiği bilinen bir olguydu. Taylor birden Reinsch testinde kullandığı bakırın yeterince saf olmadığını ve içindeki arsenik katışkılarının test sırasında hidroklorik asitle tepkimeye girdiğini fark etti. Smethurst'ün mahkemesi sürüyordu; Taylor'un yargıç ve jüriyi uyarmasına rağmen savcılık Isabella'dan alınan orijinal numunede bulunan "metalik zehrin" yeterli kanıt olduğuna inandığı için mahkeme devam

etti. Sonunda Smethurst cinayetten suçlu bulundu. Ancak gerek halktan gerekse tıbbi çevrelerden gelen itirazlar ve İçişleri Bakanlığı'na sunulan dilekçeler sonunda cezası kaldırıldı. Davayı yorumlayanlar mahkeme sırasında görmezden gelinen bazı delilerle işaret ettiler: Isabella hayatı boyunca hastalıklı bir kadın olınuştu; sıklıkla kusma nöbetleri geçirdiği biliniyordu. Sadece bu değildi; doktorların verdiği ilaçlardaki cıva, ifrazat numunelerinde bulunan metalik zehri rahatça açıklayabilirdi. Isabella, anlaşıldığı kadarıyla zayıf sağlığının getirdiği doğal nedenlerle hayatını kaybetmişti.

Bu vaka, Reinsch testinin sunduğu görece kolaylığa rağmen doğru sonuç için uzmanlık seviyesinde kimya bilgisi gerektiğinin altını çizmiştir. Marsh ve Reinsch testleri arseniğin tespitinde, sadece ve sadece prosedür gereğince izlendiğinde geçerli ve etkin yöntemlerdi.

* * *

Adli toksikoloji tarihinin bir diğer önemli davası, 1840'da kocasını zehirlemekten hüküm giyen Fransız Marie-Fortunée Lafarge'ınkidir. Dava, gazetelerde günlük yer alan ilk davalardan biri ve ayrıca Lafarge'ın, Mary Blandy'nin hüküm giymesine yol açan dolaylı deliller yerine doğrudan adli delillerle hüküm giyen ilk kişi olması nedeniyle büyük ün kazanmıştır.

Subay kızı Marie-Fortunée Lafarge (doğumu Chapelle) 1816'da, Paris'te dünyaya gelmişti. Büyükannesi tarafından Kral XIII. Louis'nin soyundan geldiği söyleniyordu. Annesiyle babasını küçük yaşta yitiren Marie-Fortunée'yi 18 yaşındaki teyzesi evlat edindi. Ancak teyzesiyle iyi geçinemeyecek ve iyi bir eğitim almasına rağmen daima "fakir yeğen" muamelesi görecekti.

23'üne gelip de bir türlü evlenmeyince teyzesi koca bulma işini çözmeye karar verdi. Ancak kararını Marie'ye bildirmedi. Teyze-

nin tuttuğu çöpçatansa sonunda istenen özelliklere haiz bir aday buldu. Adamın adı Charles Lafarge'dı ve bir yargıcın oğluydu. 28 yaşında, iri kıyım ve kaba biriydi. Bir dizi yanlış iş kararı yüzünden ailesi beş parasız kalmıştı ve babası evlenmesini ellerine bir miktar para geçirme şansı sayıyordu. Marie'nin ailesinin asıl nedeni öğrenmesini haliyle istemediğinden ailenin durumunu gizledi, hem arazi hem de nakit bakımından zengin olduklarını söyledi.

Her şey uygun görününce Charles ile Marie'nin buluşması ayarlandı. Ama maalesef Marie genç koca adayını pek beğenmedi. Lakin genç adamın zengin olduğunu zannettiğinden evlenmeye

Mary Lafarge'ın Haziran 1840'daki mahkemesi sırasında gazetelerde yayınlanmış bir illüstrasyonu. Mutsuz evliliğinden kurtulmak uğruna kocasını zehirleyerek öldüren Lafarge, neredeyse tümüyle toksikolojik adli delillerle hüküm giymiş ilk kişiydi.

razı geldi. Nişanları duyuruldu ve 10 Ağustos 1839'da evlenerek Lafarge ailesinin evinde oturmak üzere Paris'ten ayrıldılar.

Evi gördüğü anda dehşete kapılan Marie ailece kandırıldıklarını derhal anladı. Harabeye dönmüş eski bir manastırın sınırları içindeki ev ciddi tamirata muhtaçtı; rutubetliydi ve fare kaynıyordu. Ailede para değil, dağ misali birikmiş borç vardı. Yeni akrabaları Marie'nin nazarında kaba saba köylülerden bir gıdım yukarıdaydı. Daha ilk geceden odasına kapanıp kocasına kendisini evlilikten azletmesini, aksi durumda intihar edeceğini belirten bir mektup yazdı. Charles reddetti ama evi eski haline getirene kadar kocalık haklarını kullanmamaya söz verdi. Marie ayrıca tüm varlıklarını birbirlerine bırakacakları birer vasiyetname hazırlamalarında ısrar etti. Charles isteneni yaptı ama ardından vasiyetini değiştirip her şeyini annesine bıraktı.

Derken bir gün yeni bir iş girişimi için Paris'e sermaye aramaya gittiği sırada Marie beklenmedik bir hamleyle Charles'a bir Noel pastası ve beraberinde -daha da beklenmedik_ bir aşk mektubu gönderdi. Charles pastayı yedikten sonra fenalaştı. Ancak doktora başvurmadı; pastanın taşınma sırasında bir şekilde bozulduğunu zannetmişti. Eve döndüğünde hâlâ hastaydı. Marie kocasına bizzat bakacağını, yatmasını söyledi. Charles'ın yemeklerini hazırlayınca adamcağızın hastalığı şiddetlendi. Aile hekimleriyse Charles'ın hastalığının biraz koleraya benzediği kanaatine vardı.

Charles ağrı, sıvı kaybı ve bulantı çekmeye devam etti. Sonunda öyle hastalandı ki aile 24 saat gözetim altında tutulması gerektiğine karar verdi. Bakımına yardım için Emma Pontier adlı genç kuzeniyle Anna Brun adlı aile dostu seçildi. Marie kocasına aralarında çok güvendiğini söylediği Arap macunu da bulunan ilaçlar içirmeye devam etti. Ancak görünürdeki onca titiz bakıma rağmen Charles kötüleşmeye devam etti. Hekim gücünü

koruyabilmesi için *eggnog*[31] içirilmesini salık verdi. Anna Brun, Marie'nin malahit bir kutudan çıkardığı beyaz tozu Charles'ın içeceğine karıştırdığını görünce ne olduğunu sordu. Marie, içeceği tatlandırmak için içine "portakal çiçeği şekeri" kattığını söyledi. Ancak Anna aldığı yanıttan hoşnut kalmamıştı; Marie'nin Charles'a hazırladığı bir yemeğin yüzeyinde dolanan erimemiş beyaz parçaları görünce birkaçını delil niyetine aldı.

Charles izleyen iki haftalık yoğun ıstırabın ardından hayatını kaybetti. Marie kocasının kaybından etkilenmemiş görünüyordu; polis çağrıldığında bile istifini bozmadı. İki gün sonra Brive'den Moran adlı bir savcı geldi. Anna Braun'un sakladığı çorba ve *eggnog* numunelerine derhal el koydu. Moran, Paris'te patologların arsenik saptamada yeni bir test kullandıklarını duymuştu. Söz konusu test, Marsh testiydi. Charles'a bakan hekime bu testi bilip bilmediğini sordu. Hekim enayi yahut cahil görünmemek adına elbette bildiğini söyledi ama aslında haberi bile yoktu.

Otopsiyi yapan doktorlar mideyi ancak defin işleminden önce çıkarmayı akıl edebildiler. Numuneyi ısıtarak arsenik saptamaya dayanan eski moda bir test uyguladılar. Numuneden kötü koku yükseldi ve sarı çökelti oluştu ama testi öyle beceriksizce yaptılar ki test tüpü patlayıverdi. Buna rağmen Charles Lafarge'ın bedeninde yüksek dozda arsenik bulunduğu sonucuna vardılar.

Moran bunun üzerine dikkatini Emma Pontier'ye çevirdi. Pontier sorgulandığında Marie Lafarge'ın ufak malahit kutusunu sakladığını itiraf etti. Kutu bulunur bulunmaz incelemesi için Dr Lespinasse'a teslim edildi. Doktor kutudakinin arsenik olduğunu onayladı. Moran ayrıca Charles'ın hastalanmasına yol açan pastayı yemesinden önceki bir tarihte Marie'nin yerel eczacıdan, farelere karşı kullanacağını öne sürerek arsenik aldığını

31 Süt, şeker ve çırpılmış yumurtayla yapılan, ayrıca sıklıkla içine tatlı içkiler de eklenen bir içecek. (ç.n.)

da öğrendi. Bu bilgiler ışığında harekete geçen Moran, Marie'yi tutuklatıp cinayetle suçladı. Marie Lafarge, Brive'deki hapishaneye kapatıldı.

Mahkeme 3 Eylül 1840'da, Tulle'de başladı. Charles Lacaud adlı genç avukat yardımcılarıyla birlikte Marie'yi savunmak üzere tayin edildi. Lacaud'nun yardımcılarından Maître Paillet, birçok başka hususun yanı sıra Marsh testinde uzmanlığıyla bilinen toksikolog Mathieu Orfila'yı tanıyordu. Marie'nin aleyhindeki en güçlü delil, doktorların cesette arsenik bulunduğunu saptamada kullandıkları testti. Paillet mektubunda testin nasıl yapıldığını yazınca izlenen yöntemin ilkelliğine öfkelenen Orfila mahkemeye testlerin hiçbir geçerlik taşımayacak ölçüde cahilce yapıldığını bildiren bir beyanname gönderdi.

Doktor raporunda test yapıldığında ortaya arsenik olduğunu varsaydıkları sarı bir çökeltinin çıktığı yazılıydı. Orfila ise testin doğru yapılmadığını, sarı çökeltinin başka maddeler yüzünden de ortaya çıkabileceğini ve dolayısıyla kesin kanıt sayılamayacağını öne sürüyordu. Orfila'nın ifadesi mahkemede okununca doktorların raporu çöpe gitti. Ancak savcılık beklenmedik bir hamle yaparak mide muhteviyatının, Orfila'nın önerdiği üzere Marsh testine tabi tutulmasını talep etti.

Limoges'dan getirilen üç kimyager, deneyimsizliklerine rağmen testi yapmaya kalkıştılar ve mide numunesinde arsenik izi bulamadılar. Savcılık hiç hoşnut değildi; dengenin aleyhine bozulduğunun farkındaydı. Ancak savcılığın son bir kozu daha vardı: Savcı bu sefer Anna Brun'ün sakladığı yiyeceklerin de aynı teste tabi tutulmasını talep etti. Zaferden emin görünen savunma talebe itiraz etmedi. Marie'nin şanssızlığına bu seferki testte arsenik, hem de bol miktarda bulundu. Ama kafalar karışmıştı şimdi: Yiyecekte arsenik vardı ama peki neden cesetten çıkmamıştı? Sonunda Orfila'nın testi bizzat yapmak üzere çağrılmasına karar verildi.

Bir hafta sonra gelen Orfila, önceki testleri yapan üç kimyagere yöntemlerini dikkatle izlemelerini salık vererek Lafarge'ın mide muhteviyatına Marsh testini bizzat uyguladı. Ertesi gün öğleden sonra yanıta ulaşmıştı Orfila: Önceki testler yanlış yapılmıştı ve Charles Lafarge'ın cesedinde, az miktarda olmakla birlikte arsenik vardı.

Savunma umutsuz bir çabayla edinilen yeni sonuçları çürütmeye çalıştı ama başaramadı. Marie Lafarge 19 Eylül 1940 günü cinayetten suçlu bulunup ağırlaştırılmış müebbet hapse çarptırılarak Montpellier hapishanesine gönderildi. Kral Louis-Philippe daha sonra ağırlaştırılmış cezayı normal müebbede çevirdi. Marie 1841'de hapisteyken aynı yılın sonlarına doğru yayınlanacak anılarını kaleme aldı. Eserinde suçunu tümüyle reddetti. Tüberküloza yakalanmasının ardından 1852'de III. Napolyon'un çıkardığı afla salıverildi. Aynı yıl 7 Kasım'da, masumiyet ısrarından vazgeçmeden can verdi.

Bu vaka, toksikoloji testlerinin hassasiyetle yapılmasının ne denli önem taşıyabileceğinin örneklerinden biridir. Orfila işe karışmasaydı önceki testlerin verdiği yanlış sonuçlar yüzünden dava bambaşka yerlere varabilirdi. Ayrıca bu dava sayesinde Kral Louis-Philippe eczacıların tanımadıkları kimselere arsenik veya başka zehirleri satmalarını yasaklayan bir kanun çıkartmak zorunda kaldı. Bu kanuna göre zehir olarak kullanılabilecek herhangi bir maddeyi satın alan herkes bir "zehir defterine" kaydolmak zorundaydı. Avrupa'nın kalanı da kısa süre içinde benzer önlemlere başvuracaktı.

Arsenik kuşkusuz zehirlerin önde geleniydi ama elbette o dönemlerde kullanılan tek zehir değildi. Dahası, 19. yüzyılın başlarında yeni zehirler akla ziyan bir hızla geliştirilmeye başlanmıştı. Örnekleri arasında 1818'de bulunan striknin ve 1831'de ortaya çıkan kloroformu sayabiliriz. Hatta yıllar sonra, 1847'de Mathi-

eu Orfila bitkisel zehirlerin vücutta tespit edilmeden kalmasının mümkün olacağını ve ne kendinin ne de başkasının bu soruna çözüm bulabileceğini düşündüğünü itiraf etmişti. Çünkü bitkisel zehirlerin temeli morfin, striknin, nikotin gibi alkaloitlerdir: Sinir sisteminde iş görürler ve haliyle 19. yüzyıl başlarında yaşayan bilimcilerin tespit edebileceği izler bırakmazlar. Ama adli bilimlerin şansına Orfila yanılmıştı. Birkaç yıl sonra Jean Servais Stas (1813–1891) adlı Belçikalı bir kimyager, Brüksel'deki Kraliyet Askeri Okulu'nda çalışırken çözümü buldu.

Gustave Fougnies ünvan sahibi değildi ama kabzımal babasından kalan ciddi miras sayesinde refaha kavuşmuştu. Fougnies 20 Kasım 1850'de, kız kardeşi Lydie'nin oturduğu Bitremont Şatosu'nun yemek salonunda fenalaşarak öldü. Ölümü kendi başına pek dikkate değer sayılmayabilirdi: Fougnies çok zayıf bünyeliydi ve dahası bu yüzden bir bacağı kesilmişti. Ölümünün dikkat çekici tarafıysa kız kardeşinin aldırmaz davranışları hatta memnun görünmesiydi. Ancak ailenin durumu kurcalandığında nedeni çarçabuk ortaya çıkıyordu.

Belçikalı asil Visart de Bocarmé ailesinden gelen Kont Hippolyte de Bocarmé'yle evli Lydie, kontesti. Ancak Bocarmé ünvanına karşın sürekli parasızdı. Şaşaalı hayatı seviyordu ama yıllık geliri sadece 2.000 franktı ve dilediği şekilde yaşayabilmek için devamlı borç alıyordu. Lydie ile 1840'da evlenmesinin altında büyük ihtimalle bu durumu yatıyordu. Aslında Lydie'nin de parası yoktu ama bekâr ve çocuksuz ağabeyinin ölümü halinde ciddi bir mirasa konacaktı. Zayıf bünyesi göz önüne alındığında Fougnies'nin çok uzun bir ömür sürmeyeceği düşünülebilirdi.

Ama Fougnies durduk yerde bombayı patlatıvermişti: Nişanlanmıştı. Bocarmé'nin durumuysa içler acısıydı; feci borcu vardı ve mülkünün büyük bölümünü ipotek etmeye zorlanmıştı. Gustave'dan gelecek paraya bel bağlayamayacağı haberi ciddi bir darbeydi.

Mamafih kont ile kontes, habere son derece sevinmiş numarası yaparak Gustave'ı, Bitremont Şatosu'na, yemeğe davet ettiler. Yemek alışılmışın çok dışındaydı: Çift, dört çocuğunu şatonun başka bir yerinde yemeğe gönderdi, servisiyse bizzat -unutmayalım ki kendisi bir kontesti- Lydie üstlendi. Gustave çok geçmeden fenalaşıp yere yığıldı. Lydie hizmetçilere ağabeyinin fenalaştığını haber verdi; adamcağıza, canlanır umuduyla derhal sirke içirildi. İşe yaramadı. Lydie bunun üzerine hizmetçilere ağabeyini soyup hizmetçi kızlardan birinin odasına yatırmadan önce sirkeyle ovmalarını buyurdu. Ayrıca giysilerinin kaynatılmasını ve yemek salonunun temizlenmesini de emretti.

Savcı Bay Heughebaert gelir gelmez cesedin derhal incelenmesini emretti. Otopside Gustave'ın yanaklarının kabacıklarla dolduğu, ağzıyla boğazında yanıklar bulunduğu görüldü. İnme geçirmediği, bir çeşit aşındırıcı madde içtiği ortadaydı. Durum yeterince kuşkulu kabul edildi ve Bocarmé ile Lydie derhal tutuklandı. Jean Servais Stas ülkenin en namlı kimyageriydi; Heughebaert, Gustave'ın mide muhteviyatını Brüksel'e yollattı.

Stas analizine başladığında önündeki numuneden yükselen sirke kokusunu fark ederek şaşırdı. Gustave'a canlanır umuduyla içirildiğini öğrenince iyice kuşkulandı. Bu açıklamanın akla yakın bir yanı yoktu ve Stas derhal, sirkenin gerçek ölüm nedenini ele verecek başka kokuları gizlemek amacıyla kasten kullanıldığı sonucuna vardı. Bu yüzden Gustave'ın mide muhteviyatını daha titiz testlere tabi tutmaya karar verdi. Bildiğimiz üzere arsenik gibi zehirlerin dokuda varlığını belirleyecek testler mevcuttu ama bu testler, dokunun yok edilmesini gerektiriyordu. Aynıları metalik olmayan zehirlerin tespitinde kullanıldığındaysa bu sefer zehir de yok ediliyordu. Haliyle çok dikkatli hareket etmek zorundaydı.

Stas mide muhteviyatını mükerrer yıkama ve süzmeyle arıttı. Midede bulunabilecek maddelerin ya su ya da alkolde çözüne-

bileceğini ama her ikisinde birden kesinlikle çözünemeyeceğini fark etmişti. Haliyle mide muhteviyatından bir numuneyi alkole koyarak içindeki maddeleri ayrıştırabilecekti. Muhteviyatı arıttıktan sonra sıvı eterle karıştırdı. Bu, içindeki her türlü zehrin erimesi anlamına geliyordu. Eter sudan hafif olduğundan, suyun üzerinde bir eter katanı meydana geldi. Eteri sudan ayırdı ve buharlaşmaya bıraktı. Bu işlemin sonuncunda geriye tütün kokan yağlı bir sıvı kaldı. Nikotin, ufak miktarlarda bile öldürücü bir zehirdir; Stas, Gustave'ın böyle öldürüldüğünden kuşkulanmaya başlamıştı artık. Maddeden minnacık bir parçayı dikkatle tattı. Tadı sadece berbat değildi; dudaklarını, ağzını ve dilini de yakıyordu. Bulduğu madde sahiden de nikotindi. Mide muhteviyatından tümünü ayırdığında elinde 10 kişiyi öldüremeye yetecek miktarda nikotin oldu.

Akıllıca planlanmış bir cinayet ortaya çıkarılmıştı; Lydie ile Bocarmé yargıç karşısına getirildi. Aleyhlerinde epey delil vardı: Bocarmé fen ve tarımla ilgileniyordu; nikotinin yeterli miktarının bir insanı zehirleyebileceğini ve ayrıca bitkisel temelli bir zehir olduğu için tespit edilememesi gerektiğini kesinlikle biliyordu. Savcılığın düşüncesi, evlenme haberi üzerine Bocarmé'nin, Gustave'ı zehirlemek için tütün yapraklarından nikotin çıkarttığı yönündeydi. Feci tadı yüzünden yiyecek yahut içkiye katıldığında hemen anlaşılabileceğinden, Lydie ile Bocarmé'nin adamcağızı yere yatırıp zehri zorla içirmiş olmaları gerektiği öne sürüldü. Gustave çabucak kendinden geçince daha fazla zehir içirilmiş olmalıydı. Ardından ölüm sebebini gizlemek için sirkeye başvurulmuştu. Ama buna rağmen nikotin yanıkları çifti şüpheli durumuna sokmuştu.

Savunmanın anlattığıysa farklıydı: Bocarmé nikotin süzdüğünü kabul ediyordu ama bunu kötü amaçla değil, sadece bilimsel merak yüzünden yaptığını iddia ediyordu. Dediğine göre nikotin bulunduran şişeler yemek odasındaydı ve galiba karısı

Gustave'ın bardağına şarap koyayım derken yanlışlıkla bu şişelerden birini kullanmıştı. Özü, Gustave'ın ölümü trajik bir kazadan öte değildi. Ama Lydie'nin ifadesi farklıydı: Kocasının ağabeyini öldürmeyi planladığını ve kendisini zorla cinayete alet ettiğini söyledi.

Mahkemenin kontun açıklamasını geçerli kabul etmeyişine şaşırmamak gerekiyor herhalde. Bocarmé suçlu bulundu ve 19 Temmuz 1851'de giyotinle idam edildi. Öte yandan Lydie, aleyhindeki kuvvetli ikinci derece delillere rağmen (hizmetçilerin ifadelerine göre Gustave'ın ölümünden önce herkesi salondan çıkaran Lydie'ydi) beraat etti.

Stas'ın bitkisel zehir tespit testinin günümüzde hâlâ kullanılması dâhi bir bilimciye ebedi bir saygı duruşudur.

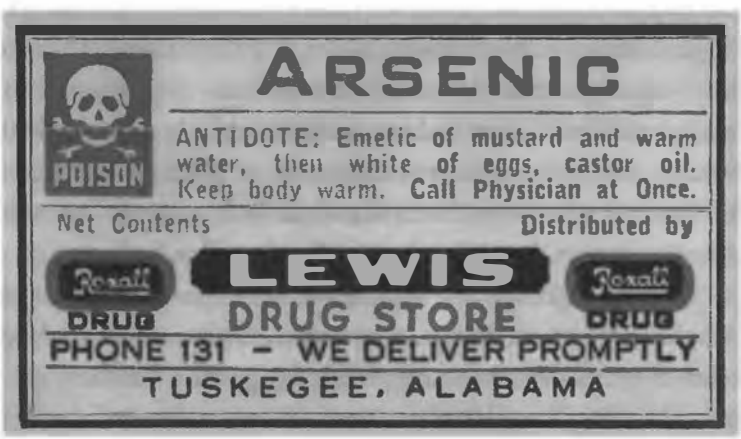
Victoria çağı genellikle zehirlemenin ayyuka çıkma dönemlerinden kabul edilir; bilinen en meşhur vakalardan birkaçı bu dönemde yaşanmıştır. Bu durumun en büyük nedenlerinden biri, çeşitli zehirlerin dükkânlardan kolayca edinilebilmesiydi; örneğin arsenik, fare zehri veya sinek kâğıdından kolayca elde edilebiliyordu. Hatta zehir öyle gözde bir cinayet yöntemine dönüştü ki kontrol altına alınabilmesi için 1851 Arsenik Kanunu türü yasalar çıkarıldı. Hayat sigortasının iyice yaygınlaşması da yeni ve ciddi bir cinayet nedenini doğurmasıyla söz konusu cinai ortamı yaratan etmenler arasında sayılabilir. Döneme dair tuhaf bir husussa ufak miktarlarda arseniğin halk arasında bir çeşit enerji içeceği ya da tonik hatta afrodizyak sayılmasıydı.

Tüm bu olguların bir araya gelişi 1889 Florence ve James Maybrick vakasını karmaşıklaştırıyor. Alabama'nın Mobile kenti doğumlu Florence Maybrick (doğumu Chandler) varlıklı bir ailenin kızıydı; babası bankerdi ve bir dönem belediye başkanlığı yapmıştı. Florence, annesiyle İngiltere'ye giderken vapurda zengin pamuk tüccarı James Maybrick'le tanışmıştı.

Florence 19, James 42 yaşındaydı. Yaş farkına rağmen ilişkileri gelişti ve 27 Temmuz 1881'de Londra'da evlenip Liverpool'a yerleştiler.

Başlangıçta her şey yolunda gibiydi; çift Liverpool sosyetesinde kendine iyi bir yer edinmişti ve dışarıdan bakanlara gayet mutlu görünüyorlardı. Ama gerçek farklıydı: Evlilikleri hiç iyi gitmiyordu ve yıllar ilerledikçe kötüleşiyordu. Maybrick karısına sadık değildi; birçok metresi ve metreslerinden birinden beş çocuğu vardı. Florence da, belki kocasının yaptıklarının teşvikiyle evlilik dışı ilişkilere girmişti. İlişki kurduğu erkeklerden biri, Alfred Brierley adlı bir işadamıydı. İlişkilerine dair dedikodular kulağına ulaşınca Maybrick öfkeye kapıldı ve herhalde kendi sadakatsizliğine hiç bakmadan karısına boşanmaya karar verdiğini söyledi.

Ancak 27 Nisan 1889 günü Maybrick aniden hastalandı. Doktorları akut hazımsızlık çektiği tanısıyla tedaviye giriştiler ama işe yaramadı ve James Maybrick 11 Mayıs 1889 günü evinde hayatını kaybetti. Florence, kocasının hastalığı sırasında, 8 Mayıs tarihinde Brierley'ye bir mektup yazmıştı. Ama mek-

Alabama'daki bir eczanede satılan arsenik şişesinin etiketi. Öldürücülüğüne rağmen arsenik yıllar boyunca pek çok amaçla yasal olarak satılmıştır.

tup, çocuklarının dadısı Alice Yapp'ın eline geçmişti ve Yapp mektubu Maybrick'in kardeşi Edwin'e vermişti. Mektup, Florence ile Brierley'nin ilişkisini açıkça ortaya koyuyordu. Edwin ile büyük ağabeyi Michael, Florence'ın James'i mirasına konup Brierley'yle birlikte olabilmek için öldürdüğü kanısına vardılar.

Otopside James Maybrick'in vücudunda ölümcül sayılmayacak miktarda arsenik bulundu. Maybrick'in kuvvet verici niyetine düzenli arsenik kullandığı biliniyordu; görüşülen bir eczacı, James Maybrick'e yıllardır arsenik sattığını söyledi. Evde yapılan aramada 50 kişiyi öldürmeye yetecek miktarda arsenik bulundu. Dolayısıyla Maybrick'in vücudunda bulunan arseniğin kendi kullanımından kaynaklanma ihtimalinin en azından geçerliliği kabullenilmeliydi.

Ama Maybrick ailesi, James'in ölümünde Florence'ın parmağı olduğuna inanmıştı; tahkikat sonunda Florence cinayetle suçlanarak yargıç önüne çıkarılmak üzere St George Hall'a yollandı. Aleyhindeki en önemli delillerden biri, Nisan ayı içinde sinek kâğıdı satın almış ve arseniği ayrıştırmak için kâğıdı suya bastırmış olmasıydı. Florence kâğıdı cilt bakımında kullanmak amacıyla satın aldığını öne sürdü ki ölümcül arseniğin yaygın kullanımlarından bir başkası da sahiden buydu. Masumiyetinde ısrarına ve Maybrick'in vücudunda bulunan arseniğin öldürücü dozda çıkmamasına rağmen Florence suçlu bulundu ve idama mahkûm edildi. Jüri muhtemelen Maybrick'in, Florence'ı, hele Victoria devrinde mahvedeceği kesin boşama niyetinden etkilenmişti. Ayrıca kocasına sadakatsizliği de Florence'ın cinayet işleyebilecek türden bir "kötü kadın" görülmesine yol açmıştı.

Mamafih hüküm tartışmalıydı ve dava, Atlas Okyanusu'nun her iki yakasında ünlendi. 1894'te yeni bir delil ortaya çıktı: Florence'ın İncilinin içinde arsenik hazırlanmasını içeren bir yüz yıkama ilacına yönelik reçete bulunmuştu. Elinde hazır arsenik

bulunsaydı sinek kâğıdından çıkarma zahmetine girmesi tuhaf olacaktı. Cezasının müebbede çevrilmesine rağmen temyiz yolu kapalıydı. Florence nihayet 1904'te salıverilince masumiyet iddiasını sürdürerek Amerika'ya döndü ve *Fifteen Lost Years / On Beş Kayıp Yıl* adlı bir kitap yazdı. 23 Ekim 1941'de hayata yapayalnız ve yoksul veda etti. Gerçek her ne olursa olsun bu dava bizlere adli bilimlerin her soruya kesin yanıt veremeyeceğini göstermektedir. Maybrick'i Florence'ın mı zehirlediğini yoksa adamın kendi kendine aldığı zehir yüzünden mi öldüğünü asla bilemeyeceğiz. Vücudunda bulunan arsenik miktarının ölümüne pek yol açamayacağını biliyoruz ve bu da bizlere adli bilimlerin elde ettiği delillerin insanlar işine gelmediği için görmezden geldiğinde hiçbir fayda sağlamayacağını hatırlatıyor.

Maybrick'in ölümcül olmayan miktarlarda arsenik kullanma alışkanlığının gösterdiği üzere bir maddenin öldürücülüğünü belirleyen ana etken genellikle dozdur. Ayrıca, öldürücü potansiyele sahip bir maddeyi birine kötü niyetle veren herkes daima öldürmeyi amaçlamaz. Suçluların kurbanlarını tecavüz, soygun veya kaçırma niyetiyle ufak dozlar kullanarak etkisiz kıldıkları birçok vaka mevcuttur. Ancak bir doktor ilaç yazarken daima sağlık, kilo, alerjiler ve benzeri etmenlere dikkat ederken suçlular genellikle bu türde uzman bilgiden yoksundur. Sıradaki vaka böyle durumların planlanan suçtan çok daha trajik sonuçlara nasıl varabildiğini gösteriyor.

Manchester'da 1889 yılının Şubat ayında biri yaşlı, diğeri genç iki adam bir atlı taksi çevirdi. Genç adam arabacıya Deansgate'teki bir *pub*'a çekmesini söyledi. Verilen adrese ulaştıklarında arabacıya içeride fazla kalmayacaklarını, beklemesini söylediler. Sahiden de kısa süre sonra *pub*'dan çıktılar ve bu sefer Stretford Yolu'na gitmek istediler. Yola koyulduktan bir süre sonra birdenbire bir yaya arabacıya el kol sallayıp bağırmaya başladı. Arabacı atları durdurdu. Seslenen yaya arabadan

birinin atlayıp az gerideki bir ara sokağa kaçtığını söyledi. Arabacı aşağı indi ve yayayla birlikte kaçan adamı aradılar ama bulamadılar. Gideceği yere yaklaşınca para ödememek için atlayıp kaçan müşterilere sık rastlanıyordu; can sıkıcıydı ama fazla vakit harcamaya değecek bir durum değildi.

Derken arabacı, bir yolcusunun daha olduğunu hatırladı. İçeri baktığında ihtiyar adamın yerinde oturduğunu gördü. Uyuyor gibiydi adam. Arabacı dürterek uyandırmaya çalışınca ihtiyar elini itti ve gözlerini açmadan rahat bırakılmak istediğini söyledi. Hiç iyi görünmüyordu; arabacı polis çağırdı. Gelen memur ihtiyar adamın halini görünce arabacıya karakola değil, derhal bir hastaneye gitmesini buyurdu. Hastaneye vardıklarında ihtiyar adam can vermişti.

Doktorlar ağır alkol kokusunu alıp vücutta herhangi bir darp izine rastlamayınca ihtiyarın kalp krizi geçirdiğine karar verdiler. Polis arabadan atlayarak kaçan genç adamın tarifini aldı (1.60 boylarında, temiz tıraşlı, kahverengi takım elbiseli ve keçe şapkalı) ama bundan öte bir şey yapmadı.

Ancak otopside ihtiyarın kalp krizinden ölmediği ortaya çıktı: Doktorlar, morfin ve striknin dâhil birçok zehri test ettikten sonra adamın kloralhidrat zehirlenmesi geçirdiğini keşfetmişlerdi. Dolayısıyla polis tekrar devreye girdi ve soruşturmanın başına Komiser Jerome Caminada getirildi. Doğma büyüme Manchesterlı Caminada, kentin sokaklarını ve suçlularını çoğu kimseden daha iyi biliyordu. Çarçabuk birkaç çıkarıma ulaştı. Öncelikle ihtiyarın ceplerinin boş çıkmasına bakarak muhtemelen bir soygunun amaçlandığını düşündü. Ayrıca Stretford Yolu'ndaki adres arabayı *pub*'dan uzaklaştırıp suçluya kaçma fırsatı yaratmak için verilmiş görünüyordu. Kurban John Fletcher, saygın bir işadamı, ilçe meclisi üyesi ve yargıçtı. Caminada böylesi mühim bir adamın kendisiyle aynı seviyede olmadığı bariz ve güvenmesi için hiçbir nedeninin bulunma-

dığı bir gençle ne demeye araba paylaştığım merak ediyordu.

Caminada, Fletcher'ın o gün, birkaç günlüğüne Kuntsford'a gitmek üzere evden çıktığını öğrendi. Kasabada öğlen yemeğini yemiş ve eski bir dostuyla aynı akşam saat yedide yemekte buluşmak üzere sözleşmişti. Bu bilgiler ışığında planlarına boş verip katili olacak kişiyle bir *pub*'a gitmesi daha da tuhaf görünüyordu.

Caminada katili yakalamasını sağlayabilecek herhangi bir bilgi kırıntısı bulabilmek için kılık değiştirerek sokakları arşınlamaya, batakhanelere gitmeye başladı. Şansı yaver gitti ve konuştuğu bir arabacı para saçan bir genci hatırladığını söyledi: Adamı boksör, kumarbaz ve benzeri tayfanın sık uğradığı bir *pub*'a götürmüştü. Caminada bağlantıyı derhal kavradı: Evet, doktorlar anestezide kullanıyordu ama kloralhidrat aynı zamanda şikeli müsabaka düzenleyenlerin nakavt amacıyla başvurduğu bir maddeydi.

Komiser birden Jack Parton adlı bir suçluyu hatırladı; elindeki vakanın özellikleri bu adamın yöntemiyle aynı görünüyordu. Parton, müşterilerini ilaçla bayıltıp arkadaşlarına soydurduğu için lisansı iptal edilmiş bir meyhaneciydi. Lisansını kaybedince bahisli müsabaka düzenleme işine atılmıştı ve kentin her yerinde şikeli boks yaptırıyordu. Tek sorun, Jack Parton'ın suçlunun tarifine uymayacak denli yaşlı olmasıydı. Ama 18 yaşındaki oğlu Charlie tarife uyuyordu. Caminada delikanlının izini sürüp cinayet, soygun ve bayıltıcı ilaç verme suçlarından tutuklamayı başardı. Charlie cinayet işlendiği sırada başka bir yerde bulunduğuna dair bir tanığı olduğunu öne sürdü ama Caminada, soruşturması sırasında bir eczacıdan Charlie'nin eşkâline uyan bir gencin dükkânından bir şişe kloralhidrat çaldığını öğrenmişti.

Charlie, Fletcher'ı öldürmek suçuyla mahkemeye çıkarıldı. Başka biriyle karıştırıldığını iddia etti ama arabacı ve eczacı dâhil, pek çok kişi tarafından görülmüştü. Saygın bir tanık

mahkemede Parton'ı bira bardağına minik bir şişeden bir şey dökerken gördüğünü söyledi. Charlie suçlu bulundu ve idama mahkûm edildi ama yaşı yüzünden cezası müebbede çevrildi. Fletcher'ın ölümü çok büyük ihtimalle trajik bir kazaydı; dürüst bir genç değildi ama Charlie'nin kurbanını öldürmeyi değil, bayıltıp soymayı amaçladığı açıktı. Maalesef babasından öğrendiği numara tehlikeliydi ve bu vakada, en kötü sonuca varmıştı.

Gizlice içirilen maddenin öldürücülüğünün hafife alınmasıyla ilgili bir başka vaka 1954 yılında İngiltere'de yaşandı. Bu vaka, bir başka zehrin son derece nahoş etkilerini ortaya koyuyordu: Kantahidrin. Arthur Kendrick Ford 44 yaşında, ilaç toptancısında çalışan bir eczacıydı. İki mesai arkadaşına, 27 yaşındaki Betty Grant ve 17 yaşındaki June Malins'e fena tutulmuştu. Kızları elde etmek için İspanyol Sineği adıyla bilinen bir afrodizyaktan yararlanmaya karar verdi. Söz konusu ilaç bir böcek türünün öğütülmesiyle elde edilen bir preparattı. Etkin maddesiyse böceklerin doğal salgısı kantahidrindi. Ford işverenlerinin kantahidrin bulundurduğunu ve birazını kolayca aşırabileceğini keşfetmişti. Hindistancevizli dondurma aldı, ufak bir miktar kantahidrin katıp kızlara ikram etti. Kendi de yedi.

Hep birlikte şehvete yuvarlanacaklarını umuyordu ama ciddi hayalkırıklığı yaşayacaktı. Kantahidrin ufak dozlarda bile kabartıcı özelliğe sahiptir ve genellikle dermatologlar tarafından siğil yakmada kullanılır. Ford ve iki kızcağız birkaç saat içinde fenalaşıp hastaneye kaldırıldı. Kantahidrinin iç organlarını resmen kavurduğu Betty Grant ile June Malins kısa süre sonra ıstırap içinde can verdi. Ford ise zor bela hayatta kalabildi. Otopside kantahidrin çıkınca Ford sorgulandı ve çok geçmeden yaptığını itiraf etti. Kasıtsız cinayetten yargılandı ve saçma sapan fantezileriyle aptallığının iki masum cana mal olduğu düşünüldüğünde hafif sayılacak beş yıllık bir hapis cezasına çarptırıldı.

Zehirlemeye âlem yaparcasına hevesli, 7 Eylül 1947 doğumlu Graham Frederick Young, modern zaman zehircilerinin en namlılarından biriydi. Zehirlere ilgisi çocukluğunda başlamıştı ve daha 14 yaşındayken farklı dozlarla denemeler yaparak ailesini zehirlemeye girişmişti. Bir eczaneden, antimon -sindirildiğinde baş ağrısı, kusma, bulantı, sersemlik ve depresyon yaratan son derece zehirli bir metal- ve genellikle kalp ilaçlarında kullanılan ama yüksek dozda alındığında nefes darlığı ve kusmanın yam sıra kalbe zarar da veren yüksükotunu, yaşı hakkında yalan atıp fen ödevi için gerektiğini söyleyerek almıştı.

Young'ın üvey annesi 1962 başlarında hastalandı. Gittikçe kötüleşip Nisan aymda öldü. Teyzesi Winnie kuşkulandı; Young'ı doğduğundan beri tanıyor, genel anlamda kimyaya, özellikle zehirlere düşkünlüğünü biliyordu. Baba Frederick Young şiddetli karın ağrısı çekip kusmaya başlayınca hastaneye kaldırıldı ve antimon zehirlenmesi teşhis edildi. Kimya hocası da Young'ın kapaklı sırasında zehir bulunca derhal polis çağırdı. Young 23 Mayıs 1962'de tutuklandı. Sorgusunda babasını,

"Kabarcık böceği" adıyla da bilinen, kantahidrin salgılayan *Hycleus lugens*.

kız kardeşini ve bir sınıf arkadaşını öldürmeye kalktığım itiraf etti. Üvey annesi yakıldığından cesedi analiz edilemedi ve ölüm nedeni olarak kayda bir trafik kazasmda aldığı yaralardan doğan yan etkiler geçti.

Psikiyatrik değerlendirmeye alınan Young'a psikopat teşhisi kondu. Akıl Sağlığı Yasası uyarınca asgari 15 yıl yatma tavsiyesiyle Broadmoor Hastanesi'ne kapatıldı. Ancak dokuz yıl sonra iyileştiği ve kamuya tehlike teşkil etmediği kararıyla salıverildi.

Oysa Young, hastanede kaldığı süre boyunca örnek mahkûm görünürken tıp çalışarak zehir bilgisini geliştirmişti. Dahası, hastane çalışanları ve hastalar üzerinde deneyler yapmış, bunlardan biri (John Berridge adlı bir hasta) ölmüştü. Bu durum vaktinde fark edilmemişti ve daha sonra Young'ın uzmanlığı sayesinde hastane bahçesindeki defne ağaçlarının yapraklarından siyanür elde etmeyi becerdiği varsayıldı.

Young 1971 yılında Broadmoor'dan salıverildikten sonra kız kardeşinin Hemel Hempstead'deki evine yakın Bovingdon'da, John Hadland Laboratuarları'nda iş buldu. İşverenleri Young'ın "rehabilitasyonundan" haberdardı ama hüküm giymiş bir suçlu olduğunu bilmiyorlardı. Şirket askeri amaçlı talyum bromit-iyodit kızılötesi mercekler üretiyordu. Talyum, kurşun ve cıvayla ilintili, çok zehirli bir ağır metal olduğu için Young'ın işine gelmişti. Ancak talyumun işyerinde depolanmadığını görünce bu sefer Londra'dan bir başka eczacıya yalan söyleyerek antimon ve talyum edinmeyi başardı. Kısa süre sonra Young'ın ustabaşı Bob Egle hastalanıp öldü. Vardiyada çay yapma görevi Young'ındı. Çok geçmeden başka işçiler de şiddetli kusmayla başgösteren rahatsızlıklara yakalandılar; bazıları hastaneye kaldırıldı. Hastalık öyle yayılmıştı ki başta virüs salgını zannedildi ve Bovingdon Mikrobu lakabını aldı.

İzleyen aylarda Young çoğunlukla eczacıdan aldığı talyumla

70 kişiyi daha zehirledi. Şansa başka ölen çıkmadı ama birçok kurbanı ciddi hastalandı. Bu dönemde 30'a yakın doktor tedavilerde yer aldı ama hiçbiri, muhtemelen talyum zehirlenmesinin belirtileri grip gibi virüslerinkilerle kolayca karıştırılabildiğinden zehirlenme teşhisi koyamadı. Ayrıca öyle fazla kişi hastalanmıştı ki zehirlenme fikri pek inandırıcı görünmeyecekti. Bu durum, talyum tuzlarının kokusuz, renksiz ve neredeyse tamamen tatsız olmalarının yanı sıra suda kolayca erimeleriyle birleştiğinde ortaya pek çok açıdan kusursuz zehir çıkıyordu. Mamafih talyum bu amaçla nadiren kullanılmıştır ve Young bilindiği kadarıyla bu yolu seçen ilk zehircidir.

Sonunda bir başka ölüm olayı kaçınılmazdı elbette. Young'ın mesai arkadaşlarından Fred Biggs birden fenalaştı ve Londra Ulusal Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne kaldırıldı. Ölmeden önce haftalarca ıstırap çekti. Young'ın Biggs'in ölümüne gösterdiği sıradışı ilgi şirket doktorunun dikkatini çekmişti. Polis çağrıldı ve soruşturma başlatılınca Young'ın daha önce zehirlemeden hüküm giydiği ortaya çıktı. Young 21 Kasım 1971'de tutuklandı. Cebinden talyum çıktı ve evinde yapılan aramada antimon, talyum ve akonit bulundu. Ayrıca güncesi de ele geçirildi: Young kimlere hangi dozda zehir verdiğini, zehrin etkilerini ve kimlerin hayatta kalmasına izin verdiğini kayda geçirmişti: Tanrıcılık oynamak hoşuna gidiyordu.

19 Haziran 1972'de St Albans Kraliyet Mahkemesi'nin huzuruna çıkarılan Young suçunu reddetti. 10 gün süren davada basın Young'a Fincan Zehircisi lakabını taktı. Young polisin bulduğu güncenin yazmayı planladığı polisiye romanla ilgili notları barındırdığını öne sürdü. Ama aleyhinde sunulacak başka deliller de vardı. Bu tür soruşturmalarda cesedin incelenmesiyle ölüm nedeninin saptanması haliyle son derece önem taşır. Ama ne Bob Egle ne de Fred Biggs'in ölülerinde bu tür bir inceleme yapılmıştı. Dolayısıyla polis Biggs'in mezardan çıkartılması için

emir hazırlattı. Cesedi yakıldığı için Egle hususunda aynı işlem yapılamayacaktı ama polis buna rağmen küllerinin konduğu kavanozu da çıkarttırdı. Küller incelendiğinde dokuz miligram gibi yüksek bir dozda talyum bulundu. Onca avantajına karşın Young'ın gözde zehri talyumun bir kusuru vardı: Organik zehirler yakılma işleminde yok oluyordu ama talyum gibi bir metal zarar görmüyordu. Britanya hukuk tarihinde ilk defa yakılmış birinin küllerinden delil elde ediliyordu. Biggs'e yapılan otopside de talyum bulundu. Bu deliller ışığında hüküm giyen Young müebbet hapis cezasına çarptırıldı. 1990 yılında, henüz 42 yaşındayken Parkhurst'teki hücresinde öldü.

Zehir elbette sadece tek başına suç işleyenlerce kullanılmamıştır. Hükümetler tarih boyunca bela çıkaran vatandaşlarını veya devlet düşmanı sayılan kimseleri ortadan kaldırmada zehre başvurmuştur ve günümüzde de hâlâ başvurmaktadır. Modern dönemden bu tanıma uyduğu düşünülen iki vaka mevcuttur. Georgi Markof ve Alexander Litvinenko'nun gizli servislerin verdiği emirlerle öldürüldükleri öne sürülmüştür.

Georgi Markof tanınmış bir Bulgar yazardı. *A Portrait of My Double*[32] (1966) ve *The Women of Warsaw*[33] (1968) adlı eserleri sayesinde Bulgaristan'ın en yetenekli genç yazarları arasında sayılmaya başlanmıştı. Ayrıca komünist sansür tarafından yasaklanmış oyunları vardı.

Markof 1969'da Bulgaristan'dan ayrılıp İtalya'daki kardeşinin yanına gitti. Kısa süreli bir ziyarete niyetliydi ama sonrasında Batı'da kalmaya karar verip nihayetinde Londra'ya yerleşti. Burada yayıncılık işi buldu ve BBC'nin Bulgaristan bölümünde, Özgür Avrupa Radyosu'nda ve Alman yayın kurumu Deutsche Welle'de çalıştı. Markof geçmişte, Bulgar toplumunda ayrıcalıklı

32 Kabaca: "İkizimin / kopyamın veya dublörümün portresi" (ç.n.)

33 Kabaca: "Varşova/Varşova'nın Kadınları" (ç.n.)

bir yere sahipti; yetenekli yazar sıfatıyla 1964 ile 1968 arasında Devlet Başkanı Todor Jifkof ile yapılan toplantılara katılacak entelektüel gruba seçilmişti. Bu durumuysa Jifkof'un mutlaka gizli kalmasını arzulayacağı bazı bilgileri açıklayabileceği anlamına geliyordu; Jifkof'a yönelik alaycı yorumlarının da Bulgar yetkililerinin hoşuna gitmediği düşünülebilir. 1972 yılında Markof'un eserleri kütüphane ve kitapçılardan toplatıldı; Bulgaristan Yazarlar Sendikası üyeliği askıya alındı. Batı'ya kaçma suçuyla gıyabında altı yıl altı ay hapis cezasına çarptırıldı.

1978'de Markof'a, biri baharda Münih'te katıldığı bir yemek davetinde içkisine zehir konarak, diğeriyse yazın Sardinya adasında iki defa suikast girişiminde bulunuldu. Üçüncü ve amacına ulaşan suikastta kullanılan yöntem hem dâhiyane hem de ürkütücüydü. Markof 7 Eylül 1978'de (Todor Jifkof'un 67. yaş günüydü) Waterloo Köprüsü'nden işe giderken sağ bacağının arkasında böcek ısırması veya diken batmasını andıran keskin bir acı hissetti. Arkasını döndüğünde yerden şemsiyesini alan bir adamla karşılaştı. Göründüğü kadarıyla yanlışlıkla şemsiyesinin sivri ucu Markof'un bacağına batmıştı. Adam alelacele özür diledi ve koşarak karşıya geçip bir taksi çevirdi.

Markof günün ilerleyen saatlerinde, şemsiye ucunun battığı yerde ufak, kırmızı bir yumrunun oluştuğunu gördü. BBC'deki birkaç mesai arkadaşına gösterdi göstermesine ama üstünde durmadı. Ama akşama ateşi çıktı ve hastaneye kaldırıldı. Doktorların tüm çabalarına rağmen hızla kötüleşti ve 11 Eylül 1978'de, 49 yaşında hayata gözlerini yumdu.

Polis otopsi talep etti. Markof'un risin zehirlenmesi yüzünden öldüğü ortaya çıktı. Risin, Hint baklasından elde edilen bir proteindir ve bilinen en öldürücü toksinlerdendir. Sadece bir gramı, yaklaşık 40.000 kişiyi öldürmeye yeterlidir. Patologlardan biri Markof'un bacağına saplı, iğne ucu büyüklüğünde, mini minnacık bir saçma bulmuştu. İncelendiğinde saçmanın

yüzde 90 platin ve yüzde 10 iridyumdan yapıldığı, üzerine 0,35 milimetrelik delikler açıldığı görüldü. Porton Down'daki askeri bilim tesisinin uzmanları bu deliklere risin yerleştirildiğini ve deliklerin özel tasarlanmış bir maddeyle kapatıldığını keşfettiler. Söz konusu madde insan vücut ısısı olan 37^0 C sıcaklıkta eriyordu. Kısacası Markof'a kazayla batan şemsiye ucu aslında bu saçmayı vücuduna zerk etmişti. Saçma vücut içindeyken delikleri kaplayan madde erimiş ve risin yayılmıştı. Doktorlar Markof'un başına geleni teşhis edebilseler bile yapacakları bir şey yoktu çünkü risinin bilinen bir panzehiri bulunmuyordu.

Risinin çıkarıldığı Hint baklası. Zehir, hücrelerin protein üretme yetisini bastırarak etki eder. Sadece sekiz bakla tanesinden yapılacak püre bir yetişkine tehlikeli seviyede toksin sunacaktır.

Suikastta Bulgaristan ve Rusya'dan şüphelenilmekle birlikte İngiliz yetkililerinin yapabileceği pek bir şey yoktu. Markof'un katili bugüne dek adalet karşısına çıkarılamadı ancak komünizmin Bulgaristan'da çöküşünün ardından vakaya yönelik ilgi yeniden ortaya çıktı.

Alexander Litvinenko vakası daha da yakın tarihlidir ve yine son derece berbat bir zehrin kullanımıyla ilgilidir. Litvinenko hem KGB'de hem de halefi FSB'de görev almıştı. Litvinenko 1998 yılının Kasım ayında beraberinde FSB'den bazı meslektaşlarıyla kamuoyu önünde üstlerini, Boris Berezovski adlı bir oligarkın öldürülmesini emretmekle suçladı. 1999 yılında bu yüzden tutuklanıp yetkisini aşmakla suçlandı. 2000'de salıverildi ama yeni suçlamalarla tutuklanacağı korkusuyla ailesiyle birlikte Rusya'dan kaçtı ve siyasi sığınmacı talebini kabul eden Britanya'ya geldi (ABD talebini reddetmişti). İngiltere'de yazarlık ve gazetecilik ve ayrıca MI5 ve MI6 hesabına gizlice danışmanlık yapmaya başladı.

Litvinenko Londra'da tartışma yaratan bazı kitaplar yazdı. Bunlardan birinde FSB'yi, 300 küsur kişinin ölümüyle sonuçlanan apartman bombalama olayını düzenleyip suçu dönemin Çeçen ayrılıkçılarına atmakla suçladı. Daha da ileri gitti ve FSB'nin başka terörist eylemleri, Vladimir Putin'in iktidara gelmesi için hazırlanan plan dâhilinde gerçekleştirdiğini öne sürdü.

1 Kasım 2006'da aniden hastalanan Litvinenko hastaneye kaldırıldı. Şiddetli ishal ve kusma nöbetleriyle gittikçe zayıfladı; sürekli kendini kaybediyor, ardından ayılıyordu. Doktorlar daha teşhis koyamadan (talyum zehirlenmesinden bile şüphelenmişler ama testler sonuç vermemişti) 23 Kasım'da hayata veda etti. Radyoaktif polonyum-210'la zehirlendiği ancak ölümünden sonra anlaşılabildi. Çoğu radyoaktif izotopun aksine gamma ışını değil radyasyon detektörlerinin büyük kısmının tespit edemediği alfa parçacıkları yayan polonyum-210'un tespiti çok zordur.

Litvinenko'nun ölümü üzerine başlatılan soruşturmada Andrey Lugovoy adlı bir Rus ajanı şüpheli konumuna geldi ancak Rusya ajanın teslim talebini reddetti. Buna karşılık Litvinenko'nun ölümüyle herhangi bir ilgisinin bulunmadığını öne süren Lugovoy İngiliz gizli servisini suçladı. Litvinenko'yu kimin zehirlediğini veya zehirleme emrini kimin verdiğini muhtemelen hiç öğrenemeyeceğiz. Middlesex Üniversitesi çevre toksikoloğu ve radyasyon uzmanı Profesör Nick Priest'e göre Litvinenko büyük olasılıkla tarihte polonyum-210'un akut α-radyasyonu etkisiyle ölen ilk insandı. Ölümüyle zehirlemeler atom çağına girdi.

7

DNA

DNA teknolojisi, çapraz sorgulamanın ortaya çıkışından bu yana gerçeği arayışta, suçlunun hüküm giymesinde ve masumun beraatında en büyük adım olabilir.

Joseph Harris, ABD'li yargıç

DNA parmakizi ve adli bilimlerde uygulanışından daha önce bahsetmiştik (*bkz* Sunuş). Ancak adli bilimler alanında zamanımızın en müthiş ilerlemesi sayıldığından daha fazla yer ayrılıp bahsedilmeyi hak ettiği açıktır. Ayrıca biri 1980'lerden ünlü bir cinayet vakası, diğeriyse çözümüne birazcık katkı yaptığım tarihsel bir gizem olmak üzere şahsen karıştığım iki davayı da anlatarak kendime pay çıkaracağım.

Colette Aram, Nottingham yakınlarındaki Keyworth köyünde oturan 16 yaşında, alımlı ve zeki bir kızdı. Sevgi dolu bir ailede büyümüştü ve akranlarınca iyi biri olarak kabul ediliyordu. Okuldan ayrılıp kuaför çıraklığına girişmişti; mesleği çok seviyordu ve başarıya giden yoldaydı. Ama yolu yarıda kalacaktı. 30 Ekim 1983 günü, saat 20:00'den sonra (doğum günümdü; haliyle tarihi hiç unutmayacağım) Keyworth'ün Normanton Caddesi'ndeki evinden çıkıp erkek arkadaşı Russel Godfrey'nin yaklaşık iki kilometre mesafedeki evine yürümeye koyuldu.

Normalde Russell arabasıyla gelip alırdı ama bu tip feci olaylarda sıkça rastlandığı üzere kader işe el atmış, delikanlının otomobili o gün arızalanmıştı. Colette en son Nicker Hill ile Platt Caddesi arasında, sekizden biraz sonra arkadaşlarıyla konuşurken görülmüştü. Willow Brook yönüne yürümüştü. Daha sonra bir görgü tanığı, bir çığlık ve ardından hızla uzaklaşan bir otomobilin sesini duyduğunu söyleyecekti. Sokağa bakmış ama hiçbir şey görememişti ve civarda çocukların bağırıp çağırmalarına alıştığından polise haber verecek önemli bir mesele olmadığını düşünmüştü.

Colette aynı akşam saat 22:30'a kadar Godfrey'nin evine gelmeyince telaş başladı. Bir süre sonra polise haber verildi. Buz gibi bir Ekim gecesiydi ve don başlamıştı. Saatlerce süren beyhude çabalardan sonra aramaya ertesi gün devam edilmesine karar verildi. Ama buna gerek kalmadı; ertesi sabah Colette'in oturduğu yere üç kilometre mesafedeki Thurlby Caddesi'nden işine giden bir adam, yol kenarında tuhaf bir şey gördü. Durup bakmak için arabasından indi. Karşısına çıkan Colette'in çıplak cesediydi. Colette dövülmüş, tecavüze uğramış ve boğazlanmıştı. Saatlerdir ölüydü.

Cinayet soruşturması derhal başlatıldı ve soruşturmanın başına Emniyet Amiri Bob Davy atandı. Colette'in en son görüldüğü Nicker Hill yakınlarındaki Keyworth ve Normanton oyun alanlarında bir vaka odası kuruldu. Geniş kapsamlı soruşturma için aralarında benim de bulunduğum yüzlerce polis memuru görevlendirildi. Bunun sonucunda, geniş çaplı soruşturmalarda sıkça rastlandığı üzere kimi son derece ciddi, birçok bildirilmemiş suç ortaya çıktı ve Colette'in öldürülmesiyle ilgisiz suçlardan pek çok kişi tutuklandı.

Bölgedeki bir başka ufak köyden, Holme Pierrepont'tan aynı günün erken saatlerinde kırmızı bir Ford Fiesta'nın çalındığı bildirilmişti. Söz konusu araç Keyworth'te terk edilmiş ve anahtarları bir çalılıkta gizlenmiş halde bulundu. Colette'in cesedi bu-

lunduğunda ayaklarında çamur yoktu ve toprakta, arsadan uzaklaşan lastik izleri vardı. Bu durum kızcağızın araç içinde saldırıya uğradığını akla getiriyordu; haliyle arabanın bulunması cinayet soruşturma ekibine hayli önemli göründü. Aracın içi araştırıldı ve hem kan hem de semen izlerine rastlandı.

Derken iki kız ortaya çıkarak aynı gece kırmızı Ford Fiesta kullanan bir adam tarafından takip edildiklerini söylediler. Kızlardan biri öyle ürkmüştü ki koşarak bir arkadaşının evine sığınmıştı. Adam 14 yaşındaki diğer kızla konuşmaya kalkmış ama anlaşıldığı kadarıyla kızın yanındaki büyük köpeğinden çekinerek uzaklaşmıştı. İki kız da aynı tarifi veriyordu: Adam yaklaşık 1.60 boylarında, siyah dalgalı saçlıydı. Soruşturmada önemli bir ilerleme kaydedilmişti. Daha umut verici bilgiyse Costock köyündeki Generous Briton adlı *pub*'ın sahibesinden geldi. Cinayet gecesi 21:00 sularında *pub*'a bir adam gelmişti. Portakal suyu ısmarlamış ve kadın adamın ellerinde kan görmüştü. Söyleyince adam tuvalete gidip ellerini yıkamıştı. Büyük bir şanstı bu: Tuvalette yapılan aramada kanlı bir kâğıt havlu bulundu ve delil olabileceği düşünülerek alıkoyuldu. Önemi daha sonra anlaşılacaktı.

7 Temmuz 1984'te, uzun soluklu BBC programı *Crimewatch*'un ilk bölümünün bu vakaya ayrılması soruşturmayı yürüten yetkilileri memnun etti. Programa 400'ü aşkın ihbar telefonu geldi ve bu sayede cinayet ekibi şüpheli listesinden 1.500 ismi eleyebildi. Ama bunca bilgiye rağmen katili yakalayacak gibi görünmüyorlardı.

17 Kasım 1983'te vaka odasına cinayetle böbürlenen bir mektup geldi. Mektupta sadece katilin bilebileceği ayrıntılar vardı ve asla yakalayamayacaklarını söyleyerek polisle alay ediliyordu. Mektup titiz bir incelemeye tabi tutuldu ve üzerinde bir parmakizi bulundu. Ama maalesef polisin nihayet katile giden ipucunu bulma sevinci çabucak söndü: Veritabanında parmakizinin eşleşmesi çıkmamıştı.

Böylece, yüzlerce memurun görev aldığı geniş çaplı soruştur-

maya rağmen katil yakalanamadı. Fail elden kaçtığında soruşturma ekibinin içine her daim bir kasvet ve başarısızlık hissi çöker. Colette Aram cinayetini soruşturan ekip için de durum aynıydı. Katili bulamamanın getirdiği öfke ve hayalkırıklığı hepimizin içine sinmişti. Soruşturma peyderpey hız kaybetti; arada sırada ele geçen bilgi kırıntılarıyla gündeme gelmekle birlikte genel anlamda çıkmaza girdi. Aradan yıllar geçti. *Crimewatch*'un 20. yılı şerefine bir kez daha yayınlanmasıyla yine birçok ihbar geldi ama hiçbirinden işe yarar bir ipucu çıkmadı. Colette'in anısı ve beraberindeki başarısızlık duygusu 25 yıl boyunca benliğimde dolaşıp durdu. Amirlerimin ne beter hislerle dolduğunu sıklıkla düşündüm. Ama böyleydi işte sonuçta: Bir cinayet daha çözümsüz kalmıştı.

Ama bilim onca yıl boyunca boş durmamıştı ve Colette'in öldürülmesinden 25 yıl sonra adli bilimler teknolojisi en iyimser polis memurlarının en akla ziyan fantezilerini bile aşacak hale geldi. Leicester Üniversitesi'nden Alec Jeffreys'in Adli Bilimler Hizmetleri'nden Peter Gill ve Dave Werrett ile birlikte DNA profili yahut genetik parmakizini geliştirmeleriyle DNA sahneye çıktı. Çalışmanın ortaya çıkışını meşhur Black Pad cinayetlerinde görmüştük. Daha sonraları, ileride aktaracağım tarihsel gizem meselesinde Peter Gill'le çalıştığım sırada teknolojinin gelişiminde oynadığı rolü şöyle anlattı: "Bütün DNA çıkarma tekniklerinin geliştirilmesi ve eski lekelerden DNA elde edilebileceğini kanıtlama benim sorumluluğumdaydı. En büyük başarımız vajina hücrelerinden spermi ayırmayı sağlayan tercihli ayırma yöntemiydi; bu yöntem olmasaydı tecavüz vakalarında DNA'dan yararlanmak çok zor olurdu." Elbette bu teknikler Colette Aram vakasına uygulanabilirdi.

Colette cinayeti aslında 1997'de tekrar ele alınmış ve katilin DNA profili çıkarılmaya çalışılmıştı. Dr Tim Clayton otopsi sonrasında saklanmış numunelerden Colette'in DNA'sını oluşturma-

yı başarmıştı. Fakat arabanın içinde Colette'in giysilerinde bulunan semen numunelerinden katilin DNA profilini çıkarma çabası ancak kısmen başarıya ulaşabilmişti. Maalesef tam profil için 10'u babadan, 10'u anneden toplam 20 marköre ihtiyaç vardı ve doktor sadece üç tane belirleyebilmişti (DNA markörleri DNA'nın bireye özel parçalarıdır ve bu nedenle kimlik tespitinde kullanılabilmektedirler. DNA molekülünün belli yerlerinde bulunurlar). Clayton'ın elinde katili tespit edecek bilgi yoktu ama çalışması sayesinde soruşturmada adı geçen kimilerinin şüpheli listesinden elenmesini sağlamıştı. 1997'deki çalışma sonunda hızını kaybetmiş ve vakada 1983'tekinden daha ileri gidilememişti.

Colette cinayeti sırasında polis memurluğu yapan Emniyet Amiri Kevin Flint, 2004 yılında Nottingham cinayet bürosunun başına atandı. Flint, 1983'teki soruşturmada görev almış diğer herkes gibi katilin hâlâ bulunamamasına çok içerlemişti ve feci inatçılığı göz önüne alındığında şaşırtıcı gelmeyecek bir azimle bu sorunu gidermeye niyetliydi.

Deliller bir kez daha gözden geçirildi ve Tim Clayton bir kez daha delilleri incelemeye davet edildi. Ama bu sefer yeni DNA teknikleri, doktorun Generous Briton'da bulunan kâğıt havlu üzerinde çalışmasına olanak sağlıyordu. Özellikle "düşük kopya numaralı" DNA'daki[34] gelişmeler sayesinde bilimciler artık çok az sayıda DNA marköründen yararlanarak tam profil çıkarabiliyordu. *Pub*'a gelen adamın Colette'in öldürülmesiyle ilgisi bulunup bulunmaması bir yana kim olduğu dahi bilinmediğinden Clayton başarıya fazla ihtimal vermiyordu. Ama kâğıt havluyu tekrar incelediğinde üzerinde biri kadın, diğeri erkek iki kişinin DNA'sına rastladı. Kadın DNA numunesini derhal Colette'ten kalan numuneyle karşılaştırdı. Eşleşiyorlardı. Eşleşme, o gece

34 LCN veya "low copy number": Normalde kullanılandan daha az malzemeden (birkaç hücreden, parmakizinin bıraktığı ter vb sıvı kalıntıdan) zincirleme polimeraz tepkimesi sayesinde DNA profili oluşturmaya yarayan hassas bir profil çıkarma tekniği. (ç.n.)

pub'a gelen adamın Colette'in katili olduğunu neredeyse kesinlikle gösterdiğinden son derece önemliydi. Clayton'ın erkeğin DNA'sını da çıkarabilişi aynı ölçüde önem taşıyordu. Buldukları, 1997'de elde ettiği üç markörle eşleşti. Artık katilin tam DNA profiline ulaşılmıştı.

Profil polis veritabanında arandı. 1983 yılında cinayet işleyebilmiş birinin aradan geçen onca zaman zarfında başka suçlara karışması kuvvetle muhtemel sayılabileceğinden umutlar artmıştı. Ama sonuç yine hayalkırıklığıydı: Hiçbir eşleşme yoktu. Fakat Clayton henüz teslim bayrağı çekmeye niyetli değildi: Bir ailesel DNA araştırması önerdi. Bu tip aramalar, DNA'sı eldeki numuneye benzeyen ve dolayısıyla numunenin alındığı kişiyle herhangi bir şekilde ilintili olabilecek herkesi ortaya çıkarıyordu. Alınan sonuçlar en hafif deyimle göz korkutucuydu: Sistem ilk aramada binlerce ihtimal çıkarmıştı. Sıkı bir çalışmayla bu sayı yaklaşık 300'e indirilebildi. Bir ilerleme sağlanmıştı ama bu sayıda insanın araştırılması bile aylar alacaktı.

18 ay geçti ve yoğun çabalar sonucunda bulunan 300 kişinin tümü şüpheli listesinden elendi. Ekibin başardığı onca ilerlemeye rağmen soruşturma 1983 ve 1997'de bir kez daha batağa saplanmış görünüyordu. Hazmetmesi zordu açıkçası. Clayton, son bir hamleyle geçen 18 aylık süre içinde kendileri eşleşme ararken DNA veritabanına yeni ilavelerin yapılıp yapılmadığını görmek için bir tarama daha önerdi. Biraz havanda su dövmeye benziyordu ama en azından kaybedecekleri bir şey yoktu.

Ailesel DNA aramasını tekrar başlatan Clayton şaşakaldı: Listenin en tepesinde bir eşleşme çıkmıştı. Hutchinson adlı biri 2008 yılında bir trafik suçundan tutuklanmış ve DNA numunesi vermişti. DNA'sı katilin numunesine benziyordu ama bire bir eşleşmiyordu; ayrıca henüz 20 yaşındaydı ki bu yüzden katil olması imkân dışıydı. Buna rağmen Clayton aradıkları adamın yakın bir akrabasını bulduklarına emindi.

Bir gözaltı memuru yanak içinden DNA örneği alıyor. Günümüzde ilerleyen teknoloji sayesinde ufacık bir DNA numunesi bile, suç mahallinde bulunmuş delillerle karşılaştırma yapmaya yarayacak "DNA parmakizi"nin oluşturulmasına yetmektedir.

Kevin Flint ile ekibi Hutchinson ailesini soruşturmaya başladı. Kayıtlarda DNA'sı bulunan erkek, Paul Hutchinson adlı bir adamın oğluydu. Paul Hutchinson 50'li yaşlardaydı ve hepsi Holme Pierrepont harası civarında oturmuş dört kardeşten (biri kısa süre önce vefat etmişti) biriydi. 1983 başlarında Keyworth'e taşınmıştı. Hayattaki üç kardeş için tutuklama kararı alındı ve 7 Nisan 2009'da gözaltına alındılar.

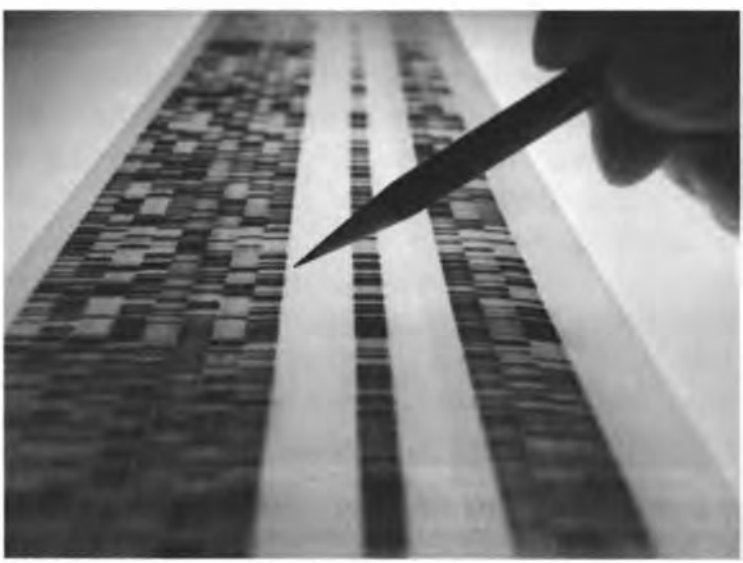
Diğer iki kardeşinin polisle çekinmeden görüşmesine karşın Paul sorguya alındığında sessiz kalmayı yeğledi. Üç kardeşin DNA numuneleri ve parmakizleri alındı; teste tabi tutulan Paul'ün profili katilinkiyle eşleşti. Parmakizi de yıllar evvel polise gönderilen alaycı mektupta bulunanla bire bir aynıydı. Hutchinson her şeyi reddederek suçu ölü kardeşine atmaya kalkıştı. Ancak soruşturma ekibi öldüğü hastaneden kardeşinin DNA numunelerini almıştı ve Hutchinson'ın iddiasını çürütebilecek konumdaydı. Aleyhindeki deliller karşısında nihayet suçunu itiraf eden Paul Hutchinson, asgari 25 yıl kaydıyla müebbet hapse çarptırıldı. Yargıç Flaux kararı okurken Colette'e yaptığı saldırıyı "alçakça" sıfatıyla tarif ederek, "Kızcağızın son anlarında bir yabancının elindeyken hissettiği dehşet ve aşağılanma tahayyül edilemeyecek ölçüde olmalı" dedi.

ACPO[35] daha sonraları bu vakanın sivil özgürlük savunucularının sıkça eleştirdiği tartışmalı ulusal DNA veritabanının önemini kanıtladığını açıkladı. Kurum sözcülerinden biri "DNA, polis soruşturmalarında suçluları saptayarak yahut masumları eleyerek ciddi miktarda suçun çözülmesine yardım etmeyi sürdürüyor. Bu vaka da DNA delilinin önemini gösteren bir başka örnektir" dedi.

35 The Association of Chief Police Officers: 1948'de kurulmuş, üst düzey polis memurlarının stratejik operasyonlarla ilgili görüş ve önerilerini ifade ettikleri, terör saldırıları ve acil durumlar benzeri hususlarda hükümete tavsiyelerde bulunan, geniş çaplı polis operasyonları ve soruşturmaları, sınırdışı operasyonları ve farklı birimlerin birlikte yürüttüğü çalışmaları düzenleyip soruşturmaların başına atanacak yetkilileri belirleyen, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş. (ç.n.)

Bu tür veritabanlarına karşı neler hissederseniz hissedin suçlu tespitindeki verimliğini gözardı etmek mümkün değildir. Modern ilerlemelerin çok eski genetik malzemeden bile işe yarar DNA elde edebildiği olgusu adli bilimler için muazzam bir adım anlamına gelmektedir ve kötü bir şahıs suçunu işledikten 25 yıl sonra yakalanabilmiştir. Hutchinson gibi suçlarının cezasını çekmeden kurtulmayı başardığını sanan şüphesiz çok kişi vardır. Artık bu yeni teknoloji sayesinde kendilerini daha fazla emniyette hissedemeyecekleri kesindir.

Hikâyede yaşanacak bir gariplik daha kalmıştı: Hutchinson, 11 Ekim 2011 günü, Nottingham Hapishanesi'ndeki hücresinde baygın bulundu ve hastaneye götürülürken ambulansta öldü. Ölüm nedeni kesin tespit edilemedi. Kimileri kalp krizi geçirdiğini, kimileriyse intihar ettiğini söyledi. Ama her halükârda arkasından fazla gözyaşı dökülmediğini söyleyebiliriz.

Bir şahsın DNA'sı yukarıda görüldüğü gibi elektroforez yöntemiyle ayrıştırılıp DNA markör analizine tabi tutulabilir. Bu markörlerin 20'si bireyin kimliğinin tespitine yeterlidir.

Bilimin biteviye ilerleyişinin yarattığı sorunlardan biri, mahkemeler ve yargıçların adli bilimlerin gelişmelerine ayak uydurmada zorluk çekmesidir. En bilgili yargıçlar ve en dikkatli jüri üyeleri bile konu edilen bilimsel meseleler karşısında afallayabilmekte, karmaşıklığı yorumlamakta zorlanabilmektedir.

ABD'de DNA parmakizi delil olarak ilk defa 1988'de, tecavüzcü Tommy Lee Andrews davasında sunuldu. Andrews, Florida eyaletinin Orlando kentinde oturuyor ve bir ilaç deposunda çalışıyordu. İğrenç saldırılarına 1986 Mayıs'ında, Disney World'de bilgisayar operatörlüğü yapan 27 yaşındaki Nancy Hodge'a tecavüz ederek başlamıştı. Genç kadına banyosunda arkadan saldırmış, bıçakla tehdit etmiş ve kimliğini teşhis edememesi için kafasını örtmüştü. Çantasını alıp daireden ayrılmadan önce kadıncağıza üç defa tecavüz etmişti. İzleyen saldırılarında bu şablonu izleyecekti: Daima kurbanının yüzünü örtüyor ve daima şahsi bir eşyasını alıyordu. Saldırılarını öyle sık yapıyordu ki 1986 Aralık'ına gelindiğinde akla ziyan bir sayıya ulaşmış, tam 23 kadına tecavüz etmişti. Çok dikkatli davrandığı ve izlerini başarıyla kapattığı için yakalanacağına dair fazla umut yoktu. Bu durum 1987 Şubat ayında Karen Munroe'ya evinde saldırdığında değişti. Saldırının şiddetine rağmen kadıncağız çocuklarını uyandırıp tehlikeye atmamak için çığlık atmamıştı. Ama Andrews bu sefer ardında iki adet parmakizi bırakmıştı. Polis takip operasyonlarını yoğunlaştırdı ve şans yüzlerine 1987 Mart ayında güldü: Bir kadın, çevrede dolanan şüpheli birini ihbar edince polis hızla harekete geçti ve ihbar edilen yere geldiklerinde hızla uzaklaşan lacivert bir 1979 model Ford gördüler. Peşine düştüler, takip şoförün direksiyon hâkimiyetini kaybedip kaza yapmasıyla sona erdi. Arabayı kullanan Tommy Lee Andrews'tu. Parmakizleri son tecavüzde ele geçirilenlerle eşleşince derhal tecavüz suçuyla gözaltına alındı. Ancak, gözaltına alınmasına rağmen polis Andrews'u tek bir tecavüzle değil, işle-

diğine kesin gözüyle bakılan diğer tecavüz suçlarıyla da ilintilendirebilmek istiyordu. Diğer kurbanlardan sadece biri Andrews'u teşhis edebildi ki o da sadece bir anlığına görebildiğinden kesin konuşamıyordu. Andrews'un kan grubu, kurbanlarından alınan semen örneklerinin sahibininkiyle uyuşuyordu ama aynı durum Orlando erkek nüfusunun yüzde 30'u için geçerliydi. Sağlam bir avukatın böylesi bir delili paçavraya çevirmesi işten bile değildi. Andrews'u seri tecavüzcülükle suçlamak için polise daha fazlası lazımdı.

Soruşturma ekibi Britanya'da DNA parmakiziyle elde edilen başarıları, özellikle sunuş bölümünde bahsettiğimiz Black Pad vakasını duymuştu. New York'ta bulunan Lifecodes adlı bir DNA test laboratuarıyla temasa geçtiler. Kan ve semen numuneleri buraya gönderildi ve laboratuar çalışanlarından Dr Alan Giusti, işe girişti. Sonuçlar birkaç ay sonra geldi: Andrews'un gözaltındayken alınan kan numunesinin genetik parmakiziyle kurbanlardan alınan semen numunelerininki aynıydı. Her ikisi de aynı kişiye aitti.

Nancy Hodge'a tecavüz suçlamasıyla açılan davada Andrews olay sırasında evinde olduğunu söyleyerek suçsuzluğunu iddia etti. İfadesini kız kardeşi ve kız arkadaşı doğruladı. Bunun üzerine mahkemenin izin verdiği DNA delili sunuldu. Savcılık, suç mahallinden elde edilmiş DNA ile hatalı eşleşme çıkma ihtimalinin 10 milyarda bir olduğuna dikkat çekti. Bu şartlar karşısında Andrews'un hüküm giymesinin kesin olduğu düşünülebilirdi. Ama sunulan henüz kimsenin ne yapacağını bilmediği, yepyeni türde bir delildi. Savunma makamı kurnazca bir hamleyle savcılıktan iddiasını kanıtlamasını talep etti. Değerlendirmesini destekleyecek verilerden yoksun savcılık hazırlıksız yakalanmıştı. Jüri kararsız kaldı ve hatalı yargılama ilan edildi.

Andrews iki hafta sonra bu sefer Karen Munroe'ya tecavüz suçlamasıyla hâkim karşısına çıktı. Ama bu sefer savcılık hazır-

lıklıydı: DNA delilinin yanı sıra ellerinde olay yerinden alınmış parmakizleri de vardı. Suçlu bulunan Andrews 22 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ardından Nancy Hodges davası tekrar açıldı. Andrews ilk ifadesinden şaşmadı ve kız kardeşiyle sevgilisi yine destek verdi. Sonunda iş dönüp dolaşıp yine DNA delilinde düğümlendi. Savcılık bu sefer büyük özenle DNA profilinin nasıl çıkarıldığını, Andrews'tan alınan numunelerle kurbanlardan alınanların neden eşleştiğini ve bu eşleşmenin neden Andrews'un suçun faili olduğunu gösterdiğini elden geldiğince basit bir dille açıkladı. Savunma bir kez daha delillerin uyduruk bir bilim dalının ürünü olduğunu öne sürdü ama bu sefer başaramadı. Andrews bir kez daha ve bu sefer seri tecavüzcülükten suçlu bulundu. Cezasının uzatılmasının ardından hapis yatacağı süre 115 yıla yükseldi. DNA, Britanya'dan sonra nihayet ABD'de de kabul edilebilir ve değerli bir delil olduğunu kanıtlamıştı. DNA bugün mahkemelerde yaygın kullanılmaktadır ve kimi zaman kirlenme veya teknik yetersizlik nedenleriyle tutarlılığı sorgulansa da bilimin kendisi sorgu götürmeyecek konumdadır.

Hutchinson'ın işlediği cinayetin 25 yıl sonra DNA delili sayesinde çözülebilmesi müthiş görünmekle birlikte aynı adli bilim teknikleri ölenin kimliğini ölümünden çok daha uzun süre sonra bile tespitte kullanılabilmektedir. 1918'de Yekaterinburg'da öldürülen Çar II. Nikola ve ailesinin durumu bunun örneklerinden biridir.

1917 Mart ayında Nikola Romanof, tahtı kardeşi Grand Dük Mihail lehine terk ettiği için artık çar değildi. Nikola ve ailesi, Alexander Kerenskiy başkanlığındaki geçici hükümet haklarında karar almaya çalışırken Çarko Selo'daki Alexander Sarayı'na hapsedilmişti. Akrabalarından pek çoğu bugün torunlarının halen yaşadığı Avrupa'ya kaçmıştı. Romanof ailesi 1917 Ağustos'unda devrimci şiddetten korunmaları bahanesiyle Sibirya'nın geleneksel başkenti Tobolsk'a götürüldü. Burada eski valinin konağına

yerleştirildiler, bakıldılar ve nispeten rahata kavuştular. Ancak Bolşeviklerin 1917 Ekim'inde iktidarı ele geçirmeleriyle ailenin durumu ciddileşti. Hizmetçilerinin büyük bölümünü bırakmaya, çikolata ve tereyağı gibi lükslerden vazgeçip asker tayınıyla yaşamaya zorlandılar. Derken Bolşevikler aileyi Yekaterinburg'a nakletti ve Voznesenski Prospekt 49 numara adresindeki Ipatief Evi'ne (Özel Amaçlar Evi adıyla da bilinir) hapsetti.

İç savaş tüm hızıyla sürüyordu; Çekoslovak Lejyonu'nun kente yaklaştığı haberleri üzerine Bolşevikler, Beyaz Rusların (çar taraftarları) etraflarında birleşmesini engellemek amacıyla Romanof ailesinin yok edilmesi gerektiğine karar verdi. Ailenin idamını emreden telgrafı Bolşevik parti liderlerinden Rusya Merkezi İdare Komitesi başkanı Yakof Sverdlof imzalamıştı ancak böylesi önemli bir kararda son sözü Lenin'in söylediğine kesin gözüyle bakılmaktadır.

Troçki ailenin öldürülüşünden güncesinde şöyle bahsetmişti: "Moskova'ya bir sonraki gidişim, Yekaterinburg'un düşüşünden sonraydı. Sverdlof'la konuşurken laf arasında, 'Ha, Çar nerede sahi?' diye sordum. 'Bitti o iş' dedi. 'Kurşuna dizildi.' 'Ailesi nerede peki?' 'Onla birlikte öldürüldüler.' Şaşırarak, 'Hepsi birden mi?' dedim. Yakof Sverdlof, 'Hepsi birden' dedi. 'Ne diyorsun?' Vereceğim tepkiyi bekliyordu. Yanıtlamadım. 'Kararı kim verdi?' diye sordum. 'Biz verdik. İlyiç'le (Lenin) özellikle bu şartlar altındayken Beyazlara etrafında birleşecekleri canlı bir sancak bırakmamamız gerektiğine karar verdik.'"

Bilindiği kadarıyla evdeki muhafızların komutanı Yakof Yurovski, Romanofların doktoru Eugene Botkin'i gece yarısı uyandırıp aileye giyinerek ufak bodruma gelmelerini söylemesini emretmişti. Kentteki sorunlar yüzünden kendi emniyetleri için başka bir yere götürüleceklerini söyleyecekti. Aile bodrumda toplandığında Yurovski yanında idam mangasıyla gelmiş ve Ural İdari Komitesi'nin verdiği idam emrini okumuştu. Bunun ardın-

dan idam mangası ateş açmıştı. Nikola kafasından vurulup devrilmiş ama çocukları, özellikle taşıdıkları mücevherlerin kısmen korunması sayesinde hemen can vermemişti. İdamları süngü marifetiyle tamamlanmış ve tümü 20 dakika sürmüştü.

Çar ile ailesinin gömüldüğü yer yıllarca sır kaldı. Çoğu kimse cesetlerin bir maden ocağına atıldığı veya yakıldığı hatta belki ikisinin birden yapıldığı kanaatindeydi. Ailenin ölmediği ve Sibirya'da yaşadığını öne süren kitap ve makaleler yayınlandı. Cesetlerinin bulunamayışı, çoğu Avrupa bankalarında yattığı söylenen aile servetini ele geçirmeye hevesli birçok kimsenin Romanof olduğu iddiasıyla ortaya çıkmasının yolunu açtı. Bu sahtekârların en ünlüsü, ailenin en küçük kızı Anastasia olduğunu iddia eden Anna Anderson'dı. Bu arada Romanof ailesinin öldüğünü kabullenmiş birçok başka kişi gömüldükleri yeri arıyordu. Tahmin edebileceğiniz üzere böylesi bir arayış komünist yönetim altındayken tehlikesi bir yana, çok zordu.

Yekaterinburg'da 1918 yılında öldürülen Rusya imparatorluk ailesi. Daha sonraları civarda keşfedilen bir toplu mezarın Romanof ailesine at olduğu öne sürülmüştü. Ancak kimliklerinin tespiti, işbu kitabın yazarının 1992 yılında Rusya Adli Tıp Kurumu'na başvurarak bulunan cesetlerde genetik test yapmayı teklif edişinden sonra gerçekleşebilmiştir.

Alexander Avdonin adlı bir jeolog arayışa kendini adamıştı. Yekaterinburg'da oturuyordu; yerel tarihe meraklı, amatör bir arkeologdu. Romanof ailesinin katlediliş hikâyesine muazzam ilgi duyuyordu. Yıllarca araştırma yapmış, kraliyet ailesinin katledilmesinden sonra cesetlere ne yapıldığına yönelik bulgular toplamıştı. Azimli çabasının sonucunda 1976 yılında, katliamda yer almış kişilerden birinin çar ve ailesinin gömüldüğü yeri kesin bildiğini söyleyen oğlundan bilgi edinmiş, yazar ve sinemacı Geli Ryabof'la tanıştı. Ryabof'un kaynağına göre 11 ölüden dokuzu, Koptyaki Yolu'ndaki 184 numaralı kavşağın yakınına gömülmüştü. Kazılan mezara atılan ölülerin üzerine, yok edilmeleri amacıyla asit dökülmüş, ardından kapatılmadan önce çukurun üzerine demiryolu traversleri yerleştirilmişti.

Avdonin ile Ryabof 1979 baharında bu ipuçlarına dayanarak aramaya giriştiler. Şansları yaver gitti ve kısa süre sonra çürümüş traversleri ve ardından asitlerin konduğu kavanozlara ait olduklarına kanaat getirdikleri kırk parçaları buldular. İyice heveslenerek kazmaya devam ettiler ve sonunda kafataslarına ulaştılar. Rusya'nın yıllardır kayıp kraliyet ailesini bulduklarına emindiler artık. Birden yaptıkları keşfin muazzamlığını fark ettiler ve yol açacağı etkileri düşünmeye koyuldular. Başlarına gelebilecekler-den endişelenince bulduklarını birtakım ikonalarla birlikte tekrar gömdüler. Sırlarını 10 yıl daha sakladılar ve Ryabof, 1989'da öykülerini basına verdi.

Kalıntılar bu sefer resmen çıkarıldı. Bulundukları yer, kafataslarından birinde altın köprü (Nikola Romanof'un altın diş köprüsü biliniyordu) olması ve aynı kafatasının Nikola'nın fotoğrafıyla üst üste bindirildiğinde bire bir uyuşması dikkate alındığında, bulunan kalıntıların sahiden Romanoflara ait çıkma ihtimali iyice yükseldi. Ancak tüm bunlara rağmen henüz kesin kanıt yoktu ve kuşkular giderilmemişti.

Öyküye katılışım bu noktada başladı. Kalıntılarla ilgili meseleye

1992 yılında BBC dizisi *Tomorrow's World*'de çalışırken rastladım. Çok ilgimi çekti ve daha fazlasını öğrenmek için Moskova'daki Rus Adli Bilimler Hizmetleri'ni aradım; karşıma kurumun önde gelen DNA uzmanlarından Dr Pavel Ivanof çıktı. Neler yaptıklarını anlattıktan sonra kalıntıları DNA analizi için İngiltere'ye getirecek finansal desteklerinin bulunmadığını söyledi. Masrafları karşılamayı teklif edince çok sevindi. Bunun ardından İçişleri Bakanı (ve şansıma, bölgemin milletvekili) Ken Clarke'ı aradım; bakan, DNA çalışmasının Birleşik Krallık İçişleri Bakanlığı'nın adli bilimler tesisinde yapılması için izin ve yetki verdi. Çalışmayı meseleye heyecanla bakan İngiliz bilimci Dr Peter Gill yürütecekti. Pavel Ivanof, eski bir British Airways çantasında dokuz adet sağ kolla İngiltere'ye geldi. Çanta derhal arabamın bagajına yerleştirildi ve birlikte Peter Gill'in evine gittik. Yolda çevirip bagajdaki dokuz iskelet kolunu bulsa polis ne yapardı, merak ediyorum. Ama sonuçta bagajında kraliyet ailesini taşımak herkese nasip olacak şey değildi.

Kemiklerin genetik analizleri haftalarca sürdü; Çariçe Alexandra'nın kız kardeşi Prenses Victoria'nın torunu Edinburgh Dükü gibi, Romanoflarla akrabalıkları bulunanlardan alınan numunelerle karşılaştırmalı testler yapıldı. Bu sürecin sonunda Peter Gill bulunan kalıntıların sahiden aileye ait olduğunu kanıtladı. Muazzam bir haberdi ve haliyle basında büyük ses getirdi. Kimliklerine dair şüphe kalmayınca Romanof ailesinin kalıntıları 17 Temmuz 1998'de, pek çok Rus çarının yattığı St Petersburg'daki St Peter ve St Paul katedraline gereğince defnedildi. Rus Adli Bilimler Hizmetleri katkılarıma teşekkür eden bir mektup gönderdi ve ayrıca Romanof ailesinin hayattaki üyelerinin şükranlarını aldım; her ikisinden de büyük gurur duyuyorum.

DNA parmakizi ayrıca Anna Anderson'ın Grand Düşes Anastasia olduğuna yönelik tartışmalı iddialarına da son verdi. Zaten daha 1927 yılında, Çariçe Alexandra'nın kardeşi Hesse Grand

Romanof ailesinin kalıntılarının gömüldüğü St Petersburg'daki St Peter ve St Paul katedrali.

Dükü Ernest Louis'nin finansını sağladığı bir özel soruşturmada Anna Anderson, akli dengesi bozuk Polonyalı fabrika işçisi Franziska Schanzkowska olarak teşhis edilmişti. Ancak somut delillerin yokluğunda iddiasını çürütmek mümkün değildi. Sorunun yanıtı ancak 1984'teki ölümünden sonra verilebildi. Anderson'ın barsağının bir kısmı 1979 yılında geçirdiği bir ameliyatta alındığı ve hayatının son yıllarını geçirdiği Virginia'nın Charlottesville kentindeki bir hastanede saklandığı ortaya çıkınca yapılan analizde DNA numunesi kadının Romanof ailesinden olmadığını kanıtlamak bir yana, Franziska Schanzkowka'nın yeğeninin oğlu Karl Maucher'in verdiği numuneyle de eşleşti. 1927'deki soruşturmada gerçeğe ulaşılmıştı anlaşılan. Anastasia'nın onca yıl hayatta kaldığına inanmanın kimileri için belki romantik bir yanı vardı ama sonunda DNA gerçeği ortaya çıkarmıştı.

Bilimin bu derece geçmişe uzanması şaşırtıcı geliyordur belki ama yakın dönemdeki en afallatıcı DNA analizinin daha da gerilere, yüzlerce yıl ötesine uzandığını belirtmemiz gerekiyor.

Kral III. Richard, 2 Ekim 1452'de doğmuştu. 1483'ten 1485 Bosworth Field Çarpışması'nda ölümüne kadar hepi topu iki sene hüküm sürebilmişti. Plantegenet hanedanının son üyesi ve House of York'tan gelen son kraldı. Hükümdarlığı kötü nam salmıştı ve Shakspeare'in *III. Richard* oyunundaki gibi sıklıkla kötülenmişti.

Ağabeyi IV. Edward 1483'te ölünce Richard, Edward'ın 12 yaşındaki oğlu Kral V. Edward ile kardeşi Richard'ın vasisi konumuna geldi. Richard emniyetlerini sağlamak bahanesiyle iki oğlanı Londra Kulesi'ne hapsettirdi. Edward 22 Temmuz 1483'te taç giyecekti. Ama genç kral tahta çıkamadan babasının evliliğinin daha önceki başka bir evliliğine dayandırılarak geçersiz ilan edilmesi, çocuklarının tahta oturmasını engelledi. Bu durum Richard için biçilmiş kaftandı; tahta kendisi çıktı.

III. Richard hükümdarlığı sırasında iki büyük isyanla uğraşmak zorunda kaldı. 1483'te başlayan birincisinin başını Buckingham Dükü ve Edward'ın oğullarının tahtın gerçek varisleri olduğuna inananlar çekiyordu. Richard ayaklanmayı şiddetle bastırdı ve Buckingham Dükü'nü idam ettirdi. 1485'teyse Henry Tudor ile amcası Jasper Tudor, Richard'a karşı ayaklandılar. İki ordu sonunda Bosworth Field'da karşı karşıya geldi. Başlarda çok daha büyük ordusuyla Richard, Henry'yi yenecek gibiydi. Ancak Richard, Henry'yi öldürüp çarpışmayı sonlandırmayı amaçlayan bir süvari saldırısında öldürüldü ve çarpışmada ölen son İngiltere kralı oldu.

Kayıtlara göre keşişler III. Richard'ın cesedini yakındaki bir kiliseye gömmüşlerdi. Lakin ölümünün üzerinden fazla zaman geçmeden öfkeli bir kalabalığın cesedini Greyfriars mezarlığından çıkarıp nehre attığı ve dolayısıyla kralın naaşının ebediyen kaybolduğuna dair bir söylenti yıllar yılı dolaşıp durmuştu. Söylentiye dair bir kanıt hiç bulunamamıştı.

Greyfriars kilisesinin aranmaya başlanmasında en büyük pay, III. Richard Cemiyeti'nden Philippa Langley ile her ikisi de Richard üzerine kitaplar yazmış Dr John Ashdown-Hill ve Annette Carson'a aittir. Üçlü ilkin ciddi bir keşif çalışması için gerekecek parayı toplamak üzere kolları sıvadı. III. Richard Cemiyeti üyelerinin yardımıyla gereken 10.000 sterline ulaşmakla kalmayıp epey üzerine çıktılar. Bunun ardından Leicester Üniversitesi'nden (Leicester Üniversitesi'nin adli bilimler tarihinde bunca önem taşıması sahiden şaşırtıcıdır) arkeolog Richard Buckley projeye katıldı. Buckley, kralın kalıntılarını bulma ihtimallerini sıfıra yakın görmekle birlikte denemeye niyetliydi. Kraliyet kalıntıları olmasa bile ilgi çekici başka şeyler bulabilirlerdi sonuçta.

Leicester'ın 18. yüzyıldan kalma bir haritası, Greyfriars kilisesinin bulunduğu alanın günümüzde Leicester Sosyal Hizmet-

III. Richard'ın, 1626'dan önce yapıldığı düşünülen, ressamı bilinmeyen bir portesi. Kralın, resimde görüldüğü gibi bir omzun diğerinden yüksek görünmesine yol açan omurga eğriliğinden mustarip olduğundan kuşkulanılmaktadır.

ler binasının altında kaldığını ortaya çıkardı. Ekip 25 Ağustos 2012'de tesisin otoparkında kazıya başladı. 12 Eylül'de son derece heyecan verici bir keşfi açıkladılar: Yetişkin bir erkeğe ait bir iskelet bulmuşlardı. Gerçek kimlik tespiti için henüz çok erkendi elbette ama ekibi kralın kayıp kalıntılarını bulduklarına inandıracak hususlar mevcuttu.

Ekip iskeletteki tüm kemiklerin üç boyutlu kaydını elde etmek amacıyla CT taraması yaptığında, iskelette skolyoz (omurga eğriliği) işaretleri görüldü. Omurga eğriliği Richard'ı kimi yerde tasvir edildiği gibi bir kambur yapmazdı ama bir omzunun diğerinden yüksek durmasına yol açardı ki bu da, karşıtlarının karalayıcı propagandalarında abartarak rahatça kullanabilecekleri bir özellikti.

İskelette ayrıca 10 küsur savaş yarası izi vardı. Yara izlerinin çoğu kafatasında bulunduğundan göründüğü kadarıyla buldukları şahıs çarpışmada miğferini yitirmişti. Dönemin gözde silahlarından yuvarlak hançerle açıldığı neredeyse kesin bir yara, kesici kısmı düz bir silahla açılmış görünen bir kesik ile ayrıca kafanın arka tarafında, kafa yarılmasına yol açtığı kesin, çok sert bir darbenin izi mevcuttu. Öldürücü darbe, en son saydığımız yarayı açan olsa gerekti. Buldukları şahıs, nereden bakılırsa bakılsın, kesinlikle bir çarpışmada ölmüştü.

Herkes III. Richard'ın bulunduğuna inanmak istiyordu fakat ele geçenlerin hepsi ikinci derecede delildi. Ama DNA analizi çok daha somut kanıtlar sağlayabilirdi. Dr John Ashdown-Hill bunu sağlayacak son derece olağandışı bir şey yapmayı başardı: Kılı kırk yaran cinsten bir şecere araştırması yaparak III. Richard'ın ablası Anne of York'un soyundan gelen ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra Kanada'ya göç etmiş Joy Ibsen adlı kadını buldu. Joy Ibsen anne tarafından doğrudan Kral III. Richard'ın 16. göbek yeğeniydi. Anne tarafından doğrudan gelme hususunun önemi mitokondriyal DNA analizinin kullanılabilmesini

sağlamasıdır. Mitokondriyal DNA hepimizde bulunan toplam genetik malzemenin ufacık bir bölümüdür ve ana kromozomlarda taşınan genetik malzemeden farklıdır. Herkes mitokondriyal DNA'sını anne-baba genlerinin bildik karışması olmadan, doğrudan annesinden alır ki bu da, doğrudan anne tarafından gelen soy hattında bulunan herkesin aynı mitokondriyal DNA'yı taşıdığı anlamına gelir.

Joy Ibsen maalesef 2008 yılında vefat etmişti; 2012'de karşılaştırma için numune oğlu Michael Ibsen'den alındı. Mitokondriyal DNA'sı J haplogrubuna ait çıktı; bulunan kalıntılar sahiden III. Richard'a aitse mitokondriyal DNA'larının da aynı haplogrupta bulunması gerekiyordu. Kalıntılar üzerindeki çalışmayı yapan genetikçi Dr Turi King, gerçekten de öyle olduğunu onayladı. Aynı haplogruptan çok sayıda kişi bulunabileceğinden bu elbette mutlak kimlik tespiti anlamına gelmiyordu ancak kalıntıların bulunduğu yer, hesaplanan yaş, fiziksel durumları ve üzerlerindeki yara izlerine bakıldığında yeni delil, iskeletin Kral III. Richard'a ait olduğunu kuşkuya mahal bırakmayacak ölçüde onar görünüyordu. Leicester Üniversitesi 4 Şubat 2013'te bu bilgiyi dünyaya duyurdu. Romanof ailesininkine benzer bir sonla III. Richard'ın 2014 başlarında Leicester Katedrali'ne gereğince defnedileceği ilan edildi.

1984 yılında Dawn Hamilton adlı dokuz yaşında bir kız Maryland'in Rosdale kentinde tecavüze uğrayıp öldürüldü. Kirk Noble Bloodsworth adlı, teskereli bir deniz komandosu görgü şahitlerinin cinayetin işlendiği saatlerde kızla veya kızın yakınında gördüklerine dair ifadelerine dayanılarak tutuklanıp suçlandı. Savcılık ayrıca kurbanın bedeninde bulunan ayakizlerinin Bloodsworth'ün evinden çıkan pabuçlara uyduğunu öne sürdü. Bloodsworth masumiyetinde ısrarcıydı ama 1985 yılında suçlu bulunarak idama mahkûm edildi. Ancak şansa 1986 yılında savcılığın savunma avukatlarından delil sakladığı ortaya çıkınca

Maryland temyiz mahkemesi cezayı iptal etti. Bloodsworth tekrar mahkemeye çıkarıldı; yine suçlu bulundu ama bu sefer idam yerine iki defa müebbet cezasına çarptırıldı. Hayatını kurtaran karar buydu; idam mahkûmiyeti sürseydi büyük ihtimalle ceza masumiyetini kanıtlayamadan yerine getirilecekti.

Ancak 1992 yılında Bloodsworth, Black Pad cinayetlerini ve DNA delillerinin masum birini kurtarıp gerçek failin yakalanmasını nasıl sağladığını öğrendi. Yeni teknolojinin kendi davasında sağlayacağı faydayı hemen kavradı. Aynı yılın sonlarına doğru test için mahkeme kararı çıkartmayı başardı. Başlangıçta şansı yok gibiydi; vakayla ilgili DNA delilleri -Dawn Hamilton'ın üzerinde saldırganın semen izleri bulunan iç çamaşırları- bulunamıyordu. Fakat sonunda yargıcın bürosundaki bir delil torbasında bulundu. Analizi California'nın Richmond kentindeki Adli Bilimler Cemiyeti yaptı. Sonuçlar Bloodsworth'ü tamamen temize çıkardı ve Bloodsworth 28 Haziran 1993'te, DNA delillerine dayanılarak salıverilen ilk idam mahkûmu oldu. 1995 yılında Maryland valisi William Donald Schaefer genel afla Bloodsworth'ün tüm sicilini temizledi.

Bundan 10 yıl sonra adli bilimlerde artık bekler olduğumuz türden bir gelişmeyle eyalet ve federal veritabanlarına yeni eklenen DNA delilleri gerçek katili 2003 yılında ortaya çıkardı. Katil, Kimberley Shay Ruffner adlı bir adamdı. Bloodsworth idam cezasına çarptırıldıktan bir ay sonra başka bir tecavüz girişimi ve darp suçundan hapse atılmıştı. Daha da ilginci, Bloodworth'ün alt katındaki hücrede kalması ve iki adamın birbirlerini tanımalarıydı: Ruffner hapishane kütüphanesinde görevlendirilmişti ve Bloodsworth'e kitapları veren kişiydi. Dawn Hamilton'ı öldürmekle suçlanan Ruffner 2004 yılında Bloodsworth'ün yanlışlıkla hüküm giydiği suçu itiraf etti. 300.000 dolar tazminat ödenen Bloodsworth'ün bugün masum kişilerin hüküm giymesi riskini asgariye indirmeyi amaçlayan Masumiyetin Korunması

Yasası gibi pek çok davanın neferlerinden birine dönüştüğünü görmemiz herhalde şaşırtıcı değildir.

DNA parmakizinin kudreti, özellikle kitabınızda bahsettiğimiz diğer eski kimlik tespiti yöntemleriyle kıyaslandığında müthiştir. Suç soruşturmaları alanında DNA teknolojisinin önemini abartmak mümkün değildir. Bir şahsın kimliğini kesinkes tespit edebilmek ve şahsı suç mahalliyle ilintilendirebilmek insana neredeyse kurgusal görünebilecek, Sherlock Holmes ile Hercule Poirot'nun çıkarımlarını solda sıfır bırakacak ölçüde büyük bir güçtür. Bu tekniklerin tarih sayfalarına uzanıp asırlarca yanıtsız kalmış gizemleri çözüverişlerini görmek teknolojinin inanılmaz potansiyelinin altının kalın çizgilerle çizilmesini sağlar.

Adli bilimler tarihini incelerken insan doğasının karanlık yüzüyle karşılaşmamız kaçınılmazdı. Zalimane suçlara bakıp inanamayarak kendi kendimize "Bir insan nasıl böyle bir şey yapabilir?" deriz. Ayıtı fikirdeyim; bu tür eylemlere bakıp kötülüğü görmemek imkânsız sahiden. Ama kitabımızın, bu suçların çözülmesini sağlayan karmaşık ve büyük zahmet isteyen yöntemleri açıklayarak, adli bilimlerin insanlığın deha, azim ve hepsinden öte adalete inanç gibi harika yönlerini desteklediğini örnekleriyle gösterdiğini umuyorum.

GÖRSEL MALZEME

Sayfa 35 © The Print Collector / Alamy
Sayfa 41 © Everett Collection Historical / Alamy
Sayfa 45 © fStop / Alamy
Sayfa 65 © BSIP SA / Alamy
Sayfa 75 © Art Directors & TRIP / Alamy
Sayfa 79 © Alamy
Sayfa 89 © Alamy
Sayfa 106 © Martin Phelps / Alamy
Sayfa 115 © Scenics and Science / Alamy
Sayfa 126 © Louise Murray / Alamy
Sayfa 137 © Alamy
Sayfa 145 © Old Paper Studios / Alamy
Sayfa 165 © Alamy
Sayfa 166 © Mark Bourdillon / Alamy
Sayfa 173 © B. Christopher / Alamy
Sayfa 179 © Alamy
Sayfa 191 © Mary Evans Picture Library
Sayfa 200 © PARIS PIERCE / Alamy
Sayfa 220 © Mark Harvey / Alamy
Sayfa 222 © Alamy
Sayfa 227 © Archive Pics / Alamy

Diğer görseller Wikimedia Commons'un izniyle kullanılmıştır.

DİZİN

I. Louis-Philippe, Fransa kralı 195
II. Nikola, Rus çarı 225, 227-228
II. Nikola, Rus Çarı 225, 227, 228
III. Napolyon, Fransa imparatoru 195
III. Richard, İngiltere kralı 231-2, 233, 234-5
III. Richard Cemiyeti 232
IV. Edward, İngiltere kralı 231
V. Edward, İngiltere kralı 231-232
VII. Henry, İngiltere kralı 232
XIII. Louis, Fransa kralı 64

Acqua Toffana 179
Adamo, Toffana di 179
Adli Balistik Bürosu, New York 77
Adli Bilimler Cemiyeti 236
Adli Bilimler Hizmetleri 217
Adli jeoloji 126
Adli Kimya ve Mikroskopla Tetkik Enstitüsü 122
Adli Tabipler, Polisler, Jandarmalar için Kılavuz 120
Agrippina, Julia (Küçük Agrippina) 176
Ahern, Nancy 109
Aleksifarmaka 178
Alexandra Feodorovna, Rus çariçesi 229
Alkaloitler 196
Amsterdam Üniversitesi 9
Anastasia Nikolaevna, Grand Düşes 229, 231
Anderson, Anna, 227, 229-231
Andrews, Tommy Lee 223
Andrieux, Louis 31-33
Anne of York, Exeter Düşesi 234
Antropometri 31-35, 51-54,
Antropometri ya da İnsanda Farklı Melekelerin Ölçülmesi 31
Antijenler 88, 99
Antimon 188, 206
Aram, Colette 214-221
Arsenik 178-190, 193-202
Ashdown-Hill, John 232, 234
Ashworth, Andrew 10
Ashworth, Barbara 10, 12
Ashworth, Dawn 10-15, 17-19
Ashworth, Robin 10. 12
Asquith, Herbert 43
Atkinson, Albert 49

Aumuller, Anna 159-160
Avdonin, Alexander 228

Bailey, Francis Lee 110
Baker, David 8, 15
Bakunin, Mihail 36
Baldıran 176
Balistik 52-82
Balistik parmak izleri 70-71, 80-82
  Kimyasal analiz 67-68
  Sınıf özellikleri 78-79
  Karşılaştırma mikroskopları 60, 75, 77
Balthazard, Victor 112
Bankes, Isabella 189
Bann, Albert 156
Bann, Mary 156
Banyolarındaki Kadınlar cinayetleri 161
Barruel, Jean-Pierre 86
Barut 61-62
Baskerville Laneti 39
Bausch & Lomb 76
Bayle, Gaston-Edmond 130
BBC 209, 210, 216, 229
Beard, John 164
Behring, Emil von 89
Bell, Joseph 101
Belper Komitesi 50-54
Bennett, Curtis 53
Berezovski, Boris 212
Berlin Üniversitesi 185
Bernard, Paul 151-153
Berridge, John 207
Bertillon, Alphonse 29-39, 43-51, 121, 127, 133
Bertillon, Louis-Adolphe 29-33
Bertillon, Zoe 29
Bertillonage 34, 42-44, 52, 54
Bichon, Germaine 212-216
Biggs, Fred 208-209
Billings, Thomas 26-29
Billy the Kid (William H. Boney) 70
Bin Hayyan, Cabir 178
Black Pad cinayetleri 8, 217, 224, 236
Blackwell, Karen 8
Blandy, Francis 181-184
Blandy, Mary 180-184
Blockson, Albert 57
Bloodsworth, Kirk Noble 235-236
Blundell, James 87
Bodle, George 187-188
Bodle, John 188
Bombay Üniversitesi 171
Bompard, Gabrielle 154-156
Bond, George 74
Bordet, Jules 89
Bosch, Rosella 114-116
Bosworth Field Çarpışması 231-232
Botkin, Eugene 226
Boulay, Louis 130-132
Bourgeoys, Marin le 64
Brash, James 169
Brierley, Alfred 200-201
Briggs, George Nixon 149
Britannicus, Tiberius Claudius Caesar 179
Broome, William 92-94
Browne, Frederick 58-61
Brun, Anna 192-194

Bruneri-Canella davası 96-99
Bruneri, Mario 97-99
Brüksel Kraliyet Askeri Okulu 196
Buckley, Richard 232
Bulot, Léon 37
Burke, Fred 78
Burrard, Gerald 81
Büyüteçler 116-117

Camecasse, Jean 33
Caminada, Jerome 203-204
Canella, Giulia Concetta 96-97
Canella, Giulio 96
Carson, Annette 232
Cassassa, Frank 157
Churchill, Robert 47, 48, 60
Cinayet çantası 167
Cıva 190
Clarke, Kenneth 229
Claudius, Roma İmparatoru 176
Clayton, Tim 217-219
Cock, Nicholas 68
Collins, Charles Stockley 50-54
Colt, Samuel 69-70
Colt marka tabanca 70, 78
Conan Doyle, Arthur 68, 101
Corrigan, Bill 109
Couriol 22-25
Cranstoun, William Henry 181-183
Crimewatch 216-216
Crippen, Hawley Harvey 93, 161
Crockford, John 57
Cromarty, Annie 51-52
Crumbles cinayetleri 162, 164
Culshaw, Edward 66

Çakmaklı tüfekler 64
Çanakya 176
Çarklı mekanizma 63-64

Daktiloskopi 42
D'Armate, Salvino 117
Darwin, Charles 42
Davy, Bob 215
Della Porta, Giovanni Battista 178
Demange, Edgar 33
Denys, Jean-Baptiste 87
Deptford cinayetleri 49-55
Dickens, Charles 150
Dioskorides 178
Disch, Eva 123
DNA (dezoksiribonükleikasit) 9, 15, 19, 214-237
  Elektroforez 222
  Mitokondriyal DNA 234-235
Dominiken Koleji, Ouillins 127
Donald, Alexander 103-105
Donald, Jeannie 103-105
Dubosq 22, 24
Duncan, Ethel 163
Dyson, Arthur 68

Earp, Morgan 70
Earp, Virgil 70
Earp, Wyatt 70
Eastwood, Eddie 7-8, 10, 11
Edinburgh Felsefe Dergisi 183
Edinburgh Üniversitesi 101, 169
Egle, Bob 207-208
Emma Pontier 192, 193
Entomoloji 173
Ernest Louis, Hesse Grand Dükü 231

Erksine, Adinde 83
Essex Polis Müzesi 61
Eyraud, Michael 154-156

Faraday, Michael 191
Farrow, Ann 49-51
Farrow, Thomas 49-51
Faulds, Henry 40, 42-43, 52, 54
Faurot, Joseph 158-160
Field, Jack Alfred 162
Filbert, Margarethe 124, 126
Fiorenza, John 133, 135-136, 138
Firth, James 138-140
Fitilli tüfekler 63
Fletcher, John (Jakoben yazar) 175
Fletcher, John (Cinayet kurbanı) 203-205
Flint, Kevin 218, 221
Ford, Arthur Kendrick 205
Forsyth, John 64
Fougnies, Gustave 196
Fox, Frederick 50
FSB (Rusya Federasyonu Federal Güvenlik Servisi) 212

Galton, Francis 42-44, 46-47
Garson, John George 52, 54
Gerber, Samuel 108-110
Gettler, Alexander 135
Gezgin Yahudi 36
Gill, Peter 217, 229
Girardi, Ranzo 94-95
Gittings, William 53
Giusti, Alan 224
Glaister, John 104, 168-171
Glasgow Kraliyet Hastanesi 168
Glasgow Üniversitesi 104, 168, 173
Godard, Calvin 78
Goron, Marie-François 151-155
Gouffe, Toussaint-Augsent 151-155
Gourbin, Emile 128-130
Grant, Betty 205
Gravelle, Philip 77
Gray, Thomas 162
Graz Üniversitesi 121
Green, Nelson 71-76
Grew, Nehemiah 40
Griffiths, Arthur 43
Gross, Hans 43, 120-122, 126
Guenot, Charles 23
Guesner, Charles 67
Guillard, Achille 30
Gunnel, Susan 182-183
Gusenberg, Frank 77
Gutteridge, George 56-57, 60-61

Habron, John 68
Habron, William 68-69
Hagen, Mary 138-141
Hahnemann, Samuel 184, 185
Hamard, Octave 113-114
Hamilton, Albert 70, 72-74, 76
Hamilton, Dawn 235-236
Hardin, John Wesley 70
Harris, Joseph 214
Hayes, Catherine 25-29
Hayes, Jack 69-70
Hayes, John 25-29
Hayes, Susan 109
Heidemann, Hannelore 90
Henry, Edward 52
Henry, Edward Richard 46
Herschel, William 40, 42-43

Heughebaert, M. 197
Hint baklası 210, 211
Hirai, Yoşiki 105
Hirt, Anna 160
Hodge, Nancy 223-225
Holmes, Sherlock 39, 68, 101, 127
Holmes Sr, Oliver Wendell 144, 147
Holzer, Franz Josef 100
Hooke, Robert 119
Hoşi, Iba 105
Houk, John Spencer 108
Hutchinson, Paul 219-221
Hycleus lugens (böcek) 206

Ibsen, Joy 234
Ibsen, Michael 235
Ivanof, Pavel 229

İspanyol Sineği (kantahidrin) 205

Jackson, Charles 149
James-Younger Çetesi 70
Janssen, Hans 117-118
Janssen, Zaccharias 117-118
Jeffreys, Alec 9, 14-15, 19, 111
Jennings, Henry Alfred 52
Jeoloji 126, 144
Jifkof, Todor 210
Johnson, Susan Haines 169
Jokey Kepi Cinayeti 58
Jones, William 59

Kafatasları 170, 173
Kaye, Emily 162-167
Kalibre 78-79
Kaliforniya Üniversitesi 109
Kan 83-111
Aglütinasyon testleri 88-89, 95, 99-101
Antijenler 88, 99-101
Damar içi zerk 87
Fosfoglukomutaz gruplandırma testleri 9
Hematin 85-86
Hidrojen peroksit testleri 86
Kan grupları 10, 88-89, 94, 98-101
Kan nakli 87
Kan lekesi analizleri 90-101
Presipitin testleri 89-90
Kanın Kendine Özgülüğü 95
Kantahidrin 205
Kaptan Stormfield'ın Cenneti Ziyareti
Kartuş 65
Kelly, Ian 17-19
Kelmer, Alma 160
Kennedy, Pat 58-61
Kerenskiy, Alexander 225
Kia, Kung-Yen 39-40
Kidman, Louis 49
King, George W. 157
Kirk, Paul Leland 109
Kloralhidrat 203-204
Kloroform 195
Koenigstein, Jean Adam 36
Köhler, August 119-120
Kriminalistik Enstitüsü 121
Kropotkin, Pyotr 36, 39
Kruger, Theodore 133-138

Lacassagne, Jean Alexandre 70, 127, 150-152
Lachaud, Charles 194

Lafarge, Charles 191-195
Lafarge, Marie-Fortunée 191-195
Landois, Leonard 88
Landsteiner, Karl 88-89, 99
Langley, Philippa 232
Langmeier, Else 90
Latelle, Marie 128-129
Lattes, Leone 94-95, 98-100
Laubach, Karl 123
Lavoisin ve Lavigoreux vakası 180
Leeuwenhoek, Antoine van 118-119
Leicester Üniversitesi 217
Lenin, Vladimir İlyiç 226
Leonardo da Vinci 64
Lesurques, Joseph 22-25
Lif analizi 106, 138
Lippershey, Hans 118
Littlefield, Ephraim 145-146, 149
Littlefield, Henry John 51-52
Litvinenko, Alexander 209, 212-213
Locard, Edmond 21, 116, 127-130, 135
Locusta 176
Longfellow, Fanny 143
Lovell, Edward 58
Lugovoy, Andrey 213
Lyon Adli Tıp Enstitüsü 127
Lyon Üniversitesi 127
Lyons, John 134-136

Macbeth 83
Mace, Gustave 33, 34
MacNaghten, Melville 43, 49
Magia Naturalis 178
Mahkûm Gençlik için Marş 56
Mahon, Mavourneess 162-4
Mahon, Patrick 162
Malins, June 205
Malpighi, Marcello 118
Mancini, Marie Anne, Bouillon Düşesi 180
Mann, Kathleen 7
Mann, Lynda 7-10, 12, 14-15, 18-19
Mann, Susan 7
Markof, Georgi 209
Marsh, James 185-6
Masumiyetin Korunması Yasası 236
Materia Medica 178
Mattinson, Bill 59-60
Maucher, Karl 231
Maybrick, Edwin 201
Maybrick, Florence 199-202
Maybrick, James 199-201
Maybrick, Michael 201
Mayer, Johann 40
McKenna, Richard 157-8
McVitte, Anne 139
Mead, Margaret 21
Mearns, Alexander 173
Menes, Mısır Firavunu 175-6
Şöhretli Bir Müşteri Macerası 68
Metzger, Johann Daniel 185
Micrographia 119
Middlesex Üniversitesi 213
Mihail Aleksandroviç, Grand Dük 225
mikroskop 73, 93, 95, 109, 114, 117-124, 127-9, 135, 153
Millar, Gilbert 169

Miller Jr, Spencer 73
misket tüfekleri 64, 66
Mitokondriyal DNA 234-5
Mona Lisa (Resim) 121
Montromency, François Henri de, Lüksemburg Dükü 180
Moran, George 77
Morgan, Samuel 139
morfin 196
Morris, Harold 53
Muir, Richard 52
Munro, Irene 162
Munroe, Karen 223, 224
Muret, Ernest Arthur 160
Musée des Arts et Métiers, Paris 119

Nature 42-3
Nero, Roma imparatoru 176
New York Dedektiflik Bürosu 74
New York Polis Departmanı (NYPD) 157
Newton, George W. 71, 72, 74, 76
Nikandros 178
nikotin 196, 198
Nolan, Daniel 158
Normal İnsan Kanında Aglütinasyon Olayı Hakkında 88

O'Grady, Thomas 73, 74
O'Neil, James 157-8
Odierna, Giambattista 118
On Beş Kayıp Yıl 202
Orfila, Mathieu 194-6
Oursel, Albert 112-5
Owen, Wilfred 56
Oxford Üniversitesi 87

Paillet, Maître 194
Parker, Alexander 102
Parkman-Webster cinayet davası 143-150, 148
Papa VII. Alexander 180
Parkman, George 143, 148
parmakizleri 43
Parton, Charlie 204-5
Parton, Jack 204
Patrick, Samuel 26
Peace, Charles 68-9
Pearce, Derek 17-8
Perugia, Vincenzo 121
Peter ve Paul Katedrali, St Petersburg 229, 230
Petrou, Theodosios 80
Phelps, Charles 71-2
Philip, Edinburgh Dükü 229
Philipponet, Joseph-Emile 133
Piotrowski, Eduard 106
Pitchfork, Colin 16-9
polonyum 212-3
Popp, Georg 122-6
Portrait of My Double, A 209
Portrait parlé 33, 34
Poser, Max 76
Pratt, Jabez 146
Précis de Médecine Judiciaire / Adli Tıbbın Özeti 150
Priest, Nick 213
Priestly, Agnes 101, 103
Priestly, Helen 101-5
Priestly, John 101-4
Proudhon, Pierre 36
Putin, Vladimir 212

Quetelet, Lambert 29

Ravachol (François Claudius Koenigstein) 36-9
Ravachol, Marie 36
Reibel, Joseph 47
Reinsch, Hugo 188
Richard of Shrewsbury, York Dükü 231
risin 210-1
Robert Koch Enstitüsü, Berlin 90
Rogerson, Jessie 171-2
Rogerson, Mary Jane 171
Rojas, Franscisca 44-6
Roma Bilimsel Araştırmalar Okulu 98
Romanlardaki Dedektifler ve Laboratuardaki Dedektifler 128
Romanof ailesi 225-231
Rooth, H. G. 53
Rose, Valentine 185
Roughhead, William 7
Roussin, M. L. 67-8
Ruffner, Kimberley Shay 236
Rus Adli Bilimler Hizmetleri 229
Rus İç Savaşı 226
Ruxton, Buck 168-73
Ruxton, Isabella 172-3
Ryabof, Geli 228

Sachs, George 158
Schaefer, William Donald 236
Schama, Simon 150
Schanzkowska, Franziska 231
Scheele, Carl Wilhelm 184
Scheffer, Henri-Léon 48
Schiff, Fritz 99-100
Schlicher, Andreas 124-6
Schmidt, Hans 158-60
Schönbein, Christian Friedrich 86
Scotland Yard 60
Seibold, Louis 73
seroloji 94-5
  aglütinasyon testleri 88, 89, 95, 99, 100
  antijenler 99-100
  fosfoglukomutaz 9
  hematin 85, 86
  kan grupları 83, 94, 95, 98, 99, 100
  mikroskopla tespit 93-5, 109
  presipitin testleri 89, 90
Sevgililer Günü Katliamı 77
Shakespeare, William 83
Shaw, Catherine 84-5
Shaw, Lemuel 149
Shaw, Robert 144
Shaw, William 84-5
Sheppard, Marilyn 107-10
Sheppard, Samuel Holmes 107-10
Sineğin Gözü 118
siyanür 207
Smethurst, Thomas 188
Smith, Sydney 101, 104, 169
Sokrates 176
Spara, Hieronyma 180
spektroskop analizi 130
Spilsbury, Bernard Henry 161-2, 164-7
Spilsbury, James 161
St Mary hastanesi, Paddington 161
Stafford, Henry, Buckingham Dükü 232
Stampa, La 97

Stanton, Ellen 51, 52
Stas, Jean Servais 196-7
Stielow, Charlie 71-4, 76
Stratton, Albert 51-4
Stratton, Alfred 51-4
striknin 195-6, 203
Stubbe, Herman 91
Stubbe, Peter 91
Sue, Eugène 36
Sulla, Lucius Cornelius 176, 177
Sunday Graphic 169
Sur L'Homme et Le Dévelopment de ses Facultés 29-30
Sutton, Dick 102
Sverdlof, Yakof 226

Tacitus, Publius Cornelius 176
talyum 207-9, 212
Taylor, Alfred Swaine 175, 189
Taylor, Sydney 56
Teichmann, Ludwig 85, 87
teleskop 117-8
Tessier, Lazare 132
Tessnow, Ludwig 90
The Principles and Practice of Blood Grouping 83
Thomas, Mick 17
Tıbbi Hukuk, Toksikoloji ve Halk Sağlığı Üzerine Dersler 168
Tiryak 178
Titterton, Lewis 133
Titterton, Nancy 133-8
Tomorrow's World 229
Toms, John 67
toksikoloji 180, 190-5
  Hahnemann testleri 185
  Marsh testleri 193-5
  Metzger testleri 185
  Reinsch testleri 188-90
  Scheele testleri 187
  Stas testleri 196-9
Troçki, Leon 226
Troup, Charles Edward 43
Tudor, Jasper, 1. Bedford Dükü, 1. Pembroke Earlü 232
Tukey, şef Francis 146
Twain, Mark 68

Uhlenhuth, Paul 89-91

Varigny, H. De 44
Venedik Onlar Konseyi 178
Veninum lupinum 179
Victoria, Hesse Prensesi 229
Villebrun, Emile 127
Visart de Bocarmé, Hippolyte 196-9
Visart de Bocarmé, Lydie 196-9
Vişa Kanyalar 176
Vucetich, Juan 44-6
Vurma kapsülü 64-65

Wade, Kate 52
Waite, Charles 74, 76
Walker, Hamilton 70
Ward, William Alec 57
Webster, John White 14
Wendling, Joseph 160
Werrett, Dave 217
Willcox, William 93
Wilson, Isabella 92
Wilson, R. K. 81
Wittgenstein, Ludwig 142
Wolcott, Margaret 71, 72, 74

Wood, Alexander 87
Wren, Christopher 26-9
Wyman, Jeffries 147

Yapp, Alice 201
yiv 58, 65, 66, 70-1, 76-84
Young, Frederick 206
Young, Graham Frederick 206-9
Young, Molly 206
Yurovski, Yakof 226
yüksükotu 206

Zehirler
  acqua Toffana 179
  alkaloitler 196
  antimon 128, 188
  arsenik 178-80, 183-9, 193-5, 199, 201-6
  baldıran 176
  cıva 190
  İspanyol Sineği (kantahidrin) 205
  kantahidrin 205-6
  kloralhidrat 203-4
  kloroform 195
  morfin 196, 203
  nikotin 196, 198
  polonyum 212-3
  risin 210-1
  siyanür 207
  striknin 195-6, 203
  talyum 212
  veninum lupinum 179
  yüksükotu 206
Zehirler Hakkında 176
Zemenides, Angelo 80-1

"Her temas bir iz bırakır..."

...demişti "Fransız Sherlock Holmes" Dr Edmond Locard. Locard'ın Değişim İlkesi adıyla bilinen bu yalın ifade, adli bilimlerin çekirdeğidir. Saç telinden ipliğe yahut parmakizine, arkasında herhangi bir iz bırakmayan suçlu gerçekten çok azdır.

Başarılı televizyon dizisi Silent Witness'ın yaratıcısı Nigel McCrery bu büyüleyici ve ürpertici eserinde adli bilimler tarihine dalıp, suç mahallerinde bulunan delilleri okumaya yönelik inanılmaz tekniklerin gelişimini inceliyor.

Ölüler Sır Saklamaz, cin dolu bir küpte saklanmış kesik bir başı içeren ve parmakizi kullanılarak çözülen ilk cinayetten, sadist bir katilin DNA delilleriyle ilk kez adalet karşısına çıkarılmasına kadar birçok önemli noktaya değiniyor. Tüm adli bilimcilerin bildiği bir gerçeği, insanların öldükten çok sonra bile anlatacak hikâyeleri olduğunu gösteriyor.

NTV yayınları
20 TL
ISBN 978-605-5056-51-3
9 786055 056513

THG
969583
DCR